

Broj 1/2011.

SLUŽBENI VJESNIK

BISKUPIJÂ
MOSTARSKO-DUVANJSKE
I TREBINJSKO-MRKANSKE

SLUŽBENI VJESNIK

Biskupijâ
Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske

Nakladnik

Biskupski ordinarijat Mostar
Ulica nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar

Glavni urednik

Don Ivan Kovač
sudski vikar

Odgovorni urednik

Msgr. Srećko Majić
generalni vikar

Grafička obrada

Crkva na kamenu

Tisak

Suton, Široki Brijeg

Slika na naslovnici

Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zadnjoj korici

Katedrala u Trebinju

SADRŽAJ

BISKUPOVA USKRSNA ČESTITKA	
Sretan Uskrs	5
I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	7
Poruka pape Benedikta XVI. za Svjetski dan mira 2011.	9
Papina poruka za Svjetski dan molitve za zvanja 2011.	15
Papin govor sudionicima opće skupštine Papinske akademije za život	17
II. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	21
Priopćenje za javnost s 51. zasjedanja BK BiH	22
Priopćenje sa 6. susreta biskupa BK BiH s članovima KVRPP BiH	24
III. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	27
Don Tomo Vukšić imenovan biskupom Vojnim ordinarijem	28
Apostolska uredba o osnutku Vojnog ordinarijata u Bosni i Hercegovini	28
Bula imenovanja Vojnog ordinarija	29
Kratak životopis novoga biskupa vojnog ordinarija	29
Biskupsko ređenje u Mostaru	30
Pozdrav biskupa Ratka Perića u katedrali	30
Zahvala novoposvećenog biskupa msgr. Tome Vukšića	31
Bibliografija	32
IMENOVANJA HERCEGOVAČKIH SVEĆENIKA	39
Imenovanja i razješenja	40
Svećeničke duhovne vježbe	40
ŽUPNIČKA IZVJEŠĆA	41
Župni ured Humac	41
Župni ured Blagaj - Buna	43
Župa sv. Male Terezije - Ledinac	45
IZVJEŠĆA BISKUPIJSKIH USTANOVA	46
Izveštaj o radu Svećeničkoga doma u Mostaru za 2010.	46
Izvešće o djelovanju Biskupijskoga Caritasa tijekom 2010.	46
Izveštaj rada u Crkvi na kamenu za 2010.	52
Izvešće o radu Katehetskog ureda u 2010.	53
Izvešće o radu Teološko-katehetskog instituta u Mostaru (TKIM)	55
Izveštaj o bolničkoj kapelaniji za 2010.	57
BISKUPOVE HOMILIJE I PREDAVANJA	60
U katedrali na polnočki	60
U katedrali na svijećnicu	62
Zadar, 12. siječnja 2011. - Dio predavanja na Svećeničkoj rekolekciji	64
Govor generalnoga vikara msgr. Tome Vukšića na božićnom primanju i čestitanju	70
Nagovor don Rajka Markovića	71

VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR (KIUM)	76
Mučeništvo Marka Milanovića	76
U sjemeništu i školskom centru	77
S roditeljima svećeničkih kandidata	78
Uzajamno božićno čestitanje	79
Na katedralnoj poldanjoj Misi	79
Tebe Boga hvalimo	80
Sretna Nova 2011. godina	81
Kamenovana crkva u Blagaju	82
Stepinčevo u mostarskoj katedrali, 2011.	83
Novo pastoralno župno vijeće	83
Nad razvaljenim Križnim putem	83
Svećenička duhovna obnova	84
Rekolekcija u bogosloviji	85
Zaručnički tečaj	86
Korizmene kušnje	87
Trodnevnica svetom Josipu	88
Tečaj supružnicima	89
 HERCEGOVAČKI SLUČAJ	 90
Krizma u Mostaru	90
Biskupova obavijest župnicima mostarskih župa	91
Smetnje oko sprovoda u Čapljini	91
Ne budite tjeskobno zabrinuti	92
 MEĐUGORSKI FENOMEN	 93
U povodu 10. obljetnice smrti fra Slavko Barbarić	93
 OBLJETNICE	 106
Stota obljetnica smrti biskupa Buconjića	106
Jedanaesta obljetnica smrti biskupa Žanića	107
 BISKUPOVA KRATKA KRONIKA	 109
 KNJIGE I DRUGI PISANI RADOVI HERCEGOVAČKIH SVEĆENIKA	 113

BISKUPOVA USKRSNA ČESTITKA

SRETAN USKRS

Mostar, 10. travnja 2011.

Što se točno dogodilo u Jeruzalemu onoga jutra (9. travnja 30.) koje nazivamo uskrsnim, najvećim danom koji nam učini Gospodin? Evanđelisti prikazuju zbivanja toga dana u pojedinostima, ali i u razlikama. Slijedimo kronološki događaje pojedinih osoba ili skupina.

Žene Galilejke, možda i neke druge, rano ujutro, još za mraka, pošle su na Isusov grob pomazati mrtvo tijelo, kojemu nisu mogle iskazati posljednje počasti na Veliki petak zbog nastupa neradne subote. Dok su išle, razgovarahu međusobno: "Tko će nam otkotrljati kamen s vrata grobnih?" (Mk 16,3). Došavši na grob, nađu grobni kamen odvaljen i anđela, koji im reče: "Ne plašite se. Isusa tražite, Nazarećanina, Raspetoga? Uskrsnu! Nije ovdje" (Mk 16,6). I neka jave apostolima da pođu u Galileju. Tu će Isusa vidjeti. Što znači "uskrsnu"? - pitahu se žene. I udare bježati.

Zbunjene i bez anđelova navještenja, na povratku u grad naiđu na uskrsloga Isusa koji im se ukaže i kaže im, kao i njegov anđeo, da jave apostolima neka idu u Galileju (Mt 28,8-10).

Koliko preradosne, toliko i preplašene, žene dođu u grad i prenesu apostolima sve što im je anđeo rekao, i Isus poručio.

Apostoli otrprve odbiju povjerovati ženskim tlapnjama (Lk 24,10ss). Vi anđela vidjele? (Mt 28,5). I to dva? (Iv 20,12). Vama se Isus ukazao? Tako sumnjičavi apostoli.

Jedna između njih, Magdalena, odvojena od drugih, nađe Petra (Iv 20,20) i kaže mu da je Isusov grob prazan, da su ga po svoj prilici neprijatelji ukrali. Tko će sada mrtvo tijelo Isusovo otkupiti? Ovo je o krađi već vjerojatnija verzija, pomisli Petar u sebi.

Petar i Ivan odlaze na grob. Obojica ustanove da je doista Isusov grob prazan i da su povoji, u koje je bilo umotano Isusovo izmučeno tijelo, uredno složeni. Nema govora o krađi. Pljačkaši ostavljaju drukčije otiske prstiju (Iv 20,6-8).

Isti se apostoli vraćaju u grad uvjereni da je Isus uskrsnuo i to javljaju i ostalim apostolima. Vjera je u apostola malo živnula.

Magdalena se, međutim, opet našla u vrtu kod groba, sva zaplakana. Nije mogla shvatiti da Isusa nema u grobu i da su ga lopovi ukrali. Okrene se i ugleda vrtlara, koji se tu pojavio, i upita ga da ga on nije odnio. Vrtlar - a bijaše to uskrsli Gospodin - ukazuje se Magdaleni pozdravljajući je riječima: Šalom/Mir, Mirjam! Ona ga prepozna po glasu (Iv 20,1-10) i odgovori: Rabunni: Učitelju moj!

Isus se potom ukazuje Petru. Oči u oči. Bilo je to veliko pomirenje Petrovo s Isusom. I Isusov veliki dar oprostjenja Prvaku apostolskomu. Tek je sada razumio Isusove riječi s Posljednje večere: "Šimune, Šimune, evo Sotona zaiska da vas prorešeta kao pšenicu. Ali ja sam molio za tebe da ne malakše tvoja vjera. Pa kad k sebi dođeš, učvrsti braću svoju" (Lk 22,31-32). Za ovu zgodu doznajemo uvečer istoga uskrsnog dana kada dvojica učenika iz Emausa kazuju apostolima da su ga vidjeli, a apostoli im uzvraćaju: "Doista uskrsnu Gospodin i ukaza se Šimunu" Petru (Lk 24,34).

Licem na Uskrs, negdje podvečer, ukaže se i dvojici učenika na putu u Emaus. Tumači im Pisma što se sve s njime trebalo dogoditi. Prepoznaše ga u lomljenju kruha (Lk 24,13-35).

Uskrsli se Isus toga dana, prvoga u tjednu, uvečer ukazao i apostolima koji su se zaključali

u strahu pred Židovima. Isus stane u sredinu, pozdravi ih: Mir vama, i pokaza im svoje probodne ruke i rebra. I dodade: "Primitive Duha Svetoga kojima otpustite grijehe, otpuštaju im se; kojima zadržite, zadržani su im" (Iv 20,23). Eto ustanovljenja sakramenta ispovijedi.

Evangelisti nigdje ne spominju da se Isus ukazao svojoj Majci. Zar je to potrebno spominjati? Da se Isus ne ukaže svojoj Majci? I to onakvoj Majci!

Vratimo se na glavnu evanđeosku rečenicu: "**Uskrsnu! Nije ovdje!**" Nije u grobu, na Kalvariji, u Jeruzalemu. On je od sada u gladnome i zatvorenome? U djetetu i siromahu. Gdje su dvojica ili trojica skupljena u njegovo ime. U euharistijskoj žrtvi i svetohraništu. Tu ga trebamo tražiti? Nađemo li ga tu, bit će nam sretan i preradostan Uskrs! Svima.

Ratko Perić, biskup

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

PORUKA PAPE BENEDIKTA XVI. ZA SVJETSKI DAN MIRA 2011.

VJERSKA SLOBODA - PUT KOJI VODI DO MIRA

1. Na početku nove nadasve mir. I godina koja je na izmaku bila je, nažalost, označena progoni-
ma, diskriminacijom, užasnim nasiljima i vjer-
skom nesnošljivošću.

U mislima mi je osobito dragi Irak, koji je na svojem putu prema željenoj stabilnosti i pomire-
nju i dalje prizorište nasilja i atentata. U sjećanje dolaze nedavna trpljenja kršćanske zajednice i, na osobit način, podmukli napad na sirsko-katoličku katedralu Marije Pomoćnice u Bagdadu, gdje su 31. listopada ubijena dva svećenika i više od pedeset vjernika, dok su sudjelovali na misnom slavlju. Nakon toga su uslijedili, narednih dana, i drugi napadi, također na privatne kuće, šireći strah u kršćanskoj zajednici i želju, koju su izrazili mnogi njezini članovi, da emigriraju iz zemlje u traženju boljih uvjeta života. Njima izražavam svoju blizinu i blizinu čitave Crkve, koja je konkretno izražena na nedavnoj Posebnoj biskupskoj sinodi za Bliski Istok. S toga je skupa upućeno ohrabrenje katoličkim zajednicama u Iraku i na čitavom Bliskom istoku da žive zajedništvo i da nastave pružati hrabro svjedočanstvo vjere u tim krajevima. Živo zahvaljujem vladama koje se trude da ublaže trpljenja te braće ljudi i pozivam katolike da mole za svoju braću u vjeri koja trpe nasilja i netrpeljivost te da budu solidarni s njima. Koristim zato ovu priliku da podijelim sa svima vama neka razmišljanja o vjerskoj slobodi, kao putu koji vodi k miru. Naime, sa žalošću možemo konstatirati da u nekim krajevima svijeta ljudima nije moguće ispovijedati i slobodno izražavati vlastitu vjeru, a da time ne izlože opasnosti vlastiti život i osobnu slobodu. U nekim drugim krajevima postoje prikriveniji i profinjeniji oblici predrasude i

protivljenja prema vjernicima i vjerskim simboli-
ma. Kršćani su danas vjerska zajednica koja trpi najveće progone zbog svoje vjere. Mnogi od njih su svakodnevno izloženi uvredama i često žive u strahu zbog svojega traženja istine, zbog svoje vjere u Isusa Krista i svojeg iskrenog apeliranja na poštivanje vjerske slobode. Sve je to neprihvatljivo jer predstavlja uvredu Bogu i ljudskom dostojanstvu; osim toga, to predstavlja prijetnju sigurnosti i miru i sprječava ostvarenje istinskog i cjelovitog čovjekova razvoja.¹

U vjerskoj slobodi, naime, dolazi do izražaja ono što je jedinstveno osobi, jer zahvaljujući njoj može usmjeriti vlastiti osobni i društveni život prema Bogu, u čijem se svjetlu u punini razumi-
miju identitet, smisao i svrha osobe. Nijekati ili samovoljno ograničavati tu slobodu znači gajiti ograničeni pogled na osobu; potamniti javnu ulogu religije znači stvarati nepravedno društvo, jer ne uzima u obzir pravu narav osobe; to znači onemogućiti postizanje istinskog i trajnog mira čitave ljudske obitelji.

Pozivam, dakle, muškarce i žene dobre volje da ponovno revno prionu izgrađivanju svijeta gdje će svi moći slobodno ispovijedati vlastitu vjeroispovijest ili vjeru i živjeti vlastitu ljubav prema Bogu sa svim srcem, sa svom dušom i sa svim umom (usp. Mt 22,37). To je osjećaj koji nadahnjuje i vodi Poruku za XLIV. Svjetski dan mira posvećen temi Vjerska sloboda - put koji vodi do mira.

Sveto pravo na život i na duhovni život

2. Pravo na vjersku slobodu ima svoj korijen u samom dostojanstvu osobe² čija se transcen-

¹ Usp. Benedikt XVI., *Enc. Caritas in veritate (Ljubav u istini)*, 29.55-57.

² Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Deklaracija o slobodi vjerovanja *Dignitatis humanae*, 2.

dentna narav ne smije zanemarivati ili zabacivati. Bog je stvorio muškarca i ženu na svoju sliku, sebi slične (usp. Post 1,27). Zato je svaka osoba nositelj svetog prava na cjelovit život također s duhovnoga gledišta. Bez priznavanja vlastitog duhovnog bića, bez otvaranja transcendentnom, čovjek ostaje prignut nad samim sobom, ne uspijeva pronaći odgovore na pitanja vlastitoga srca o smislu života i domoći se trajnih vrijednosti i etičkih načela, a ne uspijeva čak ni iskusiti istinsku slobodu i izgrađivati pravedno društvo.³

Sveto pismo, kao odjek samoga našeg iskustva, otkriva duboku vrijednost ljudskog dostojanstva: "Gledam ti nebesa, djelo prstiju tvojih, mjesec i zvijezde što ih učvrsti - pa što je čovjek da ga se spominješ, sin čovječji te ga pohodiš? Ti ga učini malo manjim od Boga, slavom i sjajem njega okruni. Vlast mu dade nad djelima ruku svojih, njemu pod noge sve podloži" (Ps 8,4-7).

Suočeni s uzvišenom stvarnošću ljudske naravi, i mi možemo iskusiti isto divljenje što ga izražava psalmist. Ona se očituje kao otvorenost Misteriju, kao čovjekova sposobnost da postavlja duboka pitanja o samom sebi i porijeklu svemira, kao duboki odraz najviše Božje ljubavi, počela i svrhe svih stvari, svake osobe i svih naroda.⁴ Vrhunaravno dostojanstvo osobe je bitna vrijednost židovsko-kršćanske mudrosne tradicije, ali, zahvaljujući tome što se svi ljudi služe razumom, može se priznati svima. To dostojanstvo, shvaćeno kao čovjekova sposobnost da se izdigne iznad materijalnog svijeta i traži istinu, treba priznati kao opće dobro, koje je nužno za izgrađivanje društva usmjerenog k čovjekovu ostvarenju i punini. Poštivanje bitnih sastavnica ljudskog dostojanstva, kao što su pravo na život i pravo na vjersku slobodu, je uvjet moralnog legitimiteta svake društvene i pravne norme.

Vjerska sloboda i uzajamno poštivanje

3. Vjerska sloboda je u ishodištu moralne slobode. Otvorenost istini i dobru, otvorenost Bogu, ukorijenjena u ljudskoj naravi, daje puno dostojanstvo svakom čovjeku i jamstvo je punog uzajamnog poštivanja među osobama. Zato slobodu vjerovanja treba shvatiti ne samo kao zaštićenost od prisile, već još prije kao sposobnost da čovjek može činiti vlastite izbore u skladu sa istinom.

Postoji neraskidiva veza između slobode i poštovanja; naime, "u ostvarivanju svojih prava pojedini ljudi i društvene skupine vezani su moralnim zakonom da se obziru i na prava drugih i na svoje dužnosti prema drugima, i na zajedničko dobro sviju".⁵

Sloboda koja je neprijatelj ili je ravnodušna prema Bogu u konačnici niječe samu sebe i ne jamči puno poštovanje drugoga. Volja koja smatra da je potpuno nesposobna tražiti istinu i dobro nema drugih objektivnih razloga ni motiva da djeluje osim onih koje joj nameću njezini trenutačni i prolazni interesi, ona nema neki "identitet" koji treba čuvati i izgrađivati pomoću doista slobodnih i svjesnih opredjeljenja. Ne može dakle tražiti poštovanje od strane drugih "volja", koje su i same otrgnute od vlastitog najdubljeg bića i koje zato mogu afirmirati druge "razloge" ili čak nijedan "razlog". Iluzija da će se u moralnom relativizmu naći ključ za mirni suživot je zapravo izvor podjela i nijekanja dostojanstva ljudskih bića. Zato je razumljiva nužnost da se u jedinstvu osobe prepozna dvojak vidik: vjerski i društveni. U vezi s tim je nezamislivo da vjernici "moraju zatirati jedan dio samih sebe - svoju vjeru - da bi bili aktivni građani; ne bi se smjelo nikada dogoditi da se radi uživanja vlastitih prava mora nijekati Boga".⁶

Obitelj - škola slobode i mira

4. Ako je vjerska sloboda put koji vodi do mira, vjerski odgoj je povlaštenu put za osposobljavanje novih naraštaja da prepoznaju u drugome svoga brata i svoju sestru, s kojima se želi zajedno kročiti i surađivati kako bi se svi osjetili živim udovima iste ljudske obitelji, iz koje nitko ne smije biti isključen.

Obitelj utemeljena na ženidbi, kao izraz dubokog jedinstva i komplementarnosti između jednog muškarca i jedne žene, uključuje se u taj kontekst kao prva škola odgoja i društvenog, kulturnog, moralnog i duhovnog rasta i napredovanja djece, koja bi morala uvijek imati u ocu i majci prve svjedoke života usmjerenog k traženju Božje istine i ljubavi. Sami bi roditelji morali biti uvijek slobodni prenositi, bez ikakvih prisila i odgovorno, svojoj djeci vlastitu baštinu vjere, vri-

³ Usp. BENEDIKT XVI., *Enc. Caritas in veritate* (Ljubav u istini), 78.

⁴ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Deklaracija o odnosima Crkve prema nekršćanskim religijama *Nostra aetate*, 1.

⁵ ISTI, Deklaracija o slobodi vjerovanja *Dignitatis humanae*, 7.

⁶ BENEDIKT XVI., *Govor na Općoj skupštini Organizacije Ujedinjenih Naroda* (18. travnja 2008.): AAS 100 (2008.), 337.

jednosti i kulture. Obitelj, ta prva stanica društva, ostaje prvi prostor odgajanja za skladne odnose na svim razinama ljudskog suživota, kako na nacionalnoj tako i na međunarodnoj razini. To je put kojim treba mudro ići da bi se izgrađivalo stabilno i solidarno društvo, da bi se pripravilo mlade da preuzmu vlastite odgovornosti u životu, u jednom slobodnom društvu, u duhu razumijevanja i mira.

Zajednička baština

5. Moglo bi se reći kako, među temeljnim pravima i slobodama ukorijenjenim u dostojanstvu osobe, vjerska sloboda zauzima posebno mjesto. Kada je vjerska sloboda priznata, dostojanstvo osobe se poštuje u njegovu korijenu i jačaju se ethos i društvene institucije. Naprotiv, kada se vjersku slobodu nijeće, kada se pokušava spriječiti ljude da ispovijedaju vlastitu religiju ili vlastitu vjeru i da žive u skladu s njima, tada se vrijeđa ljudsko dostojanstvo i, u isti mah, ugrožava se pravednost i mir, koji se temelje na onom ispravnom društvenom poretku izgrađenom na svjetlu Najviše Istine i Najvišeg Dobra.

Vjerska sloboda je, u tome smislu, također stečevina političke i pravne kulture. Ona je osnovno dobro: svaka osoba mora imati mogućnost da slobodno ostvaruje pravo da, kao pojedinac ili zajednica, ispovijeda i očituje vlastitu religiju ili vlastitu vjeru, bilo javno bilo privatno, u naučavanju, u praksama, u tiskovinama, u bogoslužju i obdržavanju obreda. Osoba ne bi smjela nailaziti na prepreke ako bi, eventualno, htjela prijeći na drugu vjeru ili ne ispovijedati nijednu vjeru. U tome kontekstu, međunarodni zakonodavni poredak može poslužiti za primjer i osnovna je referentna točka za sve države, jer ne dopušta nikakvo ograničavanje vjerske slobode, sve dok se poštuju opravdani zahtjevi javnog reda i mira.⁷ Međunarodni zakoni priznaju tako da prava vjerske prirode imaju isti status kao i pravo na život i osobnu slobodu, čime potvrđuju da ona pripadaju samoj jezgri ljudskih prava, onih općih i naravnih prava koje ljudski zakon ne smije nikada nijekati.

Vjerska sloboda nije isključiva baština vjernika, već čitave obitelji naroda koju čine svi narodi

na zemlji. To je nezaobilazna sastavnica pravne države; ne može ju se nijekati a da se istodobno ne ugroze sva prava i vjerske slobode, budući da je ona njihova sinteza i vrhunac. Ona je "lakmus papir kojim se provjerava poštovanja svih ostalih ljudskih prava".⁸ Dok potpomaže ostvarivanje čisto ljudskih sposobnosti, stvara preduvjete za ostvarivanje cjelovitog razvoja, koji obuhvaća čitavu osobu u svim njezinim vidicima.⁹

Javna dimenzija religije

6. Vjerska sloboda, kao svaka sloboda, proizlazi iz osobnog područja i ostvaruje se u odnosu s drugima. Sloboda bez odnosa nije puna sloboda. I vjerska se sloboda ne ograničava isključivo na individualnu dimenziju, već je vezana uz zajednicu i društvo, budući da je osoba biće odnosa a religija ima javnu narav.

Relacionalnost je presudna sastavnica vjerske slobode, koja potiče zajednice vjernika da prakticiraju solidarnost za opće dobro. U toj dimenziji zajedništva svaka je osoba jedinstvena i neponovljiva i, istodobno, upotpunjuje se i ostvaruje u punini.

Neporeciv je doprinos koje vjerske zajednice daju društvu. Postoje mnogobrojne karitativne i kulturne ustanove koje svjedoče o konstruktivnoj ulozi vjernika u društvenom životu. No još je važniji etički doprinos religije na političkom području. On se ne smije marginalizirati ili zabranjivati, već se mora shvatiti kao valjan prilog promicanju općeg dobra. U vezi s tim treba spomenuti religijsku dimenziju kulture, koja je nastajala tijekom mnogih stoljeća zahvaljujući društvenim i nadasve etičkim doprinosima religije. Ta dimenzija ne predstavlja ni na koji način diskriminaciju onih koji ne dijele to vjerovanje, već, naprotiv, jača društvenu koheziju, integraciju i solidarnost.

Vjerska sloboda, snaga slobode i kulture: opasnosti njezine instrumentalizacije

7. Instrumentalizacija vjerske slobode s ciljem da se prikriju skriveni interesi, kao što je rušenje postojećeg poretka, prigrabljivanje dobara ili zadržavanja moći od strane neke skupine može nanijeti veoma goleme štete društvu. Fanatizam,

⁷ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Deklaracija o slobodi vjerovanja *Dignitatis humanae*, 2.

⁸ IVAN PAVAO II., *Obraćanje sudionicima Parlamentarne skupštine Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS)* (10. listopada 2003.), AAS 96 (2004.), 111.

⁹ Usp. BENEDIKT XVI., Enc. *Caritas in veritate*, 11.

fundamentalizam, djelovanja koja se protive ljudskom dostojanstvu, ne mogu se nikada opravdati, utoliko manje ako se čine u ime religije. Ispovijedanje neke religije ne smije se instrumentalizirati niti silom nametati. Treba, dakle, da države i razna društva nikada ne zaborave da je vjerska sloboda uvjet za traženje istine, a istina se ne nameće nasiljem već "snagom same istine".¹⁰ U tome smislu, religija je pozitivna i pokretačka snaga za izgrađivanje građanskoga i političkog društva.

Kako zanjekati doprinos velikih religija svijeta razvoju civilizacije? Iskreno traženje Boga dovelo je do većeg poštovanja čovjekova dostojanstva. Kršćanske zajednice, sa svojom baštinom vrijednosti i načela, dale su snažan doprinos buđenju svijesti kod ljudi i naroda o vlastitom identitetu i dostojanstvu, kao i nastanku demokratskih institucija i afirmiranju čovjekovih prava i s tim povezanih dužnosti.

Kršćani su i danas, u društvu koje je sve više globalizirano, pozvani, ne samo odgovornim radom na društvenom, ekonomskom i političkom području, nego i svjedočenjem vlastite ljubavi i vjere, pružati dragocjeni doprinos zahtjevnom i uzvišenom zalaganju za pravdu, za cjeloviti ljudski razvoj kao i za ispravno uređenje ljudskih stvarnosti. Isključivanje religije iz javnog života oduzima ovom potonjem životni prostor koji ga otvara transcendenciji. Bez toga primarnog iskustva teško je usmjeriti društvo prema općim etičkim načelima i postaje isto tako teško uspostaviti nacionalne i međunarodne poretke u kojima će temeljna prava i slobode biti potpuno priznata i ostvarivana, što su upravo - nažalost još uvijek zanemarivani i osporavani - ciljevi Opće deklaracije o ljudskim pravima iz 1948.

Pitanje pravednosti i civilizacije: fundamentalizam i neprijateljstvo protiv vjernika narušavaju pozitivni laicitet država

8. Istom odlučnošću kojom se osuđuju svi oblici religijskog fanatizma i fundamentalizma, nužno se oduprijeti također svim oblicima neprijateljstva protiv religije, koji ograničavaju javnu ulogu vjernika u građanskom i političkom životu.

Ne smije se zaboraviti da su religijski fundamentalizam i laicizam ekstremni nazori i oblici odbacivanja legitimnog pluralizma i načela laicite-

ta. I jedan i drugi, naime, apsolutiziraju ograničen i djelomičan pogled na osobu, dajući prednost, u prvom slučaju, oblicima religijskog integralizma, odnosno, u drugom, racionalizmu. Društvo koje želi nametati ili, naprotiv, silom zatirati religiju, čini nepravdu čovjeku i Bogu, ali i samom sebi. Bog doziva sebi čovječanstvo naumom ljubavi koji, dok uključuje čitavu osobu u njezinoj naravnoj i duhovnoj dimenziji, zahtijeva da se na nj odgovori slobodno i odgovorno, čitavim srcem i čitavim bićem, bilo kao pojedinac bilo kao zajednica. I društvo, dakle, kao izraz osobe i svih njezinih konstitutivnih sastavnica, mora živjeti i organizirati se tako da potpomaže njezino otvaranje transcendenciji. Upravo se zato pri oblikovanju zakona i institucija nekog društva nipošto ne smije zanemarivati ili čak uopće ne uzimati u obzir religijski vidik svojih građana. Putem demokratskog djelovanja građana svjesnih vlastitog uzvišenog poziva, ti zakoni i institucije moraju biti prikladan odraz istinske naravi osobe i podupirati njezinu vjersku dimenziju. Budući da ova potonja nije tvorevina države, država njome ne smije manipulirati, već ju mora priznavati i poštovati.

Kada pravni poredak na svim razinama, nacionalnoj i međunarodnoj, dopušta ili tolerira religijski ili protureligijski fanatizam, zakazao je u svojem poslanju, koje se sastoji u tome da štiti i promiče pravdu i pravog svakog pojedinca. Te se stvarnosti ne mogu prepustiti slobodnoj odluci zakonodavca ili većine, jer, kao što je učio već Ciceron, pravda je nešto više od pukog produkta zakona i njegove primjene. Ona uključuje priznavanje dostojanstva svake osobe,¹¹ koja je, bez vjerske slobode, zajamčene i življene u svojoj biti, okrnjena i povrijeđena, izložena opasnosti da padne pod utjecaj idola, relativnih dobara pretvoreni u apsolutne. Sve to izlaže društvo opasnosti političkih i ideoloških totalitarizama, koji veličaju javnu vlast i istodobno umanjuju ili ograničavaju slobodu savjesti, misli i vjeroispovijesti kao potencijalne natjecatelje.

Dijalog između građanskih i vjerskih institucija

9. Baština načela i vrijednosti koje izražava istinska religioznost je bogatstvo za narode i njihov ethos. Ona se izravno obraća savjesti i religiji

¹⁰ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Deklaracija o slobodi vjerovanja *Dignitatis humanae*, 1.

¹¹ Usp. CICERON, *De inventione*, II, 160.

muškaraca i žena, doziva u svijest imperativ moralnog obraćenja, potiče na njegovanje kreposti i pristupanje drugima s ljubavlju kao braći i sestrama, kao članovima velike ljudske obitelji.¹²

Uz dužno poštovanje pozitivne laičnosti državnih institucija, javna dimenzija religije mora se uvijek priznati. U vezi s tim, zdravi dijalog između civilnih i vjerskih institucija je od temeljne važnosti za cjeloviti razvoj osobe i društveni sklad.

Živjeti u ljubavi i istini

10. U globaliziranom svijetu, kojeg karakteriziraju društva koja su sve više višeetnička i više-religijska, velike religije mogu predstavljati važan faktor jedinstva i mira za ljudsku obitelj. Na temelju vlastitih vjerskih uvjerenja i traženja s pomoću razuma općeg dobra, njihovi su sljedbenici pozvani odgovorno se zauzimati na području vjerske slobode. Potrebno je iz raznih religijskih kultura preuzeti ono što je pozitivno za građanski suživot a odbaciti sve ono što se protivi dostojanstvu muškarca i žene.

Javni prostor, koji međunarodna zajednica ustupa religiji i njihovu predlaganju onoga što čini "dobar život", pridonosi stvaranju one suglasnosti oko istine i dobra, kao i moralnog konsenzusa, koji su temeljni za pravedni i miroljubivi suživot. Vođe velikih religija, zahvaljujući svojoj ulozi, svojem utjecaju i svojem autoritetu u vlastitim zajednicama, pozvani su prednjačiti u uzajamnu poštovanju i dijalogu.

Kršćane, pak, sama vjera u Boga, Oca Gospodina Isusa Krista, potiče da žive kao braća koja se susreću u Crkvi i surađuju u izgrađivanju svijeta gdje se "zlo više neće činiti, neće se pustošiti na svoj svetoj gori mojoj (jer) zemlja će se ispuniti spoznajom Jahvinom kao što se vodom pune mora" (Iz 11,9).

Dijalog kao zajedničko traženje

11. Dijalog između sljedbenika različitih religija predstavlja za Crkvu važno sredstvo za

surađivanje sa svim vjerskim zajednicama oko općeg dobra. Sama Crkva ne odbacuje ništa što je u raznim religijama istinito i sveto. "S iskrenim poštovanjem promatra te načine djelovanja i življenja, zapovijedi i nauke koji, premda se umnogome razlikuju od onoga što ona sama drži i predlaže, ipak nerijetko odražavaju zraku one Istine koja prosvjetljuje sve narode".¹³ Put što ga ona pokazuje nije put relativizma ili religijskog sinkretizma. Crkva, naime, "naviješta i dužna je naviještati Krista, 'koji je put i istina i život' (Iv 14, 6), u kojemu ljudi nalaze puninu religioznoga života i u kojemu je Bog sve sa sobom pomirio".¹⁴ To međutim nipošto ne isključuje dijalog i zajedničko traženje istine u raznim područjima života, jer, kao što je sveti Toma Akvinski volio reći, "svaka istina, iz kojih god da usta izlazi, dolazi od Duha Svetoga".¹⁵

Godine 2011. slavi se 25. obljetnica Svjetskog dana molitve za mir, koji je 1986. sazvaio u Asizu časni sluga Božji Ivan Pavao II. Tom su prigodom vođe velikih svjetskih religija posvjedočili kako je religija činilac jedinstva i mira, a ne podjele i sukoba. Sjećanje na to iskustvo budi nadu u budućnost u kojoj će se svi vjernici smatrati, i to doista i biti, ljubiteljima pravde i istinskim mirotvorcima.

Moralna istina u politici i diplomaciji

12. Politika i diplomacija bi morale imati pred očima moralnu i duhovnu baštinu koju nude velike svjetske religije da bi priznale i afirmirale istinu, načela i opće vrijednosti koje se ne mogu nijekati a da se pritom zajedno s njima ne zanižuje i dostojanstvo osobe. Ali što, u praksi, znači promicati moralnu istinu u svijetu politike i diplomacije? To znači djelovati na odgovoran način na temelju stvarnog i cjelovitog poznavanja činjenica; to, nadalje, znači slamati političke ideologije koje guše istinu i ljudsko dostojanstvo i, pod izlikom mira, razvoja i ljudskih prava, žele promicati lažne vrijednosti; to također znači potpomagati stalno nastojanje da pozitivni zakon počiva na temeljima načela prirodnog zakona.¹⁶ Sve je to

¹² Usp. BENEDIKT XVI., *Govor predstavnicima ostalih religija Ujedinjenog Kraljevstva* (17. rujna 2010.): *L'Osservatore Romano* od 18. rujna 2010., str. 12.

¹³ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Deklaracija o odnosu Crkve prema nekršćanskim religijama *Nostra aetate*, 2.

¹⁴ *Isto*.

¹⁵ *Super evangelium Joannis*, I, 3.

¹⁶ Usp. BENEDIKT XVI., *Govor predstavnicima građanskih vlasti i diplomatskog zbora u Cipru* (5. lipnja 2010.): *L'Osservatore Romano* od 6. lipnja 2010., str. 8; MEĐUNARODNA TEOLOŠKA KOMISIJA, *U traženju opće etike: jedan pogled na prirodni zakon*, Vatikan, 2009.

nužno i povezano s poštovanjem vrijednosti dostojanstva osobe, koju su potvrdili narodi svijeta u Povelji Ujedinjenih naroda iz 1945. u kojoj su opće vrijednosti i moralna načela predstavljeni kao referentna točka za norme, institucije i oblike društvenog suživota na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Nadilaziti mržnju i predrasude

13. Usprkos poukama iz povijesti i zalaganju država, međunarodnih organizacija na svjetskoj i lokalnoj razini, nevladinih organizacija i svih muškaraca i žena dobre volje koji svakoga dana ulažu napore oko očuvanja temeljnih prava i sloboda, u svijetu se i danas bilježe progone, diskriminacije, čine nasilja i nesnošljivosti koji se temelje na religiji. Na osobit način, u Aziji i Africi, glavne žrtve su pripadnici vjerskih manjina, kojima se brani slobodno ispovijedati vlastitu vjeru odnosno mijenjati vjeroispovijest zastrašivanjem i kršenjem prava, temeljnih sloboda i osnovnih dobara, pri čemu se ide tako daleko da ih se lišava osobne sloboda pa čak i oduzima život. Postoje - kao što sam već rekao - profinjenedi oblici neprijateljstva protiv religije, koje se u zapadnim zemljama katkad izražava nijekanjem povijesti i uklanjanjem vjerskih simbola koji odražavaju identitet i kulturu većine građana. Ti oblici neprijateljstva često raspiruju mržnju i predrasude i u opreci su sa ozbiljnom i uravnoteženom vizijom pluralizma i laiciteta institucija, a da ni ne spominjemo da su novi naraštaji zbog toga izloženi opasnosti da izgube doticaj s dragocjenom duhovnom baštinom svojih zemalja.

Religija se brani tako da se brane prava i sloboda vjerske zajednice. Vođe velikih svjetskih religija i čelnici država moraju zato s novom zauzetošću raditi na promicanju i obrani vjerske slobode, napose obrani vjerskih manjina, koje ne predstavljaju prijetnju identitetu većine, već su, naprotiv, prilika za dijalog i za uzajamno kulturno obogaćivanje. Njihova obrana idealan je način za jačanje duha dobrohotnosti, otvorenosti i uzajamnosti s kojim se moraju štititi temeljna prava i slobode u svim krajevima i regijama svijeta.

Sloboda vjerovanja u svijetu

14. Obraćam se, na kraju, kršćanskim zajednicama koje trpe progone, diskriminacije, na-

silja i nesnošljivosti, osobito u Aziji, Africi, na Bliskom istoku i napose u Svetoj zemlji, mjestu koju je Bog izabrao i blagoslovio. Dok im ponovno izražavam svoju očinsku ljubav i jamčim svoju molitvu, tražim od svih predstavnika vlasti da spremno i žurno porade na okončanju svih nasilja protiv kršćana koji žive u tim krajevima. Neka Kristovi učenici, u sadašnjim nevoljama, ne klonu duhom, jer svjedočenje evanđelja jest, i uvijek će biti, praćeno protivštinama. Razmišljajmo u svojem srcu o riječima Gospodina Isusa: "Blago ožalošćenima: oni će se utješiti (...). Blago gladnima i žednima pravednosti: oni će se nasititi (...). Blago vama kad vas - zbog mene - pogrde i prognaju i sve zlo slažu protiv vas! Radujte se i kličite: velika je plaća vaša na nebesima! Ta progonili su tako proroke prije vas!" (Mt 5, 4-12). Obnovimo zato "obvezu o opraštanju koju preuzimamo na sebe kada u molitvi Očenaša tražimo Božje oprostjenje. Naime, i nama je postavljen uvjet i mjera željenog milosrđa kada molimo: 'I opusti nam duge naše kako i mi otpustismo dužnicima svojim!' (Mt 6, 12)".¹⁷ Nasilje se ne pobjeđuje nasiljem. Neka naš krik boli bude uvijek praćen vjerom, nadom i svjedočenjem Božje ljubavi. Izražavam također želju da se na Zapadu, osobito u Europi, prekinu neprijateljstva i predrasude prema kršćanima zato što su odlučili živjeti dosljedno vrijednostima i načelima izraženim u Evanđelju. Neka se Europa, radije, zna pomiriti s vlastitim kršćanskim korijenima, koji su od temeljne važnosti za shvaćanje uloge koju je imala, koju ima i koju želi imati u povijesti; na taj će način iskusiti pravednost, slogu i mir, njegujući iskreni dijalog sa svim narodima.

Vjerska sloboda - put koji vodi do mira

15. Svijet treba Boga, treba opće i zajedničke etičke i duhovne vrijednosti, a religija može dati svoj dragocjeni doprinos u njegovu traženju, kako bi se, na nacionalnoj i međunarodnoj razini, izgradio pravedni i miroljubivi društveni poredak.

Mir je Božji dar i istodobno nikada potpuno dovršen zadatak. Društvo pomireno s Bogom je bliže miru, koji nije puka odsutnost rata, niti puki plod vojne ili ekonomske premoći, a još manje prijevornih lukavština ili vještih manipulacija. Mir je, naprotiv, rezultat procesa kulturnog, moralnog i

¹⁷ PAVAO VI., *Poruka za Svjetski dan mira 1976.*: AAS 67 (1975.), 671.

duhovnog čišćenja i izdizanja svake osobe i nara-
da, u kojem se ljudsko dostojanstvo potpuno po-
štuje. Pozivam sve one koji žele biti mirotvorci, a
napose mlade, da osluškuju glas koji govori u nji-
hovu srcu tako da pronađu u Bogu čvrsto upori-
šte za postizanje prave slobode, nepresušnu snagu
koja može svijetu dati novi smjer i novi duh, tako
da ne ponavlja pogreške iz prošlosti. Kao što uči
sluga Božji Pavao VI., čijoj se mudrosti i dalekovi-
dnostiuguje ustanovljenje Svjetskog dana mira:
“Potrebno je prije svega dati miru druga oružja,
koja ne služe ubijanju i uništenju čovječanstva. Bit
će potrebna prije svega moralna oružja, koja daju
snagu i premoć međunarodnom pravu; oružja,

nadasve, poštovanja sporazuma”.¹⁸ Vjerska sloboda je istinsko oružje mira, s povijesnim i proročkim poslanjem. Ona naime vrednuje i dovodi do punog ostvarenja duboke osobine i skrivene mogućnosti osobe, koje su kadre promijeniti i učiniti svijet boljim. Ona dopušta gajiti nadu u budućnost pravednosti i mira, usprkos teškim nepravdama i materijalnim i moralnim bijedama. Neka svi ljudi i društva na svim razinama i u svim krajevima svijeta što prije uzmognu iskusiti vjersku slobodu - put koji vodi do mira.

Iz Vatikana, 8. prosinca 2010.

Papa Benedikt XVI.

PAPINA PORUKA ZA SVJETSKI DAN MOLITVE ZA ZVANJA 2011.

Četrdeset i osmi Svjetski dan molitve za zvanja, koji će se slaviti 15. svibnja 2011., na Četvrtu vazmenu nedjelju, poziva nas razmišljati o temi: “Predlagati zvanja u mjesnoj Crkvi”. Prije sedamdeset godina časni sluga Božji Pio XII. osnovao je Papinsko djelo za svećenička zvanja. Kasnije su slična djela biskupi osnivali u mnogim biskupijama. Vodili su ih svećenici i laici, kao odgovor na poziv Dobrog Pastira, koji “vidjevši mnoštvo, sažali mu se nad njim jer bijahu izmučeni i ophrvani kao ovce bez pastira”, i reče: “Žetve je mnogo, a radnika malo. Molite dakle gospodara žetve da pošalje radnike u žetvu svoju” (Mt 9,36-38).

Umijeće promicanja i brige za zvanja nalazi svijetlu referentnu točku na stranicama Evanđelja gdje Isus poziva svoje učenike da ga slijede te ih poučava s ljubavlju i brižnošću. Ono što posebno privlači našu pozornost jest način na koji je Isus pozvao svoje najbliže suradnike da naviještaju Kraljevstvo Božje (usp. Lk 10,9). Prije svega, jasno dolazi do izražaja da je prvi čin molitva za njih: prije nego će ih pozvati, Isus je proveo noć u osami, u molitvi, u osluškivanju Očeve volje (usp. Lk 6,12), u duhovnoj odvojenosti od svakodnevnih briga.

Učenikov poziv rađa se upravo u prisnom razgovoru s Ocem. Poziv na svećeničku službu i posvećeni život jest u prvom redu plod stalnoga dodira s Bogom živim i ustrajne molitve koja se uzdiže “gospodaru žetve” bilo u župnim zajednicama, bilo u kršćanskim obiteljima, bilo na molitvenim sastancima na kojima se moli za zvanja.

Gospodin je, na početku svoga javnog djelovanja, pozvao neke ribare, koji su se pripremali za ribolov na Galilejskom jezeru, obrativši im se riječima: “Hajdete za mnom, učinit ću vas ribarima ljudi!” (Mt 4,19). Pokazao im je svoje misijsko poslanje brojnim “znacima” koji su pokazatelj njegove ljubavi prema ljudima i dar Očeva milosrđa; učio ih je riječju i životom da budu spremni nastaviti njegovo djelo spasenja; na kraju, znajući “da je došao njegov čas da prijede s ovoga svijeta Ocu” (Iv 13,1), povjerio im je spomen svoje smrti i uskrsnuća, i prije nego će biti uzdignut na Nebo poslao ih je u čitav svijet zapovjedivši im: “Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga” (Mt 28,19).

Poziv koji Isus upućuje onome kojem kaže: “Slijedi me!” u isti je mah zahtjevan i uzvišen:

¹⁸Isto, str. 668.

on ih poziva da budu njegovi prijatelji, da slušaju izbliza njegovu riječi i žive s njim; uči ih potpunom predanju Bogu i širenju Kraljevstva prema zakonu evanđelja: “ako pšenično zrno, pavši na zemlju, ne umre, ostaje samo; ako li umre, donosi obilat rod” (Iv 12,24); poziva ih da napuste vlastitu skučenu volju, svoju ideju o samoostvarenju i urone u drugu volju, Božju volju i puste da ih ona vodi i nadahnjuje život. Dao im je iskusiti bratstvo, koje se rađa iz te potpune otvorenosti za Boga (usp. Mt 12,49-50) i koje je prepoznatljiv znak Isusove zajednice: “Po ovom će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge” (Iv 13,35).

Nasljedovanje Krista i danas je zahtjevno: to znači naučiti trajno upirati pogled u Isusa, dobro ga upoznati, slušati ga u Riječi i susretati se s njim u sakramentima; to isto tako znači naučiti suobličiti svoju volju njegovoj. To je prava škola odgoja za sve koji se pripremaju za svećeničku službu i posvećeni život, pod vodstvom mjerodavnih crkvenih vlasti. Gospodin neizostavno poziva, u svim razdobljima života, sudjelovati u njegovu poslanju i služiti Crkvi u zaređenoj službi i posvećenom životu, a Crkva “je pozvana čuvati taj dar poziva, cijeniti ga i njegovati: ona je odgovorna za rađanje i sazrijevanje svećeničkih i redovničkih zvanja”.¹

Naročito u naše doba kada se čini da je Gospodinov poziv zaglušen “drugim glasovima” i da poziv na njegovo nasljedovanje dajući vlastiti život izgleda previše težak, svaka kršćanska zajednica i svaki vjernik moraju svjesno prihvatiti obvezu promicati duhovna zvanja. Važno je hrabriti i podupirati one koji pokazuju jasne znakove poziva na svećenički poziv i redovničko posvećenje, da osjete toplinu čitave zajednice dok budu davali svoj pristanak Bogu i Crkvi. I ja sam ih potičem kao što sam to učinio onima koji su odlučili ući u sjemenište i kojima sam napisao: “I to ste dobro učinili, jer će ljudi uvijek, i u ovom vremenu tehničkog vladanja svijetom i globalizacije, trebati Boga koji se pokazao u Isusu Kristu i koji nas okuplja u sveopćoj Crkvi na svijetu, da bismo s njim i po njemu izučili istinski život, da bismo mogli djelotvorno, i danas, čuvati mjerilo prave ljudskosti.”²

Potrebno je da čitava mjesna Crkva bude sve osjetljivija i pozornija prema pastoralu zvanja, odgajajući na obiteljskoj i župnoj razini kao i na razini udruga, napose djevojčice, dječake i mlade ljude - kao što je Isus činio s apostolima - da sazrijevaju u istinskom i prisnom prijateljstvu s Gospodinom, njegovanom u osobnoj i liturgijskoj molitvi; da se nauče pomnom i plodonosnom slušanju Božje riječi, putem sve veće prisnosti sa Svetim pismom; da shvate da prihvaćanje Božje volje ne poništava i ne uništava osobu, već omogućuje čovjeku otkriti i slijediti najdublju istinu o samome sebi; da žive besplatnost i bratstvo u odnosima s drugima, jer se samo otvarajući Božjoj ljubavi nalazi prava radost i puno ostvarenje vlastitih težnji. “Predlagati duhovna zvanja u mjesnoj Crkvi” znači imati hrabrosti pokazati, putem pomnog i primjerenog pastoralu zvanja, taj zahtjevni put nasljedovanja Krista, koje je, budući da ima duboki smisao, kadro obuhvatiti cio čovjekov život.

Obraćam se osobito vama, draga subraćo u episkopatu. Da bi poslanje spasenja u Kristu nastavili i sve više širili, važno je “[promicati] što im je više moguće svećenička i redovnička zvanja, uz osobitu skrb za misijska zvanja”.³ Gospodin treba vašu suradnju da bi njegovi pozivi mogli doprijeti do srdaca onih koje je izabrao. Pazite koga ćete izabrati za službu u dijecezanskom centru za zvanja, koji predstavlja dragocjeno sredstvo promicanja i organiziranja pastoralu zvanja i molitve kojeg ovaj podupire i jamči njegovu djelotvornost. Želim vas također, draga subraćo biskupi, podsjetiti na brigu opće Crkve za pravednu razdiobu svećenika u svijetu. Vaša raspoloživost prema biskupijama koje oskudijevaju zvanjima, postaje Božji blagoslov za vaše zajednice a za vjernike je svjedočanstvo svećeničke službe koja se veliki-dušno otvara potrebama čitave Crkve.

Drugi je vatikanski koncil izrijekom podsjetio da “dužnost promicanja svećeničkih zvanja pripada svoj kršćanskoj zajednici, a to joj valja činiti ponajprije punim kršćanskim životom”.⁴ Želim zato uputiti posebni bratski pozdrav i poticaj onima koji na razne načine surađuju u župama sa svećenicima. Na osobit se način obraćam onima koji mogu pružiti vlastiti doprinos pastora-

¹ IVAN PAVAO II., posinodska apostolska pobudnica *Pastores dabo vobis*, 41.

² *Pismo sjemeništarcima*, 18. listopada 2010. (*Službeni vjesnik*, 3/2010., str. 268).

³ Dekret *Christus Dominus*, 15.

⁴ Dekret *Optatam totius*, 2.

lu zvanja: svećenicima, obiteljima, katehistima, animatorima. Svećenicima poručujem da budu kadri dati svjedočanstvo zajedništva s biskupom i ostalom subraćom, da bi zajamčili plodno tlo na kojem će poniknuti svećenička zvanja. Neka obitelji budu “nadahnute duhom vjere, ljubavi i pobožnosti” (isto), kadre pomoći svojim sinovima i kćerima da velikodušno prihvate poziv na svećeništvo i posvećeni život. Katehisti i animatori katoličkih udruga i crkvenih pokreta, uvjereni u svoje odgojno poslanje, neka se trude “da tako odgajaju mlade koji su im povjereni da bi mogli osjetiti Božji poziv i rado ga slijediti”.⁵ Draga braćo i sestre, vaše zauzimanje u promicanju i u brizi za zvanja stječe puninu smisla i pastoralnu djelotvornost kada se ostvaruje u jedinstvu Crkve i upravljeno je k služenju zajednici. Zato je svaki moment života crkvene zajednice - kateheze,

odgojni susreti, liturgijska molitva, hodočašća u svetišta - dragocjena mogućnost da se u Božjem narodu, osobito kod djece i mladeži, pobudi osjećaj pripadnosti Crkvi i odgovornost odgovora na poziv na svećeništvo i posvećeni život, izabran slobodno i svjesno.

Sposobnost njegovati zvanja je karakteristični znak vitalnosti neke mjesne Crkve. S pouzdanjem i ustrajno zazivajmo pomoć Djevice Marije, da se, primjerom njezina prihvaćanja Božjeg nauka spasenja i njezinim djelotvornim zagovorom, uzmogne širiti u svakoj zajednici raspoloživost reći “da” Gospodinu, koji poziva uvijek nove radnike za svoju žetvu. S tom željom, svima od srca udjeljujem svoj apostolski blagoslov.

Iz Vatikana, 15. listopada 2010.

Papa Benedikt XVI.

PAPIN GOVOR SUDIONICIMA OPĆE SKUPŠTINE PAPINSKE AKADEMIJE ZA ŽIVOT

SVOJEVOLJNI POBAČAJ JE RANA NA SRCU LJUDSKOG BIĆA

Gospodo kardinali,

Poštovana braćo u biskupstvu i svećeništvu,

Draga braćo i sestre,

Primam vas s radošću prigodom godišnjega sastanka Papinske akademije za život. Pozdravljam, posebno predsjednika, nadbiskupa Ignacija Carrasco de Paula, te mu zahvaljujem na ljubaznim riječima. Svakom od vas izražavam svoju toplu dobrodošlicu! Na zasjedanju ovih dana suočili ste se s aktualnim pitanjima koja duboko propituju suvremeno društvo i postaju izazov za pronalaženje sve prikladnijih odgovora za dobro ljudske osobe. Tema post-abortivnog sindroma - odnosno teške psihičke patnje s kojima se često suočavaju žene koje su namjerno učinile pobačaj - upućuje na opterećujući glas savjesti, i tešku ranu koja se zadaje svaki put kada čovjekovo djelovanje iznevjeri urođeni poziv na dobro ljud-

skoga bića, na koje ona upućuje. Stoga bi u ovom razmišljanju bilo korisno posvetiti pozornost savjesti očeva djece, koja je ponekad zamračena, a koji često svoje trudne žene prepuštaju njima samima. Savjest je - uči Katekizam Katoličke Crkve - “sud razuma po kojem ljudska osoba prepoznaje čudorednu kakvoću nekog konkretnog čina što ga kani izvršiti, što ga vrši ili ga je već izvršila”.¹ Dužnost je savjesti razlučiti dobro od zla u različitim životnim situacijama, kako bi se na osnovi toga suda, čovjek mogao usmjeriti prema dobru. Za one koji bi čovjeku htjeli zaniijekati postojanje savjesti, svodeći glas savjesti na vanjsku uvjetovanost ili puki emocionalni fenomen, važno je naglasiti da moralna kvaliteta ljudskoga djelovanja nije samo izvanjska ili opcionalna, a niti povlastica kršćana ili vjernika, nego je zajednička svakomu ljudskom biću. Kroz savjest Bog

⁵ Isto.

¹ KKC, br. 1778.

govori svakomu i poziva da brani ljudski život u svakom trenutku. U ovoj osobnoj povezanosti sa Stvoriteljem leži duboko dostojanstvo savjesti i razlog njezine nepovrjedivosti.

U savjesti cjelokupna osoba - po intelektu, osjećajima, željama - ostvaruje vlastiti poziv na dobro, tako da izbor dobra ili zla u konkretnim životnim situacijama duboko obilježavaju ljudsku osobu kao izričaj cjelokupna bića. Cjelokupan je čovjek ranjen kada je njegovo djelovanje u suprotnosti s govorom njegove savjesti. Međutim, čak i kada čovjek odbacuje istinu i dobro na koju ga poziva Stvoritelj, Bog ga ne napušta, nego ga upravo po glasu savjesti, nastavlja tražiti i s njim razgovarati, kako bi uočio svoj grijeh i otvorio se Božanskom milosrđu, koje je sposobno izliječiti bilo kakvu ranu. Posebno liječnici, ne smiju izbjegavati tešku zadaću upadanja u zabludu mnogih žena koje misle da će u pobačaju pronaći rješenje obiteljskih, gospodarskih i društvenih problema, ili pak zdravstvenih problema svojega djeteta. Posebno u ovom posljednjem slučaju, ženu se često uvjeri, što ponekad čine i sami liječnici, da je pobačaj, ne samo moralno dopušten izbor, nego čak i obvezan 'terapijski' čin kako bi se mogla izbjeći patnja djeteta i njegove obitelji i "nepravedni" teret društva. U kulturnom ozračju, obilježenom zamračenjem životnoga smisla, gdje je gotovo ugušena opća percepcija o moralnoj težini pobačaja i drugih oblika atentata na ljudski život, od liječnika se traži posebna jakost da i nadalje snažno ističu da pobačaj ništa ne rješava, nego ubija dijete, uništava ženu i zasljepljuje savjest djetetova oca, često upropaštavajući pritom obiteljski život.

Međutim, taj se zadatak ne odnosi samo na medicinsku struku i zdravstvene radnike. Potrebno je da se društvo u cjelini postavi u obranu prava na život nerođena djeteta, istinskoga dobra žene, da nikada, ni pod kojim okolnostima, u izboru namjernoga pobačaja nalazi rješenje. Istovremeno će biti potrebno - kao što je naznačeno tijekom zasjedanja - pružiti pomoć ženama koje, nakon žalosna čina pobačaja, sada proživljavaju svu moralnu i životnu dramu.

Višestruke su inicijative bilo na biskupijskoj razini ili pak vođene od pojedinih dobrotvornih ustanova koje pružaju psihološku i duhovnu potporu za potpuni oporavak na ljudskoj razini. Solidarnost kršćanske zajednice ne može odustati

od suodgovornosti. Htio bih podsjetiti na poziv koji je Sluga Božji Ivan Pavao II. uputio ženama koje su izvršile pobačaj: "Crkva zna kolike su sve okolnosti uvjetovanosti mogle utjecati na vašu odluku, i nema sumnje da se u mnogim slučajevima radilo o teškoj, možda i dramatičnoj odluci. Vjerojatno rana na vašem srcu još nije zacijelila. U stvari, ono što se dogodilo bilo je i ostaje duboko nepravedno. Međutim, nemojte se obeshrabriti i gubiti nadu. Pokušajte razumjeti ono što se dogodilo i to na ispravan način interpretirati. Ako to još niste učinile, otvorite se s poniznošću i povjerenjem kako bi mogle doživjeti pokajanje: Otac milosrđa vas čeka da vam dadne svoj oprost i mir u sakramentu pomirenja. Istom Ocu i njegovom milosrđu možete s nadom povjeriti vaše dijete. Potpomognute savjetom i blizinom prijatelja i nadležnih, moći ćete postati polazeći od svoga vlastitog bolnog svjedočanstva najrječitije braniteljice prava svakoga na život".²

Savjest istraživača i cijeloga civilnog društva usko je povezana s drugom temom vašega zasjedanja: korištenje banaka pupčane vrpce u kliničke i istraživačke svrhe. Medicinsko i znanstveno istraživanje jest vrjednota, a time i obveza, ne samo za istraživače, nego i za cijelu društvenu zajednicu. Iz toga proizlazi obveza promicanja etički prihvatljivih istraživanja koje provode ustanove, ali i solidarnosti pojedinaca koji sudjeluju u istraživanju i promicanju zajedničkoga dobra. Ta vrjednota i potreba za solidarnošću, naglašava se vrlo dobro u slučaju uporabe matičnih stanica iz pupkovine.

Riječ je o važnim kliničkim primjenama i istraživanjima koja puno obećavaju na znanstvenom području, ali koja u ostvarenju uvelike ovise o velikodušnosti u darivanju krvi iz pupčane vrpce u trenutku poroda, kao i o prilagođivanju struktura, kako bi se realizirala želja roditelja za njezinim darivanjem. Pozivam vas da budete promicatelji istinske i svjesne ljudske i kršćanske solidarnosti. U tom pogledu, mnogi istraživači na području medicine sa sve većom zabrinutošću s pravom gledaju na rast privatnih banaka za čuvanje krvi iz pupkovine s isključivom svrhom korištenja na vlastitu dobrobit. Ova opcija - kao što je pokazalo zasjedanje vaše skupštine - osim što je lišena bilo kakve znanstvene superiornosti u odnosu na darivanje pupkovine, slabi istinski duh solidarnosti koji mora stalno poticati traženje općega dobra

² Enciklika *Evangelium vitae*, br. 99.

kojem, u konačnici, medicinska znanost i istraživanje teže.

Draga braćo i sestre, još jednom moram odati priznanje predsjedniku i svim članovima Papinske akademije za život za znanstveni i etički doprinos te za napor u službi za dobro ljudske osobe. Želim da uvijek održite živ duh istinsko-

ga služenja koji čini osjetljivim umove i srca da prepoznaju potrebe ljudi našega vremena. Svakomu od vas i vašim najmilijima od srca udjeljujem apostolski blagoslov. (kta/m.u.)

Iz Vatikana, 26. veljače 2011.

Papa Benedikt XVI.

SEGRETERIA DI STATO

PRIMA SEZIONE - AFFARI GENERALI

Dal Vaticano, 21 febbraio 2011

N. 166.493 – 166.494

Eccellenza Reverendissima,

È pervenuta a questa Segreteria di Stato la somma di € 10.000,00 che Ella, per il cortese tramite del Nunzio Apostolico in Bosnia ed Erzegovina, ha inviato al Santo Padre in ossequio alle disposizioni del canone 1271 C.I.C. per l'anno 2010, rispettivamente da parte delle diocesi di Mostar-Duvno (€ 7.000,00) e di Trebinje-Mrkan (€ 3.000,00).

Sua Santità, riconoscendo per il premuroso gesto di comunione e per i sentimenti di spirituale affetto e di venerazione che l'hanno suggerito, mentre auspica un fecondo cammino ecclesiale, invoca la materna intercessione della Vergine Santa e di cuore imparte a Vostra Eccellenza e a quanti sono affidati alle sue cure pastorali la Benedizione Apostolica, pegno di ogni desiderato bene.

Profitto della circostanza per confermarmi con sensi di distinto ossequio

dell'Eccellenza Vostra Rev.ma

dev.mo nel Signore

+ S. A. H. M.
Snr.

A Sua Eccellenza Reverendissima
Mons. Ratko PERIĆ
Vescovo di Mostar-Duvno
Amministratore Apostolico di Trebinje-Mrkan
HERZEGOVIA

Zamjenik ili Substitut Državnoga tajništva, Prve sekcije - Općih poslova, nadbiskup Fernando Filoni, javlja mostarskomu biskupu msgr. Ratku Periću, 21. veljače 2011., da je preko Apostolskoga nuncija u BiH prispio Svetomu Ocu, prema odredbi kanona 1271 Zakonika kanonskoga prava ("radi veze jedinstva i ljubavi" s Apostolskom Stolicom), za godinu 2010. iznos od 7.000 eura u ime Biskupije Mostarsko-duvanjske i 3.000 eura u ime Biskupije Trebinjsko-mrkanske. Zahvaljujući na brižljivoj gesti zajedništva i osjećajima duhovne odanosti i čašćenja kojima je to sugerirano, Njegova Svetost, želeći plodan crkveni put, zaziva majčinski zagovor Svete Djevice i od srca podjeljuje Biskupu i svima koji su povjereni njegovoj pastoralnoj skrbi Apostolski blagoslov, залог svakoga željena dobra.

II.
BISKUPSKA KONFERENCIJA
BOSNE I HERCEGOVINE

PRIOPĆENJE ZA JAVNOST S 51. ZASJEDANJA BK BIH

Mostar, 16.-18. ožujka 2011.

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine održala je, od 16. do 18. ožujka u Biskupskom ordinarijatu u Mostaru, 51. redovno zasjedanje pod predsjedanjem mons. dr. Franje Komarice, biskupa banjolučkog. Sudjelovali su svi članovi Biskupske konferencije uključujući i nedavno imenovanog biskupa vojnog ordinarija mons. dr. Tomu Vukšića koji će biti zaređen za biskupa 2. travnja u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve. Sudjelovali su i delegati Hrvatske i Talijanske biskupske konferencije mons. Slobodan Štambuk, biskup hvarsko-bračko-viški, i mons. Sebastiano Dho, umirovljeni biskup Albe, te delegat Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda sa sjedištem u Beogradu mons. Zef Gashi, nadbiskup barski.

Prvog dana zasjedanja s biskupima se susreo i apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Alessandro D'Errico koji se osvrnuo na važnost uspostave Vojnog ordinarijata i imenovanje prvog biskupa vojnog ordinarija te ih informirao o diplomatskim aktivnostima Apostolske nuncijature s ciljem stvaranja nužnih uvjeta za što uspješnije ostvarenje poslanja krajevine Crkve u Bosni i Hercegovini. Biskupi su izrazili potporu mons. Vukšiću u predstojećim koracima uspostave Vojnog ordinarijata izražavajući nadu da će predstavnici vlasti pokazati potrebnu otvorenost za suradnju s ciljem omogućavanja što prikladnijeg dušobrižništva u Oružanim snagama BiH.

Biskupi su saslušali izvješća svojih delegata s raznih međunarodnih i drugih susreta posvetivši posebnu pozornost XI. susretu predsjednika Biskupskih konferencija Jugoistočne Europe održanom od 3. do 6. ožujka 2011. u ciparskom glavnom gradu Nikoziji na temu: "Ukorijenjeni u Kristu. Čvrsti u vjeri. Pastoral mladih u Jugoistočnoj Europi". U duhu poziva, koji su uputili okupljeni predsjednici Biskupskih konferencija, potiču mlade da se ne obeshrabre nego da budu

svjesni kako su dio mnoštva mladih koji se "nadaju u Kristu, ljube Krista i pouzdaju se u Krista".

Saslušavši izvješće biskupa Štambuka o pripremanju za pohod pape Benedikta XVI. Zagrebu, 4. i 5. lipnja 2011., biskupi i ovom prigodom potiču na osobit način dušobrižnike da porade oko odlaska što većeg broja hodočasnika, poglavito obitelji i mladih, na susret sa Svetim Ocem.

Biskupi su prihvatili prijedlog da Vrhbosanska nadbiskupija nastavi aktivnosti i dogovore oko postavljanja čudotvorne slike Gospe Kondžilske u bazilici Navještenja Gospodinova u Nazaretu u Svetoj Zemlji kao simbola štovanja Blažene Djevice Marije na prostorima krajevine Crkve u Bosni i Hercegovini.

Biskupi su odlučili, u dogovoru s Beogradskom nadbiskupijom i nadležnom Biskupskom konferencijom, uključiti se, u skladu s mogućnošću, u obilježavanje 1700. obljetnice Milanskog edikta o slobodi kršćanske vjere koji je obznanio car Konstantin rodom iz Niša.

Biskupi su saslušali izvješća svih Vijeća, Komisija i drugih tijela BK BiH te izrazili zahvalnost svim vijećnicima za njihov doprinos i dali potrebne smjernice.

Nakon što je posljednjih mjeseci Biskupska konferencija dobila dva nova člana, biskupi su napravili preraspodjelu u predsjedanju Vijećima pa će nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić predsjedati Vijećem za bogoslovna i Vijećem za mala sjemeništa te Vijećem za ekuumenizam i dijalog među religijama i kulturama; biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. dr. Ratko Perić Vijećem za katehezu i Vijećem za kler; biskup Komarica predsjedat će Vijećem za liturgiju i Komisijom "Justitia et pax" te biti član Biskupske komisije za Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima u Rimu; pomoćni biskup vrhbosanski mons. dr. Pero Sudar vodit će Vijeće BK BiH i HBK za

hrvatsku inozemnu pastvu i Pedagoško vijeće katoličkih "Škola za Europu", dok je pomoćnom biskupu banjolučkom mons. dr. Marku Semrenu biti povjereno vođenje Vijeća za obitelj, Vijeća za laike i Odbora za mlade pri tom Vijeću, a povjerit će se mons. Vukšić predsjedanje Vijećem za sredstva društvenoga priopćivanja i Nadzornim vijećem Caritasa BK BiH.

Biskupi su saslušali i godišnje izvješće Nacionalne uprave Papinskih misijskih djela BiH te posebnu zahvalnost izrazili dosadašnjem nacionalnom ravnatelju mons. mr. Tomi Kneževiću za njegovu desetogodišnju neumornu misijsku animaciju. Prihvatili su i odobrili pokretanje projekta pod naslovom: "Pomozimo izgradnju škole u Mivumu" u Ruandi i osnivanje "MIVE BiH" (misijska prometna zajednica), koja bi pomagala kupovinu terenskih vozila za potrebe misionara i misija.

Biskupi su, također, saslušali godišnje izvješće o djelovanju Caritasa BK BiH te izrazili zahvalnost Hrvatskom Caritasu za pripremu ovogodišnjeg Tjedna solidarnosti s Crkvom i ljudima u BiH. Zahvaljuju ljudima i svim institucijama u RH koji će svojom materijalnom i molitvenom potporom pokazati svoje zajedništvo s katolicima i svim ljudima u Bosni i Hercegovini.

Upoznati su s djelovanjem Tajništva BK BiH, Katoličke tiskovne agencije BK BiH i Ureda za mlade BK BiH tijekom prošle godine te izrazili zahvalnost i potporu njihovu radu.

Pošto su detaljno informirani o osnivanju Organizacijskog odbora za proglašenje blaženim s. Jule Ivanišević i četiriju susestara iz Družbe Kćeri Božje ljubavi, 24. rujna 2011. u Sarajevu, biskupi su još jednom ukazali na izvanredno značenje spomenute beatifikacije ne samo za Vrhbosansku nadbiskupiju i Družbu nego i za cijelu krajevu Crkvu u Bosni i Hercegovini i za cijeli hrvatski narod kao i za druge narode iz kojih potječu Drinske mučenice.

Biskupi podsjećaju da su razložno i često sve ove godine od Daytonskog sporazuma ukazivali na neprihvatljivo ignoriranje jednakopravnosti hrvatskoga naroda. Ovo petnaestogodišnje ignoriranje kroz implementaciju Daytonskoga sporazuma i borbu za političku dominaciju za-

dnjih mjeseci kulminiralo je nijekanjem i same izborne volje većine hrvatskoga naroda. U ovoj vrlo osjetljivoj situaciji za budućnost države, koja bi morala štititi interese konstitutivnih naroda i svih građana, biskupi očekuju od predstavnike međunarodne zajednice da se založe za pravedno rješenje bosansko-hercegovačke drame. Pravda u Bosni i Hercegovini znači, prije svega, jednakopravnost njezinih konstitutivnih naroda što uključuje i praktično poštovanje prava svih njezinih žitelja i naroda. Ustrajavanje samo na funkcionalnosti države a na štetu pravde i pravičnosti prijeti dodatnim dekonstituiranjem hrvatskog naroda i njegova potiskivanja s političke scene u Bosni i Hercegovini. Zato biskupi upozoravaju da je Bosna i Hercegovina dugoročno moguća i hrvatskome narodu prihvatljiva samo ako se u njoj poštuje načelo jednakopravnosti njezinih konstitutivnih naroda i štite ljudska prava i slobode svih njezinih građana. Ne svrstavajući ni uz jednu političku stranku, biskupi i ovom prigodom pozivaju i ohrabruju predstavnike političkih stranaka i svih ustanova hrvatskoga naroda da razbornošću, mudrošću, slogom i otvorenošću prema drugima, koristeći se svim legitimnim sredstvima političkog djelovanja, ustraju u traženju zaštite potpune jednakopravnosti hrvatskoga naroda na svim razinama i u svim dijelovima kao i u svim strukturama države. Sve vjernike katolike pozivaju da i na ovu nakanu uzdižu molitvu Bogu kako nam ne bi ponestalo životne hrabrosti i istinske ljubavi prema ovoj zemlji pradjedova i dobrosusjedske otvorenosti prema svim njezinim narodima i građanima.

Biskupi su 16. ožujka u mostarskoj katedrali slavili zajedničku Euharistiju koju je predslavio kardinal Puljić, a propovijedao biskup Komarica. Posebno su molili za žrtve nedavne katastrofe u Japanu te zahvalili Bogu za 130 godina djelovanja redovite biskupske hijerarhije na prostorima Bosne i Hercegovine. Na kraju Misnog slavlja nuncij D'Errico uputio je prigodnu poruku i prenio blagoslov Svetoga Oca.

Dana 17. ožujka u Kosači bilo je predstavljanje monografije "Kardinal od Vrhbosne" kojemu su prisustvovali i biskupi.

PRIOPĆENJE SA 6. SUSRETA BISKUPA BK BIH S ČLANOVIMA KVRPP BIH

Šesti susret biskupa Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine s članovima Konferencije viših redovnički poglavara i poglavarica Bosne i Hercegovine održan je 30. ožujka 2011. u prostorijama Nadbiskupskog ordinarijata vrhbosanskog u Sarajevu. Predsjedao je biskup banjolučki mons. dr. Franjo Komarica, predsjednik BK BiH, a sudjelovali su svi biskupi i svi provincijalni poglavari i poglavarice Bosne i Hercegovine.

Razmatrajući neke zajedničke aktualne zadatke u domovinskoj Crkvi, koja obilježava 130. obljetnicu uvođenja redovne biskupske hijerarhije, sudionici susreta saslušali su izlaganje na temu nove ili druge evangelizacije koja obuhvaća, s jedne strane, autoevangelizaciju ili reevangelizaciju Crkve i, s druge strane, evangelizaciju svijeta. Razmatrano je o onom što je do sada na tom planu učinjeno te ukazano na potrebu da se u krajevnoj Crkvi u BiH jasno definiraju cilj, sadržaj, model, djelatnike i adresate nove evangelizacije. Naglašena je nužnost da svećenici, redovnici i redovnice budu trajno povezani s istinom u osobnom odnosu s Bogom i konkretnim čovjekom kako bi uistinu pripadali Bogu i bili solidarni s ljudima vršeći poslanje u pastoralnom djelovanju Crkve ili obavljajući različite djelatnosti u Crkvi i društvu. Razmišljajući o poslanju navjestitelja Evanđelja, izrazili su neophodnost da, osim poznavanja evanđeoskoga nauka, vlastitim vjerodostojnim životom dosljedno svjedoče "blagu vijest" Isusa Krista prožimajući kulturu i sveukupnu stvarnost u kojoj žive.

Sudionici susreta odlučili su, na svim razinama susretanja i djelovanja, posebnu pozornost usmjeriti na temu evangelizacije imajući u vidu konkretne okolnosti u kojima krajevna Crkva u Bosni i Hercegovini djeluje. Istaknuli su nužnost trajnog i cjelovitog svjedočenja evanđeoske istine koja treba prožimati sve pore življenja i djelovanja, prije svega svećenika, redovnika i redovnica,

ali i svih kršćana. Ponovno je naglašena važnost odgoja u vjeri u vrijeme sve snažnije sekularizacije. I sami svjesni potrebe trajnog obraćenja i življenja evanđeoske poruke, biskupi i redovnički poglavari posebno potiču sve svećenike, dijecezanske i redovničke, da žive i dišu duhom Evanđelja kako bi mogli biti istinski evangelizatori sredine u kojoj su pozvani i poslani vršiti svoje poslanje.

Sudionici susreta su u prigodnom izlaganju upoznati i s činjeničnim stanjem vjerskoga odgoja u vrtićima u Bosni i Hercegovini uz napomenu da Katolička Crkva u BiH vodi 14 predškolskih ustanova u kojim se uglavnom provodi integrirani vjerski odgoj po odgojnim skupinama. U vezi s pravnom i provedbenom razinom uvođenja katoličkoga odgoja u vrtiće u Bosni i Hercegovini, naglašena je potreba da u zakonima bude istaknuto pravo na provođenje programa vjerskog odgoja imajući u vidu svu složenost društva u BiH i uvažavajući sve različitosti koje u tom društvu postoje. Dogovoreno je da treba raditi na teološko-katehetskoj doškolanju odgojiteljica u vjeri. Poseban naglasak je stavljen na financijske poteškoće s kojima se najvećim dijelom susreću vrtići koje vode ustanove Katoličke Crkve zbog neravnopravnog statusa u odnosu na tzv. javne vrtiće. Dogovoreno je da se osnuje jedno tijelo koje bi se posebno pozabavilo ovim i drugim pitanjima s kojima se susreću osnivači i djelatnici u vrtićima koje vodi Katolička Crkva, ne dirajući u kompetencije Povjerenstva BK BiH za vjerski odgoj u predškolskim ustanovama i vjeronauk u osnovnim i srednjim školama.

Osjećajući koliku zbunjenost, pa i strah, u narod unosi stvaranje političke krize i pokušaja da se predstavnici hrvatskog naroda, izabrani većinskom voljom toga naroda, isključe iz struktura zakonodavne i izvršne vlasti, biskupi i viši redovnički poglavari i poglavarice pozivaju sve odgo-

vorne domaće političare i predstavnike međunarodne zajednice da u svojim odlukama i nalogima poštuju činjenicu da je hrvatski narod u Bosni i Hercegovini konstitutivan. Ako je dakle konstitutivan, a jest, onda se ni vlast ne može konstituirati bez predstavnika za koje se taj narod većinski opredijelio. Apstrahirajući od opasne borbe među strankama za vlast, biskupi i redovnički poglavari se pitaju, postoji li granica dekonstituiranju hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini i komu i čijem dobru bi to imalo služiti? Podržavaju sve one koji nesebično i odlučno zakonitim političkim sredstvima brane jednakopravnost Hrvata

jer time štite i vitalni interes zemlje Bosne i Hercegovine.

Biskupi su, cijeneći veliki doprinos koji redovničke zajednice pružaju članovima domovinske Crkve i društvu uopće, zahvalili svim redovničkim zajednicama u Bosni i Hercegovini za izniman rad njihovih članova na području kateheze, vjerskog odgoja, socijalnog, karitativnog, medicinskog i drugog apostolskog djelovanja.

Sarajevo, 30. ožujka 2011.

Tajništvo BK BiH

III.
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA

DON TOMO VUKŠIĆ IMENOVAN BISKUPOM VOJNIM ORDINARIJEM

Apostolski nuncij nadbiskup Alessandro D'Errico 1. veljače 2011. u Biskupskom ordinarijatu u Mostaru pred mjesnim biskupom Ratkom Perićem i njegovim suradnicima, dekanima i članovima Konzultorskoga zbora i Prezbiterskoga vijeća hercegovačkih biskupija objavio je vijest da je papa Benedikt XVI. imenovao don Tomu Vukšića, generalnoga vikara Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, biskupom ordinarijem novousposavljenoga Vojnog ordinarijata u Bosni i Hercegovini.

Državno tajništvo
Prot. br. 169.353

APOSTOLSKA UREDBA O OSNUTKU VOJNOG ORDINARIJATA U BOSNI I HERCEGOVINI

**BENEDIKT BISKUP,
SLUGA SLUGU BOŽJIH,
NA VJEČNI SPOMEN.**

Vršeci prevažnu službu Petrova nasljednika, uvelike cijenimo one koji svoju domovinu i druga dobra pravedno brane, i brinemo se da im se nužna duhovna pomagala provide. Sada, dakle, budući da je između Svete Stolice i Bosne i Hercegovine sklopljen Ugovor s nakanom da se vojnicima i Kristovim katoličkim vjernicima, koji pripadaju kopnenim, pomorskim i zračnim snagama, pruže duhovne pomoći stalnim i pouzdanim načinom, Mi, nakon što se postigla potrebna suglasnost onih kojih se to tiče ili koji misle da ih se tiče, uspostavljamo **Vojni ordinarijat u Bosni i Hercegovini**, žarka duha želeći da ondje vojnici i njihovi najbliži mogu uživati ona ista dobra koja u drugim Narodima kršćani uživaju vršeci sličnu službu. Vojni će se ordinarijat ravnati po općim pravilima Apostolske konstitucije *Spirituali militum cura* ("Duhovna skrb za vojnike"), vlastitim statutima koje je Apostolska Stolica izdala i sveopćim crkvenim zakonima. Da se ovo sve postigne, časnoga brata Aleksandra D'Errica, naslovnoga nadbiskupa Karinija, apostolskoga nuncija u Bosni i Hercegovini, delegiramo udijeljenim mu prikladnim i nužnim ovlastima, pa i da, za izvršenje onoga o čemu se radi, subdelegira bilo kojega muža u crkvenom dostojanstvu postavljena, i zada mu obvezu da Kongregaciji za biskupe što prije pošalje vjerodostojan primjerak o obavljenom poslu. Hoćemo, dakle, da ovo naše Pismo bude sada i u buduće stalno, unatoč bilo kakvim suprotnim činima.

Dano u Rimu kod Svetoga Petra, dana prvoga mjeseca veljače, godine Gospodnje dvije tisuće jednaeste, šeste Naše papinske službe.

Kard. Tarcisio Bertone
Državni tajnik

Kard. Marc Ouellet
Prefekt Kongregacije za biskupe

Leonardo Erriquenz, apost. protonotar
Francesco Bruno, apost. protonotar

BULA IMENOVANJA VOJNOG ORDINARIJA

Prot. br. 169.354

BENEDIKT BISKUP, SLUGA SLUGU BOŽJIH, ljubljenu sinu Tomi Vukšiću, iz svećenstva Mostarsko-duvanjske biskupije, dosadašnjemu Generalnom vikaru, prvomu određenom Vojnom ordinariju Bosne i Hercegovine, pozdrav i Apostolski blagoslov.

Istim nastojanjem Našega duha kojim danas Apostolskim pismom naslovljenim *Magni aestimamus* ("Uvelike cijenimo") uspostavljamo Vojni ordinarijat Bosne i Hercegovine, sada hitno nastojimo prikladna mu odrediti Pastira koji svojim umom i marljivim apostolatom tu, na duhovnom putu, zna usmjeravati korake vojnika i Kristovih vjernika katolika, koji pripadaju kopnenim, pomorskim i zračnim snagama. Tako nam se Ti, ljubljene sine, koji si u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji pohvalno radio pokazujući darove duha i uma i vještinu postupaka, činiš posve dostojnim i prikladnim da vršiš ovu službu. Prema odredbi, dakle, dogovorena prava, Našom apostolskom vlašću imenujem Te biskupom VOJNOGA ORDINARIJATA BOSNE I HERCEGOVINE, dodjeljujući Ti sva prava djelovanja i također zadajući obveze koje ovo imenovanje prema kanonima uključuje. Biskupsko ćeš ređenje primiti propisno prema liturgijskim obredima Crkve gdje god hoćeš izvan grada Rima, nakon što izgovoriš ispovijed vjere i položiš prisegu vjernosti. Sličnim ćeš napokon marom vjernike Tebi danas povjerene prikladno obavijestiti o ovoj našoj odluci i Tvojim zadacima. U međuvremenu Tebe, časni brate, i sve svećenike i vjernike novoga Vojnog ordinarijata potičemo da u svakodnevnom životu postojano vršite Kristove plodonosne zapovijedi.

Dano u Rimu kod Svetoga Petra, dana prvoga mjeseca veljače, godine Gospodnje dvije tisuće jednaeste, šeste Naše papinske službe.

Papa Benedikt XVI.

Leonardo Errinquez
apostolski protonotar

KRATAK ŽIVOTOPIS NOVOGA BISKUPA VOJNOG ORDINARIJA

Novoimenovani biskup Tomo rođen je 9. siječnja 1954. u Studencima kod Ljubuškoga, od oca Ivana i majke Mare rođ. Petković. Nakon osnovne škole u Studencima (1961.-1965.) i Ljubuškom (1965.-1969.), primljen je kao kandidat Mostarsko-duvanjske biskupije u sjemenište i završio gimnaziju u Zagrebu (1969.-1973.). Filozofsko-teološki studij pohađao je u Sarajevu (1973.-1980.) s prekidom vojne obveze u Subotici i Zrenjaninu (1977.-1978.).

Za svećenika je zaređen u Studencima, 29. lipnja 1980. Don Tomo je najprije bio župni vikar u katedralnoj župi u Mostaru (1980.-1982.), surađujući istodobno u novopokrenutom biskupijском mjesecniku "Crkvi na kamenu".

Poslan je na poslijediplomski studij u Rim boraveći u misijskom zavodu sv. Pavla kao stipen-

dist Kongregacije za širenje vjere. Postigao je magisterij na Fakultetu istočnih crkvenih znanosti na Papinskom istočnom institutu (1982.-1984.), potom je dekretiran za dvogodišnji studij crkvenoga prava na Papinskom sveučilištu Urbanijani (1984.-1986.), gdje je također magistrirao. Pozvan je u Mostar, gdje je dvije godine obavljao službu tajnika biskupije (1986.-1988.). Ponovno je poslan u Rim i 1991. postigao doktorat na spomenutom Istočnom institutu s boravkom u Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima.

Vrativši se u domovinu bio je profesor istočne teologije, ekumenizma i patrologije na Teologiji u Sarajevu (od 1991. do danas), kanonskoga prava (2000.-2006.), ekumenske teologije i patrologije na Teološkom institutu u Mostaru od 1991. do sada, gdje je bio i predstojnik od 1991. do 1994. Preda-

vač je na poslijediplomskom studiju na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu od 2005. Priredio je više znanstvenih zbornika i monografija u suradnji s drugima. Bio je član više Vijeća pri BK BiH, Mješovitoga povjerenstva Svete Stolicke i Bosne i Hercegovine za primjenu Temelj-

noga ugovora, voditelj Tiskovne agencije KTA. Obavljao je službu vicerektora u sarajevskoj bogosloviji (1993.-1998.), sudskoga vikara (1993.-2009.) i generalnoga vikara u Mostaru od 2009. do biskupskog ređenja.

BISKUPSKO REĐENJE U MOSTARU

U subotu 2. travnja 2011. u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve, koja je iznutra obnovljena pod vodstvom župnika msgr. Luke Pavlovića, zaređen je za biskupa novi vojni ordinarij u Bosni i Hercegovini msgr. dr. Tome Vukšić, dosadašnji generalni vikar Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Glavni zaređitelj bio je uzoriti kardinal Vinko Puljić, nadbiskup vrhbosanski, a suzaređitelji biskup iz Mostara msgr. Ratko Perić, i biskup iz Banje Luke msgr. Franjo Komarica. Sudjelovala su u Misi ređenja ili rukopoloženja trojica apostolskih nuncija, trojica nadbiskupa metropolita i drugih petnaest biskupa; brojni svećenici, dijecezanski i redovnički, bogoslovi i sjemeništarc; predstavnici vjerskih i građanskih ustanova i vojnih vlasti, te mnoštvo vjernika. U početku misnoga slavlja nazočne je pozdravio mjesni dijecezanski biskup. Apostolsko pismo o uspostavi Vojnog ordinarijata u BiH pročitao je na latinskom jeziku apostolski nuncij u BiH msgr. Alessandro D'Errico,

kao i apostolsko pismo o imenovanju Tome Vukšića biskupom vojnim ordinarijem. Na kraju sv. Mise govorili su biskup Komarica u ime BK BiH i msgr. Tomo Knežević u ime katoličkih vojnih dušobrižnika.

Dvojica pratitelja svećenika uz novoređenika Vukšića bili su msgr. Ivan Vukšić, dušobrižnik iz Kanade, i fra Rade Vukšić, dušobrižnik iz Švicarske. Evanđelje je navijestio đakon Ivan Rako, a Litanije Svih Svetih pjevao đakon Ivan Marčić. Pod Misom ređenja pjevao je katedralni zbor pod ravnanjem maestra don Dragana Filipovića. Ceremonije je vodio don Ivan Štironja, pastoralni vikar, koji je priredio posebnu prigodnu knjižicu "Euharistijsko slavlje u povodu uspostave Vojnog ordinarijata u BiH i Biskupsko ređenje prvoga vojnog ordinarija mons. Tome Vukšića". Obred ređenja prenosila je televizija, a komentirao don Ante Pavlović. U ime Biskupskog ordinarijata organizaciju je, s više suradnika, predvodio don Ante Luburić, kancelar.

POZDRAV BISKUPA RATKA PERIĆA U KATEDRALI

Časni misnici i svi poštovani misari i sudionici ovoga slavlja!

U malo više od godine dana, kada je u ovoj katedrali Marije Majke Crkve, u međuvremenu iznutra obnovljenoj, bio za biskupa zaređen msgr. Petar Rajič, određen za Papina veleposlanika za države na Arapskom poluotoku, a kojega bratski pozdravljamo u biskupskoj koroni ovdje oko oltara, evo i drugoga biskupskog ređenja, ovaj put novoga vojnog ordinarija u BiH msgr. Tome Vukšića, kojemu želimo da ga Duh dobri po ravnu putu vodi (usp. Ps 143,10).

Iskreno pozdravljamo Papine nuncije, msgr. Alessandra D'Errica u BiH i msgr. Marija Roberta Cassarija u Republici Hrvatskoj. Radujemo se, Apostolski nunciji, vašemu dolasku!

Bratska dobrodošlica glavnomu zaređitelju uzoritom gospodinu kardinalu Vinku Puljiću nadbiskupu iz Sarajeva, i suzaređitelju biskupu Franji Komarici iz Banje Luke, kao i pomoćnim biskupima iz spomenutih dijeceza Peri Sudaru i Marku Semrenu.

Srdačan pozdrav nadbiskupima metropolitama Marinu Srakiću iz Đakova, Marinu Barišiću iz Splita, Stanislavu Hočevaru iz Beograda, te

umirovljenomu nadbiskupu Anti Juriću iz Splita; biskupima vojnim ordinarijima Juraju Jezerincu iz Hrvatske i Christianu Werneru iz Austrije; ostalim biskupima ordinarijima: Janošu Penzešu iz Subotice, Iliji Janjiću iz Kotora, Đuri Gašparoviću iz Srijema, Anti Ivasu iz Šibeniku, Kiri Stojanovu iz Skoplja ujedno apostolskom egzarku iz Makedonije, Đuri Džudžaru apostolskom egzarku Srbije i Crne Gore iz Novoga Sada, Vjekoslavu Huzjaku iz Bjelovara, Mati Uziniću iz Dubrovnika; pomoćnim biskupima Ivanu Šašku i Miji Gorskemu iz Zagreba.

Također svim generalnim vikarima, generalnim poglavaricama, provincijalima, provincijalkama i svim predstavnicima crkvenih ustanova.

Radosno pozdravljamo preosvećenoga gospodina episkopa Srpsko-pravoslavne Crkve Grigorija Durića, zahumsko-hercegovačkoga, s pratnjom.

Iskren pozdrav predstavnicima islamske vjerske zajednice, državnih vlasti na svim razinama, članovima diplomatskoga zbora; predstavnicima kulturnih i prosvjetnih ustanova; vojnim vlastima, napose vojnim kapelanima, svim nazočnim vjernicima, uzvanicima, slušateljima i gledateljima ovoga obreda biskupskoga posvećenja pod euharistijskim slavljem; bratu Stanku i sestrama Miri i Mileni našega novoređenika i svoj njegovoj rodbini. A njegovim roditeljima Ivanu i Mari vječni mir u nebu!

U 130 godina uspostavljene pune i redovite Biskupske hijerarhije ova je Mostarsko-duvanjska biskupija, ne uključujući Trebinjsku dijecezu, inkardinirala 125 biskupijskih svećenika i dala 5

biskupa. U istom razdoblju s područja biskupije zaređeno je na stotine svećenika, pripadnika u prvom redu Hercegovačke franjevačke provincije te drugih biskupija i redovničkih zajednica u hrvatskom narodu. Iz ove su biskupije ponikla brojna zvanja redovnika i redovnica u raznim provincijama. Bogu hvala na njegovu daru!

Naš je novoređenik za svoju biskupsku službu kao geslo izabrao Isusov dar njegovim sljedbenicima i ovom svijetu izrečen i uručen na Posljednjoj večeri: "Mir vam svoj dajem" (Iv 14,27). Daje nam mir ne kao što ga svijet daje. Svijet nerijetko daje mir koji može biti i lažan mir i nepravedan mir, mir sebičnih interesa, nasilno pacificirano nepravedno stanje! Mir koji dolazi od nesuočavanja sa stvarnošću koja vapije za poštovanjem ljudskih prava, čezne za istinom koja nas čini slobodnima, za pravdom koja je temelj društva. Isus, naprotiv, obećava i daje mir koji osvaja ljudska srca za Boga, mir koji nam nikakve zemaljske neprilike ne mogu oduzeti: ni žalost zbog neuspjeha, ni fizička suza i duševna bol, ni samo podnošenje nepravde. To je mir koji ne ovisi ni o kakvim vanjskim ljudskim i svjetskim okolnostima; čisti Božji dar. Neka se novoređenikova biskupska služba ispuni takvim Isusovim mirom u odnosu na svaku osobu koju bude susretao na svakome mjestu i u svakoj prigodi u vrijeme svoga biskupskog službovanja.

Uzoriti kardinale, zazovite mir Božji na sve nas, uvedite nas u ovo misno koncelebrirano slavlje i predvodite nas u ovom sakramentalnom obredu biskupskoga ređenja!

ZAHVALA NOVOPOSVEĆENOG BISKUPA MSGR. TOME VUKŠIĆA

Započinjući izricati riječi zahvale na kraju ovoga dvostrukog sakramentalnog slavlja, braćo i sestre, zajedno s vama prije svega molim Gospodina da sve ovo bude na Njegovu slavu, u službi dobra svih ljudi i na duhovnu korist vjernika. Dragi vjernici, zahvalan sam Gospodinu Bogu i, zajedno s vama, molim Ga za milost, kao i za zagovor Blažene Djevice Marije, Majke Crkve, da učini kako bi služba, koju započinjem radi spase-nja ljudi, uvijek bila u službi Božje volje da se svi ljudi spase te pripomogla da se na kraju svi naši životi pretvore u zajedničko uzdarje Tvorcu života i

Gospodaru svijeta. I sve vas molim da jedni druge nikada ne zaboravimo u svojim molitvama.

Gospodine Bože, neka ovo Euharistijsko slavlje i obred ređenja budu dokaz naše zajedničke vjernosti Katoličkoj Crkvi, znak njezina jedinstva te, po prisutnosti apostolskoga nuncija Alessandra D'Errica i još dvojice nuncija, dokaz naše trajne povezanosti i sinovskoga poštovanja prema Kristovu namjesniku i Petrovu nasljedniku Benediktu XVI. Po prisutnosti glavnoga zaređitelja kardinala Vinka Puljića, i dvojice suzaređitelja: biskupa Franje Komarice i Ratka Perića, neka

bude znak jedinstva naše pokrajinske Crkve; po prisutnosti drugih biskupa znak jedinstva s Crkvom među Hrvatima i s Crkvom u svim zemljama odakle ostali biskupi dolaze.

Po prisutnosti pravoslavnoga vladike i svećenika neka bude znak našega uzajamnog poštivanja i spremnosti na djelovanje za jedinstvo među kršćanima.

Po prisutnosti predstavnika Islamske zajednice znak naše otvorenosti za suradnju i međureligijski dijalog.

Po prisutnosti predstavnika pravoslavnog i islamskoga dušobrižništva u Oružanim snagama neka današnje događanje bude viđeno kao znak prijateljstva onih koji služe duhovnom dobru vjernika.

Po prisutnosti predstavnika civilne vlasti, osoba različitih političkih uvjerenja i kulturnih usmjerenja neka ovo liturgijsko slavlje bude, kao mali mozaik i preslik složenosti našega društva, uzorak za usklađeno slaganje svih kamenčića od kojih se sastoji isto društvo.

Po prisutnosti svih nas - pripadnika različitih etničkih zajednica, uvjerenja i religija - neka ovaj događaj postane znak zajedničke spremnosti za izgradnju mira, pravednoga društva i harmoničnoga suživota.

U nadi da ćemo svi ostvarivati ove plemenite nakane, zahvalan sam - vrlo sam zahvalan - svi-

ma vama koji ste danas ovdje sudjelovali. Posebice vama uzoriti gospodine Kardinale, preuzvišena gospodo nadbiskupi, biskupi i nadasve vama braćo svećenici koji ste se okupili u tako velikom broju. Vaša brojna prisutnost i Misna molitva veliko je ohrabrenje i znak vaše prijateljske blizine.

Ipak, među svima vama na osobit način želim pozdraviti svećenike koji djeluju u vojnom dušobrižništvu u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine. Od danas, draga braćo, u crkvenom smislu na neki način mi postajemo jedno pastoralno tijelo i stoga obećavam da ću učiniti sve, što je do mene, da budemo i jedan duh kako bismo svi zajedno i svaki ponaosob bili autentični svjedoci za Božju stvar među vjernicima kojima nas Providnost i Crkva šalju. Pozdravljam predstavnike Ministarstva obrane i Oružanih snaga i obećavam uvijek korektnu suradnju i otvorenost za dogovaranje

Gospodine Isuse Kriste, ti si rekao svojim apostolima a i nama danas kažeš isto: "Mir vam ostavljam, mir vam svoj dajem. Dajem vam ga, ali ne kao što svijet daje. Neka se ne uznemiruje vaše srce i neka se ne straši" (Iv 14,27). Zato Te molimo, ne gledaj naše grijeha, nego vjeru svoje Crkve. Svojoj Crkvi, cijelom svijetu i svakom čovjeku daruj mir i jedinstvo, kako je volja tvoja. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

BIBLIOGRAFIJA

Bibliografija znanstvenih članaka i popularnih osvrti i napisa novoga biskupa vojnog ordinarija msgr. Vukšića sadrži više od 750 naslova u raznim zbornicima, časopisima i novinama. Osim osvrti biskupa Ratka na don Tominu doktorsku disertaciju, koja je objavljena na talijanskom i hrvatskom jeziku, zamolili smo četvoricu njegovih studenata, svećenika u Hercegovini, da ukratko predstavljaju druge četiri knjige prof. Vukšića.

Biskup Ratko Perić

T. VUKŠIĆ, *Međusobni odnosi katolika i pravoslavaca u Bosni i Hercegovini (1878.-1903.).*

Povijesno teološki prikaz, Teološki institut Mostar, 1994.

Predajući ekumensku teologiju na Teološkoj školi (Fakultet od 2009.) u Sarajevu (1974.-1979.) imao sam više slušatelja bogoslova koji su bili po-

sebno zainteresirani ne samo u vrijeme bogoslovnih dana za tu tematiku nego i kasnije u životu, u poslijediplomskom studiju. Jedan od njih bio je

i Tomo Vukšić, koji se počeo javljati u studentskom listu "Mladi teolog" i tijekom vremena posvetio prouci ekumenike na našim prostorima.

Na službenim stranicama KBF-a u Sarajevu u okvirnici prof. Vukšića nalazimo preko 70 članaka koji imaju izravne ili neizravne veze s poviješću odnosa između katolika i pravoslavnih u BiH. Glavna studija o tom pitanju - riječ je o doktorskoj radnji - na prvom je mjestu. Obranjena je 20. ožujka 1991. pred tročlanom komisijom predvođenom prof. Eldarovim na Istočnom institutu u Rimu. Objavljena je 1991. godine u nizu *Miscellanea Hieronymiana* i zato što se u njoj autor dotiče Zavoda sv. Jeronima kao svojedobno planirana centra ekumenizma. O toj je disertaciji bilo govora na stranicama Crkve na kamenu (4/1991.,16), Glasa Koncila (14/1991.,13), zagrebačkoga Časopisa za suvremenu povijest (3/1992., 299-300), rimskoga isusovačkog časopisa *Civiltà Cattolica* (1.V.1993.,298-299), *Diacoviensia* (1/1994.,334-337). Teza je izašla 1994. i u hrvatskom prijevodu u Mostaru. Sastoji se od dva dijela: u prvom (str. 11-212) donosi se povijesni pregled problematike, a u drugom se dijelu (215-331) vrjednuju teološki elementi ekumenskih odnosa. U oba dijela po tri poglavlja. Na kraju: Bibliografija (333-358) i Kazalo imena (361-368).

U I. dijelu prvo poglavlje: *Crkveno i društveno stanje na Balkanu u drugoj polovici XIX. stoljeća* (11-70). Proučava se BiH u kojoj žive katolički Hrvati, pravoslavni Srbi i be-ha muslimani koji su se pojavili nakon dolaska Osmanlija. U drugom je poglavlju riječ o *preustrojanju katolicizma i pravoslavlja u BiH* (71-123) u novim austro-ugarskim političkim uvjetima. Pravoslavci se ravnaju prema Deklaraciji između austro-ugarske vlade i ekumenskog patrijarhata u Carigradu. A u Katoličkoj Crkvi, umjesto dvaju misijskih vikarijata ustanovljene su tri dijeceze sa sjedištima u Sarajevu, Banjoj Luci i Mostaru, a Mostarsko-duvanjskoj se 1890. pripojila i Trebinjsko-mrkanska biskupija. Pravoslavci otvaraju jedno sjemenište, a katolici čak šest, malih i velikih. U trećem poglavlju pratimo *životnu svakodnevnici i jedinstvo Crkava* (125-212). Optužbe na račun katolika opovrgava statistika: od 1878. do 1904. godine napustilo je vjeru 100 katolika, a došlo je novih

68. Pravoslavaca je otišlo 37, a došla 72. Nadbiskup je Stadler formulirao načela dijaloga koja i danas stoje: molitva u Duhu Svetom, prevladavanje nacionalne pripadnosti i susret u vjeri u Isusa Krista, razlikovanje bitnoga od nebitnoga, i formiranje paritetne komisije stručnjaka koji rješavaju konkretne probleme. Ali na taj prijedlog Nadbiskup nikada nije primio odgovora. Njegova je zasluga da je pokrenuo i ekumenski časopis "Balkan" (1896.-1902.). Ali suradnje s pravoslavne strane nije bilo.

U II. dijelu dr. Vukšić razvija određene ekumenske teme. U prvom poglavlju: *Prava vjera i prava Crkva* (217-239) prikazani su tadašnji teolozi i pisci, katolički i pravoslavni. U drugom poglavlju: *Teološke i liturgijske razlike u katolika i pravoslavaca* (241-287): obred krštenja, beskvatni kruh za Euharistiju, epikleza nad misnim darovima, eshatološke teme: čistilište, oprost, stanje duša; Bezgrješno začecje Marijino, *Filioque*, Papino prvenstvo i nezabludivost, bile su puno više obilježene vatrenom polemikom negoli mirnim dijalogom. U trećem poglavlju donesene su *razlike kršćanske podijeljenosti i mogućnosti ponovne uspostave jedinstva među Crkvama* (289-331). Razni su razlozi: cezarizam i bizantinstvo, narodni karakter i jezik, teološke i obredne razlike, pogreške Latina i latinske novosti. Među zaprieke autor ubraja: vjerovanje u nemogućnost sjedinjenja, jaz među dogmama, predrasude i fanatizam, uzajamne antipatije, kriva mišljenja, simonija, neznanje, nacionalni ponos, nesnošljivost itd. Promicanje sjedinjenja vodio je osobito ćirilometodijanski pokret sa svim putovima i sredstvima koja su mu bila na raspolaganju od priprave uma i srca do molitve Bogu i proučavanja drugih. Nositelji toga pokreta bili su također među najvišom katoličkom crkvenom hijerarhijom u BiH i u Hrvatskoj.

Uvjereni smo da u svakom dobu Gospodin potiče neke od svojih sljedbenika da se bave tom ekumenskom materijom, da proučavaju prošla iskustva i pronalaze nove putove, dok se ne ostvari Isusova molitva i zapovijed *Da svi budu jedno*. Don Tomo Vukšić svojim ekumenskim djelom ulazi među takve proučavatelje i promicatelje jedinstva.

Don Ivan Perić

T. VUKŠIĆ, *Confessores fidei*, Mostar, 2000.

U jubilarnoj 2000. godini, u nakladi "Crkve na kamenu", izašla je knjiga msgr. Tome Vukšića, "Confessores fidei", u kojoj su skupljena predavanja sa simpozija koja su već bila objavljena u zbornicima u čast dotičnih izabranika. Na 255 stranica prof. Vukšić obradio je petoricu velikana naše Crkve i vjere. Naziva ih "confessores", što bi značilo "isповјedaoci" ili "priznavatelji", naslov koji se daje kršćanskim mučenicima bez prolijevanja krvi. Riječ u latinskom izvorniku ima jaču težinu i širi sadržaj. A njihova su imena: nad/biskup dr. Petar Čule (str.11-93), msgr. dr. Čedomil Čekada (95-130), msgr. Andrija Majić (131-189), msgr. Mate Nuić (191-215) i biskup dr. Marko Perić (217-247).

Ovo je djelo autor posvetio svim svećenicima koji su poginuli ili patili u zatvorima za slobodu Crkve i hrvatskoga naroda. A njih je zaista mnogo. Naime, u godinama nakon II. svjetskog rata, Hercegovina je bila sva zavijena u crno zbog velika broja pobijenih katolika tijekom rata, a osobito pri njegovu završetku, 1945. godine. Između 1940. i 1951. godine nasilnom smrću završili su čak 72 svećenika iz Hercegovine: 58 franjevac a i 14 svjetovnih svećenika. K tomu, uhićenje biskupa Petra Čule 1948. godine trebalo je značiti konačan udarac ožalošćenoj Katoličkoj Crkvi u Hercegovini koja mnoge grobove svojih mučenika nikada ne će ni pronaći.

U gore rečenom valja tražiti odgovor na pitanje: zašto je msgr. Vukšić odabrao upravo ovu veliku Petorku, pokraj tolikih drugih također velikana vjere? Naime, svi su oni živjeli u vremenu oba svjetska rata kao svećenici (osim msgr. Marka Perića, koji je rođen 1926., a ređen 1952.), te na taj način doživljavali sa svojim narodom svu strahotu ratnih pogibelji: progon, glad, bolest, smrt... A najteže kao da je tek slijedilo, vrijeme bezbožna komunističkog sustava koji je želio zatrti jednom zauvijek sve što je i "mirisalo" na hrvatsko i katoličko. Zavaljujući upravo ovakvim svjedocima vjere, to se nije dogodilo, nego se po ko zna koji put ostvarila drevna istina katoličke vjere: "smrt mučenika, sjeme je novih kršćana".

Govoreći pojedinačno o svakom biskupu ili svećeniku iz knjige "Confessores fidei", ističemo sljedeće:

Nad/biskupu dr. Petru Čuli autor je posvetio najveći broj stranica. Spominjući ukratko bitne

dogadaje njegova života (djetinjstvo, školovanje, svećeničko i biskupsko ređenje, te uhićenje, zeničko robijanje i puštanje na slobodu), msgr. Vukšić prelazi na biskupov rad u pripremi i odvijanju Drugog vatikanskog koncila. U njemu je biskup Čule zbilja i imao značajnu ulogu koju je autor zorno zabilježio: biskup Čule bio je jedan od glavnih oslonaca papi Pavlu VI. da se Blaženu Djevicu Mariju 21. studenoga 1964. proglasi *Majkom Crkve*. Stoga će i *svoju*, mostarsku katedralu, 1980. biskup Čule posvetiti upravo njoj, Mariji Majci Crkve. Drugo, gotovo isključivom zaslugom biskupa Čule ime sv. Josipa našlo se u prvom misnom kanonu. I za sv. Josipa našlo se mjesto u Mostaru - katedralna kript a, a sv. Josip zaštitnik je Mostarsko-duvanjske biskupije. Pomalo mi je žao kao pastoralcu, ponajviše u Mostaru, što autor i taj vid pastoralne skrbi biskupova života nije vele spominjao. Na odlasku s biskupske službe Sveta ga je Stolica počastila naslovom "nadbiskupa" *ad personam*.

U knjizi "Confessores fidei" drugi po redu našao se msgr. dr. Čedomil Čekada. Autor ga opisuje kao beskompromisna polemična novinara. Osobito je bio britak kad je branio čast Katoličke Crkve i hrvatskoga naroda. Msgr. Čekadu prof. Vukšić prikazuje kao onoga koji je izvanredno doprinio oživljavanju katoličkoga novinarstva ne samo u Sarajevu, nego i u cijeloj vrhbosanskoj metropoliji. Ta Čekadina djelatnost najvidljivija je bila u "Katoličkom tjedniku" gdje je napisao više od 3.500 članaka, a objavio i više knjiga.

Msgr. Andriju Majića autor knjige opisuje u njegovu teškom zadatku biskupskoga delegata i generalnoga provikara dok je biskup Čule bio u zatvoru od 1948. do 1956. godine.

Na sličan je način obrađen i lik msgr. Mate Nuića, jer su obojica imala gotovo identičan zadatak, brinuti o raspršenu stadi Crkve u Hercegovini, dok je Pastir na montiranom sudskom procesu lažno optužen i bačen u strogi zenički zatvor. I jednoga i drugoga (Majića i Nuića) autor opisuje kao svećenike dosljedne načelima koje su zastupali, vjerne u preuzetim obvezama, te neustrašive u obrani prava Crkve, poštovanju prema crkvenoj hijerarhiji i otporu prema komunističkom zlu.

Biskupu dr. Marku Periću autor mu je posvetio najmanje stranica. I njega, kao i Čulu i Čeka-

du, autor spominje kao vrsna intelektualca koji je ostavio bogatu teološku ostavštinu. Jedan je dio toga, na žalost, izgorio 1992. kad je granatiran i zapaljen Biskupski ordinarijat u Mostaru. Autor žali što je dr. Marko Perić, dok je dugi niz godina bio tajnik i kancelar na Ordinarijatu, "potrošen" u kancelarijske poslove, pa nije stigao više se posvetiti teološkom istraživanju i pisanju.

Na kraju, tamna boja na koricama knjige označava vrijeme komunističkoga zločina, a pet svijetla u toj tamnoj boji petoricu svećenika koji su i u najtežim neprilikama života uspijevali ostati svijetli primjeri vjernosti evanđelju i vlastitu pozivu. Zbirka "Confesores fidei" prava je opomena svakomu svećeniku i vjerniku ovih prostora da svoje velikane i mučenike vjere nikada ne zaboravi.

Don Milenko Krešić

T. VUKŠIĆ, *Mi i oni, siguran identitet pretpostavka susretanja.*

Miscellanea de oecumenismo, Vrhbosanska katolička teologija, Sarajevo, 2000.

Osim autorova predgovora, uvodnih riječi biskupa Ratka Perića, kazala imena i sadržaja, riječ je o četrnaest radova, uglavnom objavljenih, intoniranih ekumenizmom i podijeljenih u šest tematskih cjelina na 342 stranice.

Polazeći od pretpostavke da je upoznavanje vlastita identiteta početak puta susretanja, autor knjigu otvara temom: *Povratak povjerenja* - Katoličanstvo i pravoslavlje uoči trećeg milenija (13-25), smatrajući da povjerenje nema kršćansku alternativu (str. 10) i završavajući je naslovom: *Bogoštovno zajedničarenje - Communicatio in Sacris* u novom Crkvenom zakonu (313-329), što je na kraju krajeva cilj izgradnje katoličko-pravoslavnog povjerenja.

U prostoru između ove polazišne i završne točke niže se ostalih dvanaest tema podijeljenih u četiri cjeline. Dvije prve povijesne, a druge dvije teološke.

U prvoj cjelini (II.) *Katoličko i hrvatsko stradanje u Bosni i Hercegovini* obrađeni su:

1. Kontinuitet katoličkog i hrvatskog umiranja u Bosni i Hercegovini (29-70);
2. Stradanja hrvatskih katolika u Bosni i Hercegovini u ratu 1991.-1995. (71-98);
3. Katolici i pravoslavci u Bosni i Hercegovini (99-120);
4. Odlazak, razgraničenje, reintegracija i sublimacija: hrvatske alternative između želja i stvarnosti (121-141). Tu autor prati kontinuitet hrvatskoga i katoličkoga nestajanja u Bosni i Hercegovini za što je tlo već bilo pripravljeno u Srednjem vijeku, katastrofa doživljena u vrijeme Osmanskoga carstva gdje su "žrtve katoličke imale razmjere užasne tragedije" (str. 36), lagano buđenje u vrijeme Austro-Ugarske Monarhije, te ponovni ve-

liki pad u vrijeme posljednje Jugoslavije da bi se predinfarktno stanje preživjelo u Domovinskom ratu. Na osnovi povijesnih i provjerenih statističkih podataka, koji se mogu naći na više mjesta u ovom dijelu knjige, dr. Vukšić donosi poraznu ali istinitu činjenicu da su Hrvati, odnosno katolici, u BiH s 90% udjela u b-h stanovništvu koje su činili prije turskoga osvajanja svedeni na samo oko 10% danas. Tih 90% ispunile su druge dvije vjerezakonske skupine: muslimani i pravoslavci, krenuvši s nulte ili minimalne postotnosti u udjelu b-h stanovništva predturskoga vremena.

U drugoj cjelini (III.) *Josip Stadler i jedinstvo Crkve* sadrži radove:

1. Nadbiskup Josip Stadler (1881.-1918.) i Srbi (str. 145-170);
2. Časopis Balkan - jedinstvu i bratskoj slozi (1896.-1902.) (str. 171-181);
3. Prisutnost misli o jedinstvu Crkava u Katoličkoj bogosloviji u Sarajevu (str. 182-195).

Tu autor predstavlja nastojanja nadbiskupa Stadlera oko crkvenoga jedinstva koja su po načelima i načinu svojevrsna anticipacija suvremenog ekumenizma. S druge strane, srpskopравoslavne, koja je svaku, pa i ovu Stadlerovu, aktivnost smatrala prozelitizmom, nije nailazio na pozitivan odgovor nego neargumentirano napadanje.

U trećoj cjelini (IV.) *Pogled na ekumenizam Ivana Pavla II.*, pape koji "ide u red onih rimskih Prvosvećenika kojima je stvar jedinstva Crkve duboko prirasla srcu. Mnogo zauzetije od svojih prethodnika promiče i međureligijski dijalog" (200), obrađene su teme:

1. Ekumenski i međureligijski aspekti pastoralnog pohoda pape Ivana Pavla II. Sarajevu (199-224) i

2. Ekumenizam u Katekizmu Katoličke Crkve (str. 225-244).

Autor, često navodeći Papine riječi i članke Katekizma, osvjetljava prepoznatljivost Papina ekumenizma koja se sastoji u poznavanju i priznavanju vlastitoga katoličkog identiteta, u kršćanskom imperativu susretati druge u ljubavi i raditi na jedinstvu koje drugog puta nema.

U četvrtoj cjelini (V.) *Duh Sveti, Eshatologija i Spoznaja Boga*, autor se u tri rada:

1. Duh Sveti u istočnoj kršćanskoj teologiji (247-264);

2. Eshatološke koncepcije u pravoslavlju i protestantizmu (265-297);

3. Sveti Ivan Damašćanin i pitanje spoznaje Boga u istočnoj kršćanskoj tradiciji (298-310),

bavi specifičnošću spomenutih tema na kršćanskom istoku otkrivajući ih kršćanskom zapadu, na kojem je prva tema o Duhu Svetom "u teološkoj dijaspori" (263), druga "kamen spoticanja", a treća povezujuća zajedničkim posljednjim crkvenim ocem Istoka i Zapada.

Knjiga prof. Vukšića odiše teološkom promišlenošću i crkvenošću, jednostavnošću stila te skromnošću i sviješću o krhkosti teologa, što je ostavlja otvorenom i nedovršenom. Predstavlja pokušaj doprinosa s katoličke strane "raspuknutom kršćanskom mozaiku" tražeći odgovor s druge strane te poziva i jednu i drugu stranu na temeljitije upoznavanje istine o sebi i drugome što je temeljni preduvjet pravog i istinskog bratskog susretanja usmjerenog prema cilju "bogoštovnog zajedničarenja".

Don Marko Šutalo

T. VUKŠIĆ, *Još jedna kap*, Mostar, 2005.

U izdanju *Crkve na kamenu*, 2005. god., dr. don Tomo Vukšić, novoproглаšeni prvi vojni ordinarij u Bosni i Hercegovini, objavio je knjigu s naslovom *Još jedna kap*. Knjiga je, osim autorovih uvodnih riječi, kazala imena i sadržaja, sastavljena od 63 teksta na 235 stranica, podijeljenih na 8 cjelina, a koji su, u obliku komentara i analiza, objelodanjeni u *Crkvi na kamenu*, *Katoličkom tjedniku*, *Glasu Koncila* i *Slobodnoj Dalmaciji*.

U prvom dijelu autor prikazuje položaj Hrvata u BiH, a naslovljen je zahtjevom *Hrvatski izlazak iz zagrade* (11-51), u kojem nastoji otvoreno istaknuti problem nestajanja Hrvata na ovim prostorima iznoseći konkretne podatke te se argumentirano suprotstavlja neargumentiranu napadanju i neistinama izrečenim na račun Hrvata.

Dr. Vukšić, kao vrstan poznavatelj crkvenoga prava, svojom stručnošću doprinio je u pripremi *Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju Crkva i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini* koji i objašnjava u drugom poglavlju *Pravni položaj Crkve* (53-78), donoseći ono što je bitno za Crkvu u BiH.

U trećem poglavlju *Crkva na pučini* (79-116) autor kroz ulogu papinstva piše o evangelizaciji u modernom svijetu. Obradujući apostolsko pismo *Novo millennio ineunte* (81-92) jasno podsjeća na upućene riječi Ivana Pavla II. hrvatskom narodu prigodom posjeta Hrvatskoj i BiH.

Četvrto poglavlje *Povratak povjerenja* (117-156) ima ekumenski i dijaloški sadržaj. Rad na povratku povjerenja među katolicima i pravoslavnima nema kršćanske alternative, a kao pretpostavka svakoga zdrava susretanja jest oslobađanje i sigurnost identiteta, "kako pojedinačnoga tako kolektivnoga, kako ljudskoga tako vjerničkoga, te kako narodnoga tako i crkvenoga" (121). A na tom putu treba uzeti kao primjer Isusov način susretanja različitih osoba, susret u kojemu je pristupao čovjeku "onakav kakav jest poštujući njegovo uvjerenje i savjest ali trudeći se da ga poslije susreta ne ostavi ravnodušnim, ni prema sebi samom ni prema sadržaju poruke koju je navijestao" (122). Na temelju povijesnih i provjerenih statističkih podataka autor donosi činjenicu o etničkoj i konfesionalnoj prisutnosti u BiH, osobito iznenađujuću za Hrvate katolike koji su bili najveća žrtva, promatrajući razdoblje od dolaska Turaka do danas (131-132).

Nebo na zemlji (157-172) peto je poglavlje u kojem dr. Vukšić dotiče neke aspekte kršćanske vjere. Obradujući teme Božića (159-160), Velikoga petka (161-162), stvaranje svijeta i čovjeka (163-164), obitelji (165-168), želi promišljati o vremenu u kojem živimo.

U šestom poglavlju *Prijetnja pustih oltara* (173-188) autor se bavi velikom krizom duhovnih zvanja u Crkvi među Hrvatima. Dr. Vukšić

želi zorno prikazati činjenično stanje Katoličke Crkve u BiH nasuprot nekim neutemeljenim procjenama, i to na temelju izvješća koja su dostavili svećenici biskupskim ordinarijatima u BiH za godinu 2003.

Autor u sedmom poglavlju *U potrazi za svetošću* (189-220) razmišlja o našim nepoznatim svecima i mučenicima, jer narod i Crkva koji zaboravljaju svoje duhovne junake sami su se osudili da (p)ostanu mali narod i mala Crkva (194-197)! Na osnovi povijesnih i provjerenih statističkih podataka, koji se mogu pronaći na više mjesta u ovom poglavlju, autor prikazuje stradanje crkvenih osoba u BiH tijekom i nakon Drugoga svjetskog rata (198-202). Premda je vrlo teško utvrditi točan

broj ubijenih u Hercegovini u Drugome svjetskom ratu, ovdje je samo jedan prikaz na temelju do sada objavljenih podataka (203-207). Umjesto upiranja prstom u zločince, autor donosi popis 71 ubijenoga i nestaloga svećenika iz Hercegovine.

U posljednjem osmom poglavlju *Sloboda javne riječi* (221-232) autor piše o odgovornosti sredstava društvenog priopćavanja kako za javnu riječ tako i za javnu šutnju.

Cijela ova knjiga, koja se odlikuje jednostavnošću stila, kako sam autor kaže, "podsjeća na poznatu pjesmu Dobriše Cesarića koja pjeva o slapu života i govora, koji teku, te o maloj kapi Pjesnikova skromnog doprinosa tom velikom toku" (9) već rečenoga i napisanoga.

Don Nikola Menalo

T. VUKŠIĆ, *Crkva i država u Bosni i Hercegovini*.
BK BiH, Sarajevo, 2007.

Nakon nedavnih političkih promjena u Bosni i Hercegovini pokazalo se nužnim pronalaziti rješenja raznih pitanja vezanih uz odnose između Katoličke Crkve i države, a time i odnose između samih Crkava i vjerskih zajednica višekonfesionalnog područja. Kao odgovor na tu problematiku Biskupska konferencija BiH objavila je knjigu dr. Tome Vukšića s naslovom *Crkva i država u Bosni i Hercegovini. Zakoni, podzakonski akti, ugovori i komentari*. Autor je na 398 stranica prikupio važnije tekstove koji pobliže označuju i reguliraju odnose među Crkvama i vjerskim zajednicama, s posebnim osvrtom na odnos između Katoličke Crkve u BiH i državnih ustanova BiH. Zbirka dr. Vukšića predstavlja i na jednostavan i razumljiv način približava nemale novosti i promjene u zakonskoj regulativi BiH, imajući u vidu da je do 2004. god. status religijskih zajednica kao i većine njihovih ustanova bio krajnje neodređen, ponajčešće uopće nereguliran. Donošenjem novih zakona, posebice Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju Crkava i vjerskih zajednica iz 2004. vjerske zajednice stječu pravnu osobnost. Kao javne pravne osobe, postaju nositelji određenih prava i obveza koja im prije svega omogućuju ravnopravan položaj u društvu i mogućnost potražnje onoga što im pravom pripada. Nakon stupanja na snagu navedenoga zakona prišlo se mukotrpnu poslu koji je urodio plodom: potpisivanjem i ratifikacijom dvaju ugovora između Svete Stolice i

BiH: *Temeljni ugovor* (potpisan u Sarajevu 19. 4. 2006., ratificiran u Vatikanu 25. 10. 2007.) s dodatnim protokolom, i *Ugovor o osnivanju Vojnoga ordinarijata za vjersku skrb katoličkih vjernika članova oružanih snaga* (potpisan u Sarajevu 8. 4. 2010., ratificiran u Vatikanu 14. 9. 2010.).

Početkom 2011. god. papa Benedikt XVI. osnovao je Vojni ordinarijat za vjersku skrb katoličkih vjernika članova oružanih snaga, a don Tomu Vukšića imenovao prvim vojnim ordinarijem u BiH. Dr. Vukšić bio je član mješovitoga povjerenstva Svete Stolice i države BiH, te iz prve ruke bio upućen u svu kompleksnost stvaranja zakona, ugovora i podzakonskih akata što je vidljivo iz opsežnih komentara.

Knjiga počinje uvodom i Temeljnim ugovorom, a završava Općim okvirnim sporazumom za mir u BiH, tzv. Daytonskim sporazumom. Osim gore navedenoga, autor obrađuje još devet zakona: *Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju Crkava i vjerskih zajednica u BiH*; *Zakon o udru-gama i zakladama BiH*, na koji se oslanjaju *Zakon o udrugama i fondacijama FBiH* te *Zakon o udruženjima i fondacijama RS*; *Zakon o humanitarnoj djelatnosti i humanitarnim organizacijama FBiH*; *Zakon o PDV-u* te *Zakon o izmjenama i dopunama zakona o PDV-u*; *Porodični zakon RS-a* i *Obiteljski zakon FBiH*; *Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH*; *Zakon o obrani BiH* i *Zakon o službi u oružanim snagama BiH*; *Zakon*

o zdravstvenom osiguranju u FBiH i RS uz izmjene i dopune; Zakoni o proglašenju i zaštiti nacionalnih spomenika.

Četiri podzakonska akta: *Pravilnik o uspostavi i vođenju jedinstvenog registra za upis Crkava i vjerskih zajednica, njihovih saveza i organizacijskih oblika u BiH*; *Upute o provedbi zakona o slobodi vjere i pravnome položaju Crkava i vjerskih zajednica u BiH*; *Pravilnik o načinu vođenja registra udruga i zaklada BiH i stranih međunarodnih udruga i zaklada i drugih neprofitnih organizacija*; *Pravilnik o načinu vođenja registra udruga i fondacija i stranih međunarodnih nevladinih organizacija*.

I pet vlastitih komentara: *Značenje Temelnoga ugovora između Svete Stolice i BiH te dodatnoga protokola na njega*; *Država i religijske zajednice u Zakonu o slobodi vjere i pravnom položaju Crkava i vjerskih zajednica u BiH*; *Uz pojavu pravilnika za registraciju pravnih osoba Crkava i vjerskih zajednica*; *Objavljena uputa za provedbu zakona o slobodi vjere i pravnom položaju Crkava i vjerskih zajednica*; *Promjene zakona o humanitarnoj djelatnosti i humanitarnim organizacijama Federacije BiH*. Posljednji komentar tehničke je naravi a pomaže u razumijevanju promjene zakona te donosi važeće norme sabrane na jedno mjesto s ostalim odredbama.

Knjiga je pomagalo onima koji u ovom vremenu trebaju organizirati život i odnose vjerskih zajednica i države na području javnoga prava. Osobito su korisni komentari koji iz pojedinih članaka izvlače glavne obrađene teme, ugrađene u ugovor, zakone ili podzakonske akte. Te su teme i na regionalnoj i na međudržavnoj razini. Komentari počinju temeljnim načelima o slobodi vjere i ljudskim pravima uz poštovanje Ustava BiH, dokumenata Drugoga vatikanskog koncila ili odredaba *Zakonika kanonskoga prava*, sve u brizi za zajednički cjelovit duhovni i materijalni

razvoj čovjeka i promicanje općega dobra. Dok obrađuje problematiku multietičnosti i multikonfesionalnosti, komentator ističe jednakopravnost i ulogu Katoličke Crkve koja uvijek teži jednakopravnosti svih vjernika i stanovnika ove države, ali naglašava i iskustvo Katoličke Crkve pri sklapanju ugovora s državama. Obrađene glavne teme, bilo iz zakona bilo iz ugovora, preporučuju knjigu posebice studentima, teolozima, pravnicima, svećenicima kako u poznavanju dosadašnje zakonske regulative tako i u upoznavanju s materijom do sada neriješenom, a ugovor i zakoni ostavljaju prostora za sklapanje dodatnih ugovora.

Prof. Vukšić pregledno, sustavno, cjelovito i stručno tumači pojedine članke u kojima su sadržane bitne teme: pravna osobnost Katoličke Crkve, slobodno vršenje apostolskog poslanja, priznavanje slobode, unutrašnja crkvena organizacija, sloboda bogoštovlja, sudska istraga u kaznenom postupku, ispovjedna tajna, neradni dani za katolike, vremenita crkvena dobra, te problematika bespravnog oduzimanja i povrata imovine, izgradnja bogoštovnih prostora, sloboda evangelizacijskoga djelovanja, obrazovne ustanove, karitativne ustanove, pitanje vjeronauka, dušobrižništvo u bolnicama, vojsci, policiji, sirotištima, pitanje ženidaba te mnoštvo ostalih tema u ovim dokumentima. U osvrtima donosi i moguće poteškoće koje su se našle pri donošenju zakona, ugovora ili podzakonskih akata te upozorava na probleme koji bi se mogli ispriječiti tijekom sljedećih pregovora između dviju strana. Često ističe neuporabu povlastica za katolike, svake vrste, zalažući se za jednakopravnost. Knjiga se po sebi preporučuje kao jedinstvena zbirka pravnih uređaba, a komentari odaju vrsna poznavatelja povijesnoga, ekumenskoga-dijaloškoga, jezičnog, doktrinarnog i nadasve pravnoga području.

IMENOVANJA HERCEGOVAČKIH SVEĆENIKA

Don **Ivicu Komadinu**, dosadašnjega voditelja Hrvatskih katoličkih zajednica Reutligen, Metzingen i Tübingen, imenovala je Njemačka biskupska konferencija na prijedlog HBK i BK BiH delegatom za hrvatsku pastvu u Njemačkoj, 23. studenoga 2010.

Don Ivica je rođen 23. studenoga 1950. u Mostaru od oca Dominika i majke Anke rođ. Glibić. Osnovno školovanje u Mostaru (1957.-1965.), gimnazija u Zagrebu (1965.-1969.), filozofsko-teološki studij u Sarajevu (1969.-1975.). Ređenje u Pologu 29. lipnja 1974. Službovao kao kapelan u Esslingenu u Njemačkoj (1976.-77.), voditelj Hrvatske katoličke misije u Göppingenu (1977.-78.) zatim HKM u Balingenu (1978.-1989.) i HKM Reutligen, Metzingen i Tübingen (1989-2010.).

Don **Antu Kutlešu**, dosadašnjega ravnatelja za hrvatsku inozemnu pastvu (2005.-2010.), nakon što ga je biskup Ratko stavio na dušobrižničko raspolaganje u Njemačkoj, imenovao je rottemburški biskup Gebhart Fürst voditeljem Hrvatskih katoličkih zajednica Reutlingen, Metzingen i Tübingen, 1. prosinca 2010.

Don Ante je rođen 14. prosinca 1949. u Prisoju od oca Stipe i majke Jele rođ. Čulo. Osnovno školovanje u Prisoju (1958.-1966.), gimnazija u Splitu (1966.-1970.), filozofsko-teološki studij u Sarajevu (1970.-1976.). Ređenje u Rimu, 29. lipnja 1975. Službovao kao kapelan u Südlohn u (1976.-78.), voditelj HKM Braunschweig (1978.-2005.)

i istodobno upravitelj njemačke župe Sv. Marije u Lehre-Wendhausenu (1989.-1992.) i upravitelj HKM Göttingen (1993.-1994.).

Don **Ivana Štironju**, dosadašnjega pastoralnog vikara u Mostaru, imenovala je Kongregacija za evangelizaciju naroda nacionalnim ravnateljem Papinskim misijskih djela u BiH, 28. veljače 2011., sa sjedištem u Sarajevu.

Ivan je rođen 10. svibnja 1960. u Pješivcu, danas župa Aladinići, od oca Stojana i majke Anice, rođ. Bošković. Osnovno školovanje u Crnićima (1967.-1975.), gimnazija u Dubrovniku (1975.-1979.), vojna obveza na Visu i u Šibeniku (1979.-80.), a bogoslovni studij na Visokoj filozofsko-teološkoj školi u Sarajevu (1980.-1986.). Za svećenika Trebinjske biskupije zaređen u Mostaru 29. lipnja 1986. Službovao kao župni vikar u Dračevu (1986.-1987.), misionar *Fidei donum* u biskupiji Iringi u Tanzaniji (1988.-1992.), voditelj hrvatske župe u Oakvilleu u Kanadi (1993.-1996.). Poslan na studij liturgike u Padovu (1996.-98.), župnik u katedrali u Mostaru (1998.-2002.), biskupski vikar za pastoral (2002.-2011.) i dijecezanski misijski ravnatelj od 1999.

Svima spomenutim svećenicima naše srdačne čestitke na imenovanjima i iskrene molitve Bogu za obilan blagoslov u njihovu životu i novim službama u Crkvi!

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA

Dijecezanski biskup Ratko Perić izdao je sljedeća imenovanja:

Fra Jozo Radoš imenovan je župnim upraviteljem u Rošku Polju, br. 1607/2010., od 15. prosinca 2010.

Don Davor Berezovski, svećenik na studiju, primio ovlast ispovijedanja, br. 1667/2010., od 27. prosinca 2010.

Don Ivan Marčić, đakon, imenovan đakonskim pomoćnikom u župi Gradina, br. 1668/2010., od 27. prosinca 2010.

Fra Dražen Boras razriješen službe župnoga vikara na Humcu, te mu je podijeljena ovlast ispovijedanja dok ne primi novi pastoralni dekret, br. 44/2011., od 14. siječnja 2011.

Fra Branimir Novokmet imenovan đakonskim pomoćnikom na Humcu, br. 286/2011., od 22. ožujka 2011.

Fra Željko Barbarić imenovan đakonskim pomoćnikom u Duvnu, br. 287/2011. od 22. ožujka 2011.

Msgr. Tomo Vukšić, novozaređeni biskup vojni ordinarij u BiH, sa sjedištem u Sarajevu, razriješen je službe generalnoga vikara i drugih službi u Biskupijama Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj, br. 325/2011., od 9. travnja 2011.

Don Srećko Majić imenovan je generalnim vikarom Biskupija Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske s pripadnim statutarnim službama (član Prezbiterskoga vijeća i Konzultorskog zbora), 326/2011., od 9. travnja 2011.

Don Ivan Štironja, novoimenovani nacionalni direktor Papinskih misijskih djela, sa sjedištem u Sarajevu, razriješen je služba biskupskoga vikara za pastoral u Biskupijama Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj, dijecezanskoga ravnatelja PMD i župnog upravitelja u župi Grude, 327/2011., od 9. travnja 2011.

Don Ivan Kovač, sudski vikar i tajnik, imenovan je dijecezanskim ravnateljem Papinskih misijskih djela i župnim upraviteljem župe Grude, 328/2011., od 9. travnja 2011.

SVEĆENIČKE DUHOVNE VJEŽBE

Mostar, 11. veljače 2011.

Prot.: 154/2011.

SVIM DIJECEZANSKIM SVEĆENICIMA

Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije

Poštovana i draga braćo svećenici!

Obavještavamo vas da će i ovogodišnje duhovne vježbe biti u dva turnusa.

Prvi turnus

Mjesto održavanja: Potoci, kuća susreta "Emaus". Početak: u nedjelju 19. lipnja 2011. u 20 sati (večera u 19,00).

Završetak: u srijedu 22. lipnja nakon ručka.

Voditelj: msgr. Ratko Perić, biskup.

Drugi turnus:

Mjesto održavanja: Potoci, kuća susreta "Emaus". Početak: u srijedu 31. kolovoza 2011. u 20,00 sati (večera u 19,00).

Završetak: u subotu 3. rujna nakon ručka.

Voditelj: dr. don Ivo Balukčić, župnik u Odžaku, doborski dekan.

Možete se prijaviti, napismeno ili usmeno, na adresu Ordinarijata (adresa u zaglavlju) ili Caritasu u Mostaru: Zagrebačka 5A; tel. 036/328-916 ili 328-917; faks: 036/328-918; el-pošta: caritas-mostar@tel.net.ba.

Naknada po jednom danu, jednokrevetna soba, iznosi 60 KM, a dvokrevetna 55 KM.

Svećenici, koji se odluče za duhovne vježbe u "Emausu", osobno će podmiriti troškove boravka, i to urediti s djelatnikom u Emausu na recepciji, a troškove voditelja duhovnih vježbi uredit će Ordinarijat.

Napomena: ponijeti Časoslov, Sveto Pismo i misno ruho.

Sve vas najsrdačnije pozdravljam i želim svima obilje Božjega blagoslova u radu za spasenje duša.

Don Ivan Štironja, biskupski vikar za pastoral

ŽUPNIČKA IZVJEŠĆA

Početkom siječnja svake godine župnici podnose Ordinarijatu službena izvješća sa statistikama o svojim župama u prošloj godini. Kao i do sada objavljujemo dva takva izvješća. Zahvaljujemo župnicima koji redovito donesu iscrpno izvješće, a potičemo druge da slično postupe u svome odgovoru. Na temelju tih izvještaja, Ordinarijat podnosi izvješće Svetoj Stolicu polovicom ožujka svake godine.

Župni ured Humac

Humac, 14. siječnja 2011.
Br. 20/2011.

VAŽNIJI DOGAĐAJI U ŽUPI HUMAC KROZ 2010. GODINU

- Prvi dani godine redovito su rezervirani za blagoslov domova i obitelji u župi. Tako je bilo i ove godine. Kroz petnaest dana obišli smo sve obitelji u župi i podijelili blagoslov. Naporan je to posao, pogotovu ako vrijeme nije pogodno, što se redovito i događa u ovom periodu. Unatoč velikim fizičkim i psihičkim naporima, blagoslov kuća i obitelji može biti veoma koristan i plodonosan. O duhovnim plodovima može suditi samo Bog, međutim prigoda je to nama svećenicima da se izravno susretnemo sa svakom našom obitelji, većinom njihovih članova, da osjetimo njihovo raspoloženje, kao i materijalno i duhovno stanje. Prigodom blagoslova možemo i te kako osjetiti veliku privrženost našeg puka svećeniku, župi i Crkvi. Isto tako prilika je da se upoznamo sa svom obiteljskom problematikom o kojoj bez toga možemo samo pretpostavljati i nagađati. Blagoslov kuća može biti uistinu blagoslov i za obitelji i za svećenike i za župu ako se obavi kvalitetno i dostojanstveno.

- 17. veljače Pepelnica - Čista srijeda, početak korizme. Obred pepeljanja sve više privlači vjernike i svake godine povećava se broj onih koji dolaze na taj jednostavni ali veoma znakoviti obred.

Tijekom cijele Korizme petkom i nedjeljom u župnoj crkvi i filijalama imali smo pobožnost Put križa koji je, kao i svake godine, veoma dobro posjećen.

- Sveto Trodnevlje proslavili smo uobičajeno uz sudjelovanje velikog broja vjernika. Posebno je bilo svečano i molitveno na Veliki Petak. Već tradicionalni Put križa iz Ljubuškog od crkve sv. Kate pa do župne crkve na Humcu okupio je nekoliko tisuća vjernika.

- Uskrs temeljni kršćanski blagdan.

- 11. travnja. Prva sveta Pričest, blagdan obiteljske radosti i dječje bezazlenosti. Ove godine smo imali 221 prvopričesnika.

- 16. svibnja Sveta krizma. O. biskup je podijelio sakrament sv. Potvrde 223 dječaka i djevojčica iz naše župe i iz župe Čapljina.

- Devetnica u čast sv. Anti je jedinstven događaj za našu župu te okolne župe u ovom dijelu Hercegovine i susjedne nam Dalmacije. Svake večeri se okupi u velikom crkvenom dvorištu po nekoliko tisuća vjernika i svojom sabranom molitvom, pjevanjem i primanjem svetih sakramenata ispovijedi i pričesti pružaju upečatljiv dojam i stvaraju duhovno ozračje. U takvom ozračju i propovijedi bivaju uvjerljivije i sadržajnije.

Posebno je svečano na Uočnicu i na sam blagdan sv. Ante. Veliki je to milosni dar za ovu župu, nas svećenike i sve župljane.

- 3. lipnja. Tijelovo ili Brašančevo. U popodnevним satima organizirali smo tijelovsku procesiju od župne crkve na Humcu do crkve sv. Kate u Ljubuškom. Kroz molitvu i pjesmu slavili smo Tijelo Gospodinovo. Okupi se na ovoj procesiji mnoštvo svijeta.

- Početkom rujna došlo je do promijene pastoralnog osoblja u našoj župi. Dotadašnji župnik fra Mladen Sesar odlazi za župnika u Vitinu. Novi župnik je fra Ivan Boras. O. biskup je svečano fra Ivana uveo u posjed župe u nedjelju 5. rujna 2010. godine.

- Patrone filijalnih crkava: Sv. Juru na Mostarskim Vratima, Sv. Leopolda Mandića na Cernu, Sv. Nikolu Tavelića u Gornjim Radišićima, Sv. Ivana Krstitelja u Crvenom Grmu, Sv. Franju u Prologu, Sv. Stjepana na Hardomilju, Sv. Klaru na Bijači, Sve svete na Zvirićima, Veliku Gospu u Lisicama smo proslavili svečano. Na svim filijalama smo imali Trodnevnice kao duhovnu pripremu za blagdan.

- U Došašću smo svaki dan slavili sv. misu Zornicu u prepunoj crkvi uz velik broj ispovijedi, posebno zadnjih dana pred Božić.

- U Došašću smo imali četverodnevnu duhovnu obnovu za cijelu župu koju je vodio don Milivoj Balobanić.

- 28. prosinca smo upriličili Božićni koncert u crkvi. Nastupali su veliki i mali zbor iz župe Vitina, Veliki i mali zbor s Humca te mali zbor iz Ljubuškoga. I ovaj koncert je pokazao da je crkveno pjevanje u obje župe na zavidnoj razini.

- 31. prosinca misom zahvalnicom zahvaljivali smo Bogu za sva dobročinstva koje nam je Bog udjeljivao kroz cijelu godinu.

- U župi imamo oko 500 stare nemoćne i bolesne čeljadi. Tijekom godine smo pohodili sve bolesne i nemoćne tri puta: za Uskrs, sv. Antu i Božić. Osim toga imali smo oko 300 poziva za

pohode bolesnih. Ni jedan sprovod nismo odbili a bilo ih je 142. Sve smo ih dolično i kršćanski pokopali.

- Tijekom godine imali smo 5 (pet) turnusa tečaja priprave za kršćanski brak. Tečajeve smo započinjali ponedjeljkom a završavali petkom. Obrađivali smo teme: Izbor bračnog druga - vrijeme zaručništva, Psihologija muškarca i žene - psihologija bračnog druga, Anatomija spolnosti - metode planiranja obitelji, Smisao spolnosti i odgovorno roditeljstvo, Ženidba i crkveno pravo, Odgoj djece u sređenoj i zdravoj obitelji, vjera kao temelj braka i obitelji. U našoj župnoj crkvi sklopljeno je 86 brakova.

- U župi je podijeljeno 165.000 svetih pričesti. U župi svake nedjelje slavimo 16 svetih misa.

- U župi imamo 40 ministranata koji imaju tjedne susrete na kojima ih se upućuje kako se treba vladati na oltaru i kako služiti kod oltara.

- Vjeronauk imamo u svim školama na području župe po dva sata u osmogodišnjoj, a po jedan sat u srednjoj školi na području župe, te župni vjeronauk za prvopričesnike i krizmanike.

Građevinske djelatnosti

- Stara crkva sv. Ante je temeljito obnovljena kako iznutra tako izvana. Stavljena su ulazna brončana vrata, restauriran glavni oltar i orgulje, postavljen novi pod i cijela ponutrica crkve obijena pa ponovo ožbukana i obojena.

- Crkvice sv. Klare na Bijači je dovršena. Nabavljen razglas i nove klupe.

- U crkvi u Crvenom Grmu je u tijeku sanacija jednog dijela krovista.

- U novoj župnoj crkvi izmijenjen je razglas.

Gledano statistički, župa Humac imala je u prošloj 2010. godini: 12.484 vjernika, 3.367 obitelji, 170 krštenih, 142 preminulih, 221 novopričešćenih, 223 krizmanih i 86 novih ženidbenih parova.

Fra Ivan Boras, župnik

Župni ured Blagaj-Buna

Buna, 9. siječnja 2011.
Broj: 3/2011.

DOGAĐAJI U ŽUPI PRESVETOGA TROJSTVA BLAGAJ - BUNA od rujna 2009. do prosinca 2010.

Župu Presvetoga Trojstva Blagaj-Buna službeno sam preuzeo kao župni upravitelj u nedjelju, 6. rujna 2009. godine na Buni pod sv. Misom u maloj crkvi u 10 sati. Nazočni su bili don Ivo Šutalo, dotadašnji župnik, don Srećko Majić, u ime Ordinarijata, i dio župljana.

Župa je prošla u posljednjih dvadesetak godina mnoge nedaće: rat, poraće, promjena franjevaci/dijecezanci, ex-fratri, česte promjene župnika, izgradnja crkvenih objekata iz temelja, srušeni domovi, prognanici i izbjeglice, prognanička naselja itd. S druge strane, unatoč svim nevoljama ili baš zbog njih župa i župljani bilježe snažne aktivnosti i pokrete: djeca, mladi, odrasli pretječu jedni druge u organizacijama, prigodnim svečanostima, idejama i projektima pod vodstvom svojih župnika, fra Petra Vlašića, don Ivana Vukšića, don Velimira Tomića te posebno don Željka Majića i don Ive Šutala, a sve pod providnosnim vodstvom Presvetoga Trojstva i zaštitnika novoformiranoga Pastoralnog centra blaženog Alojzija Stepinca na Buni. Brojne su aktivnosti i događanja tijekom ovih godina ujedinila srca župljana i stvorila jezgru koja traje i danas te se, uz Božju pomoć, i dalje razvija.

Ipak, kao i u drugim župama, župa u koju sam došao - između ostalih - ima i sljedeća neriješena ili tek donekle riješena pitanja:

- Suspendirani ex-fratri iz Čapljine i Mostara i njihovo djelovanje u Blagaju (crkva), Buni (sakralni prostor na Kuli), Ortiješu (improvizirani crkva) te po svim grobljima u župi. Po riječima prethodnika oko 130 do 150 obitelji pristaju za njima, većinom domicilnoga stanovništva, prijeraćih Bunjana i Blagajaca.

- Mnoge prognaničke obitelji iz Ortiješa još su uvijek orijentirane prema Mostaru i mostarskim župama odakle su i došle u Ortiješ te tamo idu na Misu, vjeronauk i primaju neke sakramente. Taj trend se u posljednje vrijeme smanjuje.

- Nedovršena i neizrađena nova crkva s okolišem na Buni.

- Devastirana župna crkva i kuća u Blagaju.

- Župne parcele na različitim naslovima i u

neriješenim imovinsko-pravnim odnosima (posebno u Blagaju).

- Hitna potreba groblja u Ortiješu i Novom Naselju na Buni.

- Trajno (ne)riješeni osnovni uvjeti za život svećenika.

- Neiskustvo župnog upravitelja oko općih župničkih poslova.

Nakon početnoga (ne)snažanjenja te pokušaja svodenja svećeničkoga djelovanja koje su prije mene obavljala dvojica svećenika (župnik i kapelan) na mogućnosti jednoga (župni upravitelj), odlučio sam se na prelazak u novu neizrađenu i nedovršenu crkvu u kojoj su do tada povremeno održavane sv. Mise za veće blagdane: Božić, Uskrs, Krizma, Pričest... U tom smislu većinu zatečena novca, koji mi je predao moj prethodnik, usmjerio sam u tu svrhu - dovršetak kabliranja električnih instalacija, postavljanje cijevi za grijanje/hlađenje, estriha na cijelu unutrašnju površinu crkve zajedno s korom i sakristijom, dopuna već postojećih mjesta za sjedenje te uređenje crkve za slavljenje dnevnih i nedjeljnih svetih misa.

U međuvremenu razbolio sam se tjedan uoči Svih Svetih pa sam nekoliko dana proveo u Svećeničkom domu u Mostaru. Zamjenjivao me don Zdravko Ivanković.

U nedjelju, 8. studenoga, započeli smo s dnevnim i blagdanskim Misama u novoj crkvi. Stara mala crkva prenamijenjena je u "Dvoranu bl. A. Stepinca" za skupove, predavanja, zborove, folklor, domjenke i sl. Umjesto tri sv. Mise nedjeljom i blagdanom u maloj crkvi (8, 10 i 12 sati), prešli smo na dvije Mise u novoj crkvi (8 i 11 sati). Tako smo dočekali i Božić slaveći i Mise zornice u novoj crkvi.

Nastavili smo sređivati ravne deke na novoj crkvi - estrih, hidroizolaciju, spajanje olučnih cijevi. Krajem prošle godine postavili smo i aluminijske okapnice na sve zidove crkve te ju pripremili za eventualnu vanjsku fasadu. Izrađena su dva idejna prijedloga unutarnjeg uređenja crkve te jedan prijedlog oltarišta i oltarišnih elemenata koje ćemo uskoro, ako Bog da, i naručiti, uz po-

moć nadbiskupa Želimira Puljića, koji je rodom iz ove župe.

Izrađen je i potpuno novi projekt partera crkve, jer stari nije zadovoljavao te je odobren na Ordinarijatu. Kad se steknu uvjeti, početak će se s radovima.

Župni je vjeronauk redovito održavan po već ustaljenoj praksi u ovoj župi, i to u dvije kategorije: krizmanici i prvopričesnici svakoga tjedna, dok ostali razredi - drugi, četvrti, peti, šesti i sedmi - jedanput u dva tjedna (poslije prijedpodnevne smjene u školi). Nanovo smo uveli sastanke o Božiću i Uskrsu za roditelje i djecu prvoga i drugoga razreda devetogodišnje škole te prvoga razreda osmogodišnje škole koji nisu bili obuhvaćeni župnim vjeronaukom. Subotom se održavaju probe zborova i sekcije - ministranti, čitači, pjevači, medijska sekcija.

Stepinčevo, 10. veljače, proslavili smo trodnevnom pripravom te na sam dan pedesete obljetnice Blaženikove smrti. Misu na blagdan predvodio je splitski svećenik don Boris Vidović.

Kroz korizmene i uskrsne dane proslavili smo već uobičajene crkvene i župne svečanosti. Prva pričest bila je, kao i obično, na prvu nedjelju u mjesecu svibnju - 38 prvopričesnika. Za Presveto Trojstvo, 30. svibnja, pripremali smo se također trodnevnicom. Svečanu Misu u Blagaju predvodio je don Ivan Štironja. Sudjelovali smo na Susretu mladih u Zadru. Krizma je bila u nedjelju 20. lipnja - 61 krizmanik - a krizmatelj je bio mjesni biskup Ratko.

U subotu, 7. kolovoza, zakazan je i održan Susret svećenika i biskupa Puljića sa svojom rodbinom u Blagaju: kardinal Vinko, nadbiskup Želimir i šest svećenika.

Početak rujna započela je prva faza obnove crkve u Blagaju nakon višemjesečnih napora oko projekta i dobivanja svih potrebnih dozvola. Izvođač je radova tvrtka "Građevinar Fajić" a nadzor vrši tvrtka "Bemer" iz Mostara. Hvala Bogu, potpuno je promijenjena drvena konstrukcija krova te postavljen bakarni krov i oluci. Drenaža cijeloga objekta te gromobrani radit će se na proljeće. Od velike pomoći bio mi je don Ivan Štironja, biskupski vikar za pastoral, s Ordinarijata.

U nedjelju, 19. rujna, u poslijepodnevnom satima blagoslovljen je i pobijen drveni križ na gradilištu budućega rimokatoličkoga groblja u Ortiješu. Početkom studenoga započeli su prvi radovi. Groblje vodi registrirana udruga građana groblja "Blaženog Alojzija Stepinca" koju je pomogao osnovati don Ivo Šutalo. Projekt grobljanske kapelice s mrtvačnicom odobrio je Ordinarijat. Petoga dana mjeseca

siječnja 2011. ukopan je prvi pokojnik na ovom novom groblju - Ilija Pehar iz Novoga Naselja.

Za jaka crkvena vremena u godini župni upravitelj traži pokojega svećenika, prvenstveno radi pričestivanja puka (don Zdravko Ivanković, don Mile Miljko...). Molio sam Ordinarijat da mi nekoga tada pošalje - kao što je i obećano u mome dekretu da će biti na raspolaganju - ali nije bilo slobodnih svećenika pa sam se morao sam snalaziti kako sam znao (ispomoć i međusobna zamjena s don Josipom Galićem iz Potoka). Kada dođe vrijeme i steknu se uvjeti da neki prikladan laik mogne pričestivati - uvelike će se riješiti potreba za traženjem svećenika ili za kakvim kapelanom prigodom velikih dana u godini.

Od samoga početka moga djelovanja u ovoj župi sklopio sam pisani ugovor sa župljaninom Mirkom Perićem. Mjesečno izdvajam za njega određenu novčanu sumu kao naknadu za sve ono što on i njegova obitelj čini u župi. Njegova se uloga može opisati kao uloga domara, ali i puno više. Ugovor vrijedi do raskida jedne strane ili do dolaska novoga župnika.

Prilično kaotično stanje župnih čestica u katastru i posebno gruntu zabrinjava. Osim nekoliko različitih naslova na kojima se vode župne čestice, tu su i mnoge nejasnoće u pojedinim česticama, posebno u Blagaju. Započelo se sa sređivanjem toga stanja, po savjetu i dogovoru s don Antom Luburićem. Potrebno je mnogo truda, vremena i sredstava da se to područje dovede u red s obzirom da se već više desetljeća ništa nije činilo na tom planu, a raspolagalo se česticama na različite načine, od prodaje do iznajmljivanja te kupovanja. Sve dosadašnje isprave koje smo uspjeli pribaviti dostavljene su u kopijama na Ordinarijat. Ovom prigodom dostavljamo jedan dio rješenja onih čestica koje su do sada katastarski riješene.

Od aktivnijih skupina u župi naveo bih Hrvatsku katoličku mladež sa svojih šest sekcija, udruženje žena Sveta Veroniku, HKUD Herceg Stjepan, koji smo osamostalili od župe i registrirali kod državnih institucija, ministrante, zborove... Tijekom godine 2011. planiramo osnovati i Župno pastoralno vijeće pa smo u tu svrhu raspisali svojevrstne izbore u božićnom pismu koje ostavljamo obiteljima prilikom blagoslova obitelji.

Župni ured izdaje, a medijska sekcija HKM uređuje, župni list "Riječ", koji se uzdržava dobrovoljnim priložima župljana. Ovomu izvješću prilažemo posljednji (25.) broj.

don Bernard Marijanović, župni upravitelj

ŽUPA SV. MALE TEREZIJE - LEDINAC

Ove godine, 1. listopada, iznimno je svečano proslavljena nebeska zaštitnica župe Ledinac. Proslavi svetkovine sv. Male Terezije, zaštitnice župe već 70 godina, prethodila je duhovna priprava odnosno devetnica s večernjim sv. Misama i propovijedima o Božjim zapovijedima. Sudjelovalo je osam svećenika.

Svečanim euharistijskim slavljem u župnoj crkvi u 11.00 sati, u koncelecijaciji dvadesetak svećenika, pred oko šest stotina vjernika, predsjedao je vrhbosanski nadbiskup i metropolita, kardinal Vinko Puljić. Na početku je župnik don Jozo Ančić pozdravio predvoditelja misnoga slavlja, svećenike koncelebrante, ministrante, župljane, hodočasnike iz drugih župa, bolesnike, djecu i mlade, članove Caritasa, zbora te Župnoga pastoralnog vijeća.

U ime župne zajednice prigodne su riječi pozdrava i dobrodošlice uzoritom kardinalu uputili mladi članovi zbora "Nebeska ruža", pet djevojčica i jedan dječak.

Osvrćući se na život i djelo Sv. Terezije od Djeteta Isusa - djevice, redovnice posvećene molitvi i kontemplaciji, kardinal je Puljić kazao kako kršćani njeguju posebnu duhovnu simpatiju prema sveticu kojoj se spomen danas slavi, a umrla je 1897. u svom karmelićanskom samostanu na sjeveru Francuske u dobi od 24 godine. Naglasio je kako je Mala Terezija puno trpjela u svome kratkom životu. S četiri i pol godine ostala je bez majke. Kad joj je bilo osam godina, sestra Paulina, koja joj je bila kao druga majka, otišla je u Karmel, zbog čega se Terezija razboljela. Ali se ona hrabro suočavala sa svim kušnjama: s protivljenjem njezine obitelji da uđe u Karmel, sa suhoparnošću svoje molitve, s nerazumijevanjem njezinih redovničkih sestara, s ledenom vlagom samostana, s tuberkulozom koja je ubrzo napala njezin organizam, s tamnom noći duha, koja će do dna obuzeti cijelo njezino biće. Ona se neprestano nalazila pred poteškoćama i problemima, koje je uvijek prihvaćala s nepokolebljivim pouzdanjem u Boga. Njezin je duhovni život bio sav oslonjen na Sveto Pismo, koje je temeljito poznavala. Govorila je da bi, kad bi bila svećenik, učila hebrejski i grčki, kako bi ga mogla čitati u izvorniku. Čitanjem i meditiranjem Biblije željela je, kako je govorila, otkriti Božji karakter i čuti što joj u povjerenju i prisnosti govori njezin nebeski zaručnik. Svojim odnosom prema Božjoj riječi, Terezija je svratila pozornost na ljepo-

tu Evanđelja. Isto joj tako pripada zasluga što je u doba velikih protivljenja Crkvi znala ukazati na njezinu istinsku narav mističnoga Tijela Kristova. Mnogima je pomogla otkriti Božju dobrotu i milosrđe, svjedočeći da je Bog mnogo više Otac negoli strogi sudac. Od najranije dobi nju je privlačila tema malenosti, koju je tada shvaćala kao poniznost i slabost. Kasnije, u doba duhovnoga dozrijevanja, uzdigla se do potpunijega shvaćanja malenosti, razumijevajući pod njome stav pouzdanja u Božje milosrđe.

"Na početku njezina 'malog puta' stoji njezina želja da postane svetom. Prema tom cilju kod nje je bilo sve usmjereno. Ali, koliko je željela biti svetom, toliko je bila svjesna svoje udaljenosti od toga cilja zbog svoje nesavršenosti i iskustva da svi njezini naponi ne mogu skratiti tu udaljenost. Ali ona zbog toga ne očajava, jer vjeruje da Bog ne može u nekome potaknuti neostvarivu želju. Ta je spoznaja ohrabruje da nastavi težiti za svojim idealom i tražiti sredstvo pomoću kojega će ga ostvariti", naglasio je kardinal Puljić.

Sveta Mala Terezija u životu se najviše žrtvovala i molila za misije i misionare. Tako je pridonio širenju Kristova kraljevstva pa ju je Crkva 1925. godine postavila zaštitnicom misija.

Zazive u prigodnoj molitvi vjernika, po zagovoru sv. Male Terezije, izrekli su članovi župnoga zbora i pastoralnoga vijeća moleći za brojne nakane. Za vrijeme misnoga slavlja pjevali su i svirali članovi župnoga zbora. Na kraju nazočnima se obratio domaćin župnik don Jozo, koji je vjernicima župe Ledinac čestitao sv. zaštitnicu. Zahvalio je uzoritom kardinalu na dolasku u ovu malu župu Ledinac, koja je jedina u Hercegovini posvećena sv. Maloj Tereziji, i na sadržajnim i poticajnim riječima, ujedno svim svećenicima sudionicima ovoga slavlja, svim dobročiniteljima župne zajednice, donatorima, ali i svima onima koji su na bilo koji način pridonijeli da blagdan sv. Terezije protekne u iznimno svečanom ozračju.

Po završetku misnoga slavlja na Trgu Blage Zadre ispred župne crkve upriličen je bogat kulturno-umjetnički program u izvedbi članova HKUD iz Ružića i Ledinca. Pučko veselje nastavilo se na obližnjem igralištu, uz pjesmu, razgovor i objed pripremljen za sve nazočne. Župnik je organizirao u župnoj kući ručak za uzoritoga kardinala i svećenike koncelebrante.

Ivana Bošnjak

IZVJEŠĆA BISKUPIJSKIH USTANOVA

IZVJEŠTAJ O RADU SVEĆENIČKOGA DOMA U MOSTARU 2010.

Don Zdravko Ivanković, ravnatelj Svećeničkoga doma, bio je najprije neko vrijeme u ispomoći Dubrovačkoj biskupiji, a potom neumskomu župniku don Ivici Puljiću, koji je bio na terapijama, gdje je i sada na službi. Kratko izvješće dostavio je njegov zamjenik, don Ante Luburić.

- Don Mijo Zrno, koji je bio umirovljen iz zdravstvenih razloga, u svibnju 2010. bio je podvrgnut operaciji presađivanja srca na Rebru u Zagrebu. Uspješna operacija do sada.

- Don Mijo Bosankić, koji je djelovao u službi u Dubrovačkoj biskupiji, umirovljen je dopisom Ordinarijata, 8. rujna 2010., prot.: 1206/2010.

- Don Milivoj Galić, koji je djelovao u hrvatskoj pastvi u Njemačkoj, umirovljen je dopisom Ordinarijata, 8. rujna 2010., prot.: 1208/2010.

- Prošle godine revidiran je Statut Svećeničkoga doma i objavljen u Službenom vjesniku, 2/2010., str. 167-169.

IZVJEŠĆE O DJELOVANJU BISKUPIJSKOGA CARITASA TIJEKOMA 2010.

Mostar, 27. siječnja 2011.

Prot.: tak 26/2011.

Izvješće o djelovanju Caritasa tijekom 2010.

Prisjećajući se važnijih događaja tijekom svih proteklih mjeseci 2010. ne dolazi nam na pamet, nažalost, nijedan značajniji događaj koji bi pobudio nadu i potaknuo na radost.

Najčešće spominjane riječi na hrvatskim RTV vijestima bile su recesija, korupcija i europska unija. Od svake boli glava. Be-ha RTV vijesti se među našim stanovništvom uglavnom i ne slušaju, jer osim Radija Herceg Bosne gotovo nikako, odnosno rijetko se može nešto na hrvatskome čuti ili hrvatsko vidjeti. Uglavnom i ovdje se govorilo o korupciji, nezaposlenosti, foteljašima i jesenskim izbornim namještajkama. Od ovih ne boli samo glava nego čovjeku cijeli život klone.

Socijalna situacija u zemlji je iz dana u dan teža. Najžalosnije je što se nitko od odgovornih i od naroda izabranih zbog toga ne sekira. Samo nekoliko statističkih blic podataka. Prosječna neto plaća u Federaciji BiH u studenom 2010.

iznosila je 811,34 KM, a u Republici Srpskoj 791,- KM. Prosječna neto plaća u BiH u listopadu 2010. iznosila je 795,- KM. U listopadu 2010. u BiH je bilo 517.203 nezaposlenih. Broj nezaposlenih raste jer je u istom mjesecu 2009. bilo 13.224 nezaposlenih manje. U BiH je u listopadu 2010. zaposlenih bilo ukupno 681 332. Nezaposlenost, nažalost, neprestano raste i doista je velika s obzirom na ukupan broj be-ha stanovništva (pretpostavlja se da u BiH ima oko 3.800.000 stanovnika).

U Caritasovim ustanovama tijekom protekle godine život i rad je tekao uobičajeno. Najprije zahvaljujemo Bogu, izvoru svake ljubavi, na blagoslovu kojim nas svakodnevno štiti i pomaže. Hvala mu također što nadahnjuje i potiče srca naših dobročinitelja na dobrotu i darežljivost prema nama i svima potrebnima o kojima skrbi naš Biskupijski Caritas.

Unatoč našem trudu i radu još uvijek ne uspijevamo, odnosno ne dobivamo niti mogućnost a kamoli stvarnu priliku bilo kojeg oblika i načina uključenja naših projekata i ustanova u državne socijalne i zdravstvene strukture. Istina je da se svim nevladinim organizacijama od strane državnih struktura nude povremeno natječaji u kojima možemo sudjelovati, ali ako naši projekti i budu prihvaćeni to su redovito mali iznosi. Uoči

kršćanskih blagdana dobivamo također raznovrsne darove. Poglavito nas veseli činjenica što broj Prijatelja Caritasa raste. To su veće ili manje tvrtke i pojedinci koji nas svojim priložima pomažu i na taj način odaju priznanje našem djelovanju. Neka njima i njihovim najmilijima Bog bogato uzvрати svojom milošću i ljubavlju u njihovom životu i radu.

Kućna njega starih i bolesnih

Skrb za stare, nemoćne, bolesne i usamljene kroz projekt "Veronika" ostvaruje se već punih 16 godina (od 1994). Projekt je tijekom proteklih godina doživio brojna prekrajanja uglavnom radi sve manjeg dotoka financijskih sredstava od DCV (njemački Caritas). U prošloj smo godini (2 med. sestre i 2 njegovateljice) imali 91 redovitog i 47 povremenih korisnika. Ukupno, dakle, 138 korisnika. Naša je ekipa tijekom godine napravila 3.750 posjeta i pružila 16.624 raznih usluga starim, bolesnim i osamljenim osobama.

Uoči ovogodišnjih jesenskih izbora mostarski Dom zdravlja, s kojim inače vrlo dobro surađujemo, predstavio je javnosti svoj novi projekt "Službu za kućnu negu": osam automobila s osam timova (16 uposlenih osoba). Drago nam je što je od Zavoda za zdravstvo kućna njega konačno prepoznata kao krajnje potrebna, na koju poglavito stare, nemoćne i bolesne osobe imaju pravo. Međutim, žao nam je doista što je ravnatelj Doma

zdravlja u svom nastupnom govoru (što su mediji kasnije vjerno prenosili) istaknuo kako je projekt "Služba za kućnu negu" prvi ovakav projekt u cijeloj regiji. Koordinatorica našeg projekta kućne njege i moja malenkost bili smo nazočni svečanom otvaranju ovog projekta, no tek kada je vidio negodovanje na mom licu, onda je ipak dodao kako Caritas također ima sličnu službu.

Eto, to je slika naše stvarnosti u kojoj se Caritas pokušava dokazati svojim radom. Šesnaest godina skrbimo za stare, nemoćne i bolesne poglavito u Mostaru ali i po drugim dijelovima hercegovačkih biskupija i "nitko nas ni ne primjećuje". Nije nama djelatnicima Caritasa stalo do javnih pohvala. Kao vjernici znamo da će dobri Bog svako djelo ljubavi bogato nagraditi. Ali nije pravedno da se skrb i usluge što ih Caritas pruža tolike godine starim i bolesnim osobama prešućuje i ignorira.

Skrb za djecu i odrasle s posebnim potrebama

Naši projekti kroz koje skrbimo za djecu i odrasle s posebnim potrebama funkcioniraju dobro. U radionicama *Nazareta* broj korisnika (18) je već godinama stalan. U *Emanuelu* je također ostao isti broj korisnika (9 vanjskih i 3 iz stacionara). U *edukacijsko-rehabilitacijskom odjelu Svete Obitelji* u dnevni boravak dolazi 27 djece, a u *stacionarnom odjelu* živi 22 teško bolesnih i nepokretnih pacijenata (2 svećenika su privremeno u stacionaru radi intenzivnog liječenja).

Biskupijski Caritas, odnosno djelatnici naših projekata koji skrbe za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama, pokrenuli su ideju zajedničkog obilježavanja *Međunarodnog dana invalida*

3. prosinca. Nakon što je ova ideja predložena mjerodavnim vladinim institucijama i nevladinim organizacijama i nakon što smo dobili vrlo rječitu potporu od svih krenulo se u realizaciju projekta. Međutim, odazvale su se samo neke od nevladinih udruga koje skrbe za invalidne osobe. Na Trgu hrvatskih branitelja (Rondou) spojena su dva šatora sa stolovima na kojima su bile ponuđene na prodaju razne rukotvorine osoba s posebnim potrebama. Na opće zadovoljstvo organizatora, a posebice invalidnih osoba, njihovo predstavljanje i izložene rukotvorine bile su vrlo dobro posjećene i prihvaćene od građana. Toga dana navečer otvorena je također u Hrvatskome

domu Kosača prodajna izložba našega “Nazarećanina” umjetnika Mirka Žigona. Crteže za izložbu je odabrao te onda o njihovoj umjetničkoj vrijednosti i poruci na otvaranju vrlo lijepo govorio prof. Ilija Kegelj. Izložba je trajala 15 dana i prodano je 20 crteža.

U studenom i prosincu 2010. smo obavljali intenzivne pripreme za otvaranje nove radionice za osobe s posebnim potrebama u Čapljini. Radionica će se zvati *Betlehem*. Za radionicu smo iznajmili poslovni prostor u novom prodajnom centru. U pripremama su pored voditelja radionice *Emanuel* sudjelovali i budući voditelji radionice *Betlehem*. Novi djelatnici, voditelji radionice *Betlehem*, imali su dvomjesečnu edukaciju i pripreme u *Emanuelu* i *Nazaretu*. Predviđeno je da u radnoj terapiji radionice *Betlehem* sudjeluje oko desetak korisnika. Nakon što su obavljani prvi susreti i razgovori s roditeljima hendikepiranih mladića i djevojaka zaključeno je da radionicu na početku pohađa šest korisnika. S redovitim radom radionice započeli smo 10. siječnja 2011.

S ovim smo projektom u Čapljini krenuli bez ičije pomoći. Ovakva radionica je doista velika potreba, jer u ovom dijelu Hercegovine nema sličnih ponuda za hendikepirane. Ima, naime, mnogo mladića i djevojaka s posebnim potrebama na

području općine Čapljina, koji nakon specijalne škole ostanu u obitelji. Cilj nam je da ih izvučemo iz “obiteljske samoće”, da ih socijaliziramo, da se kroz radnu terapiju osjete korisnima, da pomognemo njihovim obiteljima te da svratimo pozornost šire društvene zajednice na ove osobe i na njihova prava i potrebe.

Hvale vrijedan je rad talijanskih zubara volontera koji već godinama, organizirani od Caritasa Trst, dolaze i vrše zubarske usluge hendikepiranima iz cijele regije. U Caritasu Trst je imenovan novi ravnatelj don Roberto Pasetti. Drago nam je što će novi direktor nastaviti s ovim projektom. Zahvaljujemo dosadašnjem ravnatelju Caritasa Trst gosp. Mariu Ravalicu na nesebičnoj pomoći koju je godinama pružao Caritasu Mostar, posebice Rehabilitacijskom centru “Sveta Obitelj”.

Biskupijski Caritas Volterra iz Italije donator je projekta *Ljubav raste po ljubavi*. To je projekt pomoći djeci s posebnim potrebama, njihovim obiteljima i centru »Sveta Obitelj«. U projektu je predviđen također rad sa studentima volonterima koji će, nakon edukacije, biti osposobljeni pružati usluge djeci s posebnim potrebama. Projektom je također predviđena nabavka didaktičkog materijala, edukacija djelatnika, financiranje stručnog osoblja, tiskanje promotivnog materijala itd.

Skrb za djecu, mlade i obitelj

Caritasov *Dječji vrtić “Sveti Josip”* skrbio je tijekom godine o 157-160 djece. Djeca su dobi od 2 do 6 godina kada polaze u školu raspoređena su u 5 radnih skupina. Rad s djecom predstavlja uvijek veliku radost i “tete”, odnosno odgojiteljice marljivo i odgovorno obavljaju svoju odgojiteljsku dužnost.

Tijekom godine bilo je problema sa sustavom grijanja te je prije Božića odlučeno da se kotlovi izmijene i da se provede temeljita popravka. To će znatno utjecati na ionako mršavu blagajnu vrtića. Na zgradi je bilo također nekih popravaka radi vlage a i parket u skupnim prostorijama vapi za popravkom.

U domu za djevojke *Viktorija* boravilo je prošle godine u ljetnom semestru 9, a u zimskom 7 studentica. Sve su to studentice iz okolnih mjesta i uglavnom s preporukom njihovih župnika, časnih sestara ili drugih osoba i obitelji bliskih Crkvi i Caritasu.

U Caritasovu *Obiteljskom savjetovalištu* u kojem rade psiholog i svećenik prošle je godine obavljeno 389 savjetodavnih razgovora sa 132 osobe. Na savjetovanje više dolaze žene (86) nego muškarci (46). Najbrojnija starosna dob klijenata Savjetovališta je između 35-50 godina starosti. Zabrinjavajuće je što raste broj pokušaja suicida, PTSP, alkoholičara, konflikata u braku i obitelji, razvoda, duševnih poremećaja, nasilja u obitelji te raznih ovisnosti. Savjetnici u savjetovalištu svojim radom promiču kršćanska načela braka, obiteljskog zajedništva i obrane ljudskoga života od prirodnog začeca do prirodne smrti. Iako je Caritasovo *Obiteljsko savjetovalište* jedino savjetovalište u Mostaru i cijeloj regiji ipak ne uspijevamo s našim molbama što ih upućujemo mjerodavnim institucijama uvjeriti ih koliko je ovakvo Savjetovalište potrebno i da ga treba financijski pomoći. Naime, vrlo bismo rado povećali broj savjetnika, a smatramo također potrebnim da ovaj

Caritasov projekt bude prisutan i u drugim gradovima i područjima hercegovačkih biskupija.

Projekt *Mirjam - sigurna kuća s privremenim smještajem za žene i djecu žrtve nasilja* kroz pro-

teklu je godinu bio usko vezan s radom *Savjetovališta*. Nastojimo, naime, sustavnim radom preventivno djelovati i na taj način se boriti protiv nasilja u obitelji.

Prijamni ured i hitna - neposredna karitativna pomoć

U Caritasovom *Prijamnom uredu* ili *Uredu za razgovor* zabilježeno je prošle godine 2.285 posjeta. Mnogo je onih koji se obraćaju Caritasu tražeći pomoć u svojim malim i velikim nevoljama, materijalnim i duševnim potrebama. Ako se u *Uredu za razgovor* procijeni da je osoba potrebna stručne savjetodavne pomoći onda ju se upućuje u Caritasovo *Savjetovalište*.

U prošloj je godini pružena mnogovrsna pomoć potrebnima: 178 osoba dobilo je financijska pomoć (najčešće za lijekove i putne troškove za liječenje, za školske knjige itd.). Ukupan iznos

jednokratne pomoći potrebnima u protekloj godini bio je 9.991,42 KM. Pomoć u hrani pružena je 563 puta, a odjeća je podijeljena 268 puta. Školski pribor dobilo je 57 osoba. Znatna broj osoba dođe jednostavno na razgovor (833 razgovora) želeći svoju muku i probleme podijeliti s nekim tko ima vremena i strpljenja saslušati ih.

Tijekom godine posudili smo 26 bolesničkih kreveta, 6 invalidskih kolica, 14 osoba je dobilo štake na posudbu, 5 osoba toaletnu stolicu te 11 osoba hodalicu.

Župni Caritas, volonteri i opservatorij siromaštva

Biskupijski Caritas nastoji uvijek iznova istaknuti i naglasiti u raznim prigodama i susretima sa župnicima potrebu osnivanja i rada župnih Caritasa. Moramo priznati, nažalost, da je malo onih koji tu potrebu prepoznaju i župne Caritase osnivaju i karitativni volonterski rad promiču i podržavaju.

Odjel za promicanje Župnih Caritasa Biskupijskog Caritasa redovito već nekoliko godina organizira *Adventsku (Paket ljubavi)* i *Korizmenu akciju (Zrno ljubavi)* po hercegovačkim župama. Radosni smo što znatan broj župa sudjeluje u ovim akcijama. Prošle je godine u akciji *Paket ljubavi* prema obavijestima što smo ih dobili sa terena sudjelovalo 20 župa. Vjerojatno ih je sudjelovalo više, ali Caritas nije dobio povratnu informaciju o njihovom angažmanu.

Nažalost, gotovo uvijek sudjeluju iste župe, odnosno isti župnici. Posljednje dvije godine smo primijetili kako mnoge župe radije sakupljaju novac nego konkretne pakete ljubavi, vjerojatno zato što je to "lakše", odnosno bez zavrzlama oko skladištenja i transporta konkretnih paketa ljubavi. Međutim, na taj način akcija gubi na svojoj znakovitosti i "osobnosti", jer određena obitelj u svojoj velikodušnosti pravi Božićni paket ljubavi za neku od siromašnih obitelji i upravo u pripre-

manju i pravljenju paketa i predavanju u župni ured sadržana je simbolika, ali i vidljiva značajka darivanja. Želja nam je da ova akcija "paket ljubavi" ne izgubi ovu simboliku i "osobnost" te stoga molimo župnike da paket ljubavi ne pretvore isključivo u skupljanje novca za pakete ljubavi. Isto tako ne smatramo korektnim kada župnici akciju *Paket ljubavi* koriste kao poticaj za svoje dobrotvorne akcije. Nije potrebno, a nije ni korektno prema dobročiniteljima, kada župnik "isprepliće nakane" pa se na kraju ne zna u koju se svrhu sakupljalo. Potrebno je župljanima jasno reći što su akcije Biskupijskoga Caritasa, što je "Kruh sv. Ante", što su akcije "Frame" itd. Svaka od tih akcija je korisna, ali ih se ne treba shvaćati niti provoditi s konkurentskim nakanama.

U siječnju je u cijeloj biskupiji prikupljano za stradalnike Haitija te smo smatrali razboritim izostaviti uobičajenu korizmenu akciju *Zrno ljubavi*. No, ipak je 7 župa organiziralo u svojim župama i ovu akciju potičući poglavito na odricanje školarce koji su kroz cijelu korizmu svoje darove stavljali u Caritasove kasice.

U svakoj župi postoje osobe koje se angažiraju volonterski za razne potrebe župe. S tim je osobama najvjerojatnije moguće uz vodstvo župnika također poraditi na aktivnijem djelovanju Župnih

Caritasa. Upravo zato Biskupijski Caritas organizira jednom godišnje trodnevni susret volontera Župnih Caritasa na kojem karitativno angažirani mladići i djevojke budu obogaćeni duhovnim sadržajima i uputama za što organiziraniji i kvalitetniji karitativni rad u župama. Prošle je godine u *Emausu* za 18 mladića i djevojaka iz 7 župa u srpnju organizirana *Škola volontarijata*.

Zahvaljujući poticajima i financijskoj pomoći Talijanskog Caritasa započet je prije nepune dvije godine, uz koordinaciju Caritasa BK BiH, u sva tri Biskupijska Caritas, projekt *Opservatorij siromaštva*. Glavni cilj ovoga projekta bio je provesti istraživanje o siromaštvu kako bi se na temelju dobivenih rezultata djelovanje Caritasa moglo usmjeriti što konkretnije i učinkovitije. Istraživanje je uz pomoć djelatnika Biskupijskih Caritasa i volontera u župnim zajednicama provedeno na četiri razine: među korisnicima Caritasovih usluga, u župnim zajednicama, u obiteljima i tzv. kvalitativno istraživanje s određenim kategorijama siromašnih. Rezultati istraživanja o siromaštvu u

BiH objavljeni su u knjizi *Pričali smo sa siromasima*. Projekt *Opservatorij siromaštva* produžen je za sljedeće dvije godine zahvaljujući pomoći Talijanskog ali i Švicarskog Caritasa.

Antitrafficking - Borba protiv trgovine ljudima sastoji se u provođenju različitih edukativnih programa i kampanja kojima je cilj prevencija trgovine ljudima i povrede dostojanstva ljudske osobe u njezinoj slobodi. Kroz ovaj projekt realizirano je i tzv. *Ekonomsko osnaživanje žena*, odnosno poticanje članova (žena) siromašnih obitelji na obrt. Tako su zahvaljujući ovom projektu za 9 obitelji darovana nepovratna sredstva za nabavku pčela i pčelarske opreme, opremu za prikupljanje i skladištenje ljekovitog bilja, nabavka koka nosilica i izgradnja kokošinjca. Omogućena su i dva polugodišnja zaposlenja djelatnica.

Prošle smo godine, zahvaljujući pomoći Njemačkog Caritasa, kroz projekt *Zimski program* podijelili 495 m³ drva, odnosno ukupno 106 obitelji s više djece te starih i siromašnih. Podijeljeno je također 47 peći na drva.

Interventna pomoć

Biskupijski Caritas u Mostaru, po uzoru na Biskupijske Caritase u inozemstvu, nastoji u raznim kriznim situacijama intervenirati i pružiti pomoć pojedincima ili skupinama koje su pogođene nekom nevoljom.

U siječnju prošle godine razoran potres pogodio je Haiti. Biskupski ordinarijat je pozvao sve vjernike hercegovačkih biskupija da svojim milodarima u nedjelju 24. siječnja pomognu nastradalo stanovništvo ove ionako siromašne katoličke zemlje. Odaziv naših vjernika bio je izvanredan. Prikupljeno je 181.114,- KM, iznos na koji svi možemo biti ponosni. Caritas je sav prikupljeni novac poslao preko Vatikanske banke Apostolskoj nuncijaturi u Haitiju.

U župama Gradina (starica), Vitina (izgorjela obiteljska kuća) i Čeljevo (dva zasebna prostora za dvije obitelji) pomogli smo, u suradnji sa

župnicima i župljanima, izgradnju prebivališta ovim osobama koje su pogođene neimaštinom ili drugom nevoljom.

Okolo stotinjak obiteljskih domova župe Gabela Polje ove je godine nekoliko puta bilo poplavljeno. Nakon što su generalni vikar i ravnatelj Caritasa 7. prosinca 2010. pohodili nastradale, posavjetovavši se sa župnikom i čelnim ljudima mjesne zajednice Gabela Polje, odlučeno je da je za stradalnike najpotrebnije što je moguće prije isušiti poplavljene prostorije njihovih obiteljskih kuća. Caritas se uključio u ovu akciju financirajući tijekom tri tjedna iznajmljivanje pet aparata isušivača koji u nekoliko sati mogu isušiti vlagu iz zidova i podova poplavljenih kuća. Na taj smo način pomogli velikoj većini stradalnika u onome što im je tih dana kada se voda povukla bilo najhitnije i najpotrebnije.

Knjižara Logovita

Kao jedina Caritasova profitabilna ustanova, odnosno gospodarsko društvo, *Logovita* je u protekloj godini postigla pozitivne poslovne rezultate. U odnosu na prethodne godine, tržišna pozicija je osnažena, a ostvareni su i znatniji prihodi od prodaje. Svakodnevno se ulaže u osuvremenjivanje poslovanja i unaprjeđuje suradnja s domaćim i inozemnim partnerima. U ponudi maloprodaje i veleprodaje danas raspolaže s odabranim naslovima svih hrvatskih nakladnika prvenstveno znanstvene, stručne, duhovne i popularne literature ali i različite vrste udžbenika, priručnika, vodiča, obrazaca te izdanja za djecu.

Za pojedine izdavačke kuće iz Hrvatske *Logovita* je ekskluzivni dobavljač za BiH.

Trenutačno *Logovita*, na određen način, izravno upošljava sedam djelatnika, a povremeno se angažiraju pomoćni radnici. U suradnji s Biskupskom konferencijom Bosne i Hercegovine, kao dosadašnji uvoznik i distributer, *Logovita* je preuzela nakladništvo vjeronaučnih udžbenika i radnih bilježnica koje se od prošle godine tiskaju u BiH. Slijedom tržišnih potreba, u planu su ulaganja u nove oblike internetske trgovine, kao i prilagodbe i modernizacije prostornih kapaciteta.

Kuća susreta Emaus

U protekloj smo godini u Kući susreta *Emaus* imali 1017 noćenja, odnosno u kući je na jednodnevnim ili višednevnim susretima boravilo 878 osoba.

Prošle smo godine ujesen ponudili poseban program: seminari za ministrante, za liturgijsko i duhovno pjevanje, za liturgijske čitače, za mlade bračne parove, za roditelje i obitelji osoba s posebnim potrebama, za roditelje adolescenata, za roditelje djece predškolske dobi, za zdravstvene djelatnike, 2 turnusa duhovnih vježbi za mlade, duhovne vježbe za laike i ljetna škola volontarijata. Na našu veliku žalost župnici nas nisu podržali onoliko koliko smo mi to očekivali. Čak smo neke od seminara morali posve otkazati, jer se nije nitko prijavio.

Najžalosnije je što župnici ne žele sudjelovati u bar djelomičnom financiranju troškova semi-

nara, odnosno jednodnevnih ili višednevnih susreta premda se radi o osobama koje im tijekom cijele godine znatno pomažu u župi. Doista je zabrinjavajuće što župnici nisu spremni žrtvovati bar mali prilog za duhovnu izgradnju svojih župljana, a pogotovo što neki od župnika ovakvim susretima ne pridaju nikakvu važnost. Čini nam se da će još mnogo vremena proći dok ne shvatimo kako je vrijeme "pastoriziranja masa" prošlo i da se trebamo posvetiti manjim skupinama, odnosno u ljude treba investirati ako želimo imati kršćanskim duhom prožete obitelji.

Doista bi nam bilo drago da nas Biskupski ordinarijat, odnosno Biskupijski pastoralni ured podrži, zagovara i župnicima stavi na srce kao svojevrsnu obvezu sudjelovanje u programu koji bude ponuđen od Kuće susreta *Emaus*.

Vinograd i misno vino Emaus

U rujnu 2010. Caritasovi su djelatnici s velikom radošću trgali grožđe sa 4.000 trsa žilavke i blatine. Bila je to prva berba grožđa u Caritasovom vinogradu *Emaus*.

Caritas je angažirao vrsnog enologa te je kada je za to bilo vrijeme otočeno 2.000 crnog i 3.000 litara bijelog misnog vina. Destilirano je i gotovo 500 litara rakije.

Svim župnim uredima i drugim crkvenim ustanovama u BiH poslali smo cirkularno pismo s ponudom kupovanja kvalitetnog misnog vina. Očekujemo da ćemo znatan dio vina uspjeti prodati i na taj način pokriti troškove održavanja vinograda i proizvodnje vina i rakije.

Skrb ravnateljstva Caritasa za osoblje

Aktivnosti Caritasa hercegovačkih biskupija svake godine rastu. Upravo zato se povećava i broj djelatnika. Prošle godine je Caritas imao 65 zaposlenika.

Nastojimo što je moguće više investirati u ljude pružajući im mogućnost dodatnog stručnog usavršavanja.

Svake godine ponudimo djelatnicima Caritasa dvodnevne duhovne vježbe. Nažalost, jer se održavaju vikendom, uglavnom sudjeluju iste osobe. Uvijek iznova ukazujemo na potrebu duhovne izgradnje i rasta, jer biti djelatnik Caritasa pretpostavlja također kršćansko životno opredjeljenje i duhovnu zrelost.

Naravno, da i među našim osobljem dođe do konfliktnih situacija, ali uvijek nastojimo to ri-

ješiti na što je moguće razboritiji i pomirljiviji način. Psihologinja iz Obiteljskog savjetovišta redovito obavlja s osobljem "supervizije" kojima je svrha iskrenost prema samome sebi i korektan odnos prema onima s kojima se dijeli radno svakodnevlje.

Nisu rijetki također dani posvećeni skupnome radu u "radionicama" protiv sagorijevanja na poslu, umijeću komuniciranja i razgovora/dogovora oko rješavanja zahtjevnijih radnih obveza.

Redovit je također godišnji duhovni susret, kao i druženje svih djelatnika Caritasa uoči Nedjelje Caritasa.

Dr. don Ante Komadina, ravnatelj

IZVJEŠTAJ RADA U CRKVI NA KAMENU ZA 2010.

Mostar, 3. siječnja 2011.

Prot. br. 1/2011.

Kao i proteklih godina, *Crkva na kamenu*, pastoralno-informativni list hercegovačkih biskupija, u 2010. godini izišla je 11 puta (brr. 350-361), svaki broj na 44 stranice. Dvobroj je bio za kolovoz - rujan. U prošloj godini u biblioteci Crkve na kamenu tiskali smo 5 knjiga:

ANĐELKO BABIĆ, *Iziđe sijaj sijati* (prerađeno izdanje prijašnja tri sveska iz 1985.-1986.);

MILKO BRKOVIĆ, *Srednjovjekovna Bosna i Hum* (2. doručeno izdanje, iz 2002.);

RATKO PERIĆ, *Isusove sugovornice. Duhovne vježbe*;

RADOSLAV ZOVKO, *Život Crkve u Hercegovini*;

PERO MILANOVIĆ (prii.), *Mučeništvo Marka Milanovića*.

Do sada je, od 1983., izdavačka kuća Crkva na kamenu tiskala 117 knjiga. Tijekom protekle godine, kako se već od 2007. godine ustalilo, pripremili smo za tisak i tri broja biskupijskoga *Službenoga vjesnika*, kao i godišnjak *Stolačko kulturno proljeće*. Također smo učinili pripremu tiskarskoga materijala za CD s naslovom *Slavimo*

te, Oče, koji je izdala župa Presvetoga Trojstva Blagaj-Buna. Uz ovo, za tisak smo priredili i zbornik radova s naslovom *Iz naroda za narod*, koji je, u okviru "Svećeničke godine", pod uredništvom don ŽELJKA MAJIĆA I DON BOŽE GOLUŽE, izdao Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima u Rimu.

I prošle godine u siječnju naši su nas djelatnici zastupali na Teološko-pastoralnom tjednu u Zagrebu. Što se tiče suradničkog kadra, već se nekako ustalio. Uz dosadašnje suradnike nastojali smo i uspjeti dobiti pokojega novoga. Već duže vremena imamo 15-ak stalnih suradnika koji pišu tematske članke i jedan broj onih koji nam dostavljaju razne vijesti. I ovom im prigodom zahvaljujemo i odašiljemo poruku svima koji misle da imaju što poručiti našoj crkvenoj i društvenoj javnosti da se jave svojim prilogom u *Crkvi na kamenu*.

Sve srdačno pozdravljamo, želeći vam obilje Božjega blagoslova u 2011. godini.

Dr. don Božo Goluža, glavni urednik

IZVJEŠĆE O RADU KATEHETSKOG UREDA U 2010.

Mostar, 10. siječnja 2011.
Prot. br. 2/2011.

Osoblje i administracija KU: Ravnatelj je don Ante Pavlović koji vrši i službu predstojnika Teološko-katehetskog instituta u Mostaru. Tajničku službu obavlja tajnica Teološkog instituta Ljiljana Drežnjak. Administrativni poslovi, pojedinačni i skupni susreti s vjeroučiteljima obavljaju se u tajništvu i prostorijama Instituta. U travnju 2010. pokrenuta je web stranica Katehetskog ureda u Mostaru, ali je tek u formiranju: www.kum-mostar.com. Godišnji stručni skupovi vjeroučitelja održavaju se u prostorijama katedralne župe u Mostaru ili u Kući susreta "Emaus" u Bijelom Polju, u kojoj se održavaju i duhovne vježbe za vjeroučitelje.

Statistički podatci o školama i vjeroučiteljima u školama. U županijama i općinama na području Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije redovito se održava nastava katoličkoga vjeronauka u 38 osnovnih škola i 22 srednje škole koje rade prema nastavnom planu i programu na hrvatskome jeziku. U tim školama ima oko 35.600 učenika, i to oko 24.350 u osnovnim i oko 11.250 u srednjim školama. U osnovnoj školi nastava se vjeronauka održava dva nastavna

sata tjedno, a u srednjim jedan školski sat tjedno. Redovita norma vjeroučitelja jest 22 sata izravne nastave tjedno, odnosno 20 sati ako ima i razredništvo. Dvadesetak vjeroučitelja prelazi normu zbog nedostatka vjeroučitelja u nekim školama ili sredinama. Vjeronaučnu nastavu u školskoj godini 2010./2011. održava 170 vjeroučitelja i vjeroučiteljica: 12 dijecezanska svećenika (3 preko pola norme, drugi od 6 sati do pola norme), 30 svećenika franjevca (5 oko pune norme, 15 oko pola norme, 10 između 6 sati i pola norme), 26 časnih sestara (2 s pola norme, ostale s punim radnim vremenom) i 98 vjeroučitelja i vjeroučiteljica laika s punom normom, a 4 se vjeroučiteljice nalaze na porodiljnom dopustu. Naši vjeroučitelji u navedenim školama održe oko 3.000 sati vjeronauka tjedno, odnosno oko 12.000 sati mjesečno. Kako su vjeroučitelji u obvezama i pravima u svemu jednakopravni s drugim učiteljima i nastavnicima, mnogi su voditelji razreda (razrednici) i tako mogu izravno doprinositi dobru učenika i odgojnim ciljevima škole. Vjeroučitelji u Srednjoj školi u Čapljini i Osnovnoj školi Biograci vrše i službu zamjenika ravnatelja.

Aktivnosti vezane uz rad KU u 2010. godini

Organiziranje, provođenje i unaprjeđivanje vjeronauka. KU je pratio, u suradnji s Višim savjetnikom za vjeronauk u školi, županijskim ministrima obrazovanja i školskim ravnateljima, redovito izvođenje vjeronaučne nastave i provodio je stručno usavršavanje vjeroučitelja. Na početku nove školske 2010./2011. godine KU je predložio biskupu ordinariju podjeljivanje 57 kanonskih mandata, što za tekuću školsku godinu, što za premještene svećenike, redovnice i vjeroučitelje laike koji imaju položen stručni ispit i mogu dobiti trajan mandat i stalno zaposlenje. Svi su predloženi vjeroučitelji dobili biskupov mandat za školu. Katehetski je ured također u poslovima praćenja vjeronauka i namještanja vjeroučitelja po školama imao redovite službene kontakte i korespondenciju sa županijskim ministrima prosvjete, ravnateljima osnovnih i srednjih škola te Zavodom za

školstvo u Mostaru. Ravnatelj KU je kolovoza 2010. obišao je svih deset dekanata naših biskupija, susreo se sa svećenicima, redovnicama i vjeroučiteljima laicima, s njima izmijenio iskustva vjeronaučnoga rada u školi i župi, uredio pitanja rasporeda po školama te sve pozvao na zauzet rad i suradnju na župnoj, školskoj i dekanatskoj razini. Tom se prigodom susreo i razgovarao sa svim ravnateljima osnovnih i srednjih škola. Ravnatelj KU kao član Povjerenstva BK BiH za vjeronauk u školi i stalan član Koordinacije hrvatskih županijskih ministara prosvjete sudjelovao je na njezinim redovitim mjesečnim sastancima koji se naizmjenično održavaju u pet županijskih središta. Na tim su se sastancima rješavala, uz razna pitanja obrazovnog sustava i školska u BiH, i pitanja vjeronauka i vjeroučitelja u školama. Kao član Vijeća za nastavne planove i programe i udžbeničku politiku,

ravnatelj je također sudjelovao u praktičnom radu i na tjednim ili mjesečnim sastancima toga Vijeća koje se uglavnom okuplja u Zavodu za školstvo u Mostaru. Tijekom prošle 2010. godine ravnatelj je obišao i neke škole rješavajući konkretna pitanja i poteškoće: Osnovne škole u Čapljini, Mostaru (nekoliko škola), Čitluku, Ljubuškom i Bijakovićima te Srednju strukovnu školu u Ljubuškom.

Zavod za školstvo i rad Višega savjetnika za katolički vjeronauk. Službu Višega savjetnika i stručnoga nadzornika vrši mr. don Ivan Perić. On je u suradnji s ravnateljem Katehetskog ureda izravno radio na stručnom praćenju i promicanju katoličkoga vjeronauka u školama i pratio je vjeroučitelje pripravnike za polaganje stručnih ispita. Kao predstavnik KU i Viši savjetnik Zavoda za školstvo bio je član i glavni ispitivač u četveročlanoj Komisiji za stručne ispite vjeroučitelja u kojoj su još ravnatelj škole, predstavnik ministarstva obrazovanja i pedagog ili nastavnik hrvatskoga jezika. Don Ivan je Perić tijekom 2010. godine imao 21 pohod i stručni nadzor u 12 škola: 3 škole u Mostaru, Kruševu, Čitluku, Višićima, Domanovićima, Gracu, Crnićima, Rodoč - Jasenici, Čapljini, Bijakovićima. Stručni su ispit položili: Ivana Kovač i fra Josip Mioč u Posušju, Dragica Mikulić u Bukovici, Magdalena Vukoja, fra Josip Vlašić i Marija Soldo na Širokom Brijegu, Darija Đolo u Biograticima, Stoja Vasilj na Gračinama/Ljubuški, Stjepan Rozić u Kruševu, Dragana Raič i Marin Džidić u Čitluku, fra Jure Perić u Gračacu, Anita Goluža u Crnićima, Ruža Menalo u Čapljini, Katarina Matić u Neumu, Kristina Lončar, Jelena Parlov, s. Simplicija Šimić, s. Ilijana (Ljilja) Radoš, Ivan Sušilović, Ivana Čuić, Branko Kutleša, Kaja Beljan u Tomislavgradu, Kristina Ivanković u Višićima, Stojanka Rajić u Domanovićima, Dario Gulin u Rodoču - Jasenice.

U Izvješću o pohodu školama i stručnom uvidu u rad vjeroučitelja, što ga je Viši savjetnik dostavio Katehetskom uredu za 2010. godinu, navodi se kako se pri svakom novom pohodu školama osjeća "sve veća odgovornost i ozbiljnost u obavljanju vjeroučiteljske službe najveće većine naših vjeroučitelja. Ozbiljnost pristupa vjeronaučnoj nastavi dovela je do toga da i školske kolege sve više uviđaju vrijednost i važnost vjeronaučnog predmeta u odgoju djeteta u njegovoj cjelini. Ta činjenica svakako raduje, te je pravi impuls svakom vjeroučitelju u pripravi vjeronaučne nastave". Kritički se osvrnuo na rad učitelja i vjeroučitelja s učenicima prvoga razreda devetogodišnje osnovne škole na-

vodeći kako školama nedostaju prikladni organizacijski, materijalni i stručni kapaciteti za odgojni i obrazovni rad s djecom te dobi.

Stručno usavršavanje vjeroučitelja. KU organizirao je 8. travnja 2010., u suradnji sa županijskim ministarstvima obrazovanja, cjelodnevni stručni skup vjeroučitelja u Kući susreta "Emaus" u Bijelom Polju kod Mostara. Središnja tema skupa bila je *Vjeroučitelj promicatelj duhovnih zvanja i euharistijskog zajedništva*. Sudionike je u ime biskupa dr. Ratka Perića pozdravio don Ivan Štironja, a prof. Mario Mikulić u ime Koordinacije hrvatskih županijskih ministara obrazovanja. Na skupu je bilo nazočno 95 vjeroučitelja sestara i laika, i svega nekoliko svećenika. Na skupu su održana tri predavanja: mr. don Ivan Perić, *Vjeroučitelj župnikov suradnik u naviještanju Božje riječi i katehezi (župa i škola)*; srednjoškolski vjeroučitelj prof. Viktor Zubac, *Vjeroučiteljev odgojni rad u promicanju župne euharistijske zajednice* i s. Abela Banožić, *Vjeroučitelj promicatelj duhovnih zvanja u školi i vjerničkoj zajednici*. U pedagoškim radionicama vjeroučitelji su razgovarali o liku vjeroučitelja kao navjestitelja Božje riječi i župnih suradnika u vjerskom odgoju djece i mladeži te razradili nekoliko vjeronaučnih jedinica i kateheza (modela) za odgoj za Euharistiju i duhovna zvanja u školi i župi. Voditelji su bili vjeroučitelji i vjeroučiteljice: Željana Luburić, Darija Mikulić, Daniela Raguz, Ivan Sušilović, Kata Beljan, Matina Sabljčić, s. Svjetlana Andabak, Antonio Poljak, Antonija Naletilić, s. Slavica Barbarić, Stipo Čalić, Sanja Kordić, s. Nada Sušac, Davorka Eljuga, Magdalena Pinjuh, s. Benedikta Luburić, Ina Vukšić, Stoja Vasilj, fra Stipe Marković, Zorica Miloš, Marijana Bokšić. Izvješće za Crkvi na kalendaru napisao je vjeroučitelj Zoran Zekić i Tomislav Krešić za Večernji list (10. travnja 2010.).

Duhovne vježbe za vjeroučitelje laike. Duhovne su vježbe održane u "Emausu" u Bijelom Polju od 4. do 6. lipnja 2010. Sudjelovalo je 18 vjeroučitelja. Voditelj je bio dr. fra Miljenko Šteko. Tema duhovnih vježba bila je: *U Isusovoj školi (Mt 11, 25-30)*. U duhovnim razmatranjima fra Miljenko je tajne ljudskoga života, rada i molitve, radosti i patnje, uspjeha i neuspjeha, produbljivao u svjetlu otajstva Božjega života i Isusovih riječi: "Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima./.../"

Dr. don Ante Pavlović
ravnatelj Katehetskog ureda

IZVJEŠĆE O RADU
TEOLOŠKO-KATEHETSKOG INSTITUTA U MOSTARU (TKIM)
u akademskoj godini 2009./2010.

Mostar, 12. siječnja 2011.

Prot. br. 4/2011.

Uprava, tajništvo i profesori. Službu predstojnika TKIM-a vrši don Ante Pavlović, zamjenik predstojnika je mr. don Jozo Čirko, tajnica diplomirana pravica Ljiljana Drežnjak i domaćica gospođa Ivanka Novak. U travnju 2010. otvorena je web stranica TKIM-a na kojoj su doneseni osnovni podatci o ovoj ustanovi, o petogodišnjem studiju u dva ciklusa s cjelovitim programom studija, popis nastavnika i drugo: www.tkim-mostar.com. Web stranica nije posve dovršena, ali se na njoj mogu pročitati imena naših 35 što stalnih, gostujućih ili honorarnih sveučilišnih profesora i nastavnika koji prema potrebi, u skladu s godišnjim nastavnim planom i programom, predaju pojedine kolegije. Od početka akademske godine 2010./2011. nastavu na Teološko-katehetskom institutu preuzeli su mr. don Nikola Menalo, koji je postigao znanstveni stupanj magistra crkvenoga prava u Veneciji, dr. don Marko Šutalo, koji je doktorirao religijsku pedagogiju i katehetiku u Tübingenu u Njemačkoj te prof. don Niko Luburić, koji je do sada predavao crkvenu glazbu na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu (KBF). Msgr. dr. Želimir Puljić, novoimenovani zadarski nadbiskup i dugogodišnji predavač psihologije religije na TKIM-u, zahvalio se na kraju ljetnoga semestra 2010. na profesorskoj službi zbog obveza u nadbiskupiji. Kao znak zahvalnosti za ukupan doprinos našem Institutu od njegova utemeljenja do danas, predali smo mu umjetničku sliku s motivom rodnoga kraja, odnosno blagajske župne crkve u kojoj je kršten. Na Institutu je također prestao predavati mo don Dragan Filipović, koji je preuzeo nastavu crkvene glazbe na KBF-u u Sarajevu. Prof. Draženko Marijanović već treću godinu vodi kolegij tjelesnoga odgoja na našoj Ustanovi, a prof. Dragana Zovko od ove godine, kao asistentica, vodi vježbe na kolegiju opće metodologije. U Sarajevu je 22. svibnja 2010., nakon kraće bolesti, preminuo dr. Anto Šarić, profesor dogmatske teologije na KBF-u u Sarajevu i dogmatskih predmeta na našem Institutu do 1996. Pokopan je u rodnoj župi Bistrica u Uskoplju. Tajnica TKIM-a Ljiljana Drežnjak, kao i do sada, jedina je stalna zaposlenica

s punim radnim vremenom, mjesečnom plaćom i drugim obvezama, a drugi nastavnici dobivaju simboličan honorar za svoj rad, gostujući profesori naknadu za gorivo i, prema potrebi, smještaj i hranu u Ordinarijatu. Članovi uprave održavaju redovite kontakte s osobama i ustanovama koje su povezane s redovitim radom TKIM-a.

Kanonsko ustanovljenje TKIM-a. Tijekom prošle 2010. godine nastavljen je procese rada na kanonskom ustanovljenju TKIM-a prema *Uputama* Kongregacije za katolički odgoj (2008.) i smjernicama *Bolonjskog procesa*. U skladu s tim *Uputama* i procesima, 1. listopada 2010. Institut je završio četverogodišnji program studija za studente koji su kao zadnja generacija upisali taj program i dobili diplomu profesora vjeronauka - diplomiranog katehete. Od početka akademske 2010./2011. na TKIM-u se izvodi petogodišnji program sveučilišnoga studija u dva susljedna ciklusa: trogodišnji preddiplomski studij s diplomom bakalaureata iz religijske pedagogije i katehetike te dvogodišnji diplomski studij s diplomom magistra religijske pedagogije i katehetike. Na početku akademske godine 2010./2011., nakon završena trogodišnjega studija, drugi dvogodišnji ciklus upisalo je devetero studenata: Kristina Soldo, Marija Karačić, Ivica Vizentaner, Jozefina Baković, Klaudija Maj, Slađana Perić Teisler, Matea Knežević, Danijela Bašić i Martina Bošnjak. Kako su svi kandidati nastavili drugi ciklus studija na Institutu, i kako nisu riješena sva pitanja oko bakalaureata, diploma im još nije izdana, nego će čekati sljedeću promociju. U postupku je također crkveno-pravna prosudba Prijedloga novoga Statuta TKIM-a.

Studenti. Na TKIM-u je moguće upisati samo redoviti studij za one studente koji redovito pohađaju nastavu, polože sve ispite, napišu završni i diplomski rad i potom dobivaju sveučilišnu diplomu. Na Institutu mogu vanjski studenti kao "gosti studenti" upisati, u suradnji s drugim visokoškolskim učilištima, jedan ili više predmeta (kolegija) za što im se izdaje samo potvrđnica o pohađanju

predavanja i položenim ispitima. Prošle godine nije bilo studenata "gostiju". U akademskoj godini 2009./2010. na Institutu je bilo upisano 68 studenata: 45 koji su redovito pohađali nastavu, 3 koji su pohađali dopunski studij i 20 apsolvenata koji su završavali diplomski rad.

Dan Teološko-katehetskog instituta i promocija diplomiranih vjeroučitelja. U ponedjeljak 15. studenoga 2010., na spomendan sv. Alberta Velikoga, zaštitnika TIM-a, svečanom akademijom u katedralnoj dvorani u Mostaru proslavljen je Dan Teološkoga instituta. Tom prigodom promovirano je 19 novih profesora vjeronauka - diplomiranih kateheta: Iva Bagarić (Tomislavgrad), Jozo Bojanić (Jajce), Ivana Brekalo (Mostar), Slavko Deljak (Livno), Marko Domazet-Lošo (Sinj), Ana Drmić (Tomislavgrad), Mirjana Ivančević (Čapljina), Blaženka Kelava (Roško Polje), Marija Krajina (Roško Polje), Ankica Kukolj (Žepče), Mario Matoš (Mostar), Slavko Mihaljević (Kiseljak), Tomislav Orlović (Tomislavgrad), s. Branka Perković (Tomislavgrad), Marija Škeva (Supetar o. Brač), Ivana Vukoja (Mostar), Martina Vukoja (Mostar), Jaga Zorić (Tomislavgrad) i Marija Žulj (Grude). Na akademskoj svečanosti bili su nazočni generalni vikar hercegovačkih biskupija dr. Tomo Vukšić, dekan KBF-a u Sarajevu dr. Pavo Jurišić, prorektor Sveučilišta u Mostaru dr. Ivo Čolak, a među 250 gostiju, roditelji i prijatelji diplomanata, predstavnici raznih crkvenih, obrazovnih i kulturnih ustanova grada i županije. Prigodnu riječ nazočnima uputili su predstojnik TKIM-a don Ante Pavlović, dekan dr. Pavo Jurišić i u biskupovo ime generalni vikar dr. Tomo Vukšić. Prigodno predavanje s naslovom Znanstveno praznovjerje i smislenost vjere, održao je doc. dr. Ivica Musić, profesor filozofije na Sveučilištu u Mostaru i na Institutu. Svečanost Dana TKIM-a glazbenim je točkama i skladnim pjevanjem uljepšao novoosnovani Mješoviti zbor studenata Teološko-katehetskog instituta u Mostaru pod ravnanjem prof. don Nike Luburića. Izvješća sa Svečane akademije s popratnim tekstovima i fotografijama objavili su: www.cbismo.com; Crkva na kamenu, 12/2010., str. 21.; Večernji list, 16. 11. 2010.; Dnevni list, 16. 11. 2010. str. 17.; i Katolički tjednik, 47/2010., str. 5.

Aktivnosti TKIM-a i profesora. Na sjednicama Profesorskoga vijeća, kao i prošle godine, analiziran je rad TKIM-a, rađeno je na doradi

studijskoga Programa u skladu s *Uputama Kongregacije za katolički odgoj* i analiziran je crkveno-pravni aspekt novoga Statuta koji je u procesu donošenja. Na sjednicama je također redovito razmatrano izvođenje nastave, donesen je radni kalendar, rješavane su studentske zamolbe i problematika polaganje ispita i drugo. Predstojnik TKIM-a sudjelovao je u ime ove ustanove na raznim susretima, znanstvenim skupovima i svečanostima koje su organizirale crkvene, obrazovne i kulturne ustanove u gradu, županijama, u BiH i RH. U suradnji s dekanom KBF-a rješavana su administrativna i druga pitanja rada TKIM-a. Sveučilište u Mostaru uobičajeno je objavilo u svom godišnjem "Redu predavanja" Program TKIM-a. Prošle 2010. godine neki su naši profesori svojim predavanjima i priložima sudjelovali na znanstvenim simpozijima i seminarima, pastoralnim susretima i katehetskim školama. Nove su knjige objavili:

Ratko Perić, *Isusove sugovornice*, Crkva na kamenu, Mostar, 2010. i

Ivica Musić, *Može li transcendentni Bog biti osoba*, Matica hrvatska, Široki Brijeg 2010.

Prema prispjelim informacijama neki su naši profesori objavili priloge:

Milenko Krešić, Hercegovina sredinom 19. Stoljeća. Povijesne prilike u kojima je živio i poginuo Marko Milanović, u: Pero Milanović (priredio), *Mučeništvo Marka Milanovića*, Crkva na kamenu, Mostar 2010. i

Ante Pavlović, Politika obrazovanja i školsko zakonodavstvo u Bosni i Hercegovini, u: Ilija Filipović, *Hrvati u Daytonskim okovima*, Večernji list, Zagreb 2010.

Don Tomo Vukšić održao je u Sarajevu predavanje prigodom obilježavanja 120 godina sarajevske Bogoslovije s naslovom *Odnos akademske zajednice i crkvenih teoloških fakulteta*, potom na simpoziju u Sinju posvećenu fra Ivanu Markoviću i njegovu vremenu s naslovom *Konkordat između Svete Stolice i Crne Gore*, te na Pastoralnom danu u Bijelom Polju s temom *Najnoviji disciplinski dokumenti Svete Stolice o svećeničkom životu*.

Na istom skupu mr. don Krešo Puljić izlagao je temu *Svećenik navjesticatelj Evanđelja u župnoj zajednici*.

Mr. don Ivan Perić održao je predavanje na teološko-pastoralnom seminaru za svećenike u Đakovu (15.-17. 9. 2010.) s temom *Novi lik svećenika i njegova odgovornost za župnu katehezu*, a na stručnom skupu vjeroučitelja 8. travnja 2010.

u Bijelom Polju temu *Vjeroučitelj župnikov suradnik u navještaju Božje riječi (škola i župa)*.

Pastoralni dan za svećenike i vjeroučitelje.

Teološko-katehetski institut u suradnji s Biskupskim ordinarijatom u Mostaru organizirao je u Kući susreta "Emaus" u Bijelom Polju 7. travnja 2010. Pastoralni dan za sve svećenike u pastoralu hercegovačkih biskupija. Na susretu je bilo nazočno, uz biskupa Ratka Perića, 108 svećenika. Održana su tri stručna predavanja s plenarnom diskusijom u okviru glavne teme skupa: *Prezbiterско služenje u župnoj zajednici*. Uz već navedena predavanja don Tome Vukšića i don Kreše Puljića, fra Stipe Biško obradio je temu *Svećenička zauzetost u izgradnji župne euharistijske zajednice*, a vlč. Marijan Perić, ravnatelj Katoličkoga školskog centra u Travniku, *Svećenik promicatelj duhovnih zvanja u župnoj zajednici*. Izvješće o Pastoralnom danu objavljeno je u Crkvi na kamenu, 5/2010., a biskupova riječ svećenicima s izlaganjima fra Stipe Biške, don Kreše Puljića i don Tome Vukšića objavljeni su u Službenom vjesniku biskupija Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske, 2/2010., str. 170-190.

Duhovna potpora studentima. Na blagdan Uzašašća Gospodinova, 15. svibnja 2010., organi-

zirano je jednodnevno hodočašće naših 33 studenata u Trebinje, u posjet sjedištu drevne Trebinjsko-mrkanske biskupije i tamošnjim vjernicima. U katedralnoj crkvi posvećenoj Rođenju Blažene Djevice Marije sv. Misu, uz koncelebraciju župnika don Milenka Krešića i nazočnost tridesetak župljana, slavio je predstojnik Instituta. Studenti su pjevali pod Misom, a don Milenko im je na svršetku kratko izložio povijest biskupije i proveo ih kroz spomeničku baštinu i potom umjetnine u katedralnoj crkvi. Studenti su obišli i Muzej Hercegovine, te poslije duhovnoga i kulturnog obogaćenja, nastavili druženje, uz prigodne duhovne i rodoljubne pjesme, u župnoj kući uz gostoprimstvo župnikovih suradnika Na povratku u Mostar, dobrotom don Pere Pavlovića, studenti su posjetili župnu crkvu u Ravnu i špilju Vjetrenicu. Na blagdan Bezgrješnoga Začeca B.D. Marije, 8. prosinca 2010., održana je redovita godišnja duhovna obnova studenata u župi sv. Mateja u Mostaru, a vodio ju je don Nikola Menalo. Studenti su, uz razmatranja i sv. Misu, imali priliku za sv. ispovijed. Gostoprimstvo im je pružio župnik don Ivan Perić.

Dr. don Ante Pavlović, predstojnik Instituta

IZVJEŠTAJ O BOLNIČKOJ KAPELANIJI ZA 2010.

Mostar, 10. siječnja 2011.

Posao bolničkoga kapelana u 2010. godini odvijao se uobičajenim redom kao i dosadašnjih godina. Budući da je 2009. godine većina bolnica iz grada preselila na Bijeli Brijeg, bilo je nekih izmjena u pogledu rasporeda pohoda bolnicama. Nakon nekoliko mjeseci probnoga rada ustalio sam ponovo raspored pohoda bolesnicima. Novi

sam raspored objavio na novoj web stranici i postavio na oglasne ploče u bolnici.

Ovo je web stranica bolničkoga kapelana u Mostaru: www.bolnickikapelan-mostar.webs.com

A ovako izgleda novi raspored svećenikova posjeta bolnicama u Mostaru.

Raspored svećenikova posjeta bolnicama u Mostaru

DAN	SAT	BOLNICA - ODJELJENJE
PONEDJELJAK	13-15	INTERNO - Bijeli Brijeg - Intenzivna njega i Nefrologija u prizemlju - sva odjeljenja na I. i II. katu
	15-16	PEDIJARIJA - Bijeli Brijeg - I. i II. kat - prizemlje (inkubatori) po pozivu
	16-18	SVEUČILIŠNA KLINIČKA BOLNICA - Bijeli Brijeg - Intenzivna kirurgija na I. katu - Trbušna (Abdomen), Prsna (Torakalna) i Dječja kirurgija na IV. katu - Plućno (Pulmologija) i Neurologija na VII. katu
UTORAK	13-18	SVEUČILIŠNA KLINIČKA BOLNICA - Očno, Neurokirurgija, Uho-Grlo-Nos i MFK na VI. katu 14,00 Sveta Misa u kapelici - Ortopedija, Vaskularna i Plastična kirurgija te Traumatologija na V. katu - Urologija, Ginekologija, na III. katu - Rodilište na II. katu
SRIJEDA	13-14	BIVŠA KIRURGIJA U GRADU - Zarazno (Infektivno) i Kožno - Fizijatrija
	14-15	BIVŠI DISPANZER U GRADU - Psihijatrija A, B, C
ČETVRTAK		
PETAK	13-15	INTERNO - Intenzivna njega i Nefrologija u prizemlju - sva odjeljenja na I. i II. katu 15,30 Sveta Misa
	15-18	SVEUČILIŠNA KLINIČKA BOLNICA - Intenzivna kirurgija na I. katu - Trbušna, Prsna i Dječja kirurgija na IV. katu - Plućno i Neurologija na VII. Katu
SUBOTA		
NEDJELJA i SVETKOVINE	9-12	INTENZIVNE NJEGE - Interno, Kirurgija i Neurologija - u 11 sati: SVETA MISA

Ovaj je raspored orijentacijski, jer svaki hitan poziv koji se ne uklapa u ovaj raspored poremetit će gornji raspored. Termini su misa fiksni dok ih dogovorno s misarima ne promijenim.

Upozorenje

Dobro bi bilo da bolesnici prime svete sakramente kod kuće prije polaska u bolnicu kad već

planiraju ići na neku operaciju ili u bolnici prilikom svećenikova posjeta bolesnicima, a ne da čekaju kad stanje bolesnika postane teško. Zašto stvarati hitan slučaj od onoga što se moglo obaviti normalnim putem?

Ako netko od rodbine želi svomu bolesniku u bolnici pozvati svećenika, najprije pogledajte u bolesnikovu ladicu ima li potvrdu je li svećenik već bio, jer svakomu bolesniku kojem podijelim

bolesničko pomazanje ostavim u ladici potvrdu o tome.

Ako zovete u vrijeme kad sam ja u bolnici, može se dogoditi da se ne javim na telefon, to je vjerojatno poziv u vrijeme dok imam sv. Misu ili nekoga ispovijedam, pa zato nazovite kroz nekoliko minuta ponovno, jer ne prekidamo ispovijed radi telefona.

Ako ste u bolnici a nemate uza se mobitel ni broj svećenikova telefona, pogledajte onda na oglasnu ploču ili slobodno zamolite bilo koju sestru na odjeljenju, one će vam u tome pomoći jer sam na svakome odjeljenju ostavio dolje navedene telefone.

Sve su vjerske usluge bolničkoga kapelana (ispovijed, pričest, bolesničko pomazanje, krštenje...) besplatne.

U hitnim slučajevima možete pozvati svećenika na dolje navedene telefone:

Bolnički kapelan don Rade Zovko: tel. (036) 318-185; mobitel 063/314-212;

Svejedno je, zovete li na telefon ili mobitel, povezani su.

ili

Župni ured Katedrale (036) 331-353;

Župni ured sv. Petra i Pavla (036) 319-688;

Župni ured sv. Ivana (036) 326-568;

Župni ured sv. Mateja - Rudnik (036) 348-845;

Župni ured sv. Luke - Ilići (036) 341-611; ili svoga župnika.

Imajte u vidu da su sv. Mise radnim danom ujutro 7-8 sati i uvečer u 18 sati, a nedjeljom cijelo prijevodne pa nema nitko pri telefonu!

U 2010. godini nešto se povećao broj primalja bolesničkoga pomazanja. Je li razlog većega broja bolesnika ili su bolesnici sami više željeli primiti ovaj sakrament, ne znam.

Broj ispovijedi i pričesti u 2010. bio je 924; osobe koje se samo pričeste, nisam brojio.

Bolesničko pomazanje primilo je 1127 bolesnika i, ako su bili u stanju, ispovjedeni su i pričješćeni.

Po hitnom postupku u bolnici krstio sam osmero djece.

Broj posjetitelja sv. Mise u kapelici nedjeljom se prilično popravio. Budu uglavnom popunjena sva sjedeća mjesta (25 mjesta). Radnim je danom kako kada. Ovom prilikom zahvaljujem sestrama franjevkama (s. Mili) i milosrdnicama (s. Davor-ki) što su svake nedjelje i svetkovine naizmjenično dolazile voditi liturgijsko pjevanje i čitanje u kapelici.

U ovoj godini neke osobe dale su neke darove za bolesnike: Crkva na kamenu od svakoga broja po 10 komada. Sestre milosrdnice jednu albu a sestra Paulina nekoliko paketića krunica i medaljica. Sestre ančele darovale su oltarnik i opremu za oltar.

U 2010. godini posebno se povećao broj bolesnih svećenika koji su boravili u bolnici. U listopadu su bila petorica. Kako starosna dob svećenika svakim danom raste, očekivati nas je još i više. Svećenici koji su u bolnici a pokretni su i žele slaviti sv. Misu, na gornjem rasporedu mogu vidjeti kada je Misa u kapelici i pridružiti se ili, ako hoće sami, mogu im dati ključ od sakristije a kapelica je inače uvijek otvorena.

Don Radoslav Zovko, bolnički kapelan

BISKUPOVE HOMILIJE I PREDAVANJA

U katedrali na polnočki

“U one dane izađe naredba cara Augusta da se provede popis svega svijeta” (Lk 2,1-7).

MARIJINO RAZMIŠLJANJE I RASPOLOŽENJE

Kad je izišao carski dekret o “popisu svega svijeta” (Lk 2,1), na koji je Josip bio dužan poći u mjesto svoga podrijetla, a to bijaše Betlehem, Marija je Djevica ovako stala razmišljati u svome srcu u Nazaretu: “... Upravo sada kad je Josip malo popravio ovu siromašnu kućicu da ne puše ispod krova i pokraj prozora, kad nam je susjed vratio dio štale, kada sam se malo smirila nakon svih ovih nezaboravnih događaja posljednjih mjeseci, kad sam sve ove potrepštine skromno pripremila za doček božanskoga dara Djeteta, evo moramo na put, na vjetar, u nepoznato. Nisam nikada bila u Betlehemu. Nemamo nikoga svoga, ni kuće, ni prijatelja, ni znanca. Jest Josip rođen u Betlehemu, ali je već u ranoj dobi otišao iz njega. A sada i njemu valja u taj zaboravljeni i tuđi svijet. A ja u blagoslovljenu stanju. Mogu se prehladiti, posrnuti - ne daj, o Adonaji! - Ne znam ni koliko ćemo ostati, ni kad ćemo se vratiti. Eh, pa što je sada palo na pamet caru Augustu da popisuje sav svijet? Ali nije to od njega... To je od anđela Božjega, od Boga. U Božje ruke.” Takve misli prolazahu srcem Marijinom. I još ovakve:

“Kad god rekнем Bogu ‘Budi volja tvoja!’, Bog me odmah stavi na novu provjeru, odredi mi novu zadaću gdje se moram snalaziti od početka, dokazivati i polagati iz dva glavna životna predmeta: iz pameti kako s Njegovim darom radim, i iz poštenja kako se po Njegovu daru slobode ravnám. A Bog šuti. Zapravo ne šuti. Govori mi preko rimskoga cara, poganina. Caru je potrebno doznati koliko ima muških glava koje može mobilizirati, dignuti u vojsku, nametnuti porez za nova ratovanja. Govori mi preko upravitelja Sirije, pod kojega potpada i ova naša Galileja. On

mora izvršiti zadaću koju mu je Rim naložio. I sada nam je vjerovati da je sve to Božji plan, da nam se Božja volja ukazuje upravo preko ovoga carskog dekreta. Normalno, Bog se služi ljudima da izvede svoje veleumno djelo. Pa, evo, poslužio se čak i svojim arkandjelom Gabrijelom da navijesti začecje i rođenje Sina Svevišnjega. Služi se i mojom neznatnom osobom da ostvari svoj plan s Mesijom. Služi se Josipovom osobom, kao skrbnikom i zaštitnikom obitelji. Sve mi je čudesno zanimljivo. I radoznalo gledam kolika je Božja ‘dobrota nad onima što se njega boje’ (Lk 1,50). Neka bude volja Božja!” - poviče Marija glasno, gledajući u Josipa.

Tako je nekako mogla Marija razmišljati kad je čula za vijest o dekretu o premještanju iz sigurna Nazareta u nesiguran Betlehem. I kuda još sve ne.

Na to je sve sv. Josip kratko rekao: “Ako nam Bog ima nešto reći preko drugih osoba, kaže nam preko njih. Ako ne želi reći preko ljudi, onda nam pošalje svoga svetog anđela. Posluš i poštovanje! Spremi se i hajdemo na put s Božjom pomoći!”

Evangelistovo razmišljanje

A sv. Luka s velikim zadovoljstvom bilježi objavu te carske naredbe - latinski *edictum*, grčki *dogma* (Lk 2,1) - da naglasi kako Bog svoje projekte ugrađuje u ljudsku povijest i kako ljudsku povijest podređuje svojim planovima: i kralja Davida, i cara Augusta, i Kvirinija upravitelja, i Siriju i Galileju i Judeju, i Nazaret i Betlehem, i Josipa i Mariju. Sve je isprepleteno ljudskim kombinacijama i uokvireno povijesnim datumima i zemljopisnim mjestima.

Ovakvim opisima Luka evanđelist želi naglasiti da je to Dijete - povijesno, rođeno u određenom vremenskom razdoblju i mjestu. Pojavilo se u određenom povijesnom carstvu. Darovano određenoj Obitelji koja je bila životno prokušana u vrijeme zaruka. Josip je posve dokazao svoju pravednost i neupletenost u čudesno začecje iz Djevice Marije po "Duhu Svetomu" - to je u obojice evanđelista po dva puta istaknuto (Mt 1,18.20; Lk 1,35: Duh Sveti, Sila Svevišnjega!). A Marija je dokazala svu razboritost razumne zaručnice prepuštajući rješenje Bogu neka on nađe načina da o događaju obavijesti prestrašenoga Josipa, koji je bio naumio raskinuti zaruke, tako da se ona mogla lako naći pred zakonom kamenovanja! I kao što je Bog poslao arkandela Gabrijela (Lk 1,26) da prenese *edictum* - *dogmu* Presvetoga Trojstva o utjelovljenju Sina Božjega Mariji, tako je poslao istoga anđela Josipu (Mt 1,20) s porukom da je Bog blagoslovio njihove zaruke i neka se ne boji uzeti zaručnicu za svoju ženu, a njezinu će Djeteu on nadjenuti ime Isus i tako se po Božjoj odredbi ponašati kao punopravni otac. Kad je tomu tako, onda rođenje Spasitelja - Krista Gospodina nije nikakva legenda ili izmišljotina ljudske besposlene mašte, nego najveće **čudo** ljudske prirode i najuzvišenije **otajstvo** ljudske povijesti.

Evanđelist Luka, prikazujući Josipa i Mariju kao putnike u Betlehem želi također istaknuti da se oni savršeno pokoravaju zemaljskim zakonima tadašnjega Rimskog Carstva. Marija i Josip pokazuju se dobrim i poštenim podanicima. Oni iznad svega poštuju Božje zakone, ali i ljudske dekrete. Bog se, doduše, opet mogao poslužiti anđelom da ih oboje uputi, otprati u Betlehem i vrati u Nazaret, to bi im bio još uvjerljiviji dokaz Božje volje. Ali Bog ima svoga načina i računa. Ima pravo svakoga staviti na posebnu kušnju, na dopunski ispit sukladno milostima i darovima koje čovjek ima. Oni se ne bune, Bože zaklone! Prihvaćaju životnu neizvjesnost bez prigovora, u vjeri, uvjereni da je Božji plan uvijek veći i zamašniji od svih naših ljudskih zamišljaja. Bog drži u svojoj desnici sve konce povijesti. Povezuje kralja Davida i novorođenoga Kralja u Betlehemu, Davidovu gradu, "kući kruha". Tu će se roditi Spasitelj svijeta, koji će postati "kruh živi" - "za život svijeta" (Iv 6,51). Ne moraju toga biti svjesni ni Marija ni Josip. Dosta je da oni poslušaju. Bog će u svoje vrijeme osmisliti i nagraditi njihovu smjernu poslušnost.

Nakon što je Josip obavio svoju dužnost prijavivši se uredu za popis, Bog nagrađuje njihovu

vjernost sretnim dolaskom na ovaj svijet Sina Božjega, kojega Djevica Marija na betlehemskoj poljani u štali porodi, u pelenice povi i u jasle položi. "Vedro nebo" (Lk 2,8), tiha noć! Štoviše, slava Gospodnja pretvori noć u sjaj, a pastirski strah u veliku radost: "Ne bojte se! Evo javljam vam blagovijest, veliku radost za sav narod! Danas vam se u gradu Davidovu rodio Spasitelj - Krist Gospodin" (Lk 2,10).

Poruke za nas danas

Nažao - krivo? Kad Bog želi izvesti s tobom, sa svakim od nas, svoj plan i traži da ga poslušaj, može ti se učiniti da ti - križajući tvoje osobne sitne i plitke planove - čini "nažao", ali sigurno ne čini ti nikada "krivo", nepravedno. A to je neizmijerna razlika: jedno je površni ljudski osjećaj, u kojem se čovjek može lako prevariti, kao neuko dijete pred iskusnim ocem, a drugo je neizmijerna božanska mudrost i pravda koja ne može prevariti ni prevarena biti. Bog je beskrajno pravedniji i pametniji od svih naših ljudskih umova, planova i snova.

Osobna radost. Ne stavlja nas Bog na kušnju da nas smuti i izbezumi, nego da nas provjeri hoćemo li se mudro i časno vladati po Njegovu besplatnu daru nenaplative slobode i neprocjenjiva razuma. Hoćemo li se Njegovih pravila držati u životu da Njegovu opstojnost priznamo, da Njegovo sveto ime štujemo i da Njegov sveti dan svetkujemo? Ili ćemo se ponašati kao agnostici i namjerni nezna-bošci umišljajući da smo mi gospodari života, koji nam je ionako pun nepoznanica i rođenjem i smrću, i zdravljem i bolešću, i krjepošću i grijehom, pa ispadnemo napuhani mjehurići pred veličajnim Božjim djelima u ovome svijetu?!

Obiteljska radost. Kao što roditeljima nije stalo do toga da im dijete posrne i padne, ali znaju da ga moraju pustiti da samo pokuša stati na dvije a ne da stalno puže četveronoške, tako ni Bogu nije do našega poraza i pada, niti želi da živimo nemoralno kao niža bića, nego da se vladamo kao ljudi sa svjetlom zdrave pameti i dostojanstvom slobodne volje. Zato kao što smo dužni prema roditeljima iskazivati posluš i poštovanje, još smo kudikamo dužniji i pozvaniji očitovati sinovsko poštovanje i posluš Božjoj zapovijedi: roditelje poštujući, žive i mrtve, i moleći se za njih. Sin je Božji došao u konkretnu obitelj kojoj je bio konkretno poslušan.

Narodna radost. Ako je anđeoska poruka koju su pastiri trebali prenijeti: "velika radost za sav narod" (Lk 2,10), kao što i jest, onda u tu radost si-

gurno ne ulazi ničija narodna društvena izgubljenost ili propast. Štoviše, prava se radost doživljava ako današnji crkveni pastiri i izabrani narodni predstavnici pokazuju požrtvornu nesebičnost za druge, za cio narod, zalažući se, svatko prema svomu položaju i mjerodavnosti, za punu vladavinu pravde, za afirmaciju ljudskih prava, narodnih i građanskih sloboda, za društveni sustav u kojem jedan narod ne će ugnjetavati drugi narod: propisivati mu zakone, birati mu predstavnike, nametati mu svoje medije, nego će jedni drugima omogućiti da se pokažu prave moralne i religiozne vrijednosti i umne sposobnosti u upravi, u školstvu, u sudstvu, u sredstvima priopćavanja.

Vječna radost. Bog je na svijet poslao svoga vječnoga Sina da se utjelovi i rodi iz Djevice Marije radi nas grješnika i radi našega spasenja zato što mu nije "do smrti bezbožnikove, nego da se odvрати od zloga puta svojega i da živi!" (Ez 33,11). Ali nije život samo na ovome svijetu između rođenja i smrti. Bog ima čitavu vječnost da ispuni svoje milosne kombinacije sa svakim od nas. I zato "ako se samo u ovom životu u Krista ufamo, najbjedniji smo od svih ljudi" (1 Kor 15,19). Naše je podrijetlo s nebesa, odakle je došao naš Spasitelj, i naše je odredište na nebesima, kamo je uzišao naš rođeni, mučeni, uskrsli Spasitelj - Krist Gospodin.

Na dobro vam došao Božić - sveto Porođenje Isusovo!

U katedrali na Svijećnicu

ZAHTJEVI REDOVNIČKOGA ŽIVOTA

Sigurno nema nikoga na svijetu tako pošteno zahtjevana kao što je Gospodin Isus. Zahtjevan prema sebi, zahtjevan prema svojim sljedbenicima. On traži sve. Iskreno, otvoreno i jasno. Ali i daje sve, nagrađuje vječnim životom.

I. - PISMOZNANAC. *I pristupi jedan pismoznanc te mu reče: "Učitelju, za tobom ću kamo god ti pošao." Kaže mu Isus: "Lisice imaju jazbine i ptice nebeske gnijezda, a Sin Čovječji nema gdje bi glavu naslonio"* (Mt 8, 19-20).

Pomalo je neobično i zbunjujuće da se ova Isusova kratka prisposoba odnosno ovaj evanđeoski odlomak nalazi među desetak Isusovih čudesa? Zašto je apostol Matej složio prisposobu i poziv i stavio ih među čudesa? - Vjerojatno zato što i u ovome ima nešto čudesno. Gdje je čudo? Na prvi pogled reći ćemo da je čudo u tome što je Isus ovako zahtjevan. Jest i to, ali nije tu naglasak. On je uvijek radikalno i čudesno zahtjevan. Čudo je u činjenici da je jedan pismoznanc želio poći za Isusom. Poznato je da su pismoznanci bili protiv Isusa, barem javno i sustavno. I sada najjednom jedan između njih pita Isusa koji su uvjeti da se pode za njim. Je li ga kušao ili se iskreno raspitivao, ne znamo. Čudo je to koje izaziva radost kod onih koji vole duhovna zvanja. Isus privukao pismoznanca: svojim naukom i životom! To je kao da jedan razvikani anticrkveni novinar koji je dobar dio svoga života i posla upotrijebio u pisanju protiv isusovaca, najjednom odluči stupiti u

Družbu Isusovu. Kako nije čudo!?

ISUSOV ODGOVOR: Odgovarajući na pitanje pismoznancovo, Isus naglašava dva dragocjena načela koja nikada ne smijemo smetnuti s uma:

- **Izračunaj kamo ideš!** Prijatelju, ptice imaju gnijezda, a lisice svoje jazbine, Sin Čovječji ništa! Ni kamena da ga stavi pod glavu! Ako misliš poći za mnom, bilo bi najbolje da sjedneš, izračunaš imaš li snage, volje, oduševljenja, srca, hrabrosti, pameti, ljubavi. Izračunaj što gubiš, a što dobivaš. Jasno reci što u srcu želiš, a što u svijetu žališ? Ako imaš oduševljenja, hajde za Isusom! On će pomoći, sokoliti, milošću obasipati. Ne ćeš biti sam/a. Samo je potrebno s naše ljudske strane da se odlučimo i ustrajemo!

- **Kršćanstvo nije lako!** Varaš se, pismoznanc, ako misliš da je lagana stvar ići za mnom i sa mnom - govori mu Gospodin! Onaj tko kaže da je kršćanstvo laka zabava, taj pravi "medvjedu uslugu" drugomu. (Pojam "medvjede usluge" nastao je iz ove nezgode: neki čovjek dresirao medvjeda da ga brani od muha. I medo šapom branio čovjeka koji je spavao. Najednom jedna muha ne će nikako da ode s lica čovjekova. A medvjed šapom tresne po licu. Čovjek na mjestu mrtav. Eto ti medvjede usluge!). Lažemo ako mislimo da ćemo se lako u kršćanstvu snaći, da je Isusov put cvijećem posut. Ima i toga, ima cvijeća, i cvjetnica. Ali u ovome svijetu ima veoma mnogo velikih petaka, velikih nerazumijevanja i osuda, bičeva-

nja, izrugivanja, trnovih kruna i križnih postaja. Isus nikada nikoga ne hvata na prijevaru. Jasno i glasno kaže: tko hoće za mnom, neka uzme na se križ i neka pođe. Ja ću biti njegova pomoć, ali on se mora potpuno predati u moje vodstvo. Ne pola dana Bogu, a pola dana od Boga.

II. UČENIK. Drugi mu od učenika reče: "Gospodine, dopusti mi da prije odem i pokopam svoga oca." Isus mu kaže: "Hajde za mnom i pusti neka mrtvi pokapaju svoje mrtve" (Mt 8, 21-22).

Neobičan je i drugi slučaj. Jedan od Isusovih učenika - a bilo ih, službeno, barem Sedamdeset i dvojica 72 (Lk 10,1) - kaže Isusu da bi on želio biti njegov učenik do groba, ali volio bi prethodno riješiti neke probleme kod kuće: treba pokopati oca, traži eksklaustraciju. Očito je da ovo možemo shvatiti u tom smislu da je taj učenik želio najprije dopratiti svoga oca do groba. Otac mu je bio možda u dobrim staračkim godinama i bolestima, i očekivalo se svakoga dana da ode s ovoga svijeta. Pa kada pokopa oca, onda će zatvoriti kuću i poći za Isusom. Nekako je ovo normalna situacija: djeca moraju misliti na svoje roditelje. Ako su roditelji njih rodili, djeca bi morala barem roditeljima oči zaklopiti i dostojno ih pokopati. Božja je zapovijed poštovati roditelje, a poštovanje je svakako u tome da im iskažu i posljednje počasti pri odlasku s ovoga svijeta.

ISUSOV ODGOVOR. Isus ko Isus. Uvijek nešto više predlaže, nešto što nije otprve shvatljivo čovječjem razumu. "Pusti neka mrtvi pokapaju mrtve, a ti hajde za mnom!" Na prvi pogled rečenica izgleda vrlo suhoparna, nerazumljiva, bez osjećaja za ljudske probleme... U sebi sadrži neku vrstu proturječnosti: kako će mrtvaci pokapati mrtvace?! Slikovit je to način izražavanja, a možda se ove ideje kriju ispod tih riječi:

- **Duhovno je jače od tjelesnoga.** Cijelo je društvo vrlo mrtvo, umrlo namrtvo. Kao da Isus veli: Svi oni koji mene ne slijede praktično su mrtvi iako još hodaju na dvije noge. Imaju ime da žive, a oni su već pokojni! Eto upravo ti duhovni mrtvaci koji hodaju na dvije noge pokopat će svacijega oca kad umre. Nije važno da ti budeš tu. Uostalom ti ni ne znaš kada će ti otac umrijeti. Odakle znaš da ti ne ćeš umrijeti prije njega? Ja te, učeniče, zovem na duhovne poljane, okani se tijela, zemlje, mrtvaca! Uvijek će se netko naći da dohrani stare. A ne će uvijek biti onih koji žele ići uspinjačom prema nebu.

- **Proigrana šansa.** Iz prethodne točke slijedi normalan zaključak: ako se ne opredijeliš odmah, pitanje je hoćeš li kasnije uhvatiti priliku. Sada je zgodan čas, *kairòs*, šansa kakva se može zamisliti. Najveća tragedija jest u tome što se čovjek ne može opredijeliti, čeka dok ga vrijeme pregazi. Život je da se proživljava, a ne da se cijelo vrijeme čovjek opredjeljuje! Opredijeli se večeras!

Jedan od redovitih problema koji navaljuje na mlade, bilo da se opredjeljuju za brak, bilo da svećeništvo ili redovništvo jest čin odluke! Što? Kako? Kamo? Komu ili čemu? Ljudi misle da su oni apsolutni gospodari svoje odluke. Jasno osjećaju u svijesti, u srcu, u duši zov s visine, ipak se još uvijek muče, misle, skanjuju dok konačno - ne okane. Imam zvanje, ali mi se ne ide zbog drugih poslova i stvari. Vidim kakvi su drugi po samostanima, pa ja ne želim biti takva ili takav, glasno razmišljaju! Nikakva to nije isprika. Uđi u samostan pa ti ne budi takva, nego popravi situaciju? Iskoristi šansu Božjega zova pa izvrši volju Božju na ovoj liniji života. A ne budi promašena šansa!

III. NEKI SASVIM TREĆI. I neki od drugih Isusovih pratitelja i slušatelja reče: "Za tobom ću, Gospodine, ali dopusti mi da se prije oprostim sa svojim ukućanima." Reče mu Isus: "Nitko tko stavi ruku na plug pa se obzire natrag, nije prikladan za kraljevstvo Božje" (Lk 9, 61-62).

Javio se još netko iz publike i izrazio želju da pođe za Isusom, ali želi se najprije oprostiti sa svojim ukućanima. Htio bi srediti još neke stvari kod kuće, osobito s obzirom na zemlju, neka sve bude u redu, jedan kroz jedan, prije negoli stupi u Isusov "red".

ISUSOV ODGOVOR. Gospodin odgovara poslovično, kratko, jasno:

- **Ne obziri se natrag!** Nitko tko stavi ruku na plug pa se obzire natrag... Što to znači?

Tko je počeo orati na njivi Božjoj, neka ustraje do kraja.

Tko je zagazio u brazdu, neka ne izlazi prije nego što završi sve...

Tko je ušao u samostan, neka više ne misli na stvari i osobe koje nemaju nikakve veze sa samostanom.

Tko je pozvan, neka se odazove, odmah, ali s uvjerenjem i htijenjem.

Tko žali za onim što je ostavio, nije dostojan novoga puta.

Ako želiš naprijed, ne okreći se natrag.

Budi ono što si prihvatio ili prihvatila.

Odreći se potpuno svega i slijedi Njega, kako ti fino kaže.

Ne okreći se natrag, ne čeprkaj po svojoj prošlosti. Što je bilo, bilo. Kako se pokaješ i ispovjediš - tako ti Bog oprašta, i sve u redu! "Jedno samo: što je za mnom, zaboravljam, za onim što je preda mnom, prežem, k cilju hitim, k nagradi višnjeg poziva Božjeg u Kristu Isusu" (Fil 3,13-14). Nekima je srce uvijek u prošlosti, bilo da se raduju prošlim danima za kojima vereme što su prošli, bilo da se kaju zbog propusta i nevaljalština koje su pripustili u svoj život. Zlatno doba novicijata! A sada....

- **Ne idi mlak!** Ne obziri se natrag, znači ne idi u mlakosti za Isusom, nego zagrij srce, otvori usta i dušu ako što misliš od Boga primiti! Bolje ti je biti hladan ili vruć, ali nikako mlak, takav da te se vrlo brzo izbací iz usta (Otk 3,16). Razmisli, riječ je Gospodnja, ne primam ljude mlaka srca u svoju službu!

A zamisli koliko nas ima mlakih, samo malo pogrijanih ili koji su uvijek u stadiju hlađenja.

Koliko bi nas Isus izbacio iz svoje službe i iz ove zajednice, i to odmah. Ali on je strpljiv, pa sve očekuje da ćemo se sami zagrijati za njegovu milost i zvanje, za njegove ideale, ili da ćemo se do kraja ohladiti. I doista vidimo koliki se ohlade, nakon pet - petnaest - dvadeset i više godina služenja u redovništvu, u svećeništvu...

I kad bi bilo još stotinu pitanja i stotinu isprika, na svaku bi Isus odgovorio kao što je gore odgovorio. Ali Isusove riječi i odgovori nikako ne ulaze u naše glave i u naša srca. Mi stalno idemo za tim da se Isus okrene za nama, da nešto počne raditi kako mu mi kazujemo i kako ga mi savjetujemo. On traži sve, i to vrlo mudro:

Ako misliš poći, promisli!

Ako si promislio ili promislila, odluči se!

Ako se odlučiš, pođi!

Ako pođeš, ne okreći se!

Ako se počneš okretati, već si vani!

Ako izađeš, sva je krivnja na tebi!

Koga Bog zove, tomu je odredio i posebnu zadaću koju treba izvršiti.

Izvrši je, čestito!

JAVNA I PRIVATNA OBJAVA

Zadar, 12. siječnja 2011. - Dio predavanja na Svećeničkoj rekolekciji

Najprije bismo odredili pojmove, njihove uzajamne odnose i pokušali primijeniti na naše dnevno dušobrižništvo.

Objaviti znači otkriti, proglasiti javnom neku tajnu, istinu ili činjenicu. Može to učiniti čovjek čovjeku, a može Bog čovjeku. Kada to Bog čini, može to biti preko cjelokupne prirode, njezinih zakona i ustaljena reda, a može biti mimo prirode ili naravi tako da Bog izravno otkriva ili objavljuje neku istinu, *apokalipsa*, ali ne odmah u smislu otkrivanja dramatičnih događaja. To nazivamo i Božjim govorom ili jezikom: putem *prirode* i putem *objave*. Objava je, dakle, očitovanje istine bilo naravne ili nadnaravne koju Bog kazuje čovjeku na auktoritativan način; govor Boga svjedoka. Pod *tajnom* se obično misli na neku skrivenu istinu, a pod *otajstvom* neki skriveni događaj.

Biblija. O toj objavi u kršćanskoj vjeri, utemeljenoj na Starom i Novom Zavjetu, ovdje će biti riječi. Od svih korisnih razlika koje smo učili u fundamentalci ili apologetici *de revelatione* na skolastičan način - unutarnja-vanjska, indivi-

dualna-kolektivna, subjektivna-objektivna - mi ćemo najprije razlučiti objavu *javnu* od one *privatne*. Javna je objava otkrivanje Božje istine ili događaja na razne načine: čudesima, govorima, znacima, proroštvima, i to na služben način tako da obvezuje sav narod, sve ljude kojima je upućena, a ne samo pojedinca. Primjeri:

Božji govor Abrahamu kada mu obećaje zemlju, potomstvo i blagoslov;

Božji govor na Horebu Mojsiju kada mu daje svojih Deset zapovijedi.

Božji govor Izaiji kada navješćuje Djevicu koja će roditi Emanuela, odnosno kada nagovješćuje Mesiju - Slugu svoga, koji će patiti.

Božji govor Jobu u kojem patnik kaže da zna da njegov Otkupitelj živi.

Tako na mnogo mjesto. Ipak valja bitno razlikovati *objavu* od inspiracije ili *nadahnuća*. Sve je Sveto Pismo bogoduho, nadahnuto, Bogom potaknuto, i korisno za život, ali nije sve u Svetom Pismu objavljeno za naše spasenje. Prava se objava u konačnici odnosi na čovjekov spas i o njoj ima

mjerodavnu i smjerodavnu riječ Crkveno učiteljstvo.

U Novome Zavjetu ispunila su se sva drevna proroštva i Bog je odlučio objaviti se na savršen i završen način u svome vječnom Sinu, začetu po Duhu Svetom i rođenu u vremenu od Djevice Marije.

Ta je dakle objava u Kristu *javna*, službena i obvezatna za sve. Ona praktično završava smrću posljednjega apostola koji je crpio znanje i gledanje s izvora Kristova. I u Crkvi kroz ovih 2000 godina, ili malo manje, izvan te objave, nema nikakve druge nove javne službene i obvezatne.

Postoji *privatna* objava koja se odnosi na pojedinačne privatne osobe, privatno dana, koja nikoga ne obvezuje u vjeri i savjesti, nema nikakva službena karaktera, tj. ako to ne prihvaćamo i toga se ne držimo, a držimo se svega Evanđelja, ostajemo potpuni vjernici, pravi katolici. Tu je razliku između službene javne i odobrenih privatnih objava klasično formulirao papa Benedikt XIV. (1740.-1758.): "Valja znati da to odobrenje nije ništa drugo nego da se [privatne objave] razglase radi odgoja i koristi vjernika, nakon zrela ispitivanja. To jest, takvim objavama koje su tako odobrene, iako im se ne duguje, niti se može dati, pristanak katoličke vjere, duguje im se ipak pristanak *ljudske vjere* prema pravilima razboritosti, po kojima su naime takve objave *vjerojatne ili pobožno vjerodostojne*".¹

Drugi vatikanski koncil u svih šesnaest dokumenata ne spominje uopće binom "javan-privatan" s obzirom na objavu. Javan se, razumljivo, spominje u vezi s objavom, ali privatan ni u bilješcima. Pa čak ni da se bolje uoči njezina razlika u odnosu na javnu; ne spominje se ni u svemu poglavlju o Blaženoj Djevici Mariji u 17 točaka, od 52. do 69. broja *Lumen gentium*, gdje bi se to možda i očekivalo, jer se, prema nekima, radi o 90% marijanskih objava i ukazanja od svih privatnih priviđenja u Crkvi prijavljenih. Koncil izričito naučava, i to više puta, da kršćani ne mogu očekivati nikakvu novu javnu objavu: "Rimski Biskup i biskupi po svojoj dužnosti i prema važnosti stvari marljivo se trude prikladnim sredstvima, da ona

bude točno istražena i prikladno izložena, ali ne primaju neku novu javnu objavu kao dio božanske riznice vjere".²

Iz ove je rečenice također korisno upozoriti na razliku između prikladna izlaganja i same objave; između izražaja i sadržaja istine, tj. između vanjske formule i jezgrovite dogme. Nema nove istine koja nije sadržana u Evanđeljima odnosno u Bibliji. Tako na primjer:

Bezgrješno je začće Djevičino naviješteno na početku Geneze, ostvareno u Nazaretu, a dogmatizirano u Vatikanu 1854. godine, četiri godine prije nego se Bezgrješna privatno tako predstavila sv. Bernardici u Lurdu.

Papin primat vlasti Isus je u Cezareji Filipovoj nagovijestio Petru, s kojim ostaje do svršetka svijeta, a podijelio na obali Galilejskoga mora u uskrsnom vremenu, dok je to dogmatski izraženo tek 1870. u bazilici sv. Petra u Rimu.

Istina Marijina uznesenja nije izričito prikazana, ali jest naslućena u spisima Novoga Zavjeta, i Predajom prenesena, formulirana je kao obvezatna vjerska činjenica u vatikanskoj bazilici 1950. godine.

Jedno je dakle čvrsta jezgra i sadržaj istine, a drugo je vanjsko istraživanje i prikladno ruho izlaganja. Jedno je istina u sebi, a drugo je naša spoznaja te istine. Slično kao što postoji činjenica struje u zidovima ove dvorane, bez obzira jesmo li upalili svjetla ili nismo, a drukčije je ako užežemo i pokaže se svjetlosni sjaj.

U dogmatskoj konstituciji o božanskoj objavi "Dei Verbum" (18. studenoga 1965.) čitamo prvu rečenicu iz Poslanice Hebrejima: "Više puta i na više načina Bog nekoć govoraše ocima u prorocima; konačno, u ove dane, progovori nama u Sinu" (Heb 1,1-2). Na temelju te biblijske rečenice i drugih sličnih, osobito iz Ivanova evanđelja, Koncil definicijski ističe da Krist "sveukupnom svojom prisutnošću i pojavom, riječima i djelima, znacima i čudesima, a osobito svojom smrću i slavnim uskrsnućem od mrtvih i konačno poslanjem Duha istine - On objavi daje puninu i dovršava je te božanskim svjedočanstvom potvr-

¹ *De Servorum Dei beatificatione et Beatorum canonizatione*, Liber II, str. 32, No. II. "... Sciendum est approbationem istam nihil aliud esse quam permissionem ut edantur ad fidelium institutionem et utilitatem, post maturum examen: siquidem hisce revelationibus taliter approbatis, licet non debeatur, nec possit adhiberi, assensus fidei catholicae, debetur tamen assensus fidei humanae iuxta prudentiae regulas, iuxta quas nempe tales revelationes sunt probabiles et pie credibiles..." Navedeno prema: J. GALOT, "Le apparizioni private nella vita della Chiesa", u: *La Civiltà Cattolica*, 6. IV. 1985., str. 19-33; citat str. 32.

² LG, 25.

đuje: Bog je s nama da nas iz tmina grijeha i smrti oslobodi i na vječni život uskrisi”.³

I ovdje je dobro uočiti i naglasiti da je Krist Gospodin svojom “sveukupnom pojavom” punina Božje objave: od začeca do uzašašća i slanja Duha Svetoga zajedno s Ocem. Mi uzimamo pojedine njegove geste iz njegova javnog života kao spasonosne znake, sakramentalne čine: njegovo kršćavanje u Judejskoj zemlji (Iv 3,22), njegovo izbavljenje mladenaca iz nevolje i blagoslivljanje njihova novoga života u Kani (Iv 2,11), njegovo praštanje grijeha, pretvorbu kruha i vina u presveto Tijelo i Krv njegovu, ređenje učenika za apostole na Posljednjoj večeri, kao punina svetoga Reda.

Katekizam Katoličke Crkve. Ovu koncilsku misao i tvrdnju o svršenoj i savršenoj objavi preuzima i preriče još kraće Katekizam Katoličke Crkve. Ponavljajući rečenicu Hebrejima kako je Bog kroz Stari Zavjet govorio više puta i na više načina - “multifariam multisque modis” - po prorocima, a u ove dane progovori u Sinu svome, Kristu Gospodinu, Katekizam nastavlja: “Krist, Sin Božji, koji je postao čovjekom, jest jedina, savršena i konačna Očeva Riječ. U njemu nam Otac kaže sve, i neće biti druge riječi do ove”.⁴

Koncil dakle govori samo o javnoj objavi kao raspoređaju spasenja ili ekonomiji, kao novom i konačnom savezu, koji nikada ne će minuti, i stoga: “nemamo više očekivati nikakvu javnu objavu prije nego se u slavi pojavi naš Gospodin Isus Krist (usp. 1 Tim 6,1; Tit 2,13)”.⁵ I ta se tvrdnja doslovno ponavlja u Katekizmu.⁶

Ovdje Katekizam u svome daljnjem tekstu uvodi razliku između javne objave i raznih privatnih objava i ukazanja i odmah nas upozorava jednim velikim auktoritetom, crkvenim učiteljem, na nužnu razludžbu. “Sveti Ivan od Križa, slijedeći tolike druge, sjajno to razlaže tumačeći Heb 1,1-2: ‘Darovavši nam svoga Sina, koji je njegova jedina i konačna Riječ, Bog nam je odjednom

tom jedinom Riječju rekao sve’ [...] Što je naime nekoć djelomično govorio prorocima, to nam je sve rekao u svome Sinu dajući nam to sve, pošto jest njegov Sin. Stoga tko bi htio Boga još ispitivati ili iskati od njega viđenja i objave, ne samo da bi činio glupost, nego bi Boga vrijeđao jer ne bi svoj pogled upravio na Krista jedinoga, nego bi izvan njega tražio još kakve stvari i novine”.⁷ Tako mističar sv. Ivan od Križa.

Katekizam je posvetio cio jedan broj razlikovanja između javne i privatne objave. Upravo nam je to jezgra ovoga izlaganja.

Katekizam: “Tijekom stoljeća bilo je takozvanih ‘privatnih’ objava. Neke od njih je priznao crkveni auktoritet. One ipak ne pripadaju u polog vjere. Uloga im nije da ‘poboljšaju’ ili ‘upotpune’ konačnu Kristovu objavu, nego da pomognu da se od nje u određenom povijesnom razdoblju potpunije živi. Pod vodstvom crkvenog učiteljstva osjećaj vjernika znade razlučiti i prihvatiti ono što je u takvim objavama Crkvi istiniti poziv Krista ili njegovih svetaca. Kršćanska vjera ne može prihvatiti ‘objavu’ koje bi htjele nadići ili ispraviti objavu koja je u Kristu dovršena. Toga ima u nekih nekršćanskih religija, a i u nekih novijih sekta koje se na takvim ‘objavama’ zasnivaju”.⁸

Ovdje nam se čine značajne tri katekizamske teze.

- *Prva*, privatne objave, kako god bile razgllašene i koliko god dugo trajale, ne pripadaju u polog vjere, *depositum fidei*. U polog vjere naime ulazi pisana i predana Božja riječ, auktoritativno prihvaćena i odobrena. Stoga privatne objave nemaju ni službeni ni obvezujući karakter da im se katoličkom vjerom daje pristanak.

- *Druga* teza, privatne objave niti poboljšavaju niti upotpunjuju Kristovu objavu, niti mogu što dodati niti oduzeti javnoj objavi. I sve što se kaže u tim privatnim objavama kao na primjer u 10 svezaka Marije Valtorte⁹ ili u 850 dana kazivanja

³ DV, 4.

⁴ KKC, 65.

⁵ DV, 4.

⁶ KKC, 66.

⁷ Sv. Ivan od Križa, *Uspon na goru*, II., 22: “Sanctus Ioannes a Cruce mirabiliter hanc veritatem ostendit: ‘Dando quippe nobis, sicut dedit, Filium suum, qui est unicum solumque ipsius Verbum, omnia nobis simul unaque vice hoc suo unico Verbo locutus est et revelavit, neque illi quidquam dicendum manet [...]’. Id enim quod antea per partes loquebatur prophetis, iam nobis totum in ipso dixit, ipsum nobis totum dando, id est, Filium suum. Quamobrem ille qui nunc vellet aliquid a Deo sciscitari, vel visionem aliquam aut revelationem ab eo postulare, non modo stultitiam faceret, iniuriam Deo inferret, non defigendo omnino suos oculos in Christum, vel aliam rem aut novitatem extra illum requiringdo.”

⁸ KKC, 67.

⁹ M. Valtorta, *Il poema dell’Uomo-Dio*, prvo izdanje u četiri sveska: 1956.-59., drugo izdanje u deset svezaka: 1961.-67., treće izdanje samo s promijenjenim naslovom: *L’Evangelo come mi è stato rivelato*: 1993.-98., četvrto izdanje: 2001. Valtortino

Gospina života "vidjelici" u Međugorju i drugdje, a što nema u Svetom Pismu, ulazi u svijet literarne vrste i mašte, a ne u polog vjere, i uopće nikoga ni na što ne obvezuje da vjeruje. Ipak iako ne ulazi u *depositum fidei*, ako se ukazanje ne kosi s crkvenim naukom a odobreno je od Crkve, može pomoći da se potpunije živi Kristova objava u određenom razdoblju. Potpunije, u određenom razdoblju.

- Treća teza, *sensus fidelium*, i *naturalis* i *supernaturalis*, zna razlučiti što je pravi i istiniti poziv a što izmišljotina, ali to se razlučivanje uvijek čini pod vodstvom crkvenoga učiteljstva, a ne da crkveni učitelji trče za pučkim glasovima: "Evo ga ovdje!" ili: "Eno ga ondje!" (Lk 17,21). Jedan od kriterija autentičnosti privatne objave jest poslušnost vidjelaca i vidjelica mjerodavnoj crkvenoj vlasti.

Papina Pobudnica. Sve ovo što je gore citirano, doslovno donosi Papina Pobudnica od 11. studenoga 2010. "Verbum Domini", izrađena na temelju propozicija sinodskih otaca. Ona dodaje i ono što je iz Svečeva teksta izostavljeno i u Katekizmu¹⁰ i u Brevijaru.¹¹ A Pobudnica tomu posvećuje cio jedan broj.¹²

Ona preporučuje da se "vjernicima pomogne da razluče Riječ Božju od privatnih objava",¹³ kojima je uloga "ne da... upotpune konačnu Kristovu Objavu, nego da pomognu živjeti je potpunije u određenom povijesnom periodu", navodi se Katekizam. "Vrijednost privatnih objava bitno je različita od jedincate javne objave: ova zahtijeva našu vjeru; u njoj naime s pomoću ljudskih riječi i posredstvom žive zajednice Crkve sam nam Bog govori. Kriterij za istinu privatne objave jest njezino usmjerenje prema samom Kristu. Kad se od njega udaljuje, onda ona sigurno ne dolazi od Duha Svetoga, koji nas vodi u okviru a ne izvan Evanđelja. Privatna je objava pomoć ovoj vjeri, i ukazuje se vjerodostojnom upravo jer upućuje na jedincatu javnu objavu. Zato crkveno odobrenje

privatne objave bitno naznačuje da dotična poruka ne sadrži ništa što se protivi vjeri i ćudoređu; dopušteno je objaviti, i vjernici su ovlašteni dati joj u razboritu obliku svoj pristanak. Privatna objava može uvesti nove naglaske, istaknuti nove oblike pobožnosti i produpsti stare. Ona može imati neki proročki značaj (usp. 1 Sol 5,19-21) i može biti vrijedna pomoć za bolje shvaćanje i življenje Evanđelja u ovom trenutku; stoga se ne smije zanemariti. To je pomoć, koja je ponuđena, ali koju nije obvezatno rabiti. U svakom slučaju, mora se raditi o hrani vjere, nade i ljubavi, koje su za sve trajan put spasenja".¹⁴

I ovdje ćemo istaknuti tri teze.

- Prva, vrijednost raznih privatnih objava bitno je različita od jedincate javne objave. Razlika je dakle *bitna*, a ne *stupnjevana* ili *vremenska*, ili čak takva da se onoga koji te razne privatne objave - u kojima se nađe puno smjese zabluda i poneka istina - po svojoj razboritosti i savjesti ne prihvaća, smatra heretikom ili manje dostojnim službenikom Božjim. Govorimo o biti po kojoj se razlučuju tisuće i tisuće poruka koje pojedine vidjelice i vidioci senzacionalno i megalomanski šire po stadionima ovoga svijeta kao da nismo nikada ni čuli ni prakticirali Evanđelje, post i molitvu, ispovijed i pomirenje.

- Druga teza, kriterij za istinitost poruke jest njezina odnosnost prema Kristu. Što se izvorna poruka više približava Kristovu nauku i djelu, to je ispravnija; što se više udaljuje od Krista, to je iskrivljenija. Manipulatori ukazanja znaju za te razlike i kriterije, pa nastoje što više usmjeravati takozvane poruke prema Kristu, pa im opet ostane obilje ne samo budalaština nego i pravih zabluda.

- Treća teza, poruka proglašena autentičnom, koliko god može biti korisna s novim naglascima, s novim oblicima pobožnosti i produbljenjem starih pobožnosti, koliko god imala proročki značaj i bila vrijedna pomoć za shvaćanje i življenje Evan-

djelo stavljeno je na Indeks zabranjenih knjiga, 16. prosinca 1959. A 6. siječnja 1960. u dnevniku *L'Osservatore romano* upućena mu je oštra kritika pod naslovom: "Isusov život loše romansiran" (Una vita di Gesù malamente romanzata).

¹⁰ Pobudnica *Verbum Domini* dodaje ono što je pod točkicama izostalo u Katekizmu iz citata Sv. Ivana od križa, *Uspon na goru*, II., 22: "i objavio niti mu ostaje bilo što da rekne".

¹¹ Ovu oštru rečenicu: "ne samo da bi činio glupost" (non solum faceret stultitiam), Brevijar je iz 1971. izostavio. Vjerojatno i zato što je od Brevijara 1971. do Katekizma 1992. prošlo dvadeset godina u kojima je porasla znatiželja i traženje viđenja i privatnih objava, što se ni Katekizam ni Pobudnica ne ustručavaju, zajedno s crkvenim naučiteljem sv. Ivanom od Križa, nazvati "glupošću", odnosno "uvredom Bogu".

¹² VD, 14.

¹³ Propozicija 47

¹⁴ Usp. CONGREGAZIONE PER LA DOTTRINA DELLA FEDE, Il messaggio di Fatima (26. VI. 2000), u: *Enchiridion Vaticanum* 19, br. 974-1021.

đelja u ovom trenutku, i kao takva nezanemariva, ona ipak nikada nema snagu obveze u savjesti da se prihvati i provodi, kao što ima u savjesti obvezu obdržavanje svih Deset Božjih zapovijedi ili primanje sedam darova Duha Svetoga u krizmi ili poštovanje dviju evanđeoskih zapovijedi: prema Bogu iznad svega, a prema bližnjemu kao prema samomu sebi. Ili da neki "vidjelac" ili "vidjelica" obveže neku osobu da prihvati svećeničko ili redovničko zvanje. Ili da svećenik u ispovijedi kao pokoru zada penitentu da obavi hodočašće u neko mjesto ukazanja, i to koje uopće nije odobreno!

Korolarij. Ovdje bi bilo uputno iz praktičnih i pastoralnih razloga, kao neka vrsta korolarija, podsjetiti na brojne izmišljotine i nedoličnosti vezane za jedno od suvremenih najrazvikanijih mjesta neprebrojivih privatnih "ukazanja" i "poruka", Međugorje, i to od samoga početka tih "viđenja", 1981. godine. A sve vezano ne samo za župu Međugorje, nego i za stotine drugih mjesta po svijetu, uvijek pod šifrom Međugorja i međugorskih "vidjelaca". Zato je ovdje značajno razlučiti pojmove viđenja i ukazanja. *Viđenje* - *visio* nešto je unutarnje, subjektivno i ne izlazi izvan psihe ili mašte, a *ukazanja* - *apparitio* kao nešto vanjsko, objektivno, vezano uz neki predmet ili mjesto. Međugorski "vidioci" i "vidjelice" dokazuju da se njihova ukazivačka pojava veže uz njihove osobe i psihomašte, a ne uz određeno i stalno mjesto. To bi dakle bila neka njihova "viđenja" ili priviđenja, a ne objektivna ukazanja. Uostalom stotine osoba u raznim župama i mjestima u Hercegovini tvrdile su osamdesetih godina prošloga stoljeća da im se ukazuje Krist, Gospa, anđeli, đavli, da se

okreće križ, sunce itd. Danas još troje vidjelaca ima svakodnevna "ukazanja" i sve troje žive izvan Međugorja, a drugo troje, koje žive u Međugorju, imaju "ukazanje" jednom godišnje. Jedna je "vidjelica" uspjela od 1987. godine da se to obećano ukazanje ne događa jednom godišnje, o njezinu rođendanu, nego jednom mjesečno, drugoga u mjesecu! S "porukom" sličnom onoj 25. dana u mjesecu druge "vidjelice"!

Pogledajmo neke neistine, koje su uostalom opsežno i dokumentirano prikazane na službenim internetskim stranicama Biskupskoga ordinarijata u Mostaru pod nazivom "Međugorski fenomen", i to prije nego je Kongregacija za nauk vjere ustanovila Komisiju za proučavanje međugorskih pojava, 17. ožujka 2010.

Doktrinarna odudaranja. U tim privatnim porukama postoji niz neobičnih nedosljednosti i neslaganja s katoličkim naukom, i to sve iz pera kroničara svećenika, koji prenosi i zapisuje takve "objave". I malo zrno teološkoga znanja ne bi smjelo propustiti takve neistine. A Crkva je uvijek bila najosjetljivija na *depositum fidei*, na biblijski i koncilski nauk. Nikada se nije ustručavala apokrif nazvati apokrifima, zablude zabludama. Prema raskajanu grješniku uvijek je imala milosrđa u ispovjedaonici, a prema tvrdokornu heretiku nije popuštala. Mi ovdje donosimo samo neke od tih "poruka".¹⁵

Liturgijska odudaranja. U takozvanim porukama postoji podosta neslaganja s obzirom na ustaljeni liturgijski način života, tako da se eventualnim prihvaćanjem tih "poruka" unosi pravi nered u pastoralnu i liturgijsku praksu. Razumije se, mjesna Crkva, ni Apostolska Stolica, nije nika-

¹⁵ Prema međugorskoj župnoj "Kronici ukazanja" navodimo samo neke rečenice ili "poruke":

- 16. rujna 1981. zapisuje kroničar: "Također im je rekla da ne trebaju moliti za se jer da ih je ona najbolje nagradila. Nek mole za druge." - To je zabluda! Svatko se dužan moliti za svoje spasenje, i za druge!

- 1. listopada 1981. pojava kaže: "Sve su vjere pred Bogom iste. Bog njima vlada kao vladar u svome kraljevstvu..." - Nije onda jasno zašto je došao na svijet Isus, jedini Otkupitelj i Spasitelj čovječanstva.

- 6. svibnja 1982. na pitanje jesu li osobe u nebu nazočne samo s dušom ili s dušom i tijelom: "Prisutne su i dušom i tijelom - odgovoreno im je". - Znamo i vjerujemo da su u nebu dušom i tijelom samo Isus Krist i njegova Majka Marija. Mi vjerujemo u uskrsnuće tijela o Sudnjem danu! Uostalom same duše ne nazivaju se osobama. Osoba je duša i tijelo!

- 21. srpnja 1982. pojava kaže: "U čistilištu ima dosta duša koje su tamo dugo, jer se za njih nitko ne moli". - Crkva već 2000 godina u misnom *mementu* pokojnih uvijek moli za sve vjerne mrtve! Kako se onda "nitko ne moli"?

- 18. kolovoza 1982. na pitanje može li se jedna djevojka udati za pravoslavca, navodna pojava odgovara: "U mojim i Božjim očima sve je jednako. Nije jednako za vas koji ste se razdijelili. Bolje je onda, ako je moguće, da se ne udaje za toga, jer će trpjeti ona i djeca, teško će moći živjeti na putu vjere..." - A hoće li trpjeti pravoslavac? Tko je to u ženidbenom staležu da ne pati: i otac, i mati, i djeca!

- 7. svibnja 1985. pojava veli jednoj vidjelici, kojoj su tada prestala "ukazanja": "Milost koju si ti imala i tvoja braća i sestre nitko nije imao na ovoj zemlji." - To jednostavno nije točno. Koliko je bilo mističara i mističarki, "vidjelaca" i "vidjelica" u povijesti Crkve koji su imali "milost na milost"!

da prihvatila takve privatne sugestije i promjene liturgijskoga karaktera. Navodimo u bilješci samo neke takve "poruke".¹⁶

Kanonska odudaranja. Vidjeli smo da se autentična ukazanja i istinite poruke, priznate od Crkve, događaju ne da bi se mijenjao ustaljeni dogmatski, kanonski i liturgijski oblik života među vjernicima, nego da bi se vjernike potaknulo na potpunije proživljavanje Evandjelja. Poznat je bolni "hercegovački slučaj", koji desetljećima razdire Crkvu u Hercegovini. "Poruke" iz Međugorja taj su tužni slučaj svojedobno puno više rasplamsavale negoli smirivale.¹⁷

Kada vjernici u Međugorju sudjeluju u svetoj Misi, ispovijedaju svoje grijehе, pokazuju štova-

nje prema Euharistiji i Blaženoj Djevici Mariji i svecima Crkve i čine dobra djela, time uopće ne dokazuju da se Gospa ijednom ukazala ijednomu "vidiocu" ili "vidjelici". I Međugorje kao takvo ne razlikuje se od drugih župa. Ali se pokazalo iz "poruka" i kroničnih zapisa da je to mjesto brojnih laži i prijevara, formalnih zabluda i besmislica, teških neposluha koje izmišljena pojava štiti, a skandale prešućuje.¹⁸ Ni vješto priređivane "duhovne vježbe svećenika", ni tajanstveno organizirani "Mladifest", ni brojna privatna "hodočašća" ne mogu prikriti očite laži niti očitovati autentičnost ukazanja!

¹⁶ Međugorska pojava:

- 21. listopada 1981. proglašava "svecem" jednoga živoga franjevca, koji će biti teško sankcioniran od svoga Reda i mjesnoga Ordinarija zbog svoje ustrajne neposlušnosti, pa i u odnosu na Međugorje.

- 5. ožujka 1984. jednomu "vidiocu" preporučuje jednoga franjevca da se njemu povjeri "da ga duhovno upućuje". - A taj će duhovni vođa, "glasnogovornik Djevičin i vidjelaca", iz različitih motiva biti razriješen redovničkih zavjeta i dispenziran od svećeničke službe, i to sve u "kontekstu međugorskoga fenomena", s kojim ne smije više imati nikakve posla.

- 28. svibnja 1984. mijenja dosadašnji Gospin rođendan s 8. rujna i uvodi "za kršćansku javnost" novi blagdan njezina rođenja, 5. kolovoza. A rođendan je inače ta ista pojava slavila kroz tri godine prije toga s "vidiocima" prema starom kalendaru! Sada najednom liturgijska reforma! Trebalo bi mijenjati i datum Bezgrješnoga začeća. Biskup je Žanić zabranio da se o tome i govori!

- 3. veljače 1985. pojava određuje tko će od franjevaca ostati u Međugorju da na kraju svih ukazanja dadne "preglednu sliku" svih događaja. Taj franjevac, koji to piše o samome sebi, umire 2000. godine, a pojava se i dalje ukazuje do danas i ne zna se dokle će se još ukazivati. Niti se zna tko će konačno dati tu "preglednu sliku"!

- 25. studenoga 2000. izjavljuje da jedan svećenik-redovnik, koji se izričito pokazao neposlušnim Crkvi, preminuo predhodoga dana, nalazi u nebu i zagovara "vidioce".

¹⁷ Jedan se "vidjelac" 21. lipnja 1983. obraća pisanom porukom biskupu Žaniću: "Šalje mu predzadnju opomenu. Ako se ne obrati [ovim događajima] ili popravi slijedi ga moj sud i sud moga sina Isusa. Ako ne ostvari ovo što mu poručujem znači da nije pronašao put moga sina Isusa". Osim što krivo naučava da postoje dva "suda", Gospin i Isusov, ovo je direktno protiv crkvenoga nauka o privatnima ukazanjima koje nikoga ne obvezuju pa i kad su crkveno priznata!

- Služi se svojim aktivistima i propagandistima "vidiocima" koji kažu da su spremni slušati neki dvoznačni glas, a ne Papu i biskupa.

- Međugorska pojava nije nikada intervenirala da prekori antiliturgijski i antikanonski život brojnih franjevaca, osobito devetorice ex-fratara koji su istjerani iz Reda i suspendirani *a divinis*, jer ne pripadaju nijednoj zajednici:

slave Misu i druge sakramente svetogrdno već godinama;

obavljaju sakramente ispovijedi, krizme i vjenčanja, ne samo svetogrdno, nego i nevaljano;

uzurpiraju nasilnički pet župnih ureda sa župnim crkvama i svom crkvenom imovinom;

priječe da zakoniti župnici uđu u okupirane župe. Kako njima nema nikada nikakve poruke?!

Zalaže se u barem 15 intervenata za dvojicu neposlušnih kapelana da ostanu u Mostaru gdje priječe pastoralni život nove katedralne župe, posvećene Mariji Majci Crkve 1980., a 15. travnja 1982. preporučuje im: "Ne slušajte nikoga!"

¹⁸ *Ogledalo pravde. Biskupski ordinarijat u Mostaru o navodnim ukazanjima i porukama u Međugorju*, Mostar, 2001.

**GOVOR GENERALNOGA VIKARA MSGR. TOME VUKŠIĆA
NA BOŽIĆNOM PRIMANJU I ČESTITANJU**

Mostar, 22. prosinca 2010.

Preuzvišeni gospodine Biskupe!
Draga braćo svećenici i časne sestre!

Ovim svečarskim okupljanjem nastavljamo lijepu tradiciju, koja se sretno ustalila posljednjih godina, da se svećenici, redovnici i redovnice neposredno prije Božića nađu zajedno u središnjoj biskupijskoj ustanovi. Naime, zahvalni Milosti koja nas podržava u toj plemenitoj nakani, opet smo se okupili da Biskupu ovoga dijela Crkve Kristove uputimo božićne čestitke te da međusobno razmijenimo dobre želje.

A kad smo već u Biskupskoj rezidenciji, predlažem da se nakratko sjetimo Dekreta o pastirskoj službi biskupa u Crkvi *Christus Dominus* Drugoga vatikanskog sabora koji za biskupe kaže da su: "postavljeni od Duha Svetoga, a kao pastiri duša nasljednici su apostola. (...) Oni tu službu vrše pojedinačno u dijelovima stada Gospodnjega koji su im dodijeljeni, tako da svaki vodi brigu za partikularnu Crkvu koja mu je povjerena" (CD, 2).

A, prema istom saborskom dokumentu: "Biskupija je dio Božjega naroda koji je povjeren biskupu na pastirsku brigu, dakako uz suradnju prezbiterija. Ukoliko je povezana sa svojim pastirskom i skupljena oko njega po Evanđelju i Euharistiji u Duhu Svetom, ona tvori partikularnu Crkvu, u kojoj je doista prisutna i djeluje jedna sveta katolička i apostolska Crkva Kristova" (CD, 11).

U vjeri da "u biskupskom redu apostolski zbor neprestano traje" (CD, 4), te da je, po spomenutim elementima, ovdje vidljivo "doista prisutna i djeluje jedna sveta katolička i apostolska Crkva Kristova", pozdravljamo Biskupa ove partikularne Crkve.

Ta vidljiva Crkva sastoji se, međutim, od krštenika i ima je tamo gdje ima njih. Stoga, dok se na razini Crkve među Hrvatima priprema Nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji, a u povodu čega je najavljen i Papin dolazak, zahvalni smo Bogu što ovaj dio Crkve Kristove - iako jedan od

rijetkih u Crkvi među Hrvatima, ako ne i jedini - još uvijek ima pozitivan natalitet. No proces, koji je u tijeku već godinama također u Hercegovini, ne nudi mnogo razloga za optimizam glede budućnosti. Zato je sigurno da je glavni izazov i ovoga dijela Crkve obiteljski pastoral i nema dvojbe da na tome planu i možemo i moramo činiti više.

Okupljeni ovdje kao pripadnici različitih crkvenih zajednica, zahvalno se sjećamo također nekih obljetnica. U tome smislu, posebice zahvaljujemo Gospodinu za služenje sestara Milosrdnica koje su ove godine obilježile 350. godišnjicu smrti sv. Vinka Paulskoga (1581.-1660.), svoga utemeljitelja i osnivača svećeničkoga reda misionara Lazarista, te istu obljetnicu njegove suradnice sv. Lujze de Marillac (1591.-1660.).

Sestre Služavke Malog Isusa proslavile su 120 godina postojanja svoje Družbe. Školske sestre franjevke slavile su 100 godina postojanja svoga samostana u Bijelom Polju, a Biskupija i Franjevačka provincija zajedno su obilježile 100. godišnjicu smrti biskupa Paškala Buconjića. Upravo se navršilo 20 godina od početka djelovanja sestara Karmelićanki u Gabeli Polju i 10 godina otkako su Karmelićani prihvatili Biskupov poziv da uspostave samostan i duhovni centar na Buškom jezeru. Ovih dana se navršava 150 godina otkako je Pio IX. odobrio pravila sestara Službenica milosrđa.

Sljedeće godine početkom srpnja navršit će se 130 godina od osnutka Mostarsko-Duvanjske biskupije. To je posebna prilika da zahvalimo Gospodinu za sve pokojne svećenike, redovnike i redovnice, članove naših zajednica, koji su kroz tih 130 godina ugradili sebe, svoje živote, talente i molitve, u izgradnju ove Crkve koju danas predvodite Vi, oče Biskupe.

Pozdravljajući Vas izrazima najvećega poštovanja, u ime svih ovdje okupljenih, a posebice u ime mnogopoštovanoga oca Provincijala i poštovane sestre Provincijalke, želim Vam sretne i blagoslovljene božićne i novogodišnje blagdane!

NAGOVOR DON RAJKA MARKOVIĆA

Mostar (Pepelnica), 9. ožujka 2011.

Svećeništvo kao povlastica i odgovornost

Sva su zvanja na svijetu od Boga - Božji poziv. Vjerujemo i vidimo da Bog ravna svim ljudima, njihovim putovima i opredjeljenjima. I sva se ljudska zvanja nadopunjuju, isprepliću, raspoređuju, kao pčele u košnici. Svatko radi svoj posao i na taj način svijet funkcionira. I sve ljudske osobe u svojim zvanjima zarađuju kruh svoj svagdanji.

Kad nekoga nismo dugo vremena vidjeli, i slučajno ga susretnemo, prvo što ga upitamo jest: Kako je? Zdravlje? Obitelj? Posao? Redovito je prvi odgovor pozitivan, na obostrano zadovoljstvo. A upravo je to važno, jesmo li zadovoljni u svome životu, zvanju? Jednom me posjetiše roditelji sa sinom, mladim automehaničarom. Ne znam kako dođe na red tema da mi auto ne može upaliti i da ću sutra poći popraviti ga. Onaj se mladić diže i reče:

- Velečasni, dajte mi ključeve!

- Sjedi dijete, velim ja, noć je. Auto je vani. Veleko je nevrjeme.

- Samo Vi meni dajte ključeve i ne brinite se.

- Gledam kroz prozor, ode najprije u svoj auto, obuče radni mantil, leže ispod moga auta. Nakon dvadesetak minuta, zove:

- Velečasni, okrenite ključem!

Ja za ključ, upali iz prve.

Diže se mladić ispod auta radostan i zadovoljan. Kažem mu:

- Hvala ti, momče! Reci mi odmah koliko sam ti dužan, zaslužio si veliku jabuku?

- Ništa. Da Vi znate koliko sam radostan kad auto, koje popravim, počne "šaptati".

- Sinko, Bog te blagoslovio kad se tako u svom radu i zvanju znadeš radovati.

A sada kakvo je naše duhovno zvanje i što ono donosi formiranu svećeniku? Raduje li se on sa svoga zvanja? Sva su zvanja na svijetu Božja zvanja. Svećenički je poziv ipak poseban zov. Svećenik je Božji službenik, djelatnik Božjih tajni i čuvar Božjih dobara. U Novom Zavjetu vidimo kako Isus poštuje sve ljude, pomaže svima, vrednuje sva zanimanja i sve poštene poslove i radnike. Pa i sam je pomagao sv. Josipu u stolarskoj radionici. Ali ipak On osobno poziva neke ljude u svoju zajednicu. Sjetimo se onoga bogatog mladića iz evanđelja: Isus ga pogleda, zavolje i reče mu: "Jedno ti nedostaje!

Idi, što imaš, prodaj i podaj siromasima pa ćeš imati blago na nebu! A onda dođi i idi za mnom!" Mladić se na tu riječ smrknu i ode žalostan, jer imao je velik imetak (Mk 10,21-22). Isus ga osobno zove: Dođi i budi sa mnom! Ne, on više voli živjeti s imetkom. On tu ima svoje zvanje, gdje je velika opasnost hoće li se i spasiti. Bogataši i iglene uši!

Isus izravno poziva i okuplja učenike u svoju apostolsku družbu. Prema tomu - preko Crkve - poziva i njihove nasljednike biskupe i njihove suradnike svećenike za određeni cilj: naviještanje Kraljevstva nebeskoga, svjedočenje vječnih vrjednota u zemaljskom prolazu. U tome je svećeništvo prava Božja povlastica pozvanima.

Povlastica

Isusov je zov osoban i pojedinačan poziv. On zove iz Galileje i Judeje one koje hoće. Njegova je to inicijativa. Prolazeći uz Galilejsko more, ugleda dva brata: Šimuna zvanog Petar, i brata mu Andriju, gdje bacaju mrežu u more. I kaže im: "Hajdete za mnom, učinit ću vas ribarima ljudi!" Oni ostave mreže i pođu za njim. Tako ugleda druga dva brata, Jakova Zebedejeva i brata mu Ivana: u lađi sa Zebedejem, ocem svojim, krpali mreže. Pozva i njih. Oni ostave lađu i oca te pođu za njim (Mt 4,18-22). I tako redom poziva Filipa iz Betsaide, Natanaela iz Kane Galilejske, Mateja s carinarnice i svu dvanaesticu odnosno sedamdeset i dvojicu (Lk 10,1). Zašto ih poziva? "Da budu s njim, da ih šalje propovijedati te imaju vlast izgoniti đavle" (Mk 3,14-15).

Isus odgaja svoje učenike. A kad ih je pozvao, onda ih je stao odgajati i poučavati: "Vi ste sol zemlje. Ali ako sol obljutavi, čime će se ona osoliti?" "Vi ste svjetlost svijeta. Ne može se sakriti grad koji leži na gori" (Mt 5,13-16). I tako svaki dan nova lekcija, nova slika, nova prisposoba.

Učenici ga često pitaju što im je nejasno. Tako: "Tko je, dakle, najveći u kraljevstvu nebeskom?" On dozove dijete, postavi ga posred njih i reče: "Zaista, kažem vam, ako se ne obratite i ne postanete kao djeca, nećete ući u kraljevstvo nebesko" (Mt 18,1-3).

Isus prisposode priča svemu narodu, a posebno ih nasamo tumači učenicima koji ga mole: "Razjasni nam prisposobu o kukolju na njivi." On odgovori: "Sijač dobrog sjemena je Sin čovječji. Njiva je svijet. Dobro sjeme sinovi su Kraljevstva, a kukolj sinovi Zloga. Neprijatelj koji ga posija, jest đavao. Žetva je svršetak svijeta, a žeteoci anđeli" (Mt 13,36-39).

Rastumačena svaka riječ pojedinačno! Tako će i oni kasnije tumačiti drugima. Gospodin poučava svoje učenike karitativnom djelovanju. Negdje u Galileji Isus reče: "Žao mi je naroda, jer su već tri dana uza me, a nemaju što jesti... Nato zapovjedi mnoštvu da posjeda po zemlji, uze sedam kruhova i ribe, zahvali, razlomi i davaše učenicima, a učenici mnoštvu" (Mt 15,32-36). Isus je učinio čudo, ali je uposlio sve apostole da raznose kruh i ribe narodu. Da i oni sudjeluju.

Isus veći dio svoga vremena posvećuje upravo svojim učenicima, puno više nego običnu puku. Tada reče učenicima svojim: "Hoće li tko za mnom, neka se odreče samoga sebe neka uzme svoj križ i neka ide za mnom. Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga, a tko izgubi svoj život poradi mene, naći će ga" (Mt 16,24-25). I tako ponavlja na više mjesta. I na kraju šalje ih propovijedati: "Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji! Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeci ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!" (Mt 28,18-20). Sveopća zadaća koja se odnosi na sve narode i na sav svijet.

Isus odgaja napose Petra. A opet između svih učenika Gospodin posebno odgaja Petra, prvaka. Uzmimo samo dva-tri prizora:

Ispovijest Petrova. Cezareja Filipova. "Što govore ljudi, tko je Sin čovječji?"... Šimun Petar prihvati i reče: "Ti si Krist-Pomazanik, Sin Boga živoga." Nato će mu Isus: "Blago tebi, Šimune, sine Jonin... A ja tebi kažem: Ti si Petar-Stijena i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju, i vrata paklena neće je nadvladati" (Mt 16,13-20). Ovo je jedinstveni privilegij u Crkvi i u svijetu. Božja objava. Božji poziv Petru, između svih apostola i iznad svih apostola. *Preobraženje:* Nakon šest dana uze Isus sa sobom trojicu učenika i preobrazi se pred njima. A Petar reče Isusu: "Gospodine, dobro nam je ovdje biti. Ako hoćeš, načiniću ovdje tri sjenice, tebi jednu, Mojsiju jednu i Iliju jednu" (Mt 17,1-4). Nije znao što govori.

Oproštenje uvreda. "Gospodine, koliko puta da oprostim bratu svome, ako se ogriješi o mene?

Do sedam puta?" pita velikodušni Petar. Kaže mu Isus: "Ne kažem ti do sedam puta, nego do sedamdeset puta sedam" (Mt 18, 21-22). Dakle, Petre, praštaj uvijek i svima!

Pranje nogu. Dođe tako do Šimuna Petra. A on će mu: "Gospodine! Zar ti da meni pereš noge?" Odgovori mu Isus: "Što ja činim, ti sada ne znaš, ali shvatit ćeš poslije..." Nato će mu Šimun Petar: "Gospodine, onda ne samo noge, nego i ruke i glavu!" Kaže mu Isus: "Koji se okupao, ne treba drugo da opere nego samo noge - i sav je čist! (Iv 13,6-11). Učiteljska korekcija učenika koji je i mozgom budan i srcem uzbuđen.

Petrovo zatajenje. Tada im reče Isus: "Svi ćete se vi još ove noći sablazniti nada mnom..." Nato će mu Petar: "Ako se i svi sablazne nad tobom, ja se nikada neću!" Reče mu Isus: "Zaista, kažem ti, još ove noći, prije nego li se pijetao oglasi, triput ćeš me zatajiti!" Kaže mu Petar: "Bude li trebalo i umrijeti s tobom, ne, neću te zatajiti" (Mt 26,-31-35). Znamo da je one noći Isus imao pravo, a ne Petar. Dok je Petar još nijekao da ne pozna toga čovjeka, oglasi se pijetao. I sjeti se Petar Isusove riječi. I iziđe te gorko zaplaka (Mt 26,69-75). Možemo misliti kako je sve to duboko pogodilo povlaštena učenika Petra, koji stalno doživljava krize u svome zvanju, a ova mu je bila najžešća: odreknuće, čak zakletva da ne pozna Isusa. A neki dan proglasio ga: Kristom - Sinom Božjim!

Prvenstvo. Poslije Uskrsnuća Isus Petra proziva na morskoj obali i pita: "Šimune Ivanov, ljubiš li me više nogo ovi!" Odgovori mu: "Da Gospodine, ti znaš da te volim." Kaže mu Isus: "Pasi jaganjce moje!" Tako tri puta s malim nijansama (Iv 21,-15-19). Poziv se pretvara u odgovor, privilegij se pretvara u odgovornost!

Nakon trostruka pitanja, trostruka odgovora i trostruke zadaće, vidio je Petar kako ga Isus božanski odgaja, božanski mu prašta, ali sada s njime božanski i računa. Petar je pošao hrabro i odgovorno u život s Isusom, opremljen snagom Duha Svetoga, i na kraju život svoj dao za Isusa. A nama dao primjer kako trebamo, uza sve kušnje i sumnje, tolike padove i uspone, odlučno ići za Isusom moleći Duha Branitelja i Tješitelja: Bez Božanstva tvoje čovjek je bez ičega...

Svi bismo i mi ovdje mogli ispričati kako smo osjetili Božji poziv prije toliko godina? Kako smo doživljavali svoje "petrovske" samohvale i padove, nijekanja i kajanja, griješenja i ispovijedanja, kako smo se sa svime time nosili kroz život. I koliko smo puta i mi čuli Isusovu riječ: Ustaj,

ne okreći se, ne obziri se natrag. Ne posustaj, ne skreći s puta! Ne odustaj!

Svi bismo se mogli osvrnuti na svoj život i pro-naći što nas je posebno zadržalo u svećeništvu, otkriti gdje su bile zamke, prijetnje. Ovdje nas je većina osjetila poziv i pošla u sjemenište u vrijeme bezbožna komunističkog režima. Svjesni smo bili da ćemo biti omalovažavani, diskriminirani, maltretirani; da će nam se oduzimati osnovna ljudska prava; završimo gimnaziju i fakultet i tretiraju nas da imamo samo osnovnu školu. Znali smo da će nas zvati u vojsku gdje nam se može svašta dogoditi; da će nas pozivati u rezervu za najveće kršćanske blagdane, saslušavati će nas, špijunirati, zatvarati. Sve smo to znali i opet smo pošli ovim putem. To je sigurno bio Božji zov, roditeljski primjer vjernosti Bogu, majčina molitva Gospine krunice, kršćansko ozračje u kojem smo živjeli, nepropuštena obveza nedjeljne sv. Mise, često primanje sakramenata. Sve je to bilo naše prikladno tlo da Bog posije zrno svoga poziva u svećeništvo. Odazvali smo se. Prolazili godine odgoja i obrazovanja. Prisegnuli smo na evanđelje pred ređenje da ćemo ostati vjerni do kraja. Postali svećenici. Imamo određene službe u Crkvi. Odgovorne službe.

Odgovornost

Tko je pozvan i Bogu odgovorio, postao je moralno odgovoran. A biti odgovoran, znači u svakom trenutku svoga života živjeti dostojno svoga svećeničkog poziva. Od Boga pozvan, pred Bogom odgovoran. Jesam li svjestan da je Isusov poziv posebna povlastica? Povlastica koja izaziva posebnu odgovornost? Na tu se odgovornost kandidat priučava od sjemenišnih, bogoslovijskih, mladomisničkih dana. Crkva poziva ređenika da položi ruke na evanđelje i prisegne da će biti doživotno vjeran. Zašto to čini? Zato jer joj ne trebaju neodgovorni svećenici! Imamo puno primjera uspješnih svećeničkih života, koji su više godina proveli po zatvorima i ostali vjerni; koji su dali svoj život, ostajući vjerni do smrti. Oni nam danas svijetle poput zvijezda na nebu.

U novije vrijeme oci franjevci neumorno istražuju okolnosti mučenja i ubojstva hercegovačkih franjevac potkraj i neposredno nakon Drugoga svjetskog rata za kauzu "Fra Leo Petrović i 65 braće".

Sjetimo se četrnaestorice biskupijskih svećenika o kojima je izišao zbornik "Svjedoci vjere i

rodoljublja", 2005., koji su u Drugom svjetskom ratu i poraću dali svoje živote služeći vjerno Kristu, Crkvi i svomu hrvatskom narodu. To su zvijezde koje ne zalaze, uzori koji izazivaju divljenje i nasljedovanje.

A koliko je tek svećenika koji su doduše preživjeli, ali i pretrpjeli sve moguće logore, zatvore, zlostavljanja i mučenja komunističkih vlastodržaca.

Sve se ovo poslije Drugoga svjetskog rata znalo što su našim svećenicima radili komunisti, partizani, OZNA, UDB-a, partija i ostali "proleter" koji su se dokopali vlasti. A ipak nova su zvanja iz godine u godinu nicala i cvala. U prva kršćanska vremena govorilo se: "Krv mučenika, sjeme je kršćana". A u Hercegovini se moglo reći: "Krv svećenika - mučenika, sjeme je novih duhovnih i svećeničkih zvanja".

U posljednjih desetak i više godina više je svećenika napustilo svoju svećeničku službu. Iz raznih zemaljskih motiva. Kada svećenici ginu, nova se zvanja rađaju. A kada svećenici napuštaju svoje zvanje, ne rađaju se nova duhovna zvanja. Prije ljeti: koliko nedjelja, toliko Mladih Misa, po pet - deset - dvanaest mladomisnika! Danas možda svega dvanaest sjemeništara ili petnaest bogoslova u cijeloj Hercegovini.

Što je danas uzrok tolikom opadanju svećeničkih zvanja? Tko je tu zakazao? Koji su tomu razlozi? Jesmo li zakazali samo mi svećenici ili naše obitelji, ili možda podliježemo općoj bezbožnoj, liberalnoj propagandi suvremenih medija... ili nešto treće.

Kako je žalosno sresti nezadovoljna svećenika, kao da su mu u životu sve lađe potonule. Kako ja, koji naviještam Radosnu vijest, mogu biti tužan, potišten, izgubljen, dezorijentiran, beznadan. To svijet vidi. Ne mogu dati drugomu ono što sam nemam. Danas se svijetu ne može glumiti. Svijet primijeti kad s nama nešto nije u redu. Kako je jedno kad je svećenik u društvu pesimist, razočaran, obeshrabren pa ga ljudi trebaju tješiti, da nije baš tako sve crno, Bog je s nama. Jesmo li mi zadovoljni u svome pozivu, barem kao onaj mladi automehaničar, kako bi onaj kršćanski mladić mogao preko mene i moga ponašanja i radosna svjedočenja probuditi u sebi Božje zvanje. Znamo li se radovati s radosnima, ulijevati nadu izgubljenima, podizati posrnule, ohrabriti malodušne?

Zašto danas, kad nema ni udbaša, ni partije, ni komunizma, ni zatvora, ni logora, zašto danas odlazimo i napuštamo Božju njivu punu dozre-

la klasja? Žetva je velika, a radnika malo. Bilo je uvijek tako, pogotovo danas. Možda su prošla teška vremena bila pogodnija i prikladnija za jaka, zdrava i kvalitetna svećenika, nego ova današnja u kojima se naglašava široka sloboda. Možda su današnja vremena teža za razvoj i opstanak duhovnoga zvanja, negoli prijašnja te traže dodatan osoban svećenički napor u trajnoj suradnji s Božjim milostima da bi izdržao sve udare te ostao u ovakvu svijetu i sol i svjetlo. Teško je, ali može se. U životopisu don Andrije Majića, mlađe-ga (*Svjedoci vjere...*, str. 245-257), koji je ubijen 15. srpnja 1945. i bačen u "Jazovku" u Žumberku, čitamo kako je kod jame pronađen brevijar s njegovim potpisom. Poslije njegove prerane smrti (deset godina nakon ređenja!), iz njegove uže rodbine postalo je šest svećenika i četiri redovnice, dakle deset duhovnih zvanja. E sada, kad njega kao mladoga svećenika, koji gine u svećeničkoj reverendi s brevijarom u ruci ili bilo kojega drugoga od onih gore spomenutih, usporedimo s ponekim današnjim mladim svećenikom, koji u "markiranom" civilnom odijelu slavi naturalnu večer u prestižnom restoranu..., pitamo se: Tko tu privlači duhovna zvanja? Očito su svećenici-mučenici, svjedoci vjere, mladima puno prihvatljiviji za nasljedovanje, nego svećenik koji se na moderan, svjetovan način želi mladima približiti i njima suobličiti. Onaj prvi svećenik sebe spašava, druge u vjeri podržava, mlade za duhovni poziv oduševljava. A ovaj drugi sebe ugrožava, drugoga sablažnjava, a mlade od duhovnoga poziva odvraća. Možda u ova dva svećenička profila leže odgovori prošloga rasta i današnjega pada duhovnih zvanja. Naravno, ništa se ne može generalizirati - niti su prije svi bili mučenici, niti su danas svi plesači. Ali uzeli smo pojedinačne konkretne primjere iz ovih vremena. Zaista, lakše je proći odgojne ustanove i biti za svećenika zaređen negoli u svećeničkom zvanju izdržati, ostati cjelovito vjeran. Zašto? Dok se priprema na svećeništvo, pomalo smo u zavjetrini, pod prismotrom starijih, pod pažnjom i skrbi drugih. A kada postanemo svećenici, izlazimo na brisani prostor, na buru i oluju. Izloženi smo raznim izazovima, koji su opasniji od logora i zatvora u prošlosti. Neodgovorna sloboda za svećenika je pogubnija od ograničena djelovanja i progona. Još ako se želimo usvojiti standarde ovoga svijeta, da mu se tobože približimo, da ga bolje razumijemo, da ga obratimo. Umjesto da ga obratimo, mi se sunovratimo. Sv. Pavao kaže: "Tko, dakle, misli da sto-

ji, neka pazi da ne padne" (1 Kor 10,12). Možda se više pouzdajemo u sebe i u svoje naravne sposobnosti, nego u Boga i njegove nadnaravne darove i milosti. Ne trebamo se mi primicati svijetu da budemo kao svijet, nego svijet u nama treba naći ono što on nema. Zato danas strogi samostani ne doživljavaju krizu kao oni drugi, otvorena tipa. Kad se mladić odlučuje poći u duhovni poziv, onda želi nešto posve drukčije, što ne može naći u običnom svijetu. Zašto je preko sto tisuća austrijskih katolika istupilo iz Crkve? Očito, sebe ne nalaze u takvoj zajednici u kojoj se dio svećentva poistovjetio sa svijetom. Sol više nije više ni za što, ne može se njome soliti (Mt 5,13). Zato je po nas najgora etiketa kad nam kažu: "Ti si svećenik samo dok si na oltaru u svetim haljinama i tada te poštujem. A kada siđeš k nama, ti si kao i mi." E, i ne smjelo biti tako! Jadan bi bio onaj svećenik koji bi to bio samo dok je na oltaru. Svećenik je to uvijek i na svakom mjestu. Pa čak ako gledamo i druga zvanja. Nije liječnik samo u ambulanti u bijelom mantilu, nego i među narodom kad je u civilu, kad god zatreba.

Naš narod još uvijek svećeniku vjeruje, povjerava mu se, ispovijeda se pred njim, što ne čini ni pred svojim najbližima. I sada zamisli, kako je tomu vjerniku kad sutra vidi svećenika - otpadnika, koji je sve to ostavio, koji se preko noći promijenio i prihvatio negativnosti modernoga vremena. Kako će roditelji sutra zaželjati da im sin postane svećenik? Možda komentari svijeta do nas i ne dolaze u potpunosti, ali nas sigurno vjernici prate, snimaju, o nama pričaju, hvale ili osuđuju, jer stojimo pred njima kao Božji predstavnici. Kaže Isus: "Dakle, po plodovima ćete ih njihovim prepoznati" (Mt 7,20) i nas svijet prepoznaje, vrednuje ili osuđuje po našim djelima. Zato nam je potreban svakodnevni ispit savjesti.

Ispit savjesti

Moj odnos prema Bogu. Jesam li uvijek svjestan da ljudi preko mene upoznaju Boga i da se ljudi preko mene odriču Boga, "istupaju" iz Crkve? Oni Boga ne vide, a vide mene i tebe. Ja sam postavljen za vidljivoga posrednika između Boga i njih. To je vrlo odgovorna povlastica. Kako se pripremam za sv. Misu, središnji dio moga svećeničkoga dana? Kako Euharistiju slavim, i privatno i javno? Imam li koju minutu zahvale poslije sv. Mise? Neka vjernici pričekaju u sakristiji. Moja osobna i službena molitva časoslova? Preskačem

li večernju molitvu vadeći se na umor za kraljevstvo Božje? Molim li i potičem li druge na molitvu, osobito na dnevnu kronicu? Ispovijedam li se redovito? U sjemeništu smo imali tjednu ispovijed (barem u isusovaca), u bogosloviji dvotjednu. Imam li kao svećenik barem četverotjednu? Druge, koji se dnevno pričešćuju, učimo da se barem jednom mjesečno ispovjede, zato su tu: Prvi petak, Prva subota i Prva nedjelja. Vide li moji vjernici na meni, dok služim sv. Misu, dijelim sakramente, dok se uopće molim, da ja u to čvrsto vjerujem i da je sam Bog tu nazočan? Ili se smiju na moju neozbiljnost?

Kakve su moje propovijedi? Pripremljene, proučene, meni jasne pa onda i drugima? Čitam li išta od teološke literature radi svoje permanente izobrazbe da to i drugima prenesem?

Moj odnos prema crkvenoj i župnoj imovini.

Jesam li svjestan da sam postavljen za upravitelja župnih dobara, objekata, matica, stanja duša? Savjestan i pravedan upravitelj, a ne "nepošteni upravitelj" iz 16. poglavlja sv. Luke? "Izjavljujem i obećavam da ću dobro i vjerno, održavajući norme općega i partikularnoga crkvenog prava, upravljati svim materijalnim dobrima ove povjerenosti mi župne zajednice. Tako mi pomogao Bog i sveta Božja Evanđelja, kojih se svojom rukom dotičem." Tako svaki put prisežemo prigodom uvođenja u župničku službu pred narodom.

Moj odnos prema drugima? Držim li ozbiljno i odgovorno do svećeničkoga zajedništva? Jesam li spreman brata svećenika za dobro djelo umjesno pohvaliti i na uspjehu mu iskreno čestitati, a za loše djelo bratski ga upozoriti i u poteškoći mu priteći u pomoć, prema potrebi? Jesam li svjestan da sam kao svećenik - predstojnik na odgovornu mjestu? Isus često opominje, i to ostrim riječima,

predstojnike naroda: "Na Mojsijevu stolicu zasjedeše pismoznanci i farizeji. Činite, dakle, i obdržavajte sve što vam kažu, ali se nemojte ravnati po njihovim djelima, jer govore, a ne čine" (Mt 23, 2-3). Odnosi li se i na mene ovo upozorenje o raskoraku između riječi i čina, teorije i prakse? Nadalje: "Zaključavate kraljevstvo nebesko pred ljudima; sami ne ulazite, a ne date unići ni onima koji bi htjeli" (Mt 23,13). Imam li na umu da se Isus dao u moje ruke i u moja usta? Imam li vremena za ispovijed ljudi, i žena? Ili im odgađam i "zaključavam vrata kraljevstva Božjega"? Sablažnjavam li druge svojim nedoličnim ponašanjem, djelima, neozbiljnošću? Sjetimo se Isusove opomene o mlinskom kamenu i moru! (Mk 9,42). Ja sam postavljen za svjetlo da se stavi na svijećnjak pa da svijetli svima, a što ako mi je svjetlo pod posudom? (Mt 5,14-15). Možda Isus nije nigdje tako oštar i beskompromisan kao kad govori o vođama, svećenicima i predstavnicima naroda. Drugo je Isusova odlučnost prema đavlu-napasniku u pustinji! Ali u ljudskom okruženju on odrješito upozorava vođe da ne budu slijepe pa slijepi slijepe u jamu odvedoše! S druge strane, blago narodu koji ima čestite vođe, uzorne predvodnike i dobre svećenike-pastire, koji ih izvode na nova pasišta i na svježe izvore Riječi Božje, čuvajući ga budno od nasrtljivih neprijatelja. Jesam li ja pastir dobri? Brinem li se odgovorno za povjereno mi vjerničko stado? Proživljujem li zaista radostno i zadovoljno svoje svećeništvo i svoju vjeru da ljudi, promatrajući moje misništvo, zažele živjeti u takvoj vjeri? I da požele svoje dijete poslati u takvo zvanje? Blago nama, ako izvršimo u svome pozivu sve ono što smo bili dužni učiniti, na što smo se zakleli na evanđelje uoči svoga ređenja!

VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR (KIUM)

MUČENIŠTVO MARKA MILANOVIĆA

(Mostar, 12.12.2010.) - Polovicom prosinca 2010. izašla je iz tiska knjiga pod naslovom *Mučeništvo Marka Milanovića*. Prireditelj je monografije Pero Milanović iz Čapljine, a okupio je više sudionika koji su se javili svojim priložima:

Pero Milanović, *Riječ prireditelja* (7-19)

- *Roditelji i rođenje Marka Milanovića* (61-78)

- *Kako je sačuvano vlasništvo nad imanjima na Sominama?* (79-82)

Ratko Perić, *Kada će Crkva proglasiti mučenikom Marka Milanovića?* (11-25)

- *Mučeništvo Marka Milanovića* (83-107)

Milenko Krešić, *Hercegovina sredinom 19. stoljeća* (26-46)

Ivica Puljić, *Planištarenje: zašto i kako?* (47-60)

Jozo Milanović, *Miris žrtve Marka Milanovića* (108-116)

Zlatko Glavinić, *Marko Milanović svjedok vjere* (117-124)

S. Gabrijela Tadić, *Mučeniku Marku Milanoviću* (125)

Stanislav Vukorep, *U potrazi za grobom M. Milanovića* (126-129)

Razni autori, *Što je poznato o ubojstvu M. Milanovića* (130-132)

Dokumenti o mučeništvu Marka Milanovića
Rimski dokumenti (134-181)

Suvremeni hrvatski tekst don Vidojeva pisma i talijanski prijevod s Lazarovim objašnjenjima

Izvještaj u don Vidojevu izvorniku i suvremenom hrvatskom izgovoru

Lazarov prijepis don Vidojeva pisma

I Lazarov talijanski prijevod

Pisma don Vidoja Maslaća biskupu dubrovačkomu, apostolskom upravitelju trebinjskomu.

Dubrovački dokument (182-186)

Bibliografija (187-189)

Popis imena (191-197).

U Stocu, 12. prosinca 2010. don Rajko Marković, stolački župnik, upriličio je predstavljanje ove knjige u župnoj dvorani u koju se skupilo preko stotinu župljana, većinom mladih. Večernji je susret vodio don Ivan Štironja, pastoralni vikar, pjevale su stolačke djevojačke skupine "Angelus" i "Vidoštatska kraljica", a recitirao pjesmu matulant Mario. Govorili su Pero Milanović, župnik Rajko i biskup Ratko. Susret je trajao oko sat i pol.

U Čapljini, 14. prosinca 2010. don Ivan Turudić, čapljinski župnik, u okviru adventskih tjednih predavanja, organizirao je predstavljanje ove knjige u velikoj dvorani "Mogorjela" u Čapljini. Sam je vodio susret. Bilo je oko 250 posjetitelja, među njima i gradonačelnik dr. Smiljan Vidić sa svojim suradnicima. Govorili su: Pero Milanović, studenački župnik don Ivo Šutalo, benediktinac Jozo Milanović iz Tkona i biskup Ratko. U početku i na kraju pjevala je skupina "Signum", a Zlatko Glavinić na guslama je otpjevao neke dionice iz svoje objavljene pjesme.

Opširnije na biskupijskom portalu cbismo.hr: 16.XII. 2010. "Knjiga o mučeniku Marku".

Na Buni, 16. veljače 2011. na poziv blagajsko-bunskoga župnika don Bernarda Marijanovića održano je 16. veljače u 20 sati predstavljanje knjige *Mučeništvo Marka Milanovića* u Pastoralnom centru "Bl. Alojzije Stepinac" na Buni. Knjigu, koja je izašla prije prošloga Božića, na dijaloški su način predstavili biskup Ratko i župnik studenački don Ivo Šutalo.

Ovo je predstavljanje knjige, izvedeno na posve nov način, bilo dostupno ne samo mladima, nego i svim ostalim vjernicima. A i sama knjiga ponuđena je svima da je mogu nabaviti, upoznati se s odvažnim svjedokom i služiti se knjigom kao

duhovnim štivom za osobno produblјivanje katoličke vјere i kršćanskih stavova.

Opširnije na biskupijskom portalu cbismo.hr: 27. II. 2011. "Dijaloško predstavlјanje knjige"

U Bijelom Polju, 27. veljače 2011. don Josip Galić, župnik, u dogovoru sa sestrama franjevkama u župi, priredio je religioznu i kulturnu večer u velikoj dvorani samostana sv. Franje. Župnik je pozvao u prvome redu mlade, napose krizmanike, njih 46, ali je dao mogućnost i svima drugim vјernicima. Okupilo se oko 250 župljana svih uzrasta. Bilo je preko 20 sestara. I dogovorio se s biskupom Ratkom i pastoralnim vikarom don Ivanom Štironjom, da govore o mučeništvu, o Drinskim mučenicama, o suvremenim mučenicima svećenicima, redovnicima, redovnicama, o mogućnosti otvaranju crkvenoga procesa. A sve u povodu knjige o svjedoku Marku Milanoviću iz Kruševa kod Stoca, koji je prije 150 godina životom posvjedočio za katoličku vјeru.

Opširnije na biskupijskom portalu cbismo.hr: 27. II. 2011. "Tuđe poštuј a svojim se dići!"

U Rotimlju, 2. ožujka 2011. na poziv župnika don Damjana Raguža bio je razgovor o događaju koji se zbio prije 150 godina na Jakimiru, između Morina i Somina, koji je opisan u knjizi pod naslovom Mučeništvo Marka Milanovića.

Kao što je Marko bez ikakva prezira i mržnje prema drugima, ali i bez ikakva straha i od koga, pun snage Duha Svetoga, posvjedočio da je katolik, katoličkoga krsta i imena, katoličke vјere i crkvenosti, tako i mi danas možemo - i pozvati smo - to isto svjedočiti u raznim prigodama.

Marko je bio kršten, krizman, ispovјeden i pričešćen. I nije mu bilo lako iz Kruševa kod Stoca pješačiti nedjeljom u župnu crkvu u Prenj. Više ga je odgajala baka i majka Puljuša i djed i otac Toma, negoli župnik don Vidoje Maslač. Ali ono što su roditelji njemu dali i u njemu odgajali, to se u njemu po milosti Božjoj uspješno primilo i razvijalo do vrhunskoga stupnja - polaganja života za vјeru.

Opširnije na biskupijskom portalu cbismo.hr: 2. III. 2011. "Vratio se Marko u Rotimlju"

U Studencima, 23. ožujka 2011. u župnoj crkvi Srca Isusova govorili su biskup Ratko i župnik don Ivo Šutalo o mučeniku Marku. Bio je to spontan razgovor, koji je izvirao iz samoga događaja Markova mučeništva i usmjeren dušama mladih katolika u razvoju i dozrijevanju. U kolokvijalnu obliku dotaknute se brojne teme: nekadašnja župnikova izvješća, planištarski običaji, obiteljski odgoј Markov, okrenutost njegova prema Crkvi i svećeniku, bogooblične krjeposti vјere, ufanja i ljubavi, poruke suvremenoј mladeži: kada je danas jedna djevojka ili mladić pravi katolik a kada izdajnik katoličke vјere? Kako se današnji vјernik može uteći u zagovor Markov na privatnoj razini i moliti da dođe do službenog pokretanja crkvenoga postupka o njegovu mučeništvu? Na kraju je i sam priređivač knjige Pero Milanović progovorio o građanskoј Zakladi Marka Milanovića koja je nedavno osnovana i registrirana, a cilj joj je proučavati vјernički lik i svjedočanstvo Markovo.

Opširnije na biskupijskom portalu cbismo.hr: 23. III. 2011. "Mladi oduševljeni Markom"

U SJEMENIŠTU I ŠKOLSKOM CENTRU

(Travnik/Žepče, 16-17.12.2010) - U četvrtak, 16. prosinca, u dogovoru s rektorom Dječackoga sjemeništa u Travniku, don Marijanom Pejićem, s blagoslovom kardinala Vinka Puljića, ordinarija, biskup je Ratko, zajedno s don Ivom Šutalom, župnikom iz Studenaca, pohodio hercegovačke sjemeništarce, njih osmoricu, i travničko sjemenište.

Slavio je sv. Misu s rektorom Pejićem u 11 sati u crkvi sv. Alojzija Gonzage uz sudjelovanje vјernika, štovatelja Sluge Božjega Petra Barbarića, koji je preminuo na glasu svetosti kao maturant 1897. godine. Posmrtni mu ostatci od 1998. godine leže u novoj grobnici u istoj crkvi. Pod misom

je predvoditelj, u skladu s evanđeoskim odlomkom, govorio o prestižnu i nedostižnu liku sv. Ivana Krstitelja, najvećemu rođene od žene, navjesticu Mesijinu, koji je razdijelio stari svijet i Stari Zavјet od Novoga Zavјeta i svijeta.

Poslije toga don Ivo je govorio sjemeništarcima, kojih ima 43, o Pismu koje je papa Benedikt XVI uputio na blagdan sv. Luke ove godine svim svećeničkim kandidatima u Katoličkoј Crkvi. Zadržao se na značenju Pisma koje uvijek nosi osobne osjećaje i pouke, i osobito na jednoј od sedam poruka: svećenički je kandidat u prvome redu čovјek Božji, a onda i svećenik Božji!

Biskup je pojedinačno razgovarao sa šestoricom svojih maturanata.

U 16,00 sati bila je u crkvi duhovna obnova za nastavno osoblje u gimnaziji i za sve djelatnike u sjemeništu. Na okupu se našlo sedamdeset sudionika. Ispit savjesti prema Božjim zapovijedima.

Svetu Misu za njih slavio je don Ivo ističući u prigodnoj riječi da učitelji i nastavnici uspješnije i zapamtljivije utječu na razvoj i odgoj učenika svojim ponašanjem i kršćanskim životom negoli učiteljskim znanjem, predavanjem i ispitivanjem.

Žepče. Uvečer u 20,00 sati don Tihomir Šutalo, voditelj Katoličkoga školskog centra u Žepču, priredio je prezentaciju knjige "Arhitektonika pape Siksta V.", koju je napisao i ove godine objavio hrvatski akademik Andrija Mutnjaković,

Osječanin, koji je projektirao zgradu salezijanskoga žepačkog centra. Predstavljanje se odvijalo u dijaloškoj formi pred brojnom publikom: biskup je Ratko, koji je više godina upravljao zavodom i crkvom sv. Jeronima u Rimu, koju je od temelja dao podignuti Siksto V., papa (1585.-1590.), prikazivao pojedina poglavlja Mutnjakovićeve knjige pružajući svojim pitanjima prigodu akademiku da on sam svojim laganim stilom i stručnim izrazom istakne glavne misli svoga velebna djela od 440 stranica i isto toliko slika. Siksto je u svom petogodišnjem pontifikatu radio na 120 objekata u Rimu i izvan Rima.

Ujutro, 17. prosinca, biskup je sa svojim pratiteljem slavio sv. Misu u kapelici sestara milosrdnica u Žepču.

S RODITELJIMA SVEĆENIČKIH KANDIDATA

(Bijelo Polje, 18.12.2010.) - Obično u tjednu pred Božić Biskupski ordinarijat poziva roditelje svećeničkih kandidata, sjemeništara i bogoslova, u dogovoru s ravnateljem Biskupijskoga caritasa dr. Antom Komadinom, da se u Emausu u Bijelom Polju, priredi duhovna obnova i razmijene božićne čestitke. Ove godine bilo je to u subotu 18. prosinca. Uvedena je praksa da i sjemeništa i bogoslovije godišnje barem jednom upriliče "roditeljski sastanak" u odgojnom zavodu da se poglavari susretnu s roditeljima, pojedinačno i zajednički, da i roditelji provedu barem jedan dan u sjemeništu, gdje im se odgajaju sinovi. Pokazalo se da je to korisna odgojna vježba. Samo nevrijeme može spriječiti očeve i majke da ne dođu na susret u Emaus. Ove je godine baš bilo nevrijeme: led, snijeg, kiša. Ipak se dobar broj odazvao.

Predavanje je održao dr. don Tomo Vukšić, generalni vikar, naglašavajući točke koje je papa Benedikt XVI. u svome Pismu svećeničkim kandidatima uputio prošloga rujna.

Sveti Otac smatra bitnim da se kandidati vježbaju i pripremaju u vrijeme odgoja tako da kandidat bude "čovjek Božji", "čovjek Euharistije", "čovjek pokore i pomirenja", čovjek sa smislom zdrave "pučke pobožnosti", čovjek "studija", "ljudskoga dozrijevanja" i nerijetko, u suvremenom svijetu, s određenim iskustvom ili profesijom nekoga drugog zvanja. U posljednje vrijeme može se primijetiti da i kandidati hercegovačkih bisku-

pija dolaze u bogosloviju većinom nakon završenih srednjih škola izvan maloga sjemeništa.

Poslije toga bila je mogućnost sakramenta sv. ispovijedi.

U podne biskup je Ratko predvodio sv. Misu za roditelje i sve članove njihovih obitelji u kućnoj kapelici Kristova uzašašća. Pozvao je roditelje da osobito odgajaju svoju djecu u istini i iskrenosti, jer se na tome temelji naša ljudska komunikacija. Kad je čovjek od istine, onda mu ne će biti teško ni da kaže da želi biti svećenik ako se osjeća na to pozvanim, te pravovremeno poduzima korake koji u tom smjeru vode; ali isto tako ni da kaže da ne želi biti svećenik pa će izabrati zvanje koje mu više odgovara. Pravi roditelji osluškuju kucaje srca svojih sinova i kad primijete da Bog poziva njihovo dijete u duhovno zvanje, bit će kršćanski otvoreni i radosni da na Božji dar mogu uzvratiti svojim uzdarjem. Nepošteno je da kandidat, dvije-tri godine poslije ređenja koje mu se podjeljuje nakon navršene 25. godine, nakon svih prisega na Evanđelje, počne tvrditi da nije nikada imao svećeničkog zvanja, samo zato jer je naišao i pustio životnim strastima koje ga koštaju i u sadašnjem trenutku i u drugom budućem zvanju.

Poslije sv. Mise u blagovaonici roditelji su mogli uzajamno čestitati božićne blagdane, a biskup je svima zaželio sretan Božić i na tom Mladom ljetu potrebna zdravlja i svega obilja.

UZAJAMNO BOŽIĆNO ČESTITANJE

(Mostar, 22.12.2010.) Na Biskupskom ordinarijatu priređeno je Božićno čestitanje. Na primanje je došlo 8 dekana, oko 50 svećenika, biskupijskih i redovničkih, iz svih dijelova Hercegovine, i dvadesetak sestara raznih redova. Biskupa je u ime svećenstva i redovništva pozdravio generalni vikar don Tomo Vukšić.

Na čestitke biskup je odgovorio da nas Božić liturgijski i evanđeoski podsjeća na "veliku radost" (Lk 2,10), koju je anđeo navijestio betlehemskim pastirima da je prenesu "svemu narodu". Radost unatoč nevoljama: elementarnim, fizičkim i mo-

ralnim. Bog je kadar svu našu žalost pretvoriti u radost, traju radost, ali od nas očekuje odgovor i sudjelovanje u Božjem planu. Dodao je, također, kako se od biskupa očekuje da bude hrabar u vodstvu biskupije, hrabar sa svom sviješću nemoći i poniznosti, potičući i svakoga župnika i svećenika da budu hrabri u iznošenju istine, doktrinarne i moralne, u vodstvu župe i svoje službe. Svima je zaželio, prigodom Božićnih i novogodišnjih blagdana, veliku radost i u duši i u službi Crkvi Kristovoj.

NA KATEDRALNOJ POLDANJOJ MISI

(Mostar, 25.12.2010.) - Božić pod kišom. Cijelu noć, cio dan. Ali nije se nimalo osjetilo da bi manje svijeta bilo u crkvama. Katedrala doslovno prepuna na poldanjoj misi u 11,00 sati. Biskup je Ratko predvodio euharistijsko slavlje, a koncelebriralo je nekoliko svećenika. Katedralni zbor predvodio božićne pjesme. Prvo čitanje iz Izaije koji potiče Jeruzalem na buđenje: "Kako su ljupke po gorama noge glasonoše radosti koji oglašava mir, nosi sreću i spasenje naviješta, govoreć Sionu: 'Bog tvoj kraljuje'" (Iz 52,7). Radost, mir, sreća, spasenje - eto stupova prave religije. Sveti pisac Hebrejima svečano počinje: "Više puta i na više načina Bog nekoć govoraše ocima u prorocima; konačno u ove dane, progovori nama u Sinu". Sinu nam novo Svjetlo, pravo Svjetlo, Svjetlo od Svjetla, pravi Bog od pravoga Boga.

"Rodio se u židovskoj obitelji u zabačenu mjestu, dijete žene seljanke. Odrastao u drugom zabačenu mjestu. Radio u tesarovoj radionici do svoje 30., zatim 3 godine putnički propovjednik. Nikada nije napisao knjige. Nije imao ureda, ni kuće, ni obitelji. Nije išao u školu, niti je stupio nogom u neki veliki grad. Nije imao nikakvih vjerodajnica osim sebe samoga. Nije imao ništa od ovoga svijeta osim puke činjenice čovječstva. Dok je bio u mladosti, javno se mnijenje okrenulo protiv njega. Prijatelji pobjegli, jedan ga izdao. Izručen neprijateljima. Izruga na procesu. Prikovan čavlima na križu između dvojice razbojnika. Vojnici bacili kocku za haljinu, jedino mu vlasništvo

u trenutku umiranja. Poslije smrti skinut s križa i položen u grob koji mu je iz samilosti posudio prijatelj. Dvadeset je stoljeća prohujalo i danas je glavna osobnost ljudskoga roda, voditelj istinskoga napretka. Može se reći da sve vojske i flote koje su ikada pokrenute, i svi parlamenti koji su zasjedali i svi kraljevi koji su vladali, i sve zajedno uzeto, nisu imali toliko utjecaja na život čovjekov na zemlji kao taj samački život".

Zašto? Zato što nije samo čovjek. Zato što je u prvome redu Bog, pa tek u drugom redu čovjek, postao čovjekom u vremenu. Zato što je Svjetlo: "Svjetlo istinsko, koje prosvjetljuje svakog čovjeka, dođe na svijet" (Iv 1,9).

Kako to da prosvjetljuje svakoga čovjeka? Uzmimo za primjer ovo moderno čudo - kompjutor, na koji pišemo i onda internetom šaljemo svoje poruke komu hoćemo po svijetu. Pišemo i šaljemo pod šiframa. Ali ima jedan koji čita i šifre. I oko 200.000 dokumenata, stroge diplomacije, teče li, teče. Ne zna nitko zaustaviti. Je li ti to jasno? Jest. Tehnika! Tehnologija! Informatika! Kompjutoristika! Kako ti onda nije jasno da je Bog stvorio svakoga od nas, poput kompjutora, i da sa svakim od nas razgovara na svoj način, pod svojom šifrom? I da rasvjetljuje svakoga od nas kako i koliko on želi? Razgovara s pločom našega razuma, našega srca, života.

Gospodin Isus svečano govori o sebi: "*Ja sam svjetlost svijeta; tko ide za mnom, neće hoditi u tami, nego će imati svjetlost života*" (Iv 8,12). Isus

to češće ponavlja. Bliska je i bitna veza između svjetla i života. Niti biljke rastu, nit cvjetovi cvatu, nit plodovi zriju, ako nema sunčeva svjetla. I zdravlje ovisi o svjetlu. A ono predivno: ni sva tama ovoga svijeta, ni svemira, ne može po sebi ugasiti upaljenu svijeću. A svjetlo može raspršiti tminu. U vječnoj Božjoj Riječi *“bijaše život i život bijaše ljudima svjetlost”* (Iv 1,4). *Svjetlo u tami svijetli i tama ga ne obuže*. Isus je svjetlo svijeta i samo u njegovu svjetlu ljudi pronalaze put prema dobroti, spasu, Bogu Ocu. Isus je Sunce, Mlado Sunce s visine. On je svjetlo ljudima na njihovu putu. Užas ljudskoga grijeha nigdje se tako ne vidi kao u *“tami”* Isusova Getsemanija i Golgote i u svjetlu njegova Uskrsa. *“Dok imate svjetlost, vjerujte u svjetlost da budete sinovi svjetlosti”* (Iv 12,36).

Prema *Matejevu evanđelju*, Isus svečano zbori sljedbenicima svojim: *“Vi ste svjetlost svijeta! Ne može se sakriti grad što leži na gori”* (Mt 5,14). Nije mogao učenicima zadati uzvišenije zadaće od te: da budu svjetlila! Ako je Isus svjetlo, a jest, i ako je rekao učenicima svojim da jesu i da budu svjetlo, a jest, onda On od učenika očekuje da budu poput njega, Isusa, poput Sunca. Mi nismo izvor svjetla, nego smo odraz svjetla. Nismo Sunce, nego mjesec, koji nema vlastita sjaja, nego s njega odsijeva sunčeva svjetlost. *Tvojom svjetlošću mi svjetlost vidimo* (Ps 36,10). Zato nam on pomaže i razumu i slobodi i životu.

Nakon sv. Mise primanje u katedralnoj dvorani za sve. Prošlo je na stotine čestitara, izražavajući biskupu i katedralnom osoblju čestitke. I biskup uzvraća dobrim željama Božićne radosti, a na tom Mladom ljetu svega obilja.

TEBE BOGA HVALIMO

(Mostar, 31.12.2010.) - Posljednjega dana ove građanske 2010. godine vjernici sastavljaju i izriču svoj Te Deum - Tebe Boga hvalimo ili svoju zahvalnicu onima kojima duguju taj osjećaj i tu riječ. Tako su i kandidati na svećeništvo hercegovačkih biskupija, sjemeništarci u Travniku i bogoslovi u Sarajevu, Splitu i Rimu, u svemu osam gimnazijalaca i osam studenata filozofije/teologije, na svome tradicionalnom sastanku na Ordinarijatu u Mostaru - praksa je uvedena još 1999. godine - sastavili svoju zahvalnicu, pod biskupovim nadzorom. Nekoliko je kandidata pročitalo pred drugima što su napisali, a onda je i biskup Ratko iznio svoju zahvalnicu.

Potom je bila sv. Misa zahvalnica u kapelici Duha Svetoga, u prvome redu za njih, svećeničke kandidate, i za sve koji su ih podržavali u ovoj građanskoj godini u intelektualnom, moralnom i fizičko-zdravstvenom pogledu. Uz Božićne pjesme, čitanja današnjega dana i prvo poglavlje Ivanova Evanđelja, biskup je govorio o raspoznavanju pravoga duhovnoga ili svećeničkoga zvanja. Predvoditelj je slavljaja najprije rekao da je svećeničko zvanje rijetko zvanje. Jedno na tisuću dječaka ili mladića. I nije ni najmanje sigurno hoćeš li ustrajati kao sjemeništarac, kao bogoslov, kao svećenik. Najlakše raspoznaješ pravo svećeničko zvanje po trostrukoj svećeničkoj službi:

1. - Služba poučavanja. Biskupu je u tome trenutku Marin dodao Knjigu čitanja ili lekcionar.

Počeo je govoriti o pasivnom učenju ili primanju nauka i aktivnom poučavanju ili davanju pouke drugima. Voliš li ti vjeronaučne pouke? Slušaš li rado propovijedi u župi, u sjemeništu, u bogosloviji, u duhovnim vježbama? U duhovnim razgovorima? Ideš li rado u školu? Jesi li budan pod satom? Znaš li koji put što god upitati profesora na satu da i on vidi da ga barem netko prati? Vidiš li da se to tiče uglavnom mozga, razuma, pameti, vjerskoga znanja? Voliš li to? Sviđa li ti se išta od toga? Ili ti je sve dosadno, mučno, tužno; markiraš, izbjegavaš, varaš i sebe i druge?

Zamišljaš li ti sebe kao aktivna učitelja, kao katehetu, predavača, propovjednika, da drugima daješ potrebno znanje? Ako to voliš, i primanje nauka i davanje pouke, ti imaš znak pravoga zvanja s ovoga motrišta službe poučavanja.

2. - Služba posvećivanja. Biskup je uzeo pliticu na kojoj su bile neposvećene hostije, male i ona velika. Hajdemo najprije pasivno: Ljubiš li ti molitvu, jutarnju, večernju; prije i poslije jela? Krunicu, križni put, brevijar? Klanjanje? Pjesme? Sviranje? Voliš li ti oltar, kapelicu, župnu crkvu? Javiš li se župniku: Župniče, tu sam, ako što treba: ministriiranje, čitanje biblijskih odlomaka pod Misom? Caritasova djelidba namirnica, misijska sekcija. Voliš li se ispovijedati, pričešćivati? Ako sve to voliš, ti imaš lijep znak zvanja s gledišta službe posvećivanja. Kako se osjećaš kada propustiš dnevnu sv. Misu? Kada se ne ispovijediš više vremena?

Hajdemo sada aktivno: zamišljaš li ti sebe kao misnika, kao djelitelja sv. pričesti, kao krstitelja, vjenčatelja, ispovjednika? Voliš li te službe i cijeniš li ih kod drugih? Voliš li išta od toga. Osjećaš li se ugodno u radu na sebi samomu, na svome duhovnom uzdizanju, kako bi sutra mogao pomoći drugima? Ako to imaš, onda imaš dobar znak svećeničkoga zvanja, uključujući sve što smo do sada rekli. Ako toga nemaš, nego ti je sve to kroz više vremena teško, nepodnošljivo, ne pratiš, ne sudjeluješ, bilo bi ti najbolje da što prije izađeš iz sjemeništa ili iz bogoslovije!

3. - Služba upravljanja: Biskupu je Marin dodao štap. Vidiš li ovaj štap. On je simbol okupljanja stada, pastirstva, brige za sve povjerene. Hajdemo prvo pasivno: voliš li ti kada te mama ili tata fino opomenu da ne radiš besmislice? Popraviš li se? Jesi li poučljiv? Kako primaš opomene u sjemeništu i u bogosloviji od poglavara, od duhovnoga voditelja, ili na župi od župnika ili biskupa? Ljutiš li se na poglavare ili se na sebe ljutiš što si takav iz dana u dana, nepopravljiv?

Hajdemo zamisliti aktivno! Voliš li ikakvu službu u Crkvi: kapelana, župnika, voditelja zbora, poglavara, profesora, ravnatelja caritasa, katehetskoga ureda, teološkoga instituta, svećeničkog doma, misijskoga animatora, novinara, suradnika? Ako si poučljiv i dadeš se voditi, ispravljati, ti

ćeš biti moćan sutra voditi druge. Ako dakle imaš sve ovo što smo spomenuli pod ove tri svećeničke službe, u zametku, u razvoju, u tebe su dobri znakovi zvanja. Ili ako to sve imaš u nadprosječnoj mjeri, u tebe je kvocijent zvanja nadprosječan!

Poslije sv. Mise svi su ostali na ručku. I svi su došli do riječi. Biskup je svim postavio jedno pitanje, a svi mu mogli odgovoriti što su osjećali: Koji ti je u sjemenišnom zavodu ili školi bio najradosniji događaj, a koji najžalosniji? Najradosniji: kada smo se našli na okupu na početku školske godine, s prinovom; kada smo bili na izletu u Rimu; kada su roditelji došli u sjemenište, kada smo obavili trodnevne duhovne vježbe i tomu slično. Najžalosniji: kada mi je školski drug napustio i školu i sjemenište; kada je jedan bogoslov pred ređenje otišao u nepoznatom smjeru; kada sam bio bolestan i nisam mogao pohađati školu.

Biskup je na kraju svima dao primjerak knjige "Mučeništvo Marka Milanovića", u kojoj je pod vodstvom Pere Milanovića sudjelovalo više autora. Riječ je o mladiću Marku iz tadašnje dubravske župe, koji nije imao škole, ali je imao pameti, vjere i hrabrosti i nije se dao iz svoje katoličke vjere, s pravoga puta, makar mu hajduci sabljom odrubili glavu, kao što su i učinili, prije 150 godina. Pročitajte tu knjigu i napišite svoje dojmove o karakteru, vjerniku i mučeniku Marku!

SRETNA NOVA 2011. GODINA

(Mostar, 1.1.2011.) - Stara 2010. godina ispraćena je u Mostaru večernjom sv. Misom u 18,00 sati, koju je u katedrali Marije Majke Crkve predvodio don Tomo Vukšić, generalni vikar, a Nova godina dočekan je sv. Misom poldanjom koju je u 11,00 sati predvodio biskup Ratko zajedno s dvojicom bivših generalnih vikara, don Lukom Pavlovićem, katedralnim župnikom, i don Srećkom Majićem, umirovljenim svećenikom.

Biskup je govorio o Bogorodici Mariji, kojoj je svetkovina uvedena prije 80 godina, 1931., kada se slavila 1500. obljetnica dogme kojom je Marija Djevica proglašena Bogorodicom - *Theotokos* na Efeškom koncilu 431. godine. A papa Pavao VI. godine 1968. proglasio je ovu svetkovinu, 1. siječnja, Danom svjetskoga mira. Za ovu se zgodu Pape već 44 puta oglašavaju Porukom katoličkomu svijetu i svemu svijetu. Za ovaj Dan svjetskoga mira papa Benedikt XVI. naslovio je svoju poru-

ku: "Vjerska sloboda - put do mira". Kršćani u svijetu najviše od svih religija podnose progonstva i ubojstva, veli Papa. I to nekada u crkvi gdje su se vjernici okupili na molitvu Bogu za mir u svijetu. Tako 31. listopada u sirska-katoličkoj katedrali u Bagdadu, gdje je poginulo preko 50 vjernika i dva svećenika. Krista su progonili tako i Crkvu njegovu progone. Nekada bombom i drugim oružjem, a nekada perfidnim zakonima boreći se protiv osnovnih simbola dotične religije, kao na primjer protiv križa u kršćanstvu.

Tako, evo i na današnji dan svjetskoga mira izveden je bombaški napad na koptske kršćane u egipatskoj Aleksandriji, u crkvi, gdje je ih poginulo više od dvadeset, a ranjeno još više. Papa osuđuje svaku vrstu religijskoga fundamentalizma: naopaka i bezbožna stava onih koji žele uništiti druge religije a da opstane samo njihova. Ne brane se Božja prava bezbožnim metodama!

Biskup je svima zaželio sretnu i mirnu 2011. godinu blagoslivljajući riječima kojima je nekoć starozavjetni svećenik Aron, Mojsijev brat, blagoslivljao izabrani narod:

“Neka te blagoslovi Gospodin i neka te čuva!

Neka te Gospodin licem svojim obasja i milostiv ti bude!

Neka pogled svoj Gospodin svrati na te i mir ti donese” (Br 6, 24-26).

KAMENOVANA CRKVA U BLAGAJU

(Blagaj, 17.1.2011.) - Župnik blagajsko-bunske župe don Bernard Marijanović, blagoslivljajući kuće u selu Kosoru, svratio se pogledati crkvu u susjednom gradiću Blagaju. Na prvi je pogled ustanovio da je, vjerojatno krajem prošloga tjedna, stoljetna župna crkva Presvetoga Trojstva, spomenik kulture, bila meta nečijega obijesna kamenovanja. Ušavši u crkvu, uz razbacane komade stakla, našao je više od stotinu kamenja i cigle kojima su razbijani prozori. Isto tako nalazilo se kamenica i cigle s komadima stakla i s vanjske strane crkve. O tom divljačkom činu, ionako narušene crkve, župnik je obavijestio policiju na Buni, koja je ubrzo nakon toga došla na uviđaj. Izvijestio je i Biskupski ordinarijat u Mostaru.

U utorak, 18. siječnja, biskup Ratko Perić s biskupskim vikarom za pastoral don Ivanom Štironjom i župnikom don Bernardom posjetio je kamenovanu crkvu.

Pred sam Božić crkva je s okolišem počišćena i pometena tako da se sa sigurnošću može tvrditi da je sve to kamenje i komadi cigle, zajedno sa staklom, djelo nedavnoga barbarizma.

Prema nekim informacijama, dan prije oko crkve se vrtjelo nekoliko dječaka, među kojima su bile i dvije djevojčice. Ta činjenica upućuje da su ovo protuvjersko nedjelo učinili maloljetnici. No, to nimalo ne umanjuje antireligiozni čin u sebi, nego čovjeka navodi da se upita u kakvu ozračju djeca rastu i kako se odgajaju. Možda će netko reći da su se djeca igrala. Budući da se radi o mnoštvu kamenja i komada cigle, lako se može zaključiti da iza te “igre” stoji netko stariji. Djeca tvore kako stariji zbore!

Nazočnost organizirane kršćanske zajednice u Blagaju seže u daleku prošlost, u peto ili šesto stoljeće, što su potvrdila i novija istraživanja. Blagaj-

ska ploča iz XII. stoljeća, koja se čuva u Zemaljskom muzeju u Sarajevu, svjedoči o postojanju crkve sv. Kuzme i Damjana koju je dao sagraditi humski knez Miroslav a posvetio ju je dubrovački nadbiskup Bernardin 1194. godine.

U novije vrijeme župu je u Blagaju ustanovio mostarsko-duvanjski biskup Paškal Buconjić 1891. godine na posjedu, koji je zajedno s građevinskim objektom kupljen od obitelji Velagić. Crkva Presvetoga Trojstva sagrađena je 1908. u vrijeme župnika fra Ivana Božića. Zvonik je završen 1933. a oltar je u crkvi podignut 1956. godine.

S promjenama civilnih vlasti, osobito s ratovima, stizale su razne nedaće koje su kršćanski puk u mjestu kosile i na razne strane nosile. Posljednji je rat ipak za katolike bio osobito presudan, jer u Blagaju nitko od njih nije mogao ostati. Tako je do dana današnjega. Župno se središte pomaknulo na Bunu, gdje je podignut Pastoralni centar “blaženi Alojzije Stepinac”, sagrađena nova crkva i uspostavljena župa s naslovom: Župa Presvetoga Trojstva - Blagaj-Buna.

Biskupija nije mogla promatrati ruševnu blagajsku crkvu pa se dala na obnovu ne samo stogodišnjega spomenika vjere katoličkoga življa koji je tu imao središte župno-upravnoga i sakramentalnoga života, nego i spomenika kulture od 28. svibnja 2008. I sada, upravo za vrijeme obnove, koja teče po pravilima Zavoda za zaštitu kulturnih dobara, događa se ovakvo kamenovanje. Hoće li ovo bezumno djelo biti još jači znak prijetnje i straha koji ionako vlada među ljudima i koči ih da se vrate na svoja stoljetna ognjišta?

Vandalizam koji se čini nad ovim stogodišnjim spomenikom kulta i kulture ne umanjuje vrijednost kulturnoga dobra nego onih koji iza takva nedjela stoje.

STEPINČEVO U MOSTARSKOJ KATEDRALI, 2011.

(Mostar, 10.2.2011) - Blaženi Alojzije Stepinac (Krašić, 8. svibnja 1898.-10. veljače 1960.), zagrebački nadbiskup od 1937. i kardinal Svete Rimске Crkve od 1953. u Hrvatskoj se liturgijski slavi blagdanom, u Bosni i Hercegovini spomendanom. Po odredbi Svete Stolice. Večernju sv. Misu u katedrali Marije Majke Crkve slavio je mjesni biskup Ratko, a s njim su koncelebrirali msgr. Tomo Vukšić, novoimenovani biskup vojni ordinarij u BiH i generalni vikar, dva bivša generalna vikara don Srećko Majić i msgr. Luka Pavlović, katedralni župnik, don Milivoj Galić, umirovljeni svećenik. Velik broj naroda. Sviranje je i pjevanje vodila s. Matea.

Biskup je najprije protumačio evanđeosku perikopu ili odlomak (Mk 7,24-30) o Isusovu susretu sa Sirofeničankom, pogankom, koja je molila Isusa da njezinu kćer oslobodi od vražje sile. Isus je stavio ženinu vjeru na kušnju govoreći joj da je on poslan samo djeci Izraelovoj, i nije prikladno kruh djece davati "psićima". Žena se uopće nije uvrijedila na te poslovične riječi, nego je prihvatila, ponizila se i rekla da i psići jednu barem "od mrvica dječjih". Daj ti meni mrvice! Isusu se sviđela ta vjera i pouzdanje i rekao je ženi da je njezina kći ozdravila, jer zloduh bijaše izišao iz nje.

Ovih su dana jedne novine donijele Stepinčevu propovijed iz 1940. kojom je pozivao vjernike da budu oprezni pred komunističkom silom koja se tih godina nadvijala nad Europom. Oštre i pro-

ročke riječi. Ono što je Nadbiskup tada govorio, to je od 1945. nadalje i potvrđivao i životom svjedočio kada se komunizam učvrstio kao bezbožna ideologija i vladavina. Ni na kakav nagovor ili prijetnju nije se dao iz Zagreba. Nikoga se nije bojao. A iza svojih je riječi u svaka doba hrabro stajao. On se opredijelio na Isusovu stranu, i sve je svećenike i vjernike vazda pozivao da stanu na Isusovu stranu. Izvan Krista nema ništa! I kad su mu više puta nudili da pođe iz Hrvatske u Vatikan, ali da se više ne vraća, Nadbiskup je mirno odgovarao da će poći samo ako ga Papa pozove, pod posluh. Papa to nije nikada učinio, pa ni u vrijeme imenovanja kardinalom, nego je prepustio odluku njegovoj savjesti. Njegova mu je savjest diktirala da ostane gdje jest, u Zagrebu, u zatvoru u Lepoglavi, u zatočeništvu u Krašiću, gdje se već našao, među svojim narodom, makar nikada ne obukao kardinalskoga odijela i ne ustaknuo kardinalskoga šešira, kao što i nije. Nadbiskup je kardinal u komunizmu vidio bezbožan sustav koji se savijao pred sotonskom silom koja mu je lažno obećavala "sve dati", samo da joj se ljudi poklone. Svi koji su joj se poklonili, sve su izgubili! Nadbiskup je ostao kao sol zemlje, svjetlo svijeta, grad na gori, savjest kao jasan orijentir svim katolicima i ljudima. Tu je njegovu savjest proglasila čistom i blaženom i sama Crkva na usta pape Ivana Pavla Drugoga na dan beatifikacije 2. listopada 1998. u Mariji Bistrici. Primjer za udivljenje i nasljedovanje!

NOVO PASTORALNO ŽUPNO VIJEĆE

(Sutina, 27.2.2011.) - Don Ivan Štironja, pastoralni vikar, pohodio župu Sutinu na poziv župnika don Slavena Ćorića prigodom nastupanja

novoga pastoralnog župnog vijeća, koje je župnik predložio, a biskup odobrio.

NAD RAZVALJENIM KRIŽNIM PUTEM

(Mostar-Hum, 1.3.2011.) - U Jubilarnoj 2000. godini od Rođenja Gospodina Isusa Krista podignut je Križni put s druge strane Huma, gledano od Mostara. Duljina Križnoga puta malo manja od tri kilometra. Od posljednje postaje, četrnaeste, treba - usuprot vjetru koji udara s Veleži - doći do Jubilarnoga križa koji se nadvio

nad Mostarom svojim blagoslovnim svjetlom i mirom. Po noći osvjetljavaju ga četiri reflektora, koji tvore fenomen kao da Križ visi u zraku, dar neba zemlji. U ovih deset godina više puta i na više načina ti su reflektori bili razbijani, uništavani. Ali bi ga opet nečije vrijedne ruke i vjerne duše stavljale u funkciju. Već više vremena bez

ikakvih smetnji obasjavaju Veliki križ, a Križ brdo Hum.

I kada smo pomislili da je ipak počeo toliko naglašavani "suživot", "zajedništvo", poštovanje "nacionalne kulture" i "vjerska tolerancija", javiše glasovi: najprije pred prošli Božić, 11./12. prosinca 2010. da je Križ iz 1993. na Gradini na Pješivcu, župa Aladinići, prepilan i oboren! A od kamenja oblikovan polumjesec i zvijezda. Zatim 17. siječnja 2011. kamenovana stogodišnja katolička crkva u Blagaju. I, evo, ovih dana da su polomljeni drveni križevi na postajama Križnoga puta, sa dna do vrha Huma. U utorak, 1. ožujka, biskup Ratko s urednikom *Crkve na kamenu* don Božom pošao je pogledati koliko je istinita nevjerovatna priča. I doista samo se moglo ustanoviti da je na jednoj postaji drveni križ prelomljen: ostala uspravna prečka, a nema vodoravne; na drugoj: ostala uspravna prečka, a prelomljena vodoravna i pala na zemlju; na trećoj: nema vodoravne, nekuda bačena ili odnesena u vatru. I tako redom sve, osim sedme i četrnaeste. One su još cjelovite.

Policiji je također javljeno i ne znamo još rezultate istrage. Tko su počinitelji? Može se samo nagađati. Ne će se oni vjerojatno ni predstaviti ni izjaviti da oni stoje iza ovoga svetogrđa. S druge strane, da policija i uhvati huligane koji su izveli ovo zlodjelo, oni bi se uspješno branili malolje-

tništvom, uzorom iz afričkih lančanih prosvjeda, mržnjom na "križarske ratove" koji su trajali u razmacima od 1095. do 1291. godine i drugim argumentima.

Da je kojim slučajem - ne daj Bože! - oskvrnjena tabla na kakvu medžlisu u gradu, mediji bi zabrujali obavješćujući svjetsku javnost kako se prijeći povratak, sije religiozna mržnja, onemogućuje miran i skladan život koji je stoljećima ovdje cvao.

Mi se nemamo komu požaliti. Sud za ljudska prava u Strasbourgu razmatra više od pola godine utok Italije, i drugih potpornih joj država, i Biskupskih konferencija, protiv zabrane križa u školama, od 3. studenoga 2009. Ako sud zabrani Križ i Križne putove, kakvi bi tek onda mogli nastati "antikrižarski ratovi"? Ne preostaje nam drugo nego još žarče moliti pred ovim oskvrnjenim postajama:

Gospodine Isuse, Tebe su Pilat i Herod, Ana i Kajfa, sa svim svojim stražarima, vojnicima, huliganima osudili na Križ, na Križni put. Na tome si Putu pokazao božansko-ljudsku snagu ustrajnosti - do smrti, do Uskrsnuća! I pobijedio sve koji se protive Božjemu planu križa kao spasonosna puta spasenja. Molimo Te, pogledaj na sve koji Te ponovno razapinju na križ i oprosti im jer doista ne znaju što čine!

SVEĆENIČKA DUHOVNA OBNOVA

(Mostar, 9.3.2011.) - Starozavjetni mudroslovac zvani Isus Sirah naučavaše, a i zapisao nam je u svojoj mudrosnoj kanonskoj knjizi od pedeset i jednoga poglavlja: "svi su ljudi samo prah i pepeo" (17,32). Eto vrhunca spoznaje ljudske razvojne misli i dosega najjačega naravnoga dara - razuma. Još dok misli, čovjeku se čini da nije prah i pepeo. Ali doći će dani - tu su! - kada će samo to ponavljati jer mu se snažno i zdravo tijelo u lug mrviti i u prašinu suši, smrću se doista i kremacijom i prirodnim raspadom pretvara u pepeo, što ga vjetar raznosi i mete. Pa ipak dok je u tome smrtnom tijelu besmrtni duh, duh koji slobodno misli, osjeća i voli, duh koji se ne može pretvoriti ni u kakav prah i pepeo, čovjek kao produhovljeno tijelo vidi da mu i neprocjenljivo tijelo kao vrijednost seže u vječnost. I ne može sebi zamisliti ni na to pristati da će mu se ovo tijelo zauvijek raspasti u "prah i pepeo", dok vjeruje da će mu duh kojega ne vidi ostati besmrtnan. Nije

to bio početni Božji plan. Svemoguć je Bog moćan i ovu zemaljsku tvar učiniti da vječno traje. Čovjek je, međutim, "zamrsio" Božji plan o sebi, i zamislio svoj život bez Boga, bez Duha Božjega. A bez Božanstva Njegova čovjek je bez ičega, tone sav u crnom zlu!

Zato Sin Božji dolazi na svijet s imenom Isus i s ulogom Krista, da opet uspostavi red čovjekovim grijehom narušen, da svojim Utjelovljenjem dokaže koliko drži do ljudskoga tijela kao Božjega djela, a svojim Uskrsnućem nagovijesti da će i ovo naše smrtno tijelo jednom biti besmrtno, kad mu Bog dadne moć nakon uskrsnuća od mrtvih. Upravo taj teološki proces koji tumači ovaj naš prirodni proces zemne raspadljivosti izražen je u liturgijskom "jakom vremenu" korizme. Počinje s odlaskom Isusovim u pustinju gdje će biti kušan, a završava s Isusovom mukom, smrću i slavljem Uskrsnuća. Mi taj početak korizme simbolično naznačujemo pepeljanjem po glavi i izgovara-

njem opomene: "Sjeti se, čovječe, da si prah i da ćeš se u prah pretvoriti", te nakon više od četrdeset dana molitve i pokore završava s našom vjerom u Kristovo Uskrsnuće, koje se dogodilo, i u naše vlastito uskrsnuće od mrtvih u onaj Dan, koji će se dogoditi. Božji je to dar. Pastoralni vikar don Ivan Štironja mjesec dana unaprijed, 11. veljače, dopisom je pozvao sve svećenstvo, i redovničko i dijecezansko u pastoralu, da se na Čistu srijedu ili Pepelnicu, 9. ožujka, okupi u Mostaru na zajedničkoj duhovnoj obnovi koja je u katedralnoj kripti sv. Josipa počela u 9,30. Našlo se s biskupom Ratkom osamdeset svećenika i tri đakona u molitvi Srednjega časa, u slušanju nagovora, u mogućnosti sv. ispovijedi, u pobožnosti Križnoga puta i u slavljenju sv. Mise. Biskup je odredio da nagovore za ovu prigodu pripremaju dekan. Tako je ove godine nagovor pripremio stolački dekan don Rajko Marković o svećeništvu kao Božjem pozivu koji u sebe uključuje jedinstvenu povlasticu i posebnu odgovornost u Crkvi. Križni je put obavljen prema knjižici "Oče oprosti nam", koju je nedavno priredio don Željko Majić, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije, vicerektor Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima u

Rimu. Postaje su zamišljene s uvodnim razmatranjem o sadržaju dotične postaje Križnoga puta s probranim biblijskim prisjećajima i s molitvom, a predvodio ga je katedralni kapelan don Marko Šutalo. Nakon svake postaje, don Dragan je intonirao Jacoponeovu popularnu posljednicu "Stala plačuć tužna Mati" u kojoj sudionik motri Gospine boli zbog raspetoga Sina i moli je da i njega učini dionikom Muke Gospodinove. Euharistijsko je slavlje predvodio biskup napomenuvši uvodno da nas zborna molitva podsjeća da počinjemo "korizmu posta, molitve i bratske ljubavi". Eto te tri dimenzije tvore bit i put ne samo naše korizme nego i naše religije i spasenja: postom kontroliramo svoje tjelesne požude, strasti; ne samo neumjerenost u jelu i pilu, nego svih sedam glavnih grijeha; molitvu usmjerujemo Bogu od kojega dolazi svaki dobar dar, a bratsku ljubav svakodnevno pokazujemo prema svojim ukućanima i svakomu bližnjemu. Na kraju sv. Mise svi su prošli obred pepeljanja.

Župnik don Luka Pavlović za sve je dao prirediti objed kako se dolikuje prvomu korizmenom danu posta i nemrsa.

REKOLEKCIJA U BOGOSLOVIJI

(Sarajevo, 11.3.2011.) - Papa Benedikt XVI. prošle je godine uputio Pismo bogoslovima, tj. svim pripravnicima na svećeništvo u Katoličkoj Crkvi. Ove je godine objavio svoju Poruku za Svjetski dan molitve za duhovna zvanja, koja se slavi četvrte nedjelja Vazma ili Dobroga Pastira, 15. svibnja. Iz Papinih pisama i poruka vidljiva je sva njegova očinska briga za duhovna zvanja u ovoj velikoj Obitelji koja se zove Crkva. Kao što je svakoj zemaljskoj obitelji stalo da se množi i raste zdravim naravnim putem, tako se i Crkva Božja množi i raste u svećenstvu Božjim pozivom i odgovornošću same obitelji, župe, osobito nastojanjem predstojnika jedne biskupije. Crkva je "pozvana čuvati taj dar poziva, cijeliti ga i njegovati: ona je odgovorna za rađanje i sazrijevanje svećeničkih i redovničkih zvanja", jasno je poručeno u pobudnici Ivana Pavla II. 1992. godine pod nazivom "Pastores dabo vobis", br. 41.

Posljednji Koncil u dekretu o odgoju i izobrazbi svećeničkih kandidata, "Optatam totius" br. 5, traži od svećenika da sjemenište vide kao "srce biskupije". Tradicionalna je slika, rabljena i u pa-

pinskim dokumentima, da je sjemenište "zjenica oka biskupova". Biskup je kao duhovni otac prvi zadužen voditi trajnu brigu za sjemenište, malo i veliko, za kandidate koji se jave da osjećaju duhovno zvanje i dođu u školu izobrazbe na teologiji i odgoja u bogosloviji pripremajući se da budu svećenici naroda Božjega.

U Crkvi Katoličkoj danas, odnosno 2009., prema službenim vatikanskim statistikama, Anuario Pontificio 2011., ima 117.978 pripravnika na svećeništvo. Prema istom izvoru ima 410.593 svećenika i 5.065 biskupa.

U interdijecezanskoj bogosloviji u Sarajevu priprema se 47 bogoslova, i to 1 beogradski, 2 skopska, 4 banjalučka, 5 mostarskih i 35 vrhbosanskih kandidata. U prvom tečaju dvanaest je pripravnika, najviši broj u jednoj od šest godina studija. To znači da je primjetljiv porast zvanja unatoč svim nevoljama u kojima živimo, mičemo se i jesmo. Šest je bogoslova uzelo, izvan sjemeništa, "pauzu razmišljanja", kako se to blagohotno kaže za one kojima treba vremena za tu životnu odluku da bi se nakon jasna opredjeljenja prija-

vili svomu biskupu za primanje crkvenih službi i redova đakonata i prezbitrata. U bogosloviji je vicerektor don Stipe Gale, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije.

U dogovoru s rektorom prečasnim don Markom Zubakom, s blagoslovom dijecezanskog ordinarija kardinala Vinka Puljića, biskup Ratko Perić iz Mostara održao je duhovni nagovor bogoslovima u sjemenišnoj kapelici Navještenja Gospodnjega od 15,30 do 16,30. Govorio je o tome kako bi se mogao izmjeriti "kvocijent duhovne zrelosti svećeničkoga pripravnika". U razmatranju je, uz uvod i zaključak, iznio nizanku pitanja na koja odgovaraju dvojica bogoslova: Slavko i Stanko (nema takvih imena u sadašnjoj bogosloviji): jedan odgovara u duhu vjekovnoga crkvenog moralnog odgoja i pripreme, s uobičajenim prosjekom, a ponekada mu kvocijent zrelosti poprma i natprosječnu razinu, dok drugi bogoslov odgovara u ključu suvremenoga relativizma, pa i u odnosu na zapovijedi Dekaloga. Ne da ovaj

posljednji bogoslov tako odgovara poglavarima, nego on, kao sin modernoga vremena, odrastao na internetskim stranicama na kojima vidi svakakva uličnoga nereda i zla, spontano tako misli ili, što je još gore, tako se katkada i ponaša, i gotovo neprimjetno provodi "diktaturu relativizma" u sredini u kojoj živi.

Poslije razmatranja bila je mogućnost sv. ispovijedi. Poslije 17,00 sati pobožnost Križnoga puta, koju je predvodio duhovnik don Žarko Ošap, a pojedini bogoslovi čitali postajne tekstove prožete Marijinom boli i suosjećajem. U 18,00 sati sv. Misa koju je s poglavarima bogoslovije predvodio biskup i održao kratku homiliju o značenju posta. Biskup je pozdravio svoje bogoslove, od kojih dvojicu poglavari preporučuju, prema vremenskom redu, jednoga za kandidaturu za đakonat i prezbitrat, a drugoga za lektorat. Na biskupu je da odluči.

Opširnije na biskupijskom portalu cbismo.hr: 11. III. 2011. "Rekolekcija u bogosloviji".

ZARUČNIČKI TEČAJ

(Gabela Polje, 12.3.2011.) - Župnik u Gabeli don Ivan Kordić, čapljinski dekan, upriličuje jednom godišnje trodnevni tečaj za zaručnike s područja svoga dekanata. Četiri župe tvore dekanat: Čapljina, Gorica-Struge, Gabela i Gabela Polje. Dekan svaki put zaduži drugoga župnika da osigura prikladnu dvoranu za predavanje i počasti predavače. Ove je godine dekan organizirao zaručnički vikend - najavljen u *Službenom vjesniku*, 3/2010., str. 338 - a održan je od 11. do 13. ožujka. Režija je pripala don Marku Kutleši, župniku u Gabela Polju. Bilo je šesnaest zaručničkih parova, uglavnom iz dekanatskog okruga, samo dva sa strane.

U petak, 11. ožujka predavanja su držali: mr. don Ivo Šutalo, župnik iz Studenaca, "Psihologija bračnoga para", i mr. don Ivan Turudić, župnik iz Čapljine, "Dijalog u kršćanskoj obitelji".

U subotu predavanja su imali: biskup Ratko "Značenje ženidbenoga života s biblijskoga gledišta", i mr. don Ivan Kovač, "Pravni vidovi sakramenta ženidbe".

U nedjelju, 13. ožujka govorili su dr. Jure Burić, liječnik iz Dubrovnika, otac petero djece, "Zdravlje i bolesti bračnoga života", i don Josip Galić, župnik iz Bijeloga Polja, "Obitelj - zajednica vjere, nade i ljubavi".

Netko zna nekada primijetiti: Što ima svećenik govoriti na ovakvim tečajevima kad on ne pozna obitelj i obiteljske probleme, jer nema svoje obitelji? Ponajprije, svećenik ne pada iz oblaka, nego izrasta iz konkretne obitelji i možda više sudjeluje u rješavanju obiteljskih problema nego bilo koji drugi njezin član. Drugo, svećenik se odriče svoje tjelesne obitelji zato da može biti "kućni domaćin" cijele župne obiteljske zajednice, gdje mu mnogi problemi dođu, ne samo putem razgovora, nego samim njihovim donošenjem na njegov župnički stol da ih rješava. A nekada je korisnije unijeti svjetla i spoznaje u obiteljsku problematiku, nego samo karitativno pomoći da se neki dugovi u obitelji riješe. A svećenik, koji se u svome pastoralu susreće sa svim vrstama poteškoća, fizičkih i psihičkih, crkvenih i necrkvenih, ima doista što reći ako ga tko želi slušati.

Zapravo, problem zaručničkoga tečaja nije u izboru predavača, nego u činjenici što se tomu "tečaju" posvećuje tako malo vremena. Dok prvopričesnike poučavamo i pripremamo cijelu školsku godinu na taj sakrament, tako isto i krizmanike za sv. potvrdu, za zaručnike odvajamo samo jedan vikend s po dva sata. Njima bi trebala cijela godina da ih se čestito pripremi za sretan i blagoslovljen ženidbeni život.

Uostalom, kada pogledamo na administriranje sv. sakramenata, vidimo u Zakoniku crkvenoga prava da se na bolesničko pomazanje odnosi 10 kanona, na krizmu 18, na krštenje 30, na pokoru 39, na sveti red 47, na Euharistiju 62, a na ženidbu čak 111. Očito najkompleksnija materija, koja postoji i kojoj se na teologiji posvećuje poseban traktat "Ženidbeno pravo". Ima dakle što reći i psiholog, i liječnik, i pravnik, i ekonomist, i - svećenik!

Biskup je zaručnicima dao jedno svoje predavanje, izišlo u obliku knjižice "Smisao ženidbenoga života", koju je uredio P. M. Radelj, a izdao Tonimir u Varaždinskim Toplicama, 2010., i knjigu "Naravni porivi i nadnaravni darovi", gdje čitatelji mogu naći podosta uputa i savjeta kako u obitelji prirodne nagone suzbijati a Božje darove razvijati.

KORIZMENE KUŠNJE

(Zagorje, 13.3.2011.) - U petak, 11. ožujka, lakši udar pohodio je župnika don Antu Ivančića u Zagorju kod posuškoga Vira. Ali ne toliko jak da se ne bi mogao javiti kolegi i susjedu don Joki Blaževiću. Bilo je posve preporučljivo prevesti župnika u Mostar na pregled i eventualnu terapiju. U Mostaru određeno da ostane nekoliko dana. Dogodilo se da ga je preuzela na medicinsku brigu doktorica Jurišić, koja se udala za muža Zvonku rodom iz Zagorja. Dogovoreno je da u nedjelju u 11,00 sati sv. Misu slavi biskup Ratko umjesto župnika. Zimski ožujski vjetar brisao je po zagorskim brežuljcima, a oblaci puni kiše, samo što je nisu ispuštali.

Don Ivan Kovač, tajnik, koji je 2003. godine, u dogovoru sa župnikom don Antom, bio zaređen za svećenika u Zagorju, sjeo je u ispovjedaonicu pola sata prije sv. Mise, a biskup je predmolio Gospinu kronicu u crkvi za župnikovo zdravlje i duhovno zdravlje cijele župe. Kako je narod u crkvu ulazio, tako se priključivao deseticama otajstva. Crkva se napunila vjernicima svih uzrasta. Završivši kronicu, biskup je kratko obavijestio vjernike o zdravstvenom stanju župnikovu. Svima je laknulo kad su čuli da nije ništa ozbiljno. Pet šest dječaka, ministrantski obučениh, služilo je oko oltara, a jedna je djevojčica pročitala čitanje.

Prva korizmena nedjelja svake nam godine i u svakom liturgijskom ciklusu predstavlja Isusa u kušnji u pustinji. Ove godine po evanđelistu Mateju (4,1-11). Gospodin se odlučio na 40-dnevnu pripremu za javno navješćivanje kraljevstva Božjega. Molitva, post i razmišljanje. Ali sotona ne miruje. Gdje god vidi da ima mirisa svetosti, vršenja volje Božje, predanja u Božje providnosne ruke, on se ispuni paklenom zavišću i pođe na razorni posao. Isusa je zatekao u molitvi, ali tjelesno izglednjela. I pokazuje prema Isusu đavol-

sko sažaljenje, samilost. I govori mu da pustinjski kamen pretvori u hranjivi kruh i zatomi glad. Zna Isus da ga sotona namiče da posluša vražju silu, da pretpostavi zemaljsku glad gladi za Božjom voljom i svakom riječi koja izlazi iz Božjih usta. Odbija napasnika odlučno i bez zalaženja i u kakav dijalog s njim! U prvoj kušnji Isus pobjednik. Ali sotona ne popušta. Navaljuje. Napastuje. Nudi Gospodinu zemaljsku slavu da izvede neke gimnastičke akrobacije s vrha Hrama, da ne će zapeti nogom o kamen, a narod će ga dočekati gromoglasnim pljeskom. Isusu je do aplauza ovoga svijeta koliko do lanjskoga snijega. A vidi u sotonskim ponudama: *panem et circenses* - kruha i igara! Geslo svakoga zemaljskog naraštaja. Sotona se vraća i na treću napast: Nudi Isusu sve, samo ako mu se "pokloni". Koliko je drzak da i na Sina Božjega napada i želi ga svladati da mu se pokori i pokloni. Odlazi sotono! Pisano je: Bogu svom se klanjaj! bile su odlučne Kristove riječi antikristu. I tako je Isus odbio sva tri napasnička udara. Spreman je i na sve druge kušnje, koje se budu javljale: u Cezareji preko voljenoga učenika, i u Getsemaniju kad se bude krvavim znojem znojio i na volju Božju pristajao, i na Kalvariji kad mu budu govorili napasnički glasovi: Siđi s križa pa ćemo ti vjerovati. Nikada nije vraga slušao. I svima nam je poručio da sotonu ne slušamo, nego da ga odbijemo iz prvih stopa iz svoga života. On nam je dao put i izlaz, ali nam daje i pomoć i snagu za takvo djelo.

Na kraju sv. Mise bilo je korizmeno pepeljanie za vjernike koji nisu bili na obredu na Čistu srijedu. Don Ivan je svakoga vjernika posuo pepelom uz odgovarajuću korizmenu poruku: "Obrati se i vjeruj evanđelju" Odnosno: "Sjeti se, čovječe, da si prah i da ćeš se u prah pretvoriti". Župa Zagorje osnovana je 1980. godine. Prema

don Antinu izvješću početkom ove godine, lani je u župi u 130 obitelji bilo 566 katolika - nema druge vjere. Bilo je pet krštenika i pet prvopričesnika. Sedam se parova vjenčalo, a osam je članova župne zajednice preminulo. "Crkva na kamenu" dolazi u 30 primjeraka, MAK u 25, a ostalih pet.

Nakon povratka u Mostar, kratak pohod don Anti na Bijelome Brijegu i izvješće o prvoj nedjelji korizmenoj. Za don Antu molitve Bogu da nadvlada zdravstvene kušnje i iskrene želje za što brži oporavak i povratak u Zagorje!

TRODNEVNICA SVETOM JOSIPU

(Mostar, 16.-18.3.2011) - Mostarsko-duvanjska biskupija slavi sv. Josipa, zaručnika Blažene Djevice Marije, kao svoga nebeskog zaštitnika, od samoga osnutka, tj. od 1881. godine, kada je hercegovački vikarijat uzdignut na razinu biskupije kojom upravlja redoviti biskup sa svim pravima i obvezama. Tako evo već 130 ljeta, a posljednjih petnaestak godina posebno svečano. Župnik msgr. Luka Pavlović pripremio je duhovnom trodnevnicom katedralne župljane i ostale vjernike grada Mostara za tu svetkovinu. Prvoga dana našlo se čak deset biskupa, koji su se okupili na 51. zasjedanje BK BiH, a koje je mjesni biskup Ratko pozdravio u početku sv. Mise u stolnici Majke Crkve, gdje je katedralna kriptna posvećena sv. Josipu, Gospinu zaručniku, 1980. godine.

Sudjelovali su: nadbiskup Alessandro D'Ericko, apostolski nuncij, koji se na kraju slavlja obratio puku Božjemu prenoseći Papin pozdrav i blagoslov;

kardinal Vinko Puljić, vrhbosanski nadbiskup, koji je predvodio euharistijsko slavlje; barski nadbiskup Zef Gashi, predstavnik Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metodija sa sjedištem u Beogradu;

biskup Franjo Komarica iz Banje Luke, predsjednik Biskupske konferencije BiH i propovjednik pod sv. Misom;

biskup Slobodan Štambuk, s Hvara, izaslanik Hrvatske biskupske konferencije;

biskup iz Albe kod Torina Sebastian Dho, od prošle godine umirovljenik, delegat Talijanske biskupske konferencije;

pomoćni biskupi Pero Sudar iz Sarajeva i Marko Semren iz Banja Luke;

te novoimenovani biskup Vojnog ordinarijata u BiH, još nezaređeni, Tomo Vukšić.

Na samu svetkovinu, 19. ožujka, mjesni je biskup, vrativši se sa svečanosti biskupskoga rednjenja msgr. Mate Uzinića, dubrovačkoga biskupa, predvodio večernju pontifikalnu Misu u kate-

drali a koncelebriralo je petnaest svećenika. Bilo je i nekoliko bogoslova iz Sarajeva. Katedrala se također ispunila. Katedralni je zbor dao svoj pjevački i glazbeni doprinos. Đakon Ivan Marčić pratio svojim đakonskim dijelom, pijevnim i molitvenim. Obnovljeni sakralni prostor katedrale ispunio se ugodnim miomirisom od samoga početka slavlja pa onda dopunjavano za Evanđelje i za Prikazanje.

Biskup je govorio o sv. Josipu, o njegovu podrijetlu iz Betlehema. Doznajemo to iz evanđeoske obavijesti o popisu pučanstva u Rimskom carstvu, jer je svatko išao upisivati se ondje gdje je rođen (Lk 2,3). Tako i Josip u Betlehem. Ne znamo koliko je živio u svom rodnom gradu, ali zaključujemo da se kao mladić našao u Nazaretu. Je li išao za korom kruha? Otišao posjetiti kojega svoga starijeg brata? Nije zapisano. Ali je sigurno da je našao najveće blago ovoga svijeta: zaručnicu Djevicu Mariju Nazarećanku. Sve po božjoj providnosti. Njihovo je mladenačko i čisto poznanstvo završilo u sinagogi zarukama. Počelo je idilično i romantično, ali ubrzo nastala je zaručnička oluja. Na Djevici, povratnici od Elizabete, koja je na svijet dala sina Ivana, primijetilo se da je u blagoslovljenu stanju. Odakle sada to? Marija šuti prepuštajući Bogu rješenje. Josip je svjestan da je on savršeno čist. I pravedan. I vjeran. I upravo zato što je pravdana: svakomu njegovo! To želi i pokazati raskidajući potajice zaruke. Neka se javi otac Djetetov. Intervenira isti onaj arkandeo Gabriel koji se pojavio u Jeruzalemu svećeniku Zahariji prije devet mjeseci navješćujući mu čudesnoga Ivana; onaj isti arkandeo koji se pojavio u Nazaretu Djevici Mariji navješćujući joj Isusa i evo ga sada kod Josipa da mu navijesti Božji plan i program. Josipe, ovo nije tvoje dijete, nego Božje Dijete. Ali bit će tvoje, jer to Bog želi. Bog želi da mu ti budeš otac, otac providnosti i vjernosti, otac skrbi i odgoja, otac jači očinstvom od bilo kojega fizičkoga očinstva. Josip prihvaća

Božju naredbu u svoj poslušnosti i odanosti. Josip se pokazao upravom takvim od Nazareta do Betlehema, od Betlehema do Jeruzalema, do Egipta, od Egipta do Nazareta, ponovno do Jeruzalema, kada je Isusu već 12 godina. Nakon toga novi otac Josip silazi s biblijskih stranica. Izvršio je očinsku zadaću, ispunio plan, ostvario san, onaj Božji divni san o sebi, o čovjeku, prvome u redu svetaca i svetica. Samo se Gospi duguje veće štovanje, jer je ona i fizička i duhovna majka Isusova.

Don Luka je na kraju svima čestitao svetkovinu sv. Josipa zahvalio svima koji pomažu da se katedrala dovrši i doživi svoj puni sjaj.

Nakon ovoga vanjskog slavlja našlo se oko tridesetak sudionika u blagovolišnoj dvorani na Ordinarijatu. Razgovor ne samo o crkvenim temama, nego i o društvenim problemima kojih je obilje i doma i u svijetu.

TEČAJ SUPRUŽNICIMA

(Stolac, 20.3.2011.) - Kao što, u skladu s novim Direktorijem za biskupe, iz 2004. godine (prethodni je bio iz 1973.), glava III., postoji obveza trajne formacije u duhovnosti, u bogoobličnim krjepostima vjere, nade i ljubavi, te u ljudskim kvalitetama: pastoralnoj razboritosti, bogatoj ljudskosti, poniznosti, čistoći, dobroti, iskrenosti, sposobnosti slušanja i govorenja, srca otvorena svima, tako postoji i obveza trajne formacije i bračnih drugova. Nema, doduše, za njih službenoga direktorija, nego je prepušteno svakomu župniku ili drugomu dušobrižniku da samoinicijativno pronade načina i zgođe te organizira takve susrete supružnika, barem prvih desetak godina ženidbenoga života. Na njih bi se kao direktorij mogla primijeniti pravila obiteljske sreće kako ih vidi i iznosi sv. Pavao u Poslanici Rimljanima. On i piše Rimljanima i Rimljankama, tj. posebno nama rimo-katolicima, i nabraja 27 vlastitih imena, među kojima i ženidbene drugove: Prisku i Akvilu, Filologa i Juliju, Aristobulove i druge rođake i prijatelje.

Don Rajko Marković, stolački župnik, upriličio je prošle godine druge korizmene nedjelje, a isto tako i ove godine iste nedjelje, takav susret bračnih parova najprije u crkvi na sv. Misi za sve vjernike, a potom na predavanju samo za supružnike, pozvavši biskupa Ratka iz Mostara da predvodi euharistijsko slavlje i održi obiteljsko predavanje. Biskup je pod Misom, prema evanđeoskom tekstu, govorio o Preobraženju Gospodinovu, kao anticipiranu trenutku vječne slave, što ga je omogućio svomu Sinu Otac nebeski na brdu Taboru

ili Hermonu, svejedno, s dvojicom starozavjetnih velikana - Mojsijem i Ilijom - u nazočnosti trojice novozavjetnih izabranika apostola. Mojsije - da se vidi da je sve po Zakonu, i da je Gospodin vrhunac Božjega zakona, a Ilija kao vrhunac proroka. A u trenutku Isusova Preobraženja čuo se glas s neba: "Ovo je Sin moj! U njemu mi sva milina! Slušajte ga!" (Mt 17,5). Apostoli su svjedoci. Nakon što su poslije sv. Mise ostali samo ženidbeni drugovi, biskup je govorio o 12. poglavlju Poslanice Rimljanima, gdje se iznosi 12 pravila obiteljske sreće (12,14-19). Sve je utemeljeno na načelima Isusovih Blaženstava, neočekivanih obrata u životu: mi razmišljamo ljudskom krvi i naravi, a Bog unosi svoju logiku i normu i korigira našu zemaljsku logiku; na primjer: progonitelje blagoslivljati, za one koji nas mrze moliti, s radosnima se radovati, sa zaplakanima plakati, ne zanositi se visokim vrhuncima nego se dičiti poniznim i neznatnim, ne umišljati sebi da smo mudri, na zlo ne odgovarati zlom, nego dobrom; biti istomišljenicima i u sredstvima i u ciljevima, ne osvećivati se nikomu, a biti u miru sa svakim koliko je moguće i koliko je do nas. Tko se moćan tih i sličnih normi držati, na putu je prave zemaljske sreće i nebeske svetosti slave.

Nakon susreta u župnoj crkvi sv. Ilije proroka, slušatelji su - kojih je bilo 230, tj. 115 ženidbenih parova, uglavnom mlađih - prešli u veliku župnu dvoranu na toplo piće na ovoj ledenoj večeri.

HERCEGOVAČKI SLUČAJ

KRIZMA U MOSTARU

Mostar, 13. siječnja 2011.
Prot.: 38/2011.

Poštovanim župnicima u Mostaru

Msgr. **Luka Pavlović** - Katedrala Marije Majke Crkve

Fra **Stipe Marković** - Sv. Petar i Pavao, apostoli

Mr. don **Ivan Perić** - Sv. Matej, apostol i evanđelist

Mr. don **Jozo Čirko** - Sv. Marko i sv. Luka, evanđelisti

Mr. don **Mladen Šutalo** - Sv. Ivan, apostol i evanđelist

Iskreno pozdravljam velečasne župnike u župama grada Mostara, zahvalan Bogu za sve vas, kao i za sve župne vikare i druge vaše suradnike za djelo crkvenoga jedinstva i mira postignuta u ovome gradu. Želim svima vama župnicima, zajedno s vašim pomoćnicima i svim vjernicima duhovno plodonosnu i prosperitetnu ovu 2011. godinu.

U želji i nadi da naša pastoralna djelatnost i sakramentalna praksa župa u Mostaru profunkcionira svojom puninom u skladu s kanonskim pravilima, ovim dopisom, kao i prošlih godina, napose tražim od svih gradskih župnika Mostara **Popise** upisanih krizmanika:

1 - s njihovim **imenima, prezimenima, adresom i pripadništvom župi;**

2 - neka župnici, u istom odgovoru, obavijeste ovaj Ordinarijat koji su **katehete** krizmanika ove godine, koji su katehetski **udžbenici** iz kojih se poučavaju krizmanici i koliko puta **tjedno** krizmanici imaju katehezu u župi;

3 - neka **župnici**, a ne vikari, **protokolirane, datirane** **Popise vlastoručno** potpišu i **pečatom** potvrde. Župnici mogu **Popis** poslati ili osobno na Ordinarijat donijeti, najkasnije do kraja ovoga mjeseca siječnja 2011.

Očekujući od vas točne tražene podatke o krizmanicima, prijavljenim vašim uredima, koji će, s pomoću Božjom, pristupiti sakramentu sv. potvrde na svetkovinu Duha Svetoga u lipnju 2011. godine pred katedralom Majke Crkve u Mostaru, sve vas župnike, vaše župne vikare, i župljane poverene vašoj dušobrižničkoj skrbi preporučujem dobroti Božjoj.

S poštovanjem Vas pozdravljam

Ratko Perić, biskup

BISKUPOVA OBAVIJEST ŽUPNICIMA MOSTARSKIH ŽUPA

Mostar, 26. veljače 2011.

Prot.: 206/2011.

Poštovani župnici!

Zahvaljujem vam na službenim odgovorima na moj dopis od 13. siječnja ove godine, prot. 38/2011., s obzirom na popis krizmanika koje pripremate za primanje sakramenta sv. potvrde ove godine na svetkovinu Duhova, u nedjelju 12. lipnja, pred katedralom, *Deo volente*.

Donosim rezultate vaših odgovora s obzirom na broj. Iako se posljednjih godina stalno primjećuju određeni pomaci prema normalnu redu, iz priložene čete statistike sami najbolje razabrati kakvo nam je još uvijek neredno kanonsko stanje u Mostaru.

Mogu razumjeti da u mirna doba u ovakvoj gradskoj sredini **pojedini** krizmanici (recimo do 5%) iz raznih razloga: blizina župne crkve, zajedničko pohađanje vjeronauka itd., odstupe od općega pravila da svaki krizmanik pripada vlastitoj župi. Ali ne mogu razumjeti da od **668** ovogodišnjih krizmanika **186** ne pripadaju vlastitoj župi! To se zove nered, u kojoj god župi bio!

Ovdje se najprije donosi župa s prijavljenim brojem krizmanika, a u zagradi donosimo broj

krizmanika prijavljen u dotičnoj župi, ali potječu iz drugih župnih zajednica ovoga grada.

Katedrala: 215 (od toga iz Sv. Marka 13; Sv. Petra i Pavla: 11; Sv. Mateja: 6; Sv. Ivana: 3; Sv. Luke: 2, s Bune: 1).

Sveti Petar i Pavao: 197 (od toga iz Sv. Marka: 38; Katedrale: 32; Sv. Luke: 20; Sv. Mateja: 10; Sv. Ivana: 8; s Bune: 1; s Goranaca: 1)

Sveti Ivan: 157 (od toga iz Svetoga Mateja: 21; Katedrale: 13; s Bune: 3)

Sveti Matej: 85 (od toga iz Katedrale: 2; Sv. Ivana: 1)

Sveti Luka: 11

Sveti Marko: 3.

Vi ste župnici najodgovorniji za kanonski red u svojim župama. Ovim vas molim da poradite na tome da se crkvena situacija u gradu Mostaru dovede u što veći sklad i poštovanje načela teritorijalnosti gradskih župa, da nam cjelovit pastoral bude uzor u ovim biskupijama!

Dok vam na tom trudu iskreno zahvaljujem i Bogu vas preporučujem, zajedno s vašim suradnicima i svim vjernicima, sve vas s osobitim poštovanjem pozdravljam

Ratko Perić, biskup

SMETNJE OKO SPROVODA U ČAPLJINI

Čapljina, 24. veljače 2011.

Prot. 31/2011.

Preuzvišeni gospodine biskupe!

U utorak, 22. veljače 2011., oko 13 sati u župni ured sv. Franje Asiškoga najavljen je došao gospodin Zvonko Kapular s vijestima da mu je preminuo otac Vinko. Izrazivši mu sućut, počeli smo se dogovarati oko sprovoda. Budući da obitelj pok. Vinka Kapulara živi u naselju Vrgorac (Čapljina), ulica Hrvatskih branitelja 106, sprovod je trebao biti na gradskom groblju u Vrgorcu ili kako ga nazivaju ex-franjevci i njihove pristaše "groblje sv. Franje-Čapljina". Gospodin je Zvonko izrazio želju da zakoniti svećenik i čapljinski

župnik vodi sprovod njegovu ocu, na što sam i pristao jer su župljani čapljinske župe. Znajući za moguće neugodnosti i nered, Zvonko je zaželio da svi sprovodni obredi budu u kući i pred obiteljskom kućom. Upoznavši ga sa zakonskim mogućnostima organiziranja sprovoda, odlučili smo pozvati načelnika MUP-a Čapljine gosp. Vinka Čorića. Već u 13⁴⁰ došao je načelnik Čorić te smo u župnom uredu, zajedno sa Zvonkom, dogovarali sprovod. Načelnik Čorić upoznao je Zvonku, da je obveza policije, ako to zatraži obitelj, osigurati da se vjerski obred ispuni prema propisanim

pravilima. I sam načelnik pred nama je dvojicom izrazio spremnost, ustreba li, pozvati interventnu policiju i provesti zakon. Saslušavši što je rečeno, Zvonko je odlučio razgovarati s rodbinom oko mogućnosti nešto drukčije organizacije sprovoda nego što je to prvotno planirao.

Istog dana, 22. veljače, oko 15¹⁵ Zvonko me nazvao i izvijestio kako je obitelj odlučila da svi sprovodni obredi budu pred kućom a da sprovodnu povorku dopratim do ulaza u groblje jer su neki prijetili i branili da "pop uđe u groblje te ne smije voditi sprovod kroz naselje", kako su izjavili.

U srijedu, 23. veljače 2011., sprovodni su obredi počeli u kući u 15⁰⁰ sati, a dovršeni pred kućom. Nakon toga uputili smo se moleći krunicu kroz Vrgorac do samoga groblja. Na groblju nas je dočekalo dvadesetak policajaca i trojica članova tzv. "HKPD Čapljina" tj. Miljenko Perić-Mićo, Zoran Blagoje i Dado Sulić. Kasnije su mi policajci pri-

čali, kad sam bio uočen da vodim sprovod kroz Vrgorac, da su neki prigovarali kako je to dopušteno. Međutim upozoreni su od strane policajaca da će ih privesti i prijaviti ako budu ometali da se bilo tko kreće cestom koja je javno dobro jer bi to bilo izazivanje javnoga nereda i nemira. Na ovakvu primjedb u mirili su se te sam do ulaza u groblje predvodio povorku. Obitelj, rodbina i prijatelji ušli su u groblje i položili pokojnika u grob te izmolili uobičajene preporuke bez sudjelovanja svećenika. Nije bilo nikakvih nereda niti uznemirivanja za vrijeme sprovodne povorke od obiteljske kuće pok. Vinka Kapulara do gradskog groblja u naselju Vrgorac (Čapljina).

Misu zadušnicu slavio sam zajedno s obitelji i rodbinom 24. veljače 2011. u 18,00 sati u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Gorici - Strugama.

S poštovanjem Vas pozdravljam

Don Ivan Turudić, župni upravitelj

NE BUDITE TJESKOBNO ZABRINUTI

(Ploče-Tepčići, 27.2.2011.) Na poziv župnika župe Ploče Tepčići, don Tomislava Ljubana, biskup je Ratko predvodio euharistijsko slavlje u nedjelju, 27. veljače.

Kako je crkva na Tepčićima nedavno, 5. prosinca 2010., blagoslovljena (Službeni vjesnik, 3/2010., str. 329-330), svake je nedjelje puna, preko stotinu župljana. Vjernici dolaze pješke, a koji dolaze vozilima imaju prostrano dvorište za parkiranje.

Župnik je za prošlu godinu prošloga mjeseca podnio službeno statističko izvješće Ordinarijatu: Krštenika: 2. Sv. Mise u nedjelju: 3. Prvopričesnika: 5. Krizmanika iz osmoga i prvoga srednje: 15. Pokopanih: 15. Pretplatnika na Cnak: 28. Domova: 292. Župljana oko 850. Opadanje broja stanovnika i vjernika vidljivo. Zabrinjavajuće - ljudskim očima gledano.

Biskup je u propovijedi govorio o Isusovim dvjema rečenicama:

Prva: Nitko ne može služiti dvojici gospodara. Odnosno, ne možemo služiti Bogu i bogatstvu!

Tko služi bogatstvu, služi sebičnosti, propadljivo. Tko služi Bogu, služi vječnosti.

Druga: Ne budite tjeskobno zabrinuti za svoj život: što ćemo pojesti i u što ćemo se obući. I Isus navodi nekoliko razloga zašto ne biti tjeskobno zabrinut. Bog se brine za život i zdravlje, koje je beskrajno vrijednije od jela i odijela. Bog se brine za ptice nebeske i ribe morske i životinje šumske, koje nimalo ne doprinose Kraljevstvu Božjemu, kako se ne će brinuti za nas koji koliko-toliko doprinosimo Kraljevstvu nebeskomu. Bog se brine za prekrasno i ukrasno poljsko cvijeće, koje ni truni jedne ne doprinosi Kraljevstvu Božjemu, kako se ne će brinuti za nas ljude, koji smo vrijedniji od poljskoga cvijeća i koji doprinosimo koliko-toliko kraljevstvu nebeskomu. Nitko sebi ne može ni dodati ni oduzeti milimetra rasta, Bog time ravna. Pogani se tjeskobno brinu koji nemaju pojma o Bogu, a vjernici bi morali imati pouzdanja i povjerenja u Boga. I konačno: Brinite se za današnji dan, a ne za sutra, jer svaki dan ima svoju zloću, nevolju, problematiku. Riješi dobro ovu današnju! (KIUM).

MEĐUGORSKI FENOMEN

U povodu 10. obljetnice smrti FRA SLAVKO BARBARIĆ

UVOD. Međugorski mjesečnik *Glasnik mira*, br. 11/2010., osvrnuo se na lik i djelo fra Slavka Barbarića, člana Hercegovačke franjevačke provincije, u povodu njegove desete obljetnice preminuća. Javili su se svojim priložima:

fra MATE DRAGIĆEVIĆ, *Fra Slavko Barbarić - život i djelo*, str. 8-9.14;

fra PETAR LJUBIČIĆ, *Neumorni i uzorni fratar i blažena duša*, str. 10-11;

don MIRKO BARBARIĆ, salezijanac, *Fra Slavkov se hod nije zaustavio*, str. 12-13;

fra IVAN LANDEKA, stariji, *Dat ću ti svoje misto na groblju*, str. 15;

fra MARINKO ŠAKOTA, *Otkad sam počeo upoznavati fra Slavka, mnogo sam lakše razumijevao Krista i evanđelje*, str. 16-17;

s. LIDIJA GLAVAŠ, *Pogled mu je k vrhuncima težio*, str. 18-19;

fra MARIO KNEZOVIĆ, *"To je onaj što je po brdin oda"*, str. 34;

fra MILJENKO STOJIC, *U nebo zagledani*, str. 38. U svemu 8 sudionika, 14 stranica teksta, 12 fra Slavkovih fotografija, pojedinačnih ili zajedničkih. Naspram ovim slavopojnim napisima, u kojima se uglavnom hvali i slavi osoba ili osoba i djelo pokojnoga fra Slavka Barbarića, pošteno je i pravedno pokazati i drugu stranu medalje njegova života i rada, koja će se na temelju njegovih zapisa i pisama izložiti tako da čitatelji mogu obuhvatnije procijeniti koliko se takav lik i djelo može veličati s njegove redovničke i crkvene strane. Ograničit ćemo se, u prvom redu, na ono razdoblje kada je on dekretalno bio međugorski župni vikar, od 17. kolovoza 1984. do 6. rujna 1985., ali i na ostala njegova izmicanja pastoralnim dekretima

u drugim župama i nezakonitu pastoralnom "bježanju" i djelovanju u spomenutoj župi. **Uvodno želimo istaknuti: "međugorski fenomen" u ovom se osvrtnu samo usputno i nebitno spominje, uglavnom kao lakmus-kušnja gdje je velečasni pater Barbarić pokazivao razne boje svojega karaktera. Uostalom, fra Slavko je Barbarić nerastavljiv od "međugorskoga fenomena"!**

Tako velik, a tako nepoznat! Prema *Glasniku mira*, otac je Barbarić neustrašivi navjestitelj "Gospinih poruka po čitavome svijetu". Pokazao je "put do Boga milijunima ljudi". Bio je "doktor teologije srca, a taj doktorat postigao je u Gospinoj školi u Međugorju". Autor je uvjeren "da je Gospa, kojoj je bio tako odan, rekla: Dobro došao, sine moj, u okrilje Oca i Majke i hvala ti što si se odazvao momu pozivu!"¹

Drugi autor slično ističe: "Prokrstario je svijetom šireći Gospinu poruku mira i pomirenje".²

Odnosno, kako piše treći člankopisac: "milijunima hodočasnika u župi Međugorje utro put prema spoznaji Isusa Krista i veličini Isusove majke Marije".³

A jedan se prigodničar u *Glasniku* ne može načuditi kako "40 posto naših mladih ne zna ništa o fra Slavku". A on "duhovni velikan" našega roda! On je "svojim predanjem u Gospinu apostolatu povezanim uz Međugorje, bio hodajuća ikona izvornoga pastira naših dana". Taj je osvrtnik nekom zgodom gimnazijalcima u jednom našem hercegovačkom gradu "podijelio papirić na kojem je pisalo: Tko je bio fra Slavko Barbarić i što znate o njemu? Razumije se, odgovora je bilo raznolikih. Oko 60 posto mladih znalo je barem nešto o nje-

¹ *Glasnik mira*, citati na str. 14.

² *Glasnik mira*, str. 11.

³ *Glasnik mira*, str. 15.

mu vezujući ga uz Međugorje [...]. Na jednom od papirića bijaše napisan odgovor kako je fra Slavko 'onaj što je po brdin oda'.⁴

Kratka biografija. Slavko Barbarić rođen je u Dragičini kod Čerina, 11. ožujka 1946. kao četvrto od šestero djece. Osnovnu je školu pohađao u Čerinu, a sjemenišnu gimnaziju u Dubrovniku (1961.-1965.). U novicijat Hercegovačke franjevačke provincije stupio je 14. srpnja 1965. Filozofsko-teološki studij počeo u Visokom, nastavio u Sarajevu, a završio i diplomirao u Schwazu u Austriji (1966.-1971.). Svečane zavjete položio je u La Verni 17. rujna 1971. Zaređen je za svećenika u Reutteu u Austriji 19. prosinca 1971. Kao član franjevačke zajednice u Frohleitenu u Austriji, pastoralno je djelovao u mjestu i pohađao Bogoslovni fakultet u Grazu gdje je magistrirao iz pastoralne teologije, 1973. godine. Prema dekretima Biskupskoga ordinarijata, otac je Barbarić djelovao u Čapljini, u Mostaru, u Međugorju, u Blagaju, na Humcu, kao župni vikar ili kapelan. Vidjet ćemo kako se pridržavao tih kanonskih dekreta. Preminuo je na brdu Križevcu, 24. studenoga 2000. kao nezakonito nastanjeni dušobrižnik u međugorskoj župi. Pokopan je u mjesnom groblju Kovačici. Srednja škola u Čitluku naslovljena je njegovim imenom: "dr. fra Slavko Barbarić". Nedavno je izdana i jedna poštanska marka s njegovim likom.

Jurisdikcije i kontradikcije. Da se odmah napomene s obzirom na neke pojmove. U *Kodeksu* iz 1917. redovito se rabi izraz jurisdikcija, *iurisdictio*, ovlast, koju biskup podjeljuje svećeniku radi ispovijedanja. U *Kodeksu* iz 1983. ne nalazimo više taj višestoljetni pojam *iurisdictio*, nego *facultas*, koja isto tako znači ovlast, ovlaštenje ili dozvolu za ispovijedanje. Ali u praksi i nakon 1983. ostao je kolokvijalni izričaj jurisdikcije. Kanonska misija - *missio canonica* - posebno je crkveno poslanje kojim biskup ovlašćuje i šalje nekoga svećenika da dušobrižnički, župnički, djeluje u jednoj župi vršeći službu naučavanja ili propovijedanja, službu dijeljenja sakramenata i upravljanja župom. Ili župnoga vikara s ograničenim ovlastima, u ovisnosti o župniku. Proći ćemo župe za koje je fra Slavko bio crkveno dekretiran.

ČAPLJINA, 1973.-1978.

Provincijalat traži potrebnu jurisdikciju i kanonsku misiju od Biskupskoga ordinarijata za oca Barbarića kao kapelana u Čapljini, 18. rujna 1973. Ordinarijat mu napismeno daje ovlast ispovijedanja i kanonsku misiju, 22. rujna 1973. U Čapljini je doživio objavljivanje Papinskoga dekreta "Romanis Pontificibus", 6. lipnja 1975., koji je objavila Kongregacija za evangelizaciju naroda "s pristankom također Vijeća za javne crkvene poslove i Svete Kongregacije za redovnike i svjetovne ustanove", a papa Pavao VI. "u svemu je odobrio ovaj Dekret, potvrdio i naredio da se objavi". Tu u Čapljini fra Slavko ostaje do 1978. Te je godine otišao na studij u Freiburg, gdje je proboravio više godina. Ponegdje se čita da je u Čapljini od 1972. godine.

MOSTAR, 1982.-1984.

Provincijalat predlaže oca Barbarića za kapelana u Mostaru, 10. srpnja 1981. Ordinarijat mu podjeljuje kapelanske ovlasti definitivnim dopisom, 18. kolovoza 1981. Ponegdje se čita da je u Mostaru tek od 1982. godine.

U Freiburgu je 1982. doktorirao iz područja religiozne pedagogije i postigao "naslov psihoterapeuta".⁵ Pod datumom 4. studenoga 1982. međugorski kroničar o. Tomislav Vlašić zapisao je u župnu kroniku: "Na večeru kasno stigao nam je novopečeni doktor fr. Slavko Barbarić. Došao je pravo k nama, jer mu je, kako reče, ovdje srce ostalo".⁶

Od 1982. do 1984. otac je Barbarić dekretiran da kao duhovni pomoćnik djeluje u Mostaru. Bio je posebno zadužen za vjeronauk mladima, studentima. *Glasnik mira* piše: "Zbog poznavanja glavnih europskih jezika i neizmjerne ljubavi prema majci Božjoj, još dok je bio u Mostaru svaki je slobodni trenutak posvećivao radu s hodočasnima u Međugorju".⁷

Dakle, umjesto da sav svoj rad i dan posveti mostarskomu pastoralu, brojnoj mladeži i katoličkim studentima, on "svaki slobodni trenutak" hrli u Međugorje i provodi sate i dane s "hodočasnima". Za te svoje slobodne izlete i prelaženje

⁴ *Glasnik mira*, citati na str. 34.

⁵ *Glasnik mira*, 11/2010., str. 8.

⁶ *Kronika župe Međugorje*, sv. I., str. 289-290.

⁷ *Glasnik mira*, str. 8-9.

u drugo dušobrižničko područje, za koje nije bio kanonski imenovan, nikada nije pitao Biskupski ordinarijat. Sve je radio po svojoj glavi i samovolji. U kontradikciji sa svojom jurisdikcijom i kanonskom misijom!

Pod datumom 28. srpnja 1985. o. Barbarić piše da je p. Sgreva razgovarao s provincijalom, koji mu je rekao da on ima i drugih koje može staviti u Međugorje, "a da sam ja imao svoju dužnost za seminare i mlade, ali da sam sve ostavio i 'pobjegao' u Međugorje."⁸ Možda ga je otac provincijal najprimjerjenije okarakterizirao: "pobjegao" u Međugorje!

On u jednome svom pismu 1997. kardinalu Vinku Puljiću piše da je u Međugorju "pastoralni radnik" već petnaest godina, tj. od 1982.⁹ Za Mostar dekretiran, u Međugorju djelatan. Tako u Crkvi djeluju samo neposlušni!

Kad se pojavio na Ordinarijatu 14. rujna 2000., razgovarali smo i o toj njegovoj nekadašnjoj "službi" u Mostaru. Preuzimam iz svojih bilježaka:

- Vi se pozivate da Vam je kardinal Kuharić dao dozvolu da radite u Mostaru?, reko mu. On će na to: - Biskup mi Žanić nije dao potvrdu da držim seminare u Mostaru, 1982.-1984. Otišao sam kardinalu Kuhariću i Kardinal mi je izdao potvrdu koju sam dao mostarskoj policiji.

Uzvratio sam mu: - Ne vjerujem da se kardinal Kuharić miješao u crkvenu upravu drugoga biskupa, pogotovo izvan svoje metropolije. Donesite mi fotokopiju te Kardinalove potvrde!

- Nisam ostavio fotokopiju, odgovorio je.

- Lako je doći do fotokopije na Duhovnom stolu u Zagrebu! Ali ništa od toga. Fra Slavko traži od kardinala Kuharića potvrdu da vrši "svoju dužnost za seminare i mlade" u Mostaru! Zašto onda nije radio? Zašto je "pobjegao" u Međugorje?

MEĐUGORJE, 1984.-1985.

Provincijalat je predložio oca Barbarića za župnoga vikara u Međugorju, 16. kolovoza 1984. Biskup je Žanić, ne znajući za njegovo dvogodišnje

izbivanje ili "bježanje" iz Mostara, niti za tu njegovu "potvrdu" od kardinala Kuharića, odobrio premještaj i podijelio mu potrebne pastoralne ovlasti istoga dana.

Novi je kapelan u Međugorju naslijedio fra Tomislava Vlašića i ubrzo postao "duhovni voditelj"¹⁰ djeci, "vidiocima", odnosno - kako on sam piše u kronici - 2. rujna 1984. umišljajući: "Ostajem ovdje, nadam se Božjom providnošću izabran, da nastavim voditi ono što je ovdje postala tradicija".¹¹ I preuzeo je pisanje župne kronike, osobito o "ukazanjima". Kronika je u fotokopiji redovito dostavljana ovom Ordinarijatu.

Pod istim nadnevkom, 2. rujna, novi je kroničar zapisao o svom predhodniku: "Ne mogu a da se ne osvrnem na ono što se danas dogodilo. Fra Tomislav Vlašić je premješten u Vitinu. Oprostio se danas na pučkoj misi. Sva je crkva bila dirnuta i u suzama. I s pravom. Tomislav ostaje u povijesti ovih ukazanja svijetli lik. Zaista je bilo proročki i junački doći nakon zatvaranja fra Joze Zovke i nastaviti posao. Koliko je utrošio truda i muke, koliko pastoralne razboritosti i molitve, to nikada nitko neće moći pravo ocijeniti. Milost ga je Božja izabrala i poslala. On je odgovorio i djelovao. Svojim pastoralnim i duhovnim iskustvom kanalizirao je onaj veliki izvor koji je provreo na dan ukazanja. Jednako mudro pun Duha Božjega vodio je vidiocima, župu i hodočasnike. Uza sve pozitivno djelovanje svaki se dan morao boriti s napadima i opasnostima koje su htjele uništiti ovo što se događa u Međugorju".¹² Nije ovo jedino mjesto gdje se zajedno spominju sva tri protagonista "međugorskoga fenomena": fra Jozo Zovko, fra Tomislav Vlašić i fra Slavko Barbarić. Na Barbarićev prikaz dodali bismo dvije primjedbe:

Prvo, otac Barbarić dokazano nema pravo kada ovako uzdiže svoga kolegu oca Vlašića, koji je "proročki i junački" došao nakon zatvaranja oca Zovke u Međugorje, jer je i o. Vlašić sve činio na svoju ruku, bez pitanja i odobrenja Biskupskoga ordinarijata. Njegov je boravak i djelovanje u Međugorju kanonski odobreno tek godinu dana kasnije, 1982.¹³

⁸ *Kronika*, svezak IV., str. 730-731.

⁹ Pismo fra Slavka Barbarića kardinalu Vinku Puljiću, 11. siječnja 1997., kopija u Arhivu Biskupskog ordinarijata Mostar (ABOM).

¹⁰ I. SIVRIĆ, *La face cachée de Medjugorje*, St. Francis-du-Lac, Kanada, 1988., str. 41; englesko izdanje *The Hidden Side of Medjugorje*, 1989., str. 61. Uvod napisao izdavač: LOUIS BÉLANGER.

¹¹ *Kronika*, svezak III., str. 5. Slično se, 4 mjeseca prije toga, u pismu od 13. travnja 1984. fra Tomislav Vlašić predstavio Papi kao onaj koji "po božanskoj providnosti vodi međugorske vidiocima".

¹² *Kronika*, svezak III., str. 3.

¹³ *Službeni vjesnik Biskupija Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske*, 2/2008., str. 80 i br. 2/2009., str. 181.

Drugo, oca su Barbarića radikalno opovrgnuli događaji koji su slijedili: otac Vlašić nije ostao “u povijesti ovih ukazanja svijetli lik”, jer su ga 2008. kao uporna neposlušnika njegovi vrhovni poglavari istjerali iz Reda Manje braće i zabranili svim franjevcima u talijanskim i hrvatskim provincijama da ga primaju pod svoj krov pod sankcijom gubitka službe.¹⁴ A na njegovu osobnu molbu, Vrhovna ga je vlast u Crkvi razriješila svih svećeničkih dužnosti i obveza, uključivši i celibat, zabranjujući mu bilo kakve izjave o “međugorskim ukazanjima”.¹⁵ Očito su bili duboki razlozi za takve krajnje sankcije. Kao da se “svijetli lik”, suprotno Barbarićevu “proročanstvu”, prurio u “tamni” lik.

Zapisničar otac Barbarić nastavlja 2. rujna 1985. u kronici o tom “svijetlom liku”: “Svjedok sam kao nitko drugi, jer sam s njim punih 13 mjeseci bio zajedno u sobi... Samo kad se sjetim svih napada sa strane Ordinarijata, onda imam dovoljno razloga kazati: I Tomislavovo ponašanje i odgovori i postavljanje prema biskupu, molitve i postovi unatoč svim ocrnjivanjima su jedan od dokaza da je ovdje - Kraljica Mira.”¹⁶

Doznajemo, evo, iz vlastitih usta i pera oca Barbarića da je on osobno, dok je formalno bio duhovni pomoćnik u Mostaru, s ocem Vlašićem “punih 13 mjeseci bio zajedno u sobi”, u Međugorju, bez znanja i odobrenja Ordinarijata, a, vidjeli smo, i Provincijalata, jer je iz Mostara “pobjegao”. Vlašićevo ponašanje za novoga je kapelana Barbarića dokaz da je “ovdje - Kraljica Mira”. Temeļiti crkveno nepriznata “ukazanja” na necrkvenu ponašanju međugorskih neposlušnika oca Vlašića i oca Brabarića može biti samo nepobitan dokaz da su i sama navodna “ukazanja” bez ikakva nadnaravna temelja, kao što su, uostalom, izjavile i mjerodavne crkvene vladi: dijecezanski biskup 1987. i Biskupska konferencija, 1991.!

Zbog necrkvena ponašanja kapelana Barbarića biskup je Žanić 3. siječnja 1985. zatražio od Provincijalata da ga se premjesti iz Međugorja. Nije na to bilo pisana pozitivna odgovora. Biskup je intervenirao još jednom, 30. siječnja 1985.

Pod datumom 30. siječnja 1985. otac Barbarić bilježi u kroniku o sebi: “Provincijalat je poslao

dopis od 29. siječnja 1985. br. 55 u kojem saopćuje da fra Slavko Barbarić po Biskupovom zahtjevu treba biti premješten iz Međugorja. Poslali su i fotokopiran Biskupov dopis br. 1/85. od 3. siječnja. Dakle, njegov prvi dopis ove godine. Zanimljivo je da je Provincijalat čekao, skoro pun mjesec dana da saopći fra Slavku Biskupov zahtjev. Tu mu se savjetuje da ode Biskupu i s njim razgovara u duhu sv. Franje. Ostali smo svi pogođeni, ali ne iznenađeni ovim dopisima,”¹⁷ komentira otac Barbarić odredbe svojih redovničkih i crkvenih poglavara.

Dok su Ordinarijat i Provincijalat poduzimali odluke o premještanju, izričito je intervenirala navodna međugorska pojava, objavljujući preko “vidjelaca” svoju “želju” koju je otac Barbarić, “Božjom providnošću izabran”, razumio kao neku vrstu dekreta, mimo svakoga crkvenog *ususa*, da fra Slavko ostane kao “voditelj” svih pojedinosti i bilježaka, kao kroničar župe, dok ne prestanu “viđenja”. Naime 3. veljače 1985. otac Barbarić u župnoj kronici donosi vlastitu bilješku o svojoj ulozi u Međugorju iz “poruke” samoga priviđenja:

“Viđenje je bilo kao i obično. Večeras nešto kraće nego ovih dana. Samo dvije minute. Prisutni su Marija, Ivan i Jakov. Bila je poruka za fra Slavka, kako je obećano jučer u viđenju. Izrečena je preko Ivana. Glasi kako slijedi: ‘Ja bih željela da Slavko ostane ovdje, da vodi sve pojedinosti i bilješke da na kraju moga dolaska imadnemo jednu preglednu sliku o svemu. Ja ću moliti ovo vrijeme za Slavka napose i za sve koji rade u ovoj župi.’”¹⁸

“Pojava” se ne osvrće na odluke crkvenih poglavara o premještanju neposlušna kapelana, nego izražava svoju “želju” da fra Slavko ostane kao nepremjestivi svećenik i određuje ga da “vodi sve pojedinosti i bilješke da na kraju moga dolaska imadnemo jednu preglednu sliku o svemu”. Kapelan se Barbarić stao grčevito držati te pojave “želje”. Pokazalo se da od toga nije ništa istina, nego sve sami psihički umišljaji i želje fra Slavka i manipuliranih “vidjelaca”. Otac će Barbarić 2000. godine umrijeti, a “ukazanja” će se nastaviti istom svakidašnjom učestalošću. I nije poznato tko je, nakon toga, bio zadužen za snimanje “pregledne slike” događaja do prestanka “viđenja”, kako ih

¹⁴ *Pismo* Generala reda provincijskim ministrima Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Italije, u: *Službeni vjesnik*, 2/2009., str. 180.

¹⁵ *Službeni vjesnik*, 2/2009., str. 179.

¹⁶ *Kronika*, svezak III., str. 4.

¹⁷ *Kronika*, svezak III., str. 238-239.

¹⁸ *Kronika*, svezak III., str. 247; R. LAURENTIN, *Dernières Nouvelles*, 3 (1985) francuski: str. 25-26; talijanski: str. 29-30.

fra Slavko redovito naziva (općenito se drži da su "ukazanja" nešto izvan osobe, objektivno, a "viđenja" su u osobi, subjektivno).

Pod datumom 4. veljače 1985. otac Barbarić zapisuje: "Danas je fra Slavko razgovarao sa fra Jozom Pejićem i sa biskupom Pavlom Žanićem. Sav razgovor sa fra Jozom se može svesti na nekoliko točaka:

- On je spreman učiniti za Međugorje sve što može;

- Prigovara da smo mi koji ovdje djelujemo premalo kontaktirali s Biskupom i da nismo ni najmanje njegove zahtjeve slušali, što bi njemu - Provincijalu - olakšalo manevre;

- I zadnji argumenat svega jest, da je Biskup koji govori riječ najodgovorniji i on može bez navođenja razloga premještati.¹⁹

A iz razgovora s biskupom bilježimo ovu fra Slavkovu: "Priznao je s jedne strane da nema protiv fra Slavka još težih dokaza kao protiv fra Tomislava Vlašića, ali da i fra Slavko za svaku stvar ima deset tumačenja".²⁰ Podsjetiti ćemo se još na tu biskupovu karakteristiku Barbarićeva ponašanja i "tumačenja".

Evo i intervencije splitskoga nadbiskupa s obzirom na nepremještaj: pod datumom 5. veljače 1985. fra Slavko bilježi kako je nadbiskup Franić u Dubrovniku, "3. veljače 1985., molio usmeno biskupa Žanića da ne razmješta osoblje. Biskup Žanić je rekao: Hvala!"²¹ Što bi drugo rekao nadbiskupu, nepozvanu savjetniku, koji je više puta, pa i *incognito*, zalazio u Međugorje bez ikakva obavještenja mjesnoga ordinarija?!

Ne samo nadbiskup Franić, nego se i navodna međugorska noćna pojava ponovno zauzela "za svećenike", tj. za fra Slavka Barbarića, da ih biskup ne "progoni". Dne 6. veljače 1985. u 23,00 sata prije ponoći pojava s Križevca šalje poruku preko "vidioca" Ivana biskupu Žaniću: "Oče, nemojte progoniti moje svećenike, glasnike Božje riječi, ako već u moj dolazak ne vjerujete i moje vjesnike preko kojih dajem poruke i vodim ih u život. Oče dragi, poslušajte moje riječi i zauzmite

stav. Počnite raditi."²² Biskup je bio zauzeo stav, i to odlučan.

Otac je Barbarić razgovarao s biskupom Žanićem na Humcu 5. svibnja 1985. i potom zabilježio: "Razgovor je trajao oko 15-tak minuta, a sadržaj i povod je moj premještaj. Biskup je odlučno još uvijek za to da ja budem premješten".²³ Već su prošla četiri mjeseca od prvoga biskupova zahtjeva.

Posebna je uvučenost dr. fra Slavka Barbarića u zamršenu aferu oko koverte Ivana Dragičevića, 1985. godine, s obzirom na "veliki znak", od kojega nije bilo ništa osim naivna najavljivanja znaka i Barbarićevih neistina. O tome je opširnije pisano.²⁴

BLAGAJ, 1985.-1988.

Biskup po treći put inzistira, pismom od 20. srpnja 1985., da se otac Barbarić premjesti. O tome čitamo u kronici fra Slavkov zapis, da je došao tajnik Provincije i "donio zahtjev od biskupa Žanića da se mene premjesti u roku od tjedan dana. Dekret je potpisan 20. srpnja 1985, pod brojem 589/85. Razlog je što se nisam držao uredaba i naredaba koje sam navodno dao kod zadnjeg razgovora".²⁵

Sada počinje grčevita borba protiv dekreta i premještaja, jer je otac Barbarić uvjeren ako on ode iz Međugorja, Međugorje će biti - razoreno! Pod datumom 27. srpnja 1985. zapisuje: "Već su počele dolaziti reakcije na Biskupovo pismo. Mnogi su se fratri uzbunili i već mnogi vjernici. Razgovarali smo nakon večere fr. Tomislav Vlašić, Jozo Zovko, Ljudevit Rupčić, Dobroslav Stojić, ja i kasnije se pridružio župnik fra Tomislav Pervan. Dogovorili smo se da o tome treba razmišljati. U svakom slučaju treba nešto poduzeti, jer odgovornost je na nama za ove događaje. Konkretni koraci su objaviti stav fratara, možda pokupiti potpise, pa poći Provincijalu, te Biskupu, angažirati javnost saopćujući očite namjere Biskupove da ovo sve uništi".²⁶ Kazuje li nam otac Barbarić,

¹⁹ *Kronika*, svezak III., str. 249-250.

²⁰ *Kronika*, svezak III., str. 252.

²¹ *Kronika*, svezak III., str. 256.

²² *Kronika*, svezak III., str. 265; *Ogledalo Pravde*, str. 91-93.

²³ *Kronika*, svezak III., str. 484.

²⁴ "Veliki znak – veliki uzmak", u: *Ogledalo Pravde*, Mostar, 2001., str. 102-108; "Dvosmislene igre oko 'Velikoga znaka'", u: *Službeni vjesnik Biskupija Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske*, 3/2009., str. 270-279.

²⁵ *Kronika*, svezak IV., str. 723.

²⁶ *Kronika*, svezak IV., str. 726-727.

napismeno, samo metodu “hercegovačkoga slučaja”, ili i “međugorskoga fenomena”: prvo “stav frataru”, drugo “pokupiti potpise”, treće “poći Provincijalu, te Biskupu”, četvrto “angažirati javnost”? Zar je to crkvena metoda jednoga pravog redovnika i svećenika: “angažirati javnost” da ne dođe do premještaja seoskoga kapelana!?

Pod datumom 28. srpnja 1985. o. Barbarić piše: “Ako najesen prihvate Međugorje oni koji će nijekati sve i biti ‘poslušni’, postoji zaista opasnost da se sve razruši”.²⁷ Otac Barbarić kao da je uvjeren da Međugorje ovisi o prihvatanju franjevac koji bi trebali doći najesen u župu, o njihovu “posluhu” ili neposluhu crkvenim poglavarima, a ne o snazi navodnih “ukazanja”. Ili još točnije, kao što je napisao dan prije: “odgovornost je na nama za sve događaje”!

Dana 1. kolovoza 1985. Barbarić piše u kronici: “Mnogi me pitaju što je sa mojim premještajem. Pravoga odgovora nema još nitko od nas. Svi osjećamo da treba nešto činiti, ali što i kako. U svakom slučaju treba posao u Međugorju biti nastavljen i to pod svaku cijenu. Ne smije se izdati”.²⁸ “Pod svaku cijenu”! Bez obzira na biskupa, na Biskupsku konferenciju i na Svetu Stolicu!

Fra Slavko se Barbarić u svome neposluhu crkvenom premješčaju oslanja čak na možebitni “nutarnji govor” (*locutio interna*) don Stefana Gobbija, talijanskoga “karizmatika” s unutarnjim glasovima, da će ipak moći ostati u Međugorju, a pogotovo “dokle Gospa bude htjela”! Pod datumom 6. kolovoza 1985. zabilježio je fra Slavko: “Prije podne se pozdravio sa mnom don Gobbi. Rekao je da će doći koncem listopada i da mu se čini da je imao nutarnji govor, da ću ja moći ostati. Jedno znam: dokle Gospa bude htjela naći će se načina da ostanem i služim. Ne smatram se neophodnim ovdje, to bi bila neistina i preuzetost, ali je neophodno služiti”.²⁹ On se, dakle, oslanja i na ono što se don Gobbiju pričinja kao neko njegovo unutarnje neprovjerljivo glasovno neartikuliranje, a pogotovo će ostati - “dokle Gospa bude htjela”!

Otac Barbarić 17. kolovoza 1985. u kronici piše: “Ljudi me sve češće pitaju kad ću ići iz Međugorja. Ništa ne odgovaram. Vidjet ćemo!”³⁰

Provincijalat je 5. rujna 1985. napismeno predložio oca Barbarića za kapelana u Blagaj. Ordinarijat je to odobrio 6. rujna 1985. Fra Slavko upisuje u međugorsku kroniku pod danom 6. rujna 1985.: “Mene su premjestili u Blagaj. Znam da je to po traženju Biskupovu. Što mogu ako sam pogriješio što sam nastavio vjerovati i djelovati u smislu osvjedočenja! Ja osobno nisam mogao drugi put izabrati. Ako sam zbog ovoga kriv, onda moja ‘krivica’ nije zaslužila ovakve poteze. Međutim, onaj određuje tko ima vlast! Pa neka i bude! Znam bit će problem zbog talijanskog i francuskog, ali će se valjda opet nekako stvori srediti. Fra Tomislav Vlašić će biti rasterećeniji u Vitini, jer dolazi još jedan kapelan - fra Ante Perković. Fra Jozo Zovko je sada bliže, naime u Tihaljini, i on će moći više pomagati. Bogu hvala!”³¹ Tu je opet na okupu međugorska “trojka”: fra Jozo Zovko iz Tihaljine, fra Tomislav Vlašić iz Vitine i fra Slavko Barbarić iz Blagaja! Ali se fra Slavko još ne da iz Međugorja.

Biskup je intervenirao i 10. rujna 1985. i zatražio da fra Slavko mirno napusti Međugorje.

U kronici 20. rujna 1985. otac Barbarić bilježi: “Bit ću u Međugorju koliko to bude Gospa htjela, jer je moja prisutnost ovdje na svoj način čudnovata”.³² On je, dakle, odlučan u slušanju “poruka” svojih “vidjelaca i vidjelica”, oslanjajući se na riječi: “koliko to Gospa bude htjela”, i na svoju “čudnovatu” prisutnost u Međugorju, a ne na svoj zavjet poslušnosti i na odluke svojih redovničkih i crkvenih poglavara! Tu se vidi fra Slavkova razdvojena osobnost!

Ipak je 22. rujna imao sv. Mise na Buni i u Blagaju. Ali se opet vratio u Međugorje, jer mu je blagajski župnik rekao da može izbivati cio tjedan. Pita se kako će biskup biti zadovoljan ovakvim “premještajem”.³³ I on sam takav “premještaj” stavlja pod navodnike, i sam uvjeren da “za svaku stvar ima deset tumačenja”, kako mu je u lice rekao biskup Žanić. Kroz to vrijeme svoga “kapelanovanja” u Blagaju otac Barbarić često ide u Međugorje i propagira međugorski fenomen. Vodi međugorsku župnu kroniku. Neumorno piše. Obilazi svijetom zajedno s pojedinim “vidiocima”. Tumači svijetu navodne “poruke”.

²⁷ *Kronika*, svezak IV., str. 730-731.

²⁸ *Kronika*, svezak IV., str. 741.

²⁹ *Kronika*, svezak IV., str. 752.

³⁰ *Kronika*, svezak IV., str. 789.

³¹ *Kronika*, svezak IV., str. 850-851.

³² *Kronika*, svezak IV., str. 901.

³³ *Kronika*, svezak IV., str. 908.

Posljednji *Glasnik mira* sve to ovako tumači: “Da ga zaštititi od komunističkog progona, uprava Provincije premješta ga službeno u Međugorje gdje ostaje do rujna 1985. godine. I tu smeta službenim strukturama, te ga se opet službeno premješta, ovaj put u Blagaj za župnog vikara gdje formalno ostaje od 1985. do rujna 1988. godine. Tijelom i na papiru je u Blagaju, ali duhom i srcem, a onda i tijelom, i nadalje u Međugorju u službi mnogobrojnih hodočasnika i svih potrebitih ljudi”.³⁴

Čini se da nitko nije adekvatnije prikazao fra Slavka dušobrižnika kao crkvenoga neposlušnika kao taj njegov historiograf: “Tijelom i na papiru u Blagaju, ali duhom i srcem, a onda i tijelom, i nadalje u Međugorju”. Eto kontradikcije! Oteo se buntom i neposluhom “službenim strukturama”! I sada bi ga zato trebalo kovati u zvijezde! Da nam bude uzorom redovničkoga i crkvenoga života! Još ćemo se navratiti na ove Barbaričeve “bilokacije”.

PRIVATIZACIJA MEĐUGORSKOGA FENOMENA

“Viđenja” su se redovito događala u “kapelici ukazanja” u crkvi. Biskup je Žanić pismom od 25. ožujka 1985. pisao župniku u Međugorju: “Sada od Vas neodgodivo, nakon svega ovoga, tražim da se ‘vidioci’ udalje od nastupa i ‘viđenja’ u župnoj crkvi. Kako imaju ‘viđenja’ u Mostaru, a ranije su ih imali i u Sarajevu, Visokom i Dubrovniku, tako neka ih imaju kod svojih kuća”.³⁵

Opet “konzultacije” s navodnom pojavom, 26. ožujka, ali ovaj put osobna intervencija fra Slavkova: “Osobno sam zapisao u dnevnik u kapelici tj. u Marijin dnevnik: ‘Gospo, Ti znaš da Biskup traži da idemo iz kapelice! Što nam Ti veliš?’ Evo i poruke: “Draga djeco! Što god vi učinili u ovom mjestu, Bog na poseban način djeluje. Ako vi želite ići negdje drugdje ja ću biti s vama, a moja je želja da dolazite ovdje. Sami odlučite da li ćete prihvatiti.”³⁶ - Nisu prihvatili biskupovu odluku, nego pojavinu želju. Ali samo još neko vrijeme.

Fra Slavko je promatrao kako se međugorski fenomen događa ne samo privatnim “vidiocima” i “vidjelicama” po Međugorju ili gdje se već nađu na bilo kojem mjestu, u brdu, u duhanu, u sobi, u dvorištu, u zvoniku, nego na primjer i u privatnoj

sobi časne sestre I., 25. listopada 1984. Vidjevši da “vidioci” trebaju poći iz kapelice, vjerojatno je otac Barbarić smišljao kako dozvati pojavu i u svoju redovničku sobu. Tako je uspio premjestiti “viđenja” iz “kapelice ukazanja” u svoju privatnu “sobu ukazanja”, kako će se kasnije nazivati.

Pod datumom 31. ožujka 1985. čitamo prvi put vijest da je “viđenje” bilo u “fra Slavkovoj sobi”. Evo njegova zapisa u kronici: “Pater Gianni Sgreva je od fra Slavka tražio oko 13 sati danas jedan dobar znak poslušnosti, da bi se njemu otvorio sutra put kod kardinala Oddija. Stoga su vidoci imali viđenje ne u kapelici nego u fra Slavkovoj sobi. Iz istog razloga nisu predmolili Vjeronjanje i 7 Očenaša. To je učinio fra Slavko sam predmoleći sam ovu molitvu”.³⁷

- Dakle, fra Slavko “poslušao”: prenio “viđenje” iz crkvene kapelice u vlastitu sobu, kao nešto posve osobno i privatno!

“Vidjelica” Marija kaže fra Slavku, 4. travnja 1985., s obzirom na biskupa Žanića, da je molila na brdu, “da ga Gospodin obnovi i da joj je Gospa obećala dati znak na Uskrs za Biskupa jer ju je molila da mu dadne neki znak. Vidjet ćemo”,³⁸ nada se otac Barbarić vjerujući “vidjeličinim” priviđenjima.

I vidjelo se: 7. travnja, na Uskrs, nije bilo nikakva znaka, pa čak nikakve ni Barbaričeve bilješke u kronici. Sve puki psihoumišljaji fra Slavka kapelana “Božjom providnošću izabrana” za Međugorje, kako se sam predstavio u kronici, kao i Marije “vidjelice”, koja je svoju predodžbu specijalno molila da joj dadne znak za biskupa, i u konačnici pripisivanje sve neistine navodnoj međugorskoj pojavi! Laž do laži!

Međutim, sutradan, “viđenje” opet u kapelici. Opet “poslušali” želju iz “viđenja”. I tako kroz nekoliko dana.

Pod datumom 11. travnja 1985. čitamo ponovni preokret: “Viđenje je bilo u fra Slavkovoj sobi”. I onda fra Slavko nastavlja o sebi: “Problem je obojici [nadbiskupima Franiću i Jannucciju, koji su “dohodočastili” u Međugorje] zašto do u potankosti nismo poslušali Biskupa i što se tiče kapelice, kao mjesta ukazanja. Franić je preko Marije dao pitati, da li da viđenja budu u sobi fra Slavkovoj. Gospa je rekla: Da. Vrlo je zadovoljan”.³⁹ Ne zna se tko je vrlo

³⁴ *Glasnik mira*, str. 9.

³⁵ *Pismo* biskupa Pavla Žanića župniku fra Tomislavu Pervanu, br. 281/85., od 25. ožujka 1985.

³⁶ *Kronika*, svezak III., str. 385-386.

³⁷ *Kronika*, svezak III., str. 396-397.

³⁸ *Kronika*, svezak III., str. 410.

³⁹ *Kronika*, svezak III., str. 429.

zadovoljan: nadbiskup Franić ili kapelan Barbarić? Ili obojica? Bitno je da je pojava odobrila "viđenja" u fra Slavkovoju sobi! I onda počinje nizanka takvih "viđenja": od proljeća 1985. do jeseni 1987. godine!

Dne 12. travnja 1985: "Viđenje je i večeras bilo u mojoj sobi." Slijedi vijest: "Viđenje je bilo u mojoj sobi" kroz više tjedana. I onda oko "obljetnice ukazanja tri dana uzastopna: 25., 26., i 27. lipnja. Ovoga posljednjeg dana: "Viđenje je bilo u mojoj sobi. Trajalo je oko tri minute. Prisutni su Marija i Ivan. Poruke nije bilo. Pomislio sam zato što ju je dala u utorak. Marija mi je rekla da je zaboravila. Sutra će pitati poruku".⁴⁰ Marija "zaboravila", a fra Slavko očekivao!

Pod nadnevkom 4. srpnja 1985.: "Viđenje je bilo u mojoj sobi. Prisutan je samo Ivan. Trajalo je oko 3 minute. U svoju teku je zapisao poruku za mene: 'Radosna sam zbog njega, jer čini velika djela šireći moje poruke i govoreći. Ja ću ovih dana na poseban način moliti za njega.'"⁴¹

- Pojava točno kazuje ono što o. Barbarić želi čuti: Ona je radosna što fra Slavko "čini velika djela", i to šireći "poruke". Uzvraća molitvom. Slično kao što je ista međugorska pojava nekako u isto vrijeme 1985. hvalila i Laurentinova "djela"! I preporučivala da se čitaju i propagiraju, kao što on sam piše o sebi.⁴²

Egzorcizam u sobi. Dana 6. srpnja 1985. u Barbarićevju sobi opsjednuta djevojka i njegov egzorcizam: "Sinoć iza viđenja i danas oko podne do 13,30 u mojoj sobi je bila čudnovata borba. Jedna djevojka imenom A. iz Torina imala je neki čudan napad sa simptomima opsjednuća. Sinoć za vrijeme mise u parku je pala, vikala, psovala, grčila se, a onda opet zvala u pomoć na molitvu. Iza toga je ustala i sve bilo normalno. Ja sam ih zamolio da dođu na razgovor. Došli su oko podne i pričali o jučerašnjem događaju. Koliko se A. sjeća - vidjela je križ sa mnogo očiju koje prijete i smiju se. I dok smo o tome govorili opet ju je uhvatilo. Molili smo, vršili egzorcizam. Nikako nije mogla reći da se odriče sotone zauvijek. Nikako nije mogla govoriti 'Slava Ocu'. Došla je i Vicka. Iako A.

nije otvarala oči rekla je ili nešto iz nje: Sada ste mnogo jači."⁴³

Slično se dogodilo i 15. kolovoza 1985., na Veliku Gospu, ali s drugom osobom: "U mojoj sobi je danas bila velika borba sa opsjednutom E. iz Verone.... Kada sam izmolio egzorcizam, bila je vrlo umorna a onda postala agresivna. Prava borba je trajala do podne. Bili smo umorni i uzrujani."⁴⁴

- Fra Slavko vrši egzorcizam, a da uopće nije ovlašten za to. I to sve čini u svojoj sobi. Crkveni kanon 1172,1 strogo propisuje: "Nitko ne može zakonito izricati zaklinjanja nad opsjednutima, osim ako je od mjesnog ordinarija dobio posebnu i izričitu dozvolu." Koliko nam je poznato, mjesni ordinarij biskup Žanić takvu dozvolu sigurno ne bi dao fra Slavku Barbariću! Ali on to ni ne pita, nego sam uzurpira.

"U našoj sobi". Iako je fra Slavko primio dekret od 6. rujna 1985. da se premjesti iz Međugorja u Blagaj, on i dalje bilježi privatna "viđenja" u privatnoj međugorskoj sobi. Tako 17. rujna 1985.: "U mojoj sobi na viđenju su bile novinarke iz 'Figaro' i fotograf."⁴⁵ Međutim od 6. listopada 1985.: "Viđenje je bilo u našoj sobi", tj. u njegovoj i fra Ivana Dugandžića, koji je bio član Biskupijske komisije, i prve i proširene, za ispitivanje događaja u Međugorju (1982.-1986.). Čak će 11. listopada 1985. fra Slavko napisati: "Viđenje je bilo u mojoj - odnosno u našoj sobi".⁴⁶

Onda se tijekom vremena mjesto "viđenja" mijenja: najčešće u "našoj sobi", zatim

26. prosinca 1985.: "u podrumu... Nije bilo u našoj sobi jer je fra Ivan Dugandžić bolestan";

29. prosinca 1985. opet "u našoj sobi"; i onda od početka 1986. nekoliko puta u siječnju "u podrumu", a uglavnom "u našoj sobi";

25. lipnja 1986., na "5. obljetnicu" u isto vrijeme: "Ukazanje je bilo u našoj sobi... Ivanka Ivanković je imala u isto vrijeme ukazanje u svojoj kući koje je trajalo 14 minuta. Vicka Ivanković... imala ukazanje kod kuće";

1. veljače 1987. u "našoj kući";

⁴⁰ *Kronika*, svezak IV., str. 643.

⁴¹ *Kronika*, svezak IV., str. 660.

⁴² R. LAURENTIN, *La fine delle apparizioni è prossima?*, Brescia, Marzo 1985., str. 31: "Fate leggere ai preti il libro dell'abbé Laurentin e divulgatelo"; vidi također *Ogledalo Pravde*, str. 69.

⁴³ *Kronika*, svezak IV., str. 666-667.

⁴⁴ *Kronika*, svezak IV., str. 781a (dva puta se ponavlja isti broj 781, zato ovu stranicu označavamo kao 781a).

⁴⁵ *Kronika*, svezak IV., str. 890.

⁴⁶ *Kronika* svezak IV., str. 955.

26. ožujka 1987. u “sobi ukazanja”! Čak su je tako prozvali! Nije samo “brdo ukazanja”, “kapelica ukazanja” nego i “soba ukazanja”!

28. kolovoza 1987. posljednji se put spominje izraz: “u našoj sobi”.⁴⁷ Ali to znači da je kroz sve to vrijeme svoga boravka “na papiru” u Blagaju fra Slavko imao svoju postelju u Međugorju.

Otac je Barbarić preminuo 24. studenoga 2000. i već sutradan međugorski “vidioci” u “ukazanju” čuli su “poruku” o njemu: “Radujem se s vama i želim vam reći da se vaš brat Slavko rodio za nebo i da zagovara za vas”.

Fra Slavko se ponašao u skladu sa svojim psihumišljajima i psihoželjama koje nam je ostavio zapisane

da je “Božjom providnošću izabran” za Međugorje - 2. rujna 1984.;

da ostane u Međugorju i bilježi sve događaje do prestanka “ukazanja” - 3. veljače 1985.;

da se “viđenja” događaju u njegovoj privatnoj “sobi” - od 31. ožujka 1985. nadalje;

da je u “viđenju” odobren prijenos “ukazanja” iz crkvene “kapelice ukazanja” u fra Slavkovu privatnu sobu - 11. travnja 1985.;

da je u “poruci” primio pohvalu kako čini “velika djela” šireći “poruke” - 4. srpnja 1985.;

da ostaje u Međugorju “dokle Gospa bude htjela” - 6. kolovoza i 20. rujna 1985.;

da se “ukazanja” događaju u zajedničkoj sobi dvojice franjevac - od 6. listopada 1985.;

da je ostatak života proveo u Međugorju ili na putovanjima po svijetu u vezi s Međugorjem.

I kao kruna, dogodilo se “bratu našem fra Slavku” da sutradan nakon smrti, na temelju “vidjeličina” “viđenja” i “poruke” praktično bude viđen “u raju” i proglašen “zagovornikom” “vidjelaca” i “vidjelica” - 25. studenoga 2000.

HUMAC, 1988.-1991.

Nakon što je proveo “na papiru” u Blagaju tri godine, a “tijelom” u Međugorju, Provincijalat predlaže fra Slavka za kapelana u župi Humac, 15.

rujna 1988. Biskup odobrava premještaj odmah sutradan. Formalno je kapelan na Humcu, a uglavnom djeluje u Međugorju. O tome opet čitamo u *Glasniku mira*: “Od 1988. do 1991. pomoćnik je meštra novaka na Humcu gdje ujedno obnaša i službu župnog vikara. No i u to vrijeme najviše je u Međugorju među hodočasnicima, ali, zanimljivo, uvijek je stizao obaviti svoje dužnosti na Humcu”.⁴⁸ To znači:

po biskupovu dekretu župni vikar na Humcu,
po redovničkoj odredbi pomoćnik meštra novaka, a

po svojoj samovolji “najviše je u Međugorju među hodočasnicima”. I čovjek stiže obaviti sve “svoje dužnosti”! Nije samo “zanimljivo”, kako naglašava *Glasnik*, nego pravo “čudo”, i humačko i međugorsko! Uostalom i on je sam priznao i zapisao u Međugorju, 20. rujna 1985., da je njegova “prisutnost ovdje na svoj način čudnovata”!

HUMAC, ZAKONITO 1991., MEĐUGORJE, NEZAKONITO 1991.-2000.

Provincijalat je u *Tabuli* predložio fra Slavka opet na Humac, 24. srpnja 1991. Biskup je potvrdio njegov ostanak na Humcu načelno: 30. srpnja 1991., a 2. rujna izdao dekret.⁴⁹

Godine 1991. fra Slavko na svoju ruku prelazi s Humca u Međugorje, bez znanja biskupova. *Glasnik mira* i o tome biografski: “Početkom rata u Bosni i Hercegovini, kada većina starijih fratara kao prognanici odlaze u Tučepu, pojavio se problem ispovjednika u Međugorju. Na usmeno odobrenje tadašnjeg provincijala, pok. fra Drage Tolja, fra Slavko preseljava u Međugorje i ostaje sve do svoje smrti, koja ga je zatekla u petak u 15,30 sati 24. studenoga 2000.[...]”⁵⁰ Biskupski ordinarijat o tome uopće nije bio obaviješten, a kamo li da bi izdao dekret fra Slavku za dušobrižničko djelovanje u Međugorju, što je bilo nužno. Agresorski se rat razbjesnio u Hrvatskoj i BiH. Na Ordinarijatu je biskupska smjena, 1992./93. Fra Slavko u Me-

⁴⁷ Tako 30. kolovoza 1987. nastaje preokret. Kroničar piše: “Odlučili smo da od danas vidioci dolaze na moljenje krunice na kor i da tu bez ičijeg prisustva imaju viđenje. Biskup je zabranio da to bude u prostorijama župnog ureda”. Sličnu će odluku kroničar zapisati i sutradan: 31. kolovoza 1987.: “Od večeras nije ukazanje više u župnom uredu. Odlučili smo u dogovoru s vidiocima da oni dođu na moljenje krunice i da budu na crkvenom koru. Na ovaj način želimo vidiocima zaštititi od nasrtljivosti neuvjernih hodočasnika.” Biskup je bio zabranio “ukazanja” i u župnoj crkvi, ali nije valjda kor – crkva! No ni taj se “dogovor” nije poštovao: 9. rujna 1987. - opet u crkvi “u kapelici”! Ima i ova: 13. rujna 1987. “Vidioci su večeras ostali kod svojih kuća i tu imali viđenje”!

⁴⁸ *Glasnik mira*, str. 9.

⁴⁹ *Mir i dobro*, 3/1991., str. 18.

⁵⁰ *Glasnik mira*, str. 9.

đugorju tijekom vremena razvija svoje aktivnosti, koje se uvelike u *Glasniku* hvale.

Od 1996. nadalje više je dopisa razmijenjeno između Ordinarijata i oca Barbarića, a da novi biskup nije postavio pitanje njegova legalna djelovanja u župi, u predpostavci da fra Slavko ima uredan dekret.⁵¹ Osobito se korespondencija odvijala u vezi s jednim "hotelom" u Međugorju za koji se fra Slavko zauzeo kod inozemnih donatora i pokazao svoje višestruko lice upadajući u izravne laži.⁵² Iz ovoga fra Slavkova posljednjega razdoblja, nezakonito provedena u Međugorju iznosimo dvije stvari.

KNJIGE I MOLITVENICI

Koliko ih je objavljeno? Prema *Glasniku*, tri-naest. Ali vidjet ćemo kako se ne slažu svi naslovi. *Put križa*: "Preveden je na preko dvadeset jezika i postao molitvenik milijunima", ističe jedan u svo- me prilogu u *Glasniku*. Tu bi tvrdnju trebalo doku- mentirati potkrijepiti: i da je preveden na preko 20 jezika i da služi milijunima kao molitvenik.

- Na međugorskoj web stranici *Bibliografija* fra Slavka Barbarića obuhvaća 110 naslova na raznim jezicima, na hrvatskom 16 naslova, od kojih su tri po dva izdanja, dakle svega 13 knjiga. *Put križa* u toj Bibliografiji nalazimo preveden na pet-šest jezi- ka, a ne na preko dvadeset!

Slavite Misu srcem; U školi ljubavi; Klanjajte se srcem mome Sinu; Slijedi me srcem; Molite zajedno radosna srca. "I ove su knjige prevedene na preko dvadeset jezika i prodane u milijunima primjera- ka",⁵³ dodaje isti člankopisac.

- U spomenutoj *Bibliografiji* nijedan naslov ne prelazi šest ili sedam prijevoda! Odakle dvadeset? A velik ih je broj i preveden i objavljen u samome Međugorju u svrhu međugorske propagande.

Isti autor još dodaje ove naslove: *Postite srcem; Daj mi svoje ranjeno srce; Biseri ranjena srca; Razgo- vori i Susreti i iskustva u Međugorju* [točan naslov: *Razgovori - Svjetski namjernici naši sugovornici*, Duvno, 1990; a druge dvije knjige, prvi i drugi dio: *Susreti i iskustva u Međugorju* izašle su post- humno, 2002.]; doktorska teza *Obraćanje i religij- ska pedagogija* [točan naslov teze glasi: "Umkehr

als zentrale Lehr-Lernaufgabe christlicher Erw- achsenbildung" /Obraćanje kao središnja zadaća poučavanja i učenja u kršćanskom odrastanju/ u rukopisu str. 447; nije poznato da je prevedena na hrvatski, niti je navedena u spomenutoj *Bibliogra- fiji*; *Poruka za sadašnji trenutak; Međugorje - svjet- sko duhovno središte*.⁵⁴ Ni za jednu od ovih knjiga autor članka ne navodi da je prevedena i na koji drugi jezik niti da je u milijunima objavljena. A ci- tirana knjiga *Međugorje - svjetsko duhovno središte* nije uopće navedena u *Bibliografiji*, niti se takav naslov može naći na internetu. Ni u izvorniku ni u prijevodu.

U *Hrvatskom slovu*, 14. studenoga 1997. - tri godine prije smrti - u intervjuu pod naslovom "Iskustvo Međugorja" otac Barbarić kaže da je objavio 7 knjiga, od kojih su neke prevedene na više od 20 jezika! Dakle samo "neke", a ne svih sedam!

Drugi autor u *Glasniku*, bez razlučivanja samih knjiga, specificira kolika je milijunska naklada: "Njegove su knjige prevedene na dvadesetak jezi- ka i tiskane u preko 20 milijuna primjeraka diljem svijeta".⁵⁵

Ovdje bismo dodali tri primjedbe:

Prva, nijedna od ovih knjiga koje je otac Bar- barić napisao i namijenio kao molitvenike u cr- kvi ili priručnike za razne pobožnosti i primanje sakramenata nema crkveno odobrenje. Niti je fra Slavko tražio takvu dozvolu, a trebao je tražiti. On se vladao da može raditi što hoće. Knjižica *Molite srcem, Molitveni priručnik* za izdavača ima župni ured Blagaj, izašla u Zagrebu, 1987., a odgovara fra Ivica Vego! Znamo njegovu redovničku sudbinu iz 1988. godine.

Druga, kad se govori o Barbarićevim knjigama, čovjek bi pomislio da su posrijedi svesci i svesci sa stotinama stranica. Dobar dio knjižica, inače uku- sno opremljenih, džepnoga su formata od 100 do 150 stranica. I to uglavnom gradivo u vidu bujne propagande međugorskih "ukazanja", "poruka", pobožnosti...

Treća, imali smo prigode osvrnuti se na ta ba- snoslovna pretjerivanja i prije deset godina, evo, sada opet ponavljanje takvih maštovitosti objavlje- nih u *Kršnom zavičaju*, 2000. godine. Iz tadašnjega

⁵¹ Tako 25. srpnja 1997.: "Obljetnica ukazanja" bez Ordinarija, u: *Ogledalo Pravde*, str. 239-144. Vidi također str. 101.

⁵² O tome se mogu čitati dokumentirani članci i pisma: "Međugorske nevjerodostojnosti", u: *Crkva na kamenu*, 11/ 1997., str. 3. Vidi također *Ogledalo Pravde*, str. 96-101.

⁵³ *Glasnik mira*, str. 9.

⁵⁴ *Glasnik mira*, str. 9 i 14.

⁵⁵ *Glasnik mira*, str. 11.

svog osvrta uredniku *Kršnoga zavičaja* izdvajamo: "Isto tako prenosite svjedočanstvo 'djelatnika međugorskog svetišta' kako su fra Slavkove knjige 'prevedene na dvadesetak jezika i premašile nakladu od 20 milijuna' (*Kršni zavičaj*, br. 33, str. 274). Hajde, računajte ovako: Navodite 11 fra Slavkovih knjiga, i nijedna knjiga nije doživjela dva izdanja. Neka je svaka knjiga izišla u nevjerojatnih 10.000 primjeraka, to je nevjerojatnih 110.000 primjeraka na hrvatskom, a u nevjerojatnih 20 jezika još puta toliko jest jednako nevjerojatnih 2.200.000 primjeraka. Odakle onda '20 milijuna, čovječe Božji?'"⁵⁶

Ali kad se radi o "međugorskom fenomenu", onda su za naše međugorske propagandiste milijuni - puke sitnice! Tako su film "Gospa" pogledali "milijuni" gledatelja! U jednoj godini bili su "milijuni" pričesnika! Kroz Međugorje je prošlo "30 do 40 milijuna hodočasnika". Fra Slavkove su knjige objavljene u preko 20 milijuna primjeraka! Itd. Čovjek se pita hoće li se, ako se nastavi ovakva igra s milijunima, ubrzo i "viđenja" i "poruke" brojiti u "milijunima"?!

GUBITAK ISPOVJEDNE OVLASTI I KANONSKE MISIJE

Ordinarijat je zatražio od Provincijalata da fra Slavko bude premješten iz Međugorja, i to "što dalje od Međugorja", 29. rujna 1999. Otac se Barbarić pojavio na Ordinarijatu 19. studenoga 1999. I jasno rekao da ne želi ići iz Međugorja. Na to mu je sutradan, 20. studenoga poslan službeni dopis (br. 1438/1999.) ovoga sadržaja:

"Uz priloženo pismo, br. 1437/99. od današnjega nadnevka, šaljem Vam ovaj službeni dopis kojim od Vas tražim:

- da, u razmaku od 15 dana po primitku ovoga pisma, napustite župu Međugorje;

- da, u roku od 15 dana po primitku ovoga pisma, prekinete svaku vrstu djelatnosti u raznim međugorskim "ustanovama" i "udrugama" (o kojima smo jučer govorili, o nekima ste mi ostavili i fotokopije), a pogotovo u onima koje nemaju nikakva kanonskoga crkvenog odobrenja;

- da se držite što dalje od Međugorja i pokažete se poslušnim redovnikom i duhovnim sinom sv. Franje, ne stvarajući daljnje zabune ni sebi ni Crkvi.

Budući da ste u našem razgovoru pokazali otpor da ne kanite poći iz Međugorja zbog preu-

zetih 'obveza', kroz cijelu 2000. godinu, razbor me navodi da Vas ovim dopisom, na temelju Vašega ilegalnog boravka u Međugorju, kanonski opomenem da ću Vam oduzeti ispovjednu jurisdikciju na terenu hercegovačkih biskupija, ako se ne biste, ne daj Isuse, u propisanu roku redovnički i svećenički pokorili i zastalno udaljili iz međugorske župe.

Svojim biste neposluhom pokazali da ni ovaj Vaš ilegalni boravak nije bila obična zabuna, a svojim biste se posluhom iskupili i dokazali da je moguća bila i zabuna!"⁵⁷

I nakon te prve kanonske opomene, fra Slavko je ostao postojan, braneći se kanonima! Nije preostajalo drugo nego mu proglasiti prestanak ispovjedne jurisdikcije na području hercegovačkih biskupija, što je i učinjeno dopisom od 26. siječnja 2000., počevši teći vrijeme gubitka jurisdikcije od 20. veljače 2000.

Fra Slavko je u međuvremenu zatražio od biskupa reviziju odluke, 7. veljače 2000. Biskup mu je još jednom potvrdio svoju odluku, 9. veljače 2000., tj. da će mu prestati ispovjedna ovlast naznačenoga dana ako se ne uredi da on ode iz međugorske župe.

Otac se Barbarić utekao rimskim dikasterijima. Kongregacija za evangelizaciju naroda tražila je od biskupa podatke o fra Slavku dopisom od 27. ožujka, a biskup je odgovorio 8. travnja 2000., zadržavši svoj stav, dok ne dođe fra Slavkov potpis na *Izjavu o posluhu* i konkretan pristanak da se udalji iz Međugorja. Fra Slavko je *Izjavu o posluhu*, potpisao 20. lipnja 2000., ali se živ nije dao iz Međugorja. Potvrđen mu je još jednom prestanak ispovjedne jurisdikcije na području hercegovačkih dijeceza, 30. kolovoza 2000. godine:

"U skladu s dosadašnjim relevantnim dopisima ovog Ordinarijata, posebno s dopisom od 21. veljače ove godine, prot.: 203/2000., ovim Vas obavještavam da u hercegovačkim biskupijama, napose u Mostarsko-duvanjskoj dijecezi,

- 1) nemate nikakve pastoralne službe, napose ne u Međugorju;

- 2) nemate ovlasti ispovijedati vjernike u Hercegovini;

- 3) nemate pravo ni na pastoralnu službu ni na ovlast ispovijedanja samim potpisom *Izjave o poslušnosti*, od 20. lipnja ove godine, dok se prijedlozi o Vašoj eventualnoj pastoralnoj službi ne suglase između Provincijalata i Ordinarijata.

⁵⁶ *Ogledalo Pravde*, Mostar, 2001., str. 61.

⁵⁷ Biskupovo pismo fra Slavku Barbariću, br. 1438/1999., od 20. studenoga 1999.

Ako želite znati što je posrijedi, možete doći na Ordinarijat na razgovor, u kojem ću Vam protumačiti što budem znao i što se Vas tiče, a što pretpostavljam da i Vi dobro znate. Upozoravam Vas, ako budete nastavili u bilo kojoj formi pastoralno djelovati u Međugorju ili bilo kojoj drugoj hercegovačkoj župi, uslijedit će druge kanonske mjere.”⁵⁸

Fra Slavko se pojavio na Ordinarijatu 14. rujna 2000. Bilo mu je teško što nema ovlasti ispovijedati, ali nije popuštao da ode iz Međugorja.

- Kako možete ostati u Međugorju na temelju “Gospina dekreta”, i raditi “na crno”?

Fra Slavko: Ne znam kako je do toga došlo, ali ja sam prešao u Međugorje, kad su fratri otišli u Tučepe, 1991., kad su četnici bili u Dubravama...

- Ispovijedate li?

Fra Slavko: Ne ispovijedam. - Nije istinu govorio!

Ni nakon toga razgovora fra Slavko nije htio ići iz Međugorja.

Svršetkom listopada 2000. još jednom mu je potvrđeno da ostaje bez ispovjedne ovlasti i kanonskoga poslanja:

“S obzirom na kanone koje sada navodite, i s obzirom na pismo koje ste mi prije uručili, jasno sam Vam više puta pisao i u više navrata obrazlagao da Vi u ovoj biskupiji - prema *Zakoniku kanonskoga prava* i odlukama mojih prethodnika - imate ispovjednu jurisdikciju vezanu uz crkvenu službu. Budući da ste na svoju ruku, bez znanja i odobrenja ovog Ordinarijata, napustili crkvenu službu u prethodnoj župi i samovoljno došli u Međugorje prije više godina da pastoralno djelujete, Vi ste se, po sebi, zbog takva neposluha, lišili ispovjedne jurisdikcije. To sam Vam sve protumačio i u više pisama, i proglasio u službenom glasilu *Vrhbosni*, 1/2000., str. 65.”⁵⁹ I na to se upozorenje otac Barbarić posve oglušio.

ZAKLJUČAK. Ako se ima u vidu sve ono što je fra Slavko Barbarić poduzimao i kako se ponašao u Crkvi prema svojim poglavarima, napose prema biskupu, osobito u kušnjama “međugorskoga fenomena” - a nije iznesen nego samo mali dio toga materijala - tj.

da je ostajao u Međugorju danima, mjesecima, godinama bez kanonskoga dekreta, štoviše protiv crkvenoga dekreta;

da je čak, lišen ispovjedne ovlasti i kanonske misije, i dalje djelovao u Međugorju;

da je publicirao “molitvenike” bez crkvenoga odobrenja;

da je izvodio egzorcizme bez mjerodavnoga ovlaštenja;

da je očitovao do kraja života svoju crkvenu neposlušnost;

ne prežući pred neistinama kada su mu zatrebale za njegove ciljeve;⁶⁰

da se pokazao nepokornim i neistinoljubivim u raznim prilikama;

da je sve akcije, koje je poduzimao u Međugorju, činio bez odobrenja i blagoslova Crkve;

da se u Crkvi vladao kao ustrajan neposlušnik i neumoran sektaš u skladu sa svojom vlastitom umišljenošću koju je oblikovao i na “porukama” iz “viđenja”;

da je “za svaku stvar ima[o] deset tumačenja”, kako reče biskup Žanić, a on zapisa o sebi (4. II.1985.);

onda bi citirani autori *Glasnika mira* morali dobro pripaziti da im se ne dogodi ozbiljan promašaj, tj. da u Crkvi veličaju “svijetli lik” fra Slavka Barbarića, kao što je sam otac Barbarić veličao “svijetli lik” sada već otpuštenoga redovnika i razriješenoga svećenika Vlašića. U Crkvi se ne uzdižu na pijedestal uzornosti, a još manje svetosti, neposlušni sinovi i svojeglavi stranputičari! Fra Slavkovo je najteže zastranjenje u tome što je stalno pokušavao ne samo “privatizirati” Blaženu Djevicu Mariju - do vlastite sobe! - nego i Katoličku Crkvu: vladati se ne prema svome zavjetu posluha Crkvi nego bez obzira na odredbe crkvenih poglavara, do smrti. O tome se može sastaviti posebna studija iz njegovih spisa i kronika.

Na kraju, fra Slavko je Barbarić na drugome svijetu, a mi smo u ovoj suznoj dolini putnici prema vječnosti. Bog je jedini pravedan Sudac i svi smo u njegovoj ruci. Ponavljam ono što sam rekao i na njegovu sprovodu: “Neka Krist Kralj primi dušu pokojnoga svećenika fra Slavka i udijeli mu nagradu za sva dobra djela, i oprostjenje za sve propuste.”⁶¹ Neka mu milosrdni Bog udijeli vječni pokoj!

⁵⁸ Biskupovo pismo fra Slavku Barbariću, 30. kolovoza 2000., prot. 1244/2000.; kopija u ABOM.

⁵⁹ Biskupovo pismo fra Slavku Barbariću, 30. listopada 2000., prot. 1695/2000.; kopija ABOM.

⁶⁰ O tome se mogu čitati dokumentirani članci i pisma: “Međugorske nevjerodostojnosti”, u: *Crkva na kamenu*, 11/1997., str. 3. Vidi također “Poruke s obzirom na dva hotela”, u: *Ogledalo Pravde*, str. 94-101.

⁶¹ *Ogledalo Pravde*, str. 62.

*Narav mati želju dade
da istinu svak poznade.*

*Zato pamet razboritu
zadobismo mi na svitu.*

*Da se čovik uvik uči,
stvari pravo da dokuči.*

*I da pamet ne počine
dok ne stigne do istine.*

Don VID DOŠEN (1720.-1778.),
svećenik Senjske biskupije,
profesor moralne teologije u Požegi.

OBLJETNICE

STOTA OBLJETNICA SMRTI BISKUPA BUCONJIĆA

U crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru dijecezanski biskup Ratko Perić prevodio je misno slavlje u kojem su sudjelovali: generalni vikar don Tomo Vukšić, provincijal fra Ivan Sesar, viceprovincijal fra Miljenko Šteko, i brojni svećenici. Biskup je nakon nekoliko misli o neoskvrnjenom začeću blažene Djevice Marije govorio o biskupu Paškalu.

O biskupu Buconjiću preuzimam životne podatke od onih koji su o njemu pisali. Autori se uvijek ne slažu u nekim podacima.¹ U Drinovcima, 2. travnja 1834. rođen od oca Stjepana i majke Vide r. Šimić, u obitelji od 11 djece, šest sinova i pet kćeriju. Na krštenju mu dano ime Stipan. Na Širokom Brijegu, 13. listopada 1851. obukao franjevačko odijelo i dobio novo ime fra Paškal, koje će zadržati do smrti.

U Širokom Brijegu, 10. studenoga 1852. nakon novicijata položio vječne zavjete u ruke fra Anđela Kraljevića, tadašnjega kustoda.

U Ferrari, u Italiji, nakon studija filozofije i teologije, 21. prosinca 1856. zaređen za svećenika. U istom gradu do četiri dana, licem na Božić, 25. prosinca 1860., slavio Mladu Misu i nastavio završnu godinu naukovanja.

U istoj Ferrari, 18. prosinca 1858. položio profesorski ispit iz filozofije.

U Rimu, 8. lipnja 1859., na Franjevačkom učilištu imenovan profesorom filozofije.

U Hercegovinu se vratio u prosincu 1866.

Imenovan kapelanom godine 1871. u novoo-snovanoj kapelaniji Drinovci, a od 1873. župnikom novouspostavljene župe Drinovci. Za izgra-

dnju crkve u Drinovcima doprinio je što u novcu što u materijalu do 20.000 kruna.

Na Širokom Brijegu, 31. svibnja 1874., izabran za kustoda i poglavara hercegovačkih franjevaca.

U Imotskom, 24. travnja 1875., svečano pozdravio austrijskoga cara Franju Josipa zajedno s ostalih osam hercegovačkih franjevaca i izložio mu tužno stanje u Hercegovini.

Kao kustod 1. rujna 1875. zamolio Generala Reda da humačko sjemenište proglasi samostanom (odgovoreno: 5. ožujka 1876.).

U Budimu, 12. studenoga 1878. u deputaciji hercegovačkih predstavnika, katolika, pravoslavnih i muslimana, zahvalio caru Franji Josipu koji je preoteo BiH iz turskih ruku.

U Vatikanu u siječnju (11. ili 24. ili 31. I.) 1880. papa Leon XIII. imenovao fra Paškala naslovnim biskupom magedskim i apostolskim namjesnikom hercegovačkim.

U Zagrebu, na Josipovo, 19. ožujka iste 1880. godine zaređio ga za biskupa u katedrali kardinal Josip Mihalović.

U Rimu, 2. travnja 1880. izdao prvu okružnicu hercegovačkom svećenstvu i puku.

¹ R. GLAVAŠ, "Biskup O. Paškal Buconjić prigodom tridesetgodišnjice biskupovanja 1880-1910., Mostar, 1910.; A. MIŠIĆ, *Chronika biskupije*, I., Mostar, 1912.-1942., str. 7; A. NIKIĆ, "Gradnja biskupskih rezidencija u Mostaru", u: *Kršni zavičaj*, 13/1980., str. 20-26; B. PANDŽIĆ, "Biskup fra Paškal Buconjić", u: *KZ*, 17/1984., str. 39-45; A. NIKIĆ, "Djelovanje biskupa Buconjića", u: *KZ*, 17/1984., str. 45-48; M. PERIĆ, "Život i rad mostarsko-duvanjskih i trebinjsko-mrkanskih biskupa u zadnjih 100 godina", u: *Katolička Crkva u BiH u XIX i XX stoljeću*, Sarajevo, 1986., str. 275; M. GLIBOTA, "Biskup fra Paškal Buconjić...", Uz 160. obljetnicu rođenja", u: *Imotska krajina*, 31. ožujka 1994.; I. GAVRAN, "Veliki hercegovački biskup", u: *Svjetlo riječi*, 9/1995., str. 14; A. NIKIĆ, BUCONJIĆ PAŠKAL, u *Hrvatski biografski rječnik*, 2/1989., str. 402-403. Nova Hrvatska enciklopedija, br. 2/2000., str. 374.

U Mostar svečano ušao kao zaređeni biskup 25. travnja 1880.

U Vatikanu, 5. srpnja 1881., Papa uspostavio biskupsku hijerarhiju u BiH.

Pet mjeseci kasnije, 12. listopada, isti ga Papa imenovao biskupom novouspostavljene Biskupije mostarsko-duvanjske.

Što je učinio za sestre franjevke?

Pozvao ih iz Maribora u Mostar, 1899. godine da vode sirotište. "Biskup, da materijalno osigura novo sirotište, pripisa mu neke svoje kuće u Mostaru i Nevesinju i prostrano zemljište za gospodarstvo u Bijelom Polju, kraj Mostara, gdje će školske sestre svoju podružnicu osnovati".

Što je učinio za Provinciju?

- Priopćio Kongregaciji za širenje vjere da je dotadašnja katedrala sv. Petra i Pavla postala samostanska Crkva, a on će graditi novu katedralu, 14. svibnja 1885.

- Odobrio gradnju samostana u Mostaru s istočne strane crkve, 30. travnja 1886.

- Blagoslovio temeljni kamen novoga samostana u Mostaru. 19. ožujka 1889.

- Blagoslovio u samostanu prostorije određene za bogosloviju, 7. listopada 1895.

Do same crkve poklonio je komad najboljega zemljišta, nekoliko vinograda u okolici i prostranu sjenokošu u Blatu za uzdržavanje bogoslova u Mostaru.

Što je činio za Mostarsko-duvanjsku biskupiju?

Kao župnik od 1873. novouspostavljene župe Drinovci za izgradnju nove crkve doprinio je što u novcu što u materijalu do 20.000 kruna.

Biskupiju razdjelio, 10. svibnja 1883., u 5 dekanata: mostarski, ljubuški, bekijski, duvanjski i širokobriješki.

- Osnovao župu Vinicu u Buškom jezeru, 7. svibnja 1885.

- Osnovao je župu Posuški Gradac, 28. travnja 1887.

- Izdao odluku o osnivanju župe Tihaljina, 19. svibnja 1889.

- Osnovao župu Međugorje, 1. svibnja 1892.

- Osnovao je župu Nevesinje, 1899., i župnikom imenovao don Marijana Kelavu, sagradio je župnu crkvu i župni stan i nakupovao mnogo zemljište i uložio oko 60.000 kruna.

- Podigao je novu biskupsku rezidenciju u Mostaru, od 1905. do 1909., koja je koštala oko 100.000 kruna. U novu je zgradu preselio 24. ožujka 1909.

- Imenovan apostolskim administratorom Trebinjske biskupije, 8. travnja 1890.

- Dne 8. prosinca 1910. preminuo u biskupskoj rezidenciji u 77. godini života. Pokopan ovdje u staroj crkvi sv. Petra i Pavla, s impozantnim poprsjem i spomen pločom. Kad je 1992. crkva srušena, njegovi su posmrtni ostatci preneseni na groblje Šoinovac.

JEDANAESTA OBLJETNICA SMRTI BISKUPA ŽANIĆA

(Mostar, 11.1.2011.) - Na 11. obljetnicu preminuća umirovljenoga mostarsko-duvanjskog biskupa Pavla Žanića, u utorak 11. siječnja 2011., mjesni biskup Ratko u konceleciji s generalnim vikarom don Tomom Vukšićem, msgr. Antom Brajkom, umirovljenim don Srećkom Majićem, katedralnim župnikom don Lukom Pavlovićem, kancelarom don Antom Luburićem, i bolničkim kapelanom don Radoslavom Zovkom, predvodio je Misu zadušnicu. Odazvao se dobar broj župljana na molitvu i misno sudioništvo.

U početku je biskup rekao da ovom sv. Misom Božjoj ljubavi preporučuje dušu biskupa Žanića. On je imenovan biskupom s pravom nasljedstva

9. prosinca 1970., zaređen u Mostaru 1. svibnja 1971., bio koadjutor do 14. rujna 1980., kada je preuzeo upravu hercegovačkih biskupija. Nakon 13 godina upravljanja prepustio je biskupije svomu nasljedniku 23. srpnja 1993., a preminuo na današnji dan 2000. u Splitu i pokopan u svome Kaštel Novom. Nije ovo samo preporuka, nego i zahvalnica Bogu za 23 godine vjerna služenja biskupa Žanića u hercegovačkoj Crkvi.

Biskup je u kratkoj propovijedi govorio o biskupu Pavlu kao prirodno umno talentiranu vjerniku i svećeniku, koji je svoj intelektualni dar razvijao kroz sjemenišnu gimnaziju i teologiju postizujući najbolje ocjene. Nakon prezbiterijskoga

ređenja i godine dane pastoralne prakse splitski ga je biskup Kvirin Bonefačić želio poslati na daljnji studij u Rim, ali su zbog pada Italije u metežu i neredu bile prekinute veze, u jesen 1943. godine. U nas je komunizam osvajao sve više prostora dok nije zavladao zemljom. Don Pavao Žanić na raznim je župama stalno pratio teološku i pastoralnu literaturu na talijanskom i francuskom jeziku. Svoju je erudiciju pokazivao i u propovijedi-
ma i u raspravama i u pisanim člancima.

Imao je kao biskup povjerenja u svoje suradnike. Čim je preuzeo upravu ovih biskupija pokrenuo je pastoralni mjesečnik "Crkvu na Kame-
nu", u kojoj je iz broja u broj pisao svoju pastirsku riječ kleru i puku. List redovito izlazi, pa i kroz sve ratno vrijeme, do danas preko 360 brojeva.

Od 1987. godine biskup osniva Teološki institut, najprije pod formom vjeronauka za odrasle, a nakon društvenih promjena pretvara se u vi-

sokoškolsku ustanovu iz koje izlaze kvalificirani katehete. Do sada su na Institutu diplomirala 194 studenta.

Radovao se uspjehu svećenika na području teološke knjige i religiozne kulture. Na daljnji studij poslao je desetak hercegovačkih svećenika koji su tijekom vremena postigli znanstvene stupnjeve magisterija ili doktorata.

Biskup je Žanić proslavio Zlatnu Misu u Mostaru 1.-2. lipnja 1991. Njegov prvi suradnik, tajnik (1986.-1988.), don Tomo Vukšić priredio je u tom povodu Zbornik biskupa Žanića pod naslovom "Istina oslobađa", u kojem je opisano slavlje Zlatne Mise i sve oko nje, priređena njegova bibliografija od 1940. do 1991., oko 200 naslova, i skupljeni njegovi članci koji tretiraju crkvenovjersku tematiku (Mostar, 1992.). Koristan izvor za proučavanje osobe i djela pokojnoga biskupa Žanića.

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

Od 4. prosinca 2010. do 9. travnja 2011.

Dijecezanski biskup Ratko Perić:

4. prosinca 2010. pozvao na razgovor don Marija Pavlovića, koji je izjavio da napušta svećeničku službu.

5. prosinca dopisom ga pozvao da obavi duhovne vježbe i vrati se u svećeništvo, ili *ipso facto* nastupa *suspensio a divinis*, koja je u obliku monituma najavljena 1. travnja 2010.

6. prosinca nastavio sa slavljenjem Misa zornica u katedrali, s kratkom propovijedi.

8. prosinca predvodio koncelebrirano misno slavlje u povodu 100. obljetnice smrti prvoga mostarsko-duvanjskog biskupa fra Paškala Bucnjića u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru. Sudjelovali: provincijal fra Ivan Sesar, viceprovincijal fra Miljenko Šteko, generalni vikar don Tomo Vukšić i oko 15 svećenika.

11. prosinca predsjedao sjednici Katehetskoga vijeća BK BiH u Sarajevu i potom blagoslovu Svećeničkoga doma Vrhbosanske nadbiskupije, koji je obavio kardinal Vinko Puljić.

12. prosinca poslije podne u 17,00 predstavio u Stocu, zajedno sa župnikom don Rajkom Markovićem i prirediteljem Perom Milanovićem, novoizišlu knjigu Crkve na kamenu "Mučeništvo Marka Milanovića". Bilo oko stotinu sudionika.

14. prosinca govorio u večernjem predstavljanju knjige o Marku Milanoviću u Mogorjelu u Čapljini. Osim prireditelja Pere Milanovića sudjelovao je don Jozo Milanović, benediktinac, i don Ivo Šutalo, župnik u Studencima, a večernji je program vodio čapljinski župnik don Ivan Turudić. Bilo oko 250 sudionika.

15. prosinca primio don Ivicu Stankovića, kojemu zbog njegova samovoljna izbjivanja iz biskupije još nisu dignute kanonske sankcije.

16. prosinca, četvrtak, na poziv rektora don Marijana Pejića pohodio Travničko dječjačko sjemenište. U 11,00 sati slavio pučku sv. Misu u sjemenišnoj crkvi sv. Alojzija Gonzage i govorio

o sv. Ivanu Krstitelju, a u 16,00 predvodio ispit savjesti djelatnika Katoličkoga školskog centra po Dekalogu; u 12,30 don Ivo Šutalo, suputnik, održao predavanje sjemeništarima, a u 16,30 slavio sv. Misu djelatnicima Centra i propovijedao. Susreli se s poglavarima sjemeništa, i s hercegovačkim sjemeništarima, kojih je svega osam.

- Uvečer u 20,00 sati u Katoličkom školskom centru u Žepču, koji vode hrvatski salezijanci, predstavio monografiju "Arhitektonika pape Siksta V.", zajedno s autorom akademikom Andrijom Mutnjakovićem.

17. prosinca ujutro pozdravio sestre Milosrdnice i u njihovoj kapelici u Žepču, zajedno s don Ivom, slavio sv. Misu.

18. prosinca u Emausu u Bijelom Polju roditeljima svećeničkih kandidata, kojima je generalni vikar don Tomo Vukšić održao predavanje, slavio sv. Misu i čestitao Božić.

19. prosinca, nedjelja, slavio sv. Misu u Svećeničkom domu.

22. prosinca u biskupskoj rezidenciji priređeno Božićno primanje za svećenike, redovnike i redovnice. Pozdrav i čestitku izrazio generalni vikar, a biskup uzvratio dobrim željama i čestitkama za Božić i za Novu 2011. godinu.

- Poslije podne primio skupinu novinara i uputio javnosti Božićnu i novogodišnju čestitku.

25. prosinca, subota, predvodio Misu polnoćku u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru.

- Predslavio također poldanju Misu u 11,00 sati. Susreo se s vjernicima i razmijenio božićne čestitke u katedralnoj dvorani na primanju koje je priredio župni ured.

26. prosinca, blagdan Svete Obitelji, zaređio đakona Davora Berezovskoga za prezbitera, a bogoslova Ivana Marčića za đakona u župnoj crkvi sv. Ivana Krstitelja na Gradini. Bilo oko 35 koncelebranata i puna crkva vjernika.

- Susreo se s don Draženom Kutlešom, službenikom Kongregacije za biskupe, koji je sudjelovao u Misi ređenja.

29. prosinca primio don Antu Kutlešu, novoimenovanoga župnika u hrvatskoj misiji u Reutlingenu.

30. prosinca primio vladiku Grigorija Durića, zahumsko-hercegovačkoga i primorskoga, koji je najavio svoj prelazak iz Trebinja u Mostar.

31. prosinca delegirao don Tomu Vukšića da na kraju građanske godine predvodi Misu zahvalnicu u katedrali.

Godina 2011.

1. siječnja 2011., Nova godina, slavio sv. Misu u 11,00 u katedrali.

- Pohodio bolesne svećenike don Nedjeljka i don Marijana Bevandu u Rehabilitacijskom centru u Mostaru.

2. siječnja na poziv vladike Grigorija, u povodu njegove i eparhijske Krsne slave, nazočio pravoslavnoj arhijerejskoj liturgiji u staroj crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije u Bjelušinama u Mostaru, potom sudjelovao na objedu u Bišću i održao prigodni govor.

6. siječnja poslao don Ivana Kovača i don Ivana Bebeku da prisustvuju Božićnoj liturgiji koju je u pravoslavnoj crkvi u Mostaru predvodio vladika Grigorije Durić.

7. siječnja primio bogoslova Tomislava Zubca pred njegov povratak na studij u Rim.

8. siječnja susreo se na Ordinarijatu s dr. Ninom Raspudićem, profesorom talijanistike u Zagrebu i publicistom.

- Primio don Davora Berezovskoga i Peru Miličevića pred njihov povratak u Rim na nastavak studija.

10.-17. siječnja primao župnike na Ordinarijatu koji su dolazili podnijeti godišnje izvještaje o župama.

11. siječnja predvodio sv. Misu, koncelebrirajući, za pokojnoga biskupa Pavla Žanića u mostarskoj katedrali.

12. siječnja na poziv nadbiskupa Želimira Puljića održao predavanje na svećeničkoj rekolekciji u Zadru na temu "Objava i karizma".

16. siječnja nedjelja, slavio Misu u kapelici Duha Svetoga.

20-21. siječnja primao župnike koji su dolazili podnijeti godišnje izvještaje.

23. siječnja, nedjelja, zajedno s kancelarom don Antom Luburićem doputovao u Zagreb.

24. siječnja sudjelovao na 13. zajedničkom zasjedanju HBK i BK BiH u Nadbiskupijском pastoralnom institutu na Kaptolu.

- Generalni vikar u ime biskupa, klera i puka iz Hercegovine čestitao novoimenovanom biskupu dubrovačkomu, msgr. Mati Uziniću, dosadašnjem rektoru bogoslovije u Splitu.

25-26. siječnja obavio godišnje medicinske pretrage na Rebru u Zagrebu. Stanje? Liječnik Škegro preporučuje da se javi do godine u ista doba.

30. siječnja na poziv župnika don Ante Luburića, slavio sv. Misu u oratoriju sv. Pavla u Nevesinju.

31. siječnja primio prof. dr. Srećka Tomasa iz Osijeka.

1. veljače 2011. na Ordinarijatu ugostio apostolskoga nuncija msgr. Alessandra D'Errica, tajnika nuncijature msgr. Josepha Ashrada, članove Prezbiterskoga vijeća, Konzultorskoga zbora i dekane hercegovačkih biskupija, pred kojima je Nuncij proglasio papinsko imenovanje dr. don Tome Vukšića, generalnoga vikara, biskupom vojnim ordinarijem u BiH.

2. veljače predvodio koncelebrirano sv. Misu u katedrali Marije Majke Crkve za Dan Bogu posvećenih osoba. Sudjelovao novoimenovani biskup vojni ordinarij msgr. Tomo Vukšić, provincijal hercegovačkih franjevaca fra Ivan Sesar, i još desetak koncelebranata, novaci i postulanti s Humca i oko 60 sestara raznih kongregacija.

3. veljače primio njemačkoga ambasadora Joachima Schmidta.

5. veljače podijelio sakrament sv. krizme kandidatima (12) koji su došli iz raznih župa. Uglavnom krizmao one koji su bili nevaljano krizmani.

6. veljače sudjelovao u predstavljanju monografije "Ohrabri se, narode moj" msgr. dr. Želimira Puljića, zadarskoga nadbiskupa i apostolskoga administratora dubrovačkoga. Monografija se odnosi na biskupovo djelovanje u Dubrovniku od 1990. do 1993. godine.

7. veljače na poziv fra Ivana Borasa, župnika na Humcu, održao predavanje zaručničkim parovima (74). Podijelio im knjižicu: "Smisao ženidbenoga života".

10. veljače predvodio sv. Misu za u povodu spomendana mučenika Stepinca.

16. veljače dijaloško predstavljanje na Buni.

18. veljače primio na znanje kopiju dekreta kojim Kongregacija za evangelizaciju naroda imenuje don Ivana Štironju nacionalnim ravnateljem Papinskih misijskih djela u BiH.

26. veljače pod sv. Misom u katedralnoj kripti podijelio sakrament sv. krizme. Bilo ih dvoje.

27. veljače na poziv župnika don Tomislava Ljubana slavio sv. Misu u novopodignutoj crkvi na Tepčićima.

Poslije podne, na poziv župnika don Josipa Galića, zajedno s don Ivanom Štironjom govorio o mučeništvu Marka Milanovića u samostanskoj dvorani sestara franjevki u Bijelom Polju. Bilo oko 250 slušatelja.

28. veljače na Ordinarijatu održana zajednička sjednica Povjerenstva BK BiH za vjeronauk i Ministara školstva u županijama s hrvatskom većinom. Tema: Vjera kao integralni dio predškolskoga odgoja.

1. ožujka 2011. u Sarajevu proglašen don Ivan Štironja nacionalnim direktorom Papinskih misijskih djela u BiH. Imenovanje nosi datum: 28. veljače 2011.

2. ožujka 2011. na poziv don Damjana Rauguža, župnika u Rotimlji, uvečer u Pastoralnom centru zajedno s don Ivanom Štironjom predstavio zbornik "Mučeništvo Marka Milanovića". Bilo oko 50 sudionika.

3. ožujka primio dr. Stjepana Tomasa koji sa svojim sinom Domagojem priprema knjigu o don Ivanu Tomasu (1911.-1992.), svećeniku Mostarsko-duvanjske biskupije, u povodu njegove stote obljetnice rođenja.

4. ožujka na poziv voditelja ovogodišnjih krizmanika, don Marka Šutala, katedralnoga kapekana, u katedralnoj velikoj dvorani govorio očevima i majkama krizmanika o roditeljskoj zadaći ljudskoga i vjerskoga odgoja djece. Bilo oko 130 sudionika.

5. ožujka pod sv. Misom u koncelecijaciji s don Ivanom Štironjom, župnim upraviteljem Gruda, podijelio sakrament sv. krizme četveroma kandidatima iz Gruda u katedralnoj kripti u Mostaru.

7. ožujka primio prof. Marija Bušića.

9. ožujka, Čista srijeda, predvodio sv. Misu u kojoj je koncelebriralo oko 80 svećenika, redovničkih i biskupijskih, koji su sudjelovali u duhovnoj rekolekciji katedralnoj kripti u Mostaru.

- Pohodio don Nedjeljka Galića i don Marijana Bevandu u Rehabilitacijskom centru u Mostaru.

11. ožujka na poziv rektora Marka Zubaka predvodio duhovnu obnovu bogoslovima u Sarajevu.

12. ožujka na poziv dekana Čapljinskoga dekanata don Ivana Kordića održao predavanje o smislu ženidbe zaručničkim parovima u Gabela Polju kod župnika don Marka Kutleše.

13. ožujka slavio sv. Misu u župnoj crkvi u Zagorju, jer je župnik don Ante Ivančić - Bikić morao u bolnicu u Mostar.

- Pohodio don Antu Ivančića - Bikića u bolnici na Bijelom Brijegu.

16.-18. ožujka ugostio u biskupskoj rezidenciji članove Biskupske konferencije BiH.

18. ožujka, na kaju BK, zajedno s biskupom Komaricom, predsjednikom BK, održao tiskovnu konferenciju novinarima.

19. ožujka, sv. Josip, sudjelovao s ostalim biskupima u biskupskom ređenju msgr. Mate Uzičića, novoga biskupa u Dubrovniku.

- Uvečer predvodio pontifikalnu misu u katedralnoj crkvi u Mostaru u čast sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije. Koncelebriralo oko 15 svećenika.

20. ožujka na poziv župnika don Rajka Markovića slavio sv. Misu u stolačkoj župnoj crkvi sv. Ilije proroka i nakon Mise održao predavanje ženidbenim drugovima.

- U dogovoru sa župnikom don Bernardom Marijanovićem, zamolio msgr. Želimira Puljića, zadarskoga nadbiskupa, rodom iz župe blagajske, da blagoslovi oltar u novoj župnoj crkvi na Buni. Susreo se popodne na Ordinarijatu s nadbiskupom Želimirom.

22. ožujka sudjelovao u predavljanju zbornika Jože Dežmana "Prikrita grobišta u Sloveniji", koju je na hrvatski dao prevesti don Anto Jelić, predsjednik Hrvatskoga katoličkog dobrotvornog društva u Sarajevu. Riječ je o istraživanju masovnih grobišta nakon Bleiburške tragedije.

24. ožujka, na poziv dr. don Ive Balukčića, župnika u Odžaku i dekana doborskoga, održao duhovnu rekolekciju o "Obiteljskom zajedništvu u Kristu" na svećeničkoj koroni u Odžaku, zatim slavio sa svećenicima koncelebriranu sv. Misu u župnoj crkvi sv. Ivana Glavosjeka i pod Misom govorio o Isusovoj prisposobi o Lazaru i bogatunu, te uvečer imao predavanje o smislu ženidbenoga života.

26. ožujka primio don Branka Šimovića, svećenika iz Studenaca, župnika u Njemačkoj. I don Željka Majića, vicerektora Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima.

29. ožujka ugostio mitropolita crnogorsko-primorskoga Amfilohija Radovića koji je održao predavanje "Zar nam srce nije gorjelo, dok nam je tumačio Pisma" polaznicima Teološko-katehetskoga instituta u Bijelom Polju.

30. ožujka sudjelovao u Šestom susretu između Biskupa BK BiH i Viših redovničkih poglavara i poglavarica u Sarajevu.

1. travnja 2011. u dogovoru sa župnikom don Blažom Ivandom, održao predavanje zaručničkim parovima stolačkoga dekanata u Čeljevu. Bilo 86 zaručnika.

2. travnja sudjelovao kao sukonsekrator u biskupskom ređenju novoga vojnog ordinarija msgr. Tome Vukšića.

Od 3. do 6. travnja zajedno s direktorom Biskupijskoga caritasa pohodio Odgovorne u crkvenim ustanovama *Kirche in Not* u Königsteinu i *Renovabis* u Freisingu u Njemačkoj.

9. travnja na poziv župnika fra Franje Mabića podijelio u župnoj crkvi sv. Josipa Radnika u Izbičnu sakrament sv. potvrde.

KNJIGE I DRUGI PISANI RADOVI HERCEGOVAČKIH SVEĆENIKA

Učinilo nam se korisnim prigodimice objavlјivati podatke o pisanim djelima hercegovačkih svećenika koji su sami knjige napisali, ili su ih uredili, ili su njihovi suautori. Bilježit ćemo samo naslove iako bi bilo korisno dati kratak opis iz sažetaka ili iz sadržaja samih djela. Donosit ćemo također i naslove važnijih članaka koji su objavlјeni u nekoj knjizi, zborniku ili časopisu.

Dr. don Ivica Puljić

Ivica je rođen 17. lipnja 1948. na Bršaniku, općina Stolac, Trebinjska biskupija, od oca Marka i majke Cvijete rođ. Maslač. Osnovno školovanje u Dabrici, na Bršaniku i u Crnićima (1955.-1963.). Gimnazija u Dubrovniku (1963.-1967.). Vojna obveza u Ohridu (1967.-68.). Filozofsko-teološki studij u Splitu (1968.-1974.). Ređenje u Prenju: 1. srpnja 1973. Na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu diplomirao 1974., magistrirao 1986., doktorirao 2003. Kao kapelan djelovao u Dračevu, Grljevićima, Mostaru i Gabeli, a kao župnik u Trebinju, Hutovu i sada u Neumu. Profesor u gimnaziji u Dubrovniku (1979.-80.), na teologiji u Sarajevu (1986.-1991.) i na Teološkom institutu u Mostaru (1987.-1995.). Glavno mu je područje istraživanja i pisanja Trebinjska biskupija.

Uredio sâm ili s drugima sljedeće sveske i napisao članke:

- Uređivao mjesečni list hercegovačkih biskupija CRKVA NA KAMENU, 1980.-1985., s mnoštvom uredničkih članaka i novinskih vijesti.

- TISUĆU GODINA TREBINJSKE BISKUPIJE, Sarajevo, 1988., priredio. I. P.: *Prva stoljeća Trebinjske biskupije*, str. 47-82.

- HUTOVO: Dobri Do, Glumina, Mramor, Prapratnica, Previš, Tuhinje, Vjetrenik, Zelenikovci; Mostar, 1994., priredio. I. P.: *Kroz našu prošlost*, str. 117-283; *Naša prezimena: korijeni i razvoj*, str. 285-369; *Život i okruženje*, str. 371-450; *Izbor iz religioznog stvaralaštva*, str. 479-490.

- SPOMENICA USTANKA HERCEGOVAČKIH HRVATA, Čapljina, 1996. I. P., *Uloga Hrvata i don Iva na Musića u Hercegovačkom ustanku*, str. 49-72.

Priredio i izdao dvanaest Humskih zbornika bilo sam, u suautorstvu s drugima, bilo da su autori drugi.

1 - *Neum, zavičaj i zemlja Hrvata*, Neum, 1995. I. P.: "Neum, povijesna domovina Hrvata", str. 11-109.

2 - *Povijest hrvatskog Počitelja*, Čapljina-Zagreb, 1996. I. P.: "Crkvene prilike u srednjovjekovnoj humskoj zemlji", str. 88-150.

3 - *Ravno - Popovo*, Ravno-Zagreb, 1997. I. P.: "Stariji katolički sakralni objekti na području Popova", str. 141-162.

4 - *Stolac u povijesti i kulturi Hrvata*, Zagreb-Stolac, 1999. Priredili: I. PULJIĆ I P. RAGUŽ; I. P.: "Stolac - sjedište kasnoantičke biskupije sarsentensis", str. 93-115; "Vojvoda Musić i oslobođenje Stoca", str. 189-217.

5 - *Stradanje Hrvata tijekom Drugog svjetskog rata i poraća u Istočnoj Hercegovini*, Zagreb, 2001., priredili: I. PULJIĆ, S. VUKOREP, Đ. BENDER; I. P.: "Uvod", str. 9-86. I svi podatci o stradalima prošli su Puljićevu provjeru.

6 - *Migracije iz Hercegovine na Dubrovačko područje (1667.-1808.)*. Auktor: M. SIVRIĆ; I. P.: "Predgovor", str. 5-7.

7 - *Hrvati katolici Donje Hercegovine i Istočna kriza - Hercegovački ustanak 1875.-1878.*, Dubrovnik-Neum, 2004. Auktorova doktorska disertacija obranjena u Zagrebu na KBF-u, 2003. Kraće izdanje knjige izišlo pod naslovom: *Katolici donje Hercegovine i Istočna kriza*, Dubrovnik - Neum, 2004.

8 - *Preživjeli svjedoče*, Zagreb, 2005., priredio S. VUKOREP; I. P., "Predgovor", str. 13-14.

9 - *300 godina župe Dubrave*, Aladinići, 2006., priredio don MILENKO KREŠIĆ; I. P.: "Nastanak

novih župa na povijesnom području povijesne župe Dubrave”, str. 109-133.

10 - *Dubljanjani*, Dubrovnik-Neum, 2007. (2 izdanja), suautor S. VUKOREP: I. P.: “Iz prošlosti dubljanskog hrvatskog pučanstva”, str. 95-120.

11 - *Popis izbjeglica iz Donje Hercegovine u Dubrovačko Primorje 1875.-1878. godine*, Neum, 2008., priredio cio zbornik.

12 - *Župa Gradac*, Gradac, 2008., priredili: A. ĐEREK, Z. MATUŠKO, I. PULJIĆ; I. P.: “Kroz prošlost župe Gradac”, str. 13-74.

Članci u zbornicima i časopisima:

- “Uz stogodišnjicu Trebinjske župske crkve”, u: *Kršni zavičaj*, 16/1983., str. 25-30.

- “Trebinjsko-mrkanska biskupija u XIX. stoljeću”, u: *Katolička Crkva u Bosni i Hercegovini u XIX i XX stoljeću*, Sarajevo, 1986, str. 91-119.

- “Lik nadbiskupa Stadlera prema spisima sačuvanim u Arhivu mostarskog ordinarijata”, u: *Josip Stadler*, Sarajevo, 1989., str. 79-96.

- “Crkvene prilike u vrijeme biskupovanja mons. Čule” u: *Za Kraljevstvo Božje*, Mostar, 1991., str. 49-71.

- “Granice trebinjske biskupije” u: M. JOSIPOVIĆ i M. ZOVKIĆ, *Crtajte granice, ne precrtajte ljude*, Sarajevo, 1995., str. 443-460.

- “Kroz povijest katoličkog tiska u Bosni i Hercegovini” u: *Stoljeće Vrhbosne*, Sarajevo, 1996., str. 7-32.

- “Hrvati dubrovačkog zaleđa”, u: *Hrvatska obzorja*, Split, 1/1997., str. 107-128.

- “Uspostava Dubrovačke metropolije”, u: *Tisuću godina uspostave Dubrovačke (nad)biskupije*, Dubrovnik, 2001., str. 15-56.

- “Šjor i povijest” u: I. DRMIĆ (prir.) *Radosni navjestitelj evanđelja*, Mostar, 2002., str. 123-131.

- “Don Mitar Papac”, u: B. GOLUŽA (prir.), *Svjedoci vjere i rodoljublja*, Mostar, 2005., str. 287-358.

- “Crkvene prilike u zemljama hercega Stjepana Vukčića Kosače”, u: *Fenomen “Krstjani” u srednjovjekovnoj Bosni i Humu*, Sarajevo - Zagreb, 2005., str. 239-267.

- “Sarsenterska biskupija”, u suautorstvu s dr. A. Škegrom, u: *Povijesni prilozi*, (Zagreb), 30/2006., str. 7-50.

- “The Diocese of Sarsenterensis”, u koautorstvu s dr. Antom Škegro, u: *Arheološki vestnik*, (Ljubljana), 57/2006., str. 219-241.

- “Don Mihovil Pavlinović i ustanak Hrvata u Hercegovini” u: *Don Mihovil Pavlinović i Nere-*

tva, zbornik radova, Opuzen - Zagreb, 2007., str. 84-92.

- “Prilog proćavanju gospodarstvenih veza između donje Hercegovine i Dubrovačkog primorja”, u: *Hrvatska misao*, (Sarajevo), 4/2007., str. 161-166.

- “Uloga Hrvata u Hercegovačkom ustanku (1875.-1878.)”, u: *Uloga Hrvata u Hercegovačkom ustanku (1875.-1878.)*, zbornik radova, Ljubuški, 2009., str. 217-272.

- “Kasnoantička biskupija sarsenterensis” u: *Arheološka istraživanja u dubrovačko-neretvanskoj županiji*, zbornik radova, Zagreb - Dubrovnik, 2010., str. 125-135.

- “Crtice o rodnom kraju pjesnika Stojana Vučićevića”, u: *Stojan Vučićević, književnik i žrtva*, zbornik radova, Opuzen - Zagreb, 2010., str. 142-148.

- “Stradanja Hrvata u istočnoj Hercegovini tijekom Drugog svjetskog rata i poraća”, u: *O žrtvama je riječ*, zbornik radova Trećeg hrvatskog žrtvoslovnog kongresa (2004.), Zagreb, 2006., str. 289-291.

U mostarskom časopisu HERCEGOVINA koji izlazi u Mostaru:

- Stonsko-humska biskupija i počeci kršćanstva u Humskoj zemlji, 16-17/2002./2003., str. 23-30.

- Narodna nošnja Hrvata donje Hercegovine, u: 19/2005., str. 183-201.

- Nepoznate i nedovoljno poznate nekropole, stećci i natpisi s neumskog područja, 21/2007., str. 113-138.

- Zbirke Muzeja i postave Galerije u Neumu, 22/2008., str. 63-70.

U godišnjaku STOLAČKO KULTURNO PROLJEĆE koji izlazi u Stocu od 2003. godine:

- *Sveti Vid u Stolačkoj okolici*, 1/2003., str. 35-36.

- *Nove spoznaje o Hrvatima u Hercegovačkom ustanku (1875.-1878.)*, 2/2004., str. 7-24.

- *Prilog proućavanja školstva kod Hrvata donje Hercegovine u doba osmanlijske vlade*, 3/2005., str. 145-154.

- *Traganje za kasnoantičkom biskupijom sarsenterensis*, 4/2006., str. 33-54.

- *Don Stjepan Putica tribun i zaštitnik dubravsko-stolačkih Hrvata katolika tijekom Hercegovačkog ustanka 1875.-1878. godine*, 5/2007., str. 33-45.

- *Svećenici stradalnici Drugog svjetskog rata i poraća u trebinjskoj biskupiji*, 6/2008., str. 93-102.

- *Kroz zbirke neumskog muzeja*, 7/2009., str. 207-213.

